

ศึกษาศาสตร์

วารสารศึกษาศาสตร์

SIKKHA Journal of Education

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

ISSN 2408 - 1361 (Print)
ISSN 2985 - 2722 (Online)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
Faculty of Education , Vongchavalitkul University

เกี่ยวกับวารสาร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานด้านวิชาการและการวิจัยในรูปแบบของบทความวิชาการและบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ของอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลทั่วไป
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาได้นำเสนอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการวิจัย
3. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผลงานด้านวิชาการและการวิจัยระหว่างอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และ นักศึกษากับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ภายใน 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ภายใน 31 ธันวาคม)

ก่อนการเผยแพร่บทความต้องได้รับการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 3 คน หากเป็นบทความภายในจะต้องได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกเท่านั้น การประเมินบทความ จะเป็นแบบ Double-blinded ผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ประเมิน และผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์

รูปแบบการเผยแพร่วารสาร

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ได้เผยแพร่ใน 2 รูปแบบ คือ เล่มวารสาร (Print) และวารสารออนไลน์ (Online) โดยการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่ม (Print) ได้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2557 และ 2558 เท่านั้น ในปีพ.ศ. 2559 เป็นต้นมา วารสารดำเนินการเผยแพร่ในลักษณะออนไลน์ (Online)

ISSN 2408-1361 (Print)

ISSN 2985-2722 (Online)

ติดต่อ

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

อาคารขวัญทอง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

84 หมู่ 4 ถนนมิตรภาพ - หนองคาย ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

เบอร์โทรศัพท์ ☎ 044-009-711 ต่อ 257 หรือ 123 e-mail address: sikkha@vu.ac.th

ผู้รับผิดชอบหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐยา บุญกองแสน (บรรณาธิการอำนวยการ) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เบอร์โทรศัพท์ ☎ 044-009-711 ต่อ 123 e-mail address: nathaya_boo@vu.ac.th

ฝ่ายสนับสนุนวารสาร

อาจารย์เพ็ญภา น้อมสูงเนิน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เบอร์โทรศัพท์ ☎ 044-009-711 ต่อ 258 e-mail address: pennapa_nom@vu.ac.th

ที่ปรึกษา

นายแพทย์วิชัย ชัตติยวิทยากุล

นายกสภามหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ วงษ์ชวลิตกุล

อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐยา บุญกองแสน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.มานะ สิ้นธุวังษานนท์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จินตนา วีระปรียากร

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.รัตนดา เลิศวิชัย

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ เจริญวัย

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.เมธิญ ภิระการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ ลือนาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนงการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร

วิทยาลัยนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลั่นกุลหลาบ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ไสยวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ วงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วานิช ประเสริฐพร

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ ทานอก

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุชสรา บุญแสน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

อาจารย์ ดร.พูนสุข จันทศิลป์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ฝ่ายจัดการวารสาร

อาจารย์ ดร.ปานฤศิริ จันทรศิริ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.บุญญักัญญ์ จิระเพิ่มพูน

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ศรีสุตา พัฒนจันทร์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.เจด็จ คชฤทธิ์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ประภัสสร กองทอง

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์เกษภา สาลา

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์นิภาพร ใจปานแก่น

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์อารีย์ลักษณ์ ประการแก้ว

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ฝ่ายศิลปกรรมและรูปเล่ม

อาจารย์ธีระ ลิ้มศรีประพันธ์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับนกรองบทความ (ภายใน)

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นญาธร แสงอรุณ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ตั้งประเสริฐ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ขวนชม

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญณ์ ตันยะ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต เกตุกระทุ่ม

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุมา ปราชาญ์ปรีชา

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ วงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร พึ่งเพชร

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติพงษ์ สุวรรณแสน

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ชูเกียรติ วิเศษเสนา

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.อำนาจ อยู่คำ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ สาระเขตต์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.วรสิทธิ์ รัตนวราหะ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.อลงกต ยะไวยทย์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.สมพร ชาลีเครือ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.ปานัญศิริ จันทร์ศิริ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ ดร.บุญญักัญญ์ จิระเพิ่มพูน

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Aj.Eunice Barbara C. Novio

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Aj.Josemari Cordova

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับนกรองบทความ (ภายนอก)

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูทธ ไทยธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญนรงค์ อินทรประเสริฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

รองศาสตราจารย์ ดร.สรฤดี ดีปู

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา วิทยอนันต์

วิทยาลัยนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร

วิทยาลัยนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรดา ชัยสุวรรณ

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนงการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ อินทประเสริฐ	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์กมลทิพย์ กสิการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์สุพรรณิ ภูงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรภา สมสัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริรัตน์ นาคิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วานิช ประเสริฐพร	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
อาจารย์ ดร.วิรดา อำนวย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
อาจารย์ ดร.ชินัน บุญเรืองรัตน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร.ชุติมา พรหมผุย	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.พนิดา คล้อสวัสดิ์	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ ดร.ธีรวิทย์ ภิญญณ์ภูกานต์	นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2567 ซึ่งเป็นวารสารวิชาการของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เพื่อให้ให้นักวิจัย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปได้นำเสนอผลงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาการ ในรูปแบบของบทความวิจัยและบทความวิชาการ ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหาด้านการจัดการเรียนรู้ การบริหารการศึกษา การบริหารจัดการองค์กร หลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผล จิตวิทยาและจิตวิทยาการศึกษา การปฐมวัย การประถมศึกษา การสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา และคอมพิวเตอร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ประยุกต์ การสอนภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตีพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพของบทความได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง 3 ท่าน ที่มาจากต่างสถาบันกับผู้นิพนธ์ การประเมินบทความเป็นแบบ Double Blind ซึ่งเนื้อหาของบทความในฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความวิจัยที่มีเนื้อหาสาระ และองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์และช่วยเสริมสร้างการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการ ที่นักศึกษาและนักค้นหา สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ และผู้สนใจใฝ่รู้โดยทั่วไป

ทางกองบรรณาธิการต้องขอขอบคุณผู้เป็นเจ้าของบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณากลั่นกรองคุณภาพของบทความ ผู้อ่าน และผู้สนใจใฝ่รู้ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในการดำเนินการให้วารสารฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์พร้อมตีพิมพ์เผยแพร่ให้ปรากฏในวงวิชาการไว้ ณ โอกาสนี้

อาจารย์ ดร.มานะ สิ้นธุวงษานนท์

บรรณาธิการ

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

สารบัญ

หน้า

เรื่อง

บทความวิจัย

- 1-15 ผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรูปที่มีต่อการแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร
กมลพรรณ แสงจันทร์, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, และ ประดิษฐา ภาษาประเทศ
- 16-23 การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 4
จักรี ไชยะเวช และ วานิช ประเสริฐพร
- 24-33 การพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำ หน่วยการเรียนรู้ที่ 15 เรื่อง ตัวสะกดไม่ตรง
ตามมาตรา วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน
สะกดคำ
จารุเดช ศรีดำรง, ศรีสุดา พัฒจันทร์, และ ศิริพร พึ่งเพ็ชร
- 34-46 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13
ชิตพัทธ์ ไกรโสดา, ชูเกียรติ วิเศษเสนา, และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ
- 47-61 แนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
ทอภัค ด้านกระโทก, อำนาจ อยู่คำ, และ สงวนพงศ์ ขวนชม
- 62-73 ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพ
กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบัว จังหวัดน่าน
ธีระ เทพจินดา, วัลภา สบายยิ่ง, และ นิรนาท แสงสา
- 74-84 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
**ธีรพันธุ์ มาแสง, สุวิมล ตั้งประเสริฐ, สงวนพงศ์ ขวนชม, และ
วรสิทธิ์ รัตนวราหะ**
- 85-97 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา
วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
นงนุช อินทรกำแหง, ประภัสสร กองทอง, และ อัญชลีพร นันทขพรพงศ์
- 98-109 ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถ
ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านตึ๊ดใต้ จังหวัดเพชรบูรณ์
บุญยาพร พลคร, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, และ ปรีชา วิทโคโต

สารบัญ (ต่อ)

หน้า	เรื่อง
110-122	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ปจรรย์ เนรมิตพานิชย์, สุวิมล ตั้งประเสริฐ, สงวนพงศ์ ขวนชม, และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ
123-136	กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปาณิสรา เปาวรางกุล, วรสิทธิ์ รัตนวราหะ, ชูเกียรติ วิเศษเสนา, และ ปานัญญศิริ จันทรศิริ
137-148	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน เพ็ญรัตพร กุลเพียรราษฎร์
149-162	การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมตตา ศรีกัลยาณบุตร, อำนาจ อยู่คำ, สงวนพงศ์ ขวนชม, และ ชูเกียรติ วิเศษเสนา
163-178	การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ศิริกาญจน์ เจริญศิริ และ ศรีสุดา พัฒจันทร์
179-190	ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีสิ่งแวดล้อม สร้อยนุช ครุฑเผือก
191-204	การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สุภาภรณ์ พรหมแก้ว
205-215	การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล อนุดิดา กลิ่นพิทักษ์ และ สุนทรี วรรณไพเราะ
216-228	ปัญหาการสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ: ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดี ที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน อภิขญา ตั้งประเสริฐ และ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เรื่อง

229-240	รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
อภิชัย หิวกุณฑ, วรสิทธิ์ รัตนวราหะ, และ สมบูรณ์ ตันยะ
241-252	ความหมายรองของคำแสดงความขัดแย้ง “but” ในบทความข่าวธุรกิจ
อภินันท์ วงศ์กิตติพร

ผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีที่มีต่อ
การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร
The Effects of Learning Management Based on The Buddhist Instructional Model
Affecting Preschool Children's Creative Problem Solving,
Mueang Yasothon School, Yasothon Province

กมลพรรณ แสนจันทร์* ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์** และ ประดิษฐา ภาษาประเทศ***
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*
ดร., วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล***
Kamonphan Saenchan* Dararat UthaiPAYUCK** and Praditha Parsapratet***
Graduate Student of Master Degree Program in Early Childhood Education,
Faculty of Education Phranakhon Rajabhat University*
Dr., College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University**
Assistant Professor Dr., Faculty of Home Economics Technology, Raja Mangala University***
Corresponding author E-mail: kamonpam26@gmail.com
(Received: May 18, 2023; Revised: July 01, 2023; Accepted: July 26, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี และ 2) เปรียบเทียบการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนในเครือข่ายคุณภาพการศึกษาไตรมิตรสัมพันธ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 10 คน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการ เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี จำนวน 32 แผน และ 2) แบบทดสอบการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยจำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ .92 สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) ประกอบด้วย การทดสอบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent Samples) และการ ทดสอบเป็นอิสระต่อกัน (t-test Independent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี พบว่า กลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัยหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียน การสอนแบบพุทธวิธีหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์, รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare preschool children's creative problem-solving of the experimental group before and after learning management based on the Buddhist Instructional Model, and 2) compare preschool children's creative problem-solving after the experiment between the experimental group and the control group. The population in this research consisted of preschool children who attended kindergarten year 3 in the second semester of the academic year 2022 at schools in the educational quality network Traimitr Samphan Schools under Yasothon Primary Educational Service Area Office. Cluster random sampling was used to gather the samples to establish the experimental group and the control group, with 10 boys and girls in each group. The instruments used in this research were: 1) 32 learning management based on the Buddhist Instructional Model lesson plans, and 2) 20 items of a preschool children's creative problem-solving test with a reliability of .92. The statistics used in the research were mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-tests: t-test dependent samples and t-test independent samples.

The research results revealed that: 1) When comparing preschool children's creative problem-solving of the experimental group after the experiment, the preschool children in the experimental group who were implemented with learning management based on the Buddhist Instructional Model had higher creative problem-solving than before the experiment with a statistical significance level of .05. 2) When comparing preschool children's creative problem-solving after the experiment between the experimental group and the control group, the preschool children who were implemented with learning management based on the Buddhist Instructional Model in the experimental group had higher creative problem-solving than the control group with a statistical significance level of .05.

Keywords: Creative Problem Solving, The Buddhist Instructional Model, Preschool Children

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นหลักสูตรปัจจุบันในการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้มีการนำทักษะที่ตรงกับศตวรรษที่ 21 เข้าไปในหลักสูตรการศึกษา โดยเฉพาะทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem-Solving) การคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative) การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Communication) การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) และความตระหนักรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม (Social & Cultural Awareness) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ ดี เก่ง และคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการเรียนรู้ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะใหม่ สามารถเรียนรู้ได้ต่อเนื่องเท่าทันโลกอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) จะเห็นว่า ทักษะการคิดเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในศตวรรษที่ 21 และการคิดที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา ซึ่งการคิดที่ครอบคลุมกระบวนการคิดของทักษะการคิดขั้นสูงทั้ง 3 การคิด คือ การคิดแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดที่ช่วยในการออกแบบและพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย (พรสวรรค์ วงศ์ธารธรรม, 2558) ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐาน

การเรียนรู้ การพัฒนาการคิดเป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา คิดรวบยอด และคิดเชิงเหตุผล ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้สังเกต สืบเสาะความรู้ สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล จึงกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาให้เหมาะสมกับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากผลการรายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมืองยโสธร พบว่า การดำเนินงานมาตรฐานที่ 1 คุณภาพเด็ก จุดเด่นของเด็กปฐมวัย คือ เด็กมีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย มีทักษะการเคลื่อนไหว ร่างกายได้คล่องแคล่ว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แสดงออกทางอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส ร่วมกิจกรรมอยู่ในสังคมได้เหมาะสมกับวัย และมีจุดสำคัญที่ควรพัฒนาเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ คือ เด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาด้านสติปัญญา ให้เด็กกล้าแสดงออกทางความคิด ฝึกการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น (รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมืองยโสธร, 2565) และจากการสำรวจข้อมูลการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ในโรงเรียนเครือข่ายคุณภาพการศึกษาไตรมิตรสัมพันธ์ได้รับประสบการณ์ตรงจากการสังเกต สำรวจ และการลงมือปฏิบัติค่อนข้างน้อย เมื่อเด็กพบเจอกับปัญหาที่เด็กไม่ค่อยประสบพบเจอมาก่อนจึงเป็นเรื่องยากที่เด็กจะแก้ปัญหานั้นได้ เด็กไม่สามารถที่จะตัดสินใจว่าจะแก้ปัญหานั้นด้วยวิธีใดจึงจะเหมาะสมกับปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กขาดความสามารถในการแก้ปัญหา จึงต้องส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ด้วยตนเอง เด็กจะต้องได้รับการส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมให้เด็กได้แก้ปัญหายด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์และหลากหลายวิธี และสามารถปฏิบัติได้ผลจริง การฝึกฝนให้เด็กได้แก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาให้เด็กได้เรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่า และดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (ณัฐวดี วังสินธ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 กรกฎาคม 2565)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้พบว่าแนวทางการส่งเสริมการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย คือ รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี เป็นการการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัยในการคิดแก้ปัญหาด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนา เน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เริ่มต้นจากการมีความตระหนักและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนนำไปสู่การคิด การแสวงหาความรู้ โดยใช้การคิดแบบแยกคาย ฝึกพัฒนากาย จิตใจและปัญญา เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญ คือ การให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการคิดและเป็นวิธีที่เด็กรู้จักแก้ปัญหารูปแบบและสิ่งต่าง ๆ เป็นวิธีที่ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีความอยากรู้อยากเห็น มีสามารถในการใช้สติปัญญาเพื่อประพฤติปฏิบัติหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีที่แปลกใหม่ ได้ตามความต้องการด้วยความเต็มใจและสมัครใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป สอดคล้องกับ พระมหาเอกชัย วิสุทโธ (2564) ได้ศึกษาการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีที่นำมาใช้ในการสร้างและพัฒนาการเรียนการสอนที่ใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของศาสนา ประกอบด้วยองค์ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค การพัฒนาเด็กด้วยหลักอริยสัจ 4 ตั้งแต่ระดับปฐมวัย คือ ให้เด็กฝึกคิดตามสภาพความเป็นจริงของสาเหตุที่เกิดขึ้นจะทำให้เด็กฝึกกระบวนการคิด ใช้ปัญหาในการสืบหาสาเหตุของปัญหา และคิดทางแก้ไขทำให้ไม่แก้ปัญหายด้วยอารมณ์และความรู้สึก รู้ว่าสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมต้องมีสาเหตุของการเกิด มิใช่เกิดขึ้นเองปราศจากเหตุผล เมื่อเด็กได้รับการฝึกด้วยหลักของทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่เด็กจะเป็นคนมีเหตุผล แก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการใช้ปัญญา และมีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ สุปรียา อีร์สิรานนท์ และคณะ (2558) ได้ศึกษาพุทธวิธีเสริมแรงพฤติกรรมการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย พบว่าการทดลองใช้รูปแบบพุทธวิธีเสริมแรงพฤติกรรมการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปในทิศทางที่ดีขึ้น และผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการสอนแบบพุทธวิธีของ ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการณ์อนุรักษ

สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยปรากฏว่าได้รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการณ์นุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้นำหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาใช้ในการสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แบบพุทธวิธีในด้านการนำไปใช้มีความเหมาะสมมากที่สุดในทุกด้าน รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี ได้มีการนำ หลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนามาวางรากฐานอยู่บนสติปัญญาและการหาเหตุผล สอนให้คิดอย่างอิสระ กระตุ้นการคิด หาเหตุผลด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การฝึกใช้ความคิดให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่ง ต่าง ๆ อย่างตื้น ๆ ผิวเผิน เป็นขั้นตอนสำคัญของการแก้ปัญหา พบว่า เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเมือยโสธร ที่มีความ จำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับจุดที่ควรพัฒนาเด็กปฐมวัยจาก รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาและบริบทของโรงเรียนเมือยโสธร ในการส่งเสริมและพัฒนาด้านสติปัญญา ของเด็กปฐมวัย ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการคิดพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ โรงเรียนเมือยโสธร ได้เข้าร่วมโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ “โรงเรียนวิถีพุทธ” ซึ่งมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ผู้วิจัยเชื่อว่าถ้านำรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีมาจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กปฐมวัยโรงเรียน เมือยโสธร จะสามารถส่งเสริมและพัฒนากการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้ เด็กได้ฝึกคิดแบบเหตุและผล เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา การกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนจนเกิดเป็นความรู้ และเด็กได้ฝึกการแก้ปัญหาอย่างมี แบบแผน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวและความสำคัญของการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีที่มีต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนเมือยโสธร จังหวัดยโสธร โดยนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยวิธีที่หลากหลายและ เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งหากได้รับการส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างอิสระและสร้างสรรค์ตั้งแต่ เด็ก จะส่งผลให้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ทั้งกับตัวเด็กและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำรงชีวิต อยู่ร่วมสังคมอย่างสร้างสรรค์เกื้อกูล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนในเครือข่ายคุณภาพการศึกษาไตร-มิตรสัมพันธ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 จังหวัดยโสธร จำนวน 12 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน รวม 12 ห้องเรียน จำนวนเด็กปฐมวัยทั้งสิ้น 104 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนในเครือข่ายคุณภาพการศึกษาไตรมิตรสัมพันธ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1 จังหวัดยโสธร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ทุกห้องเรียน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน สุ่มมา 2 ห้องเรียน จาก 12 ห้องเรียน จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสุ่มโดยวิธีจับฉลากเพื่อเป็นกลุ่มทดลอง

และกลุ่มควบคุม โดยกำหนดให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 10 คน คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเมืองโสธร จังหวัดโสธร และกลุ่มควบคุม ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 10 คน คือ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านสว่างเชียงหวาง จังหวัดโสธร

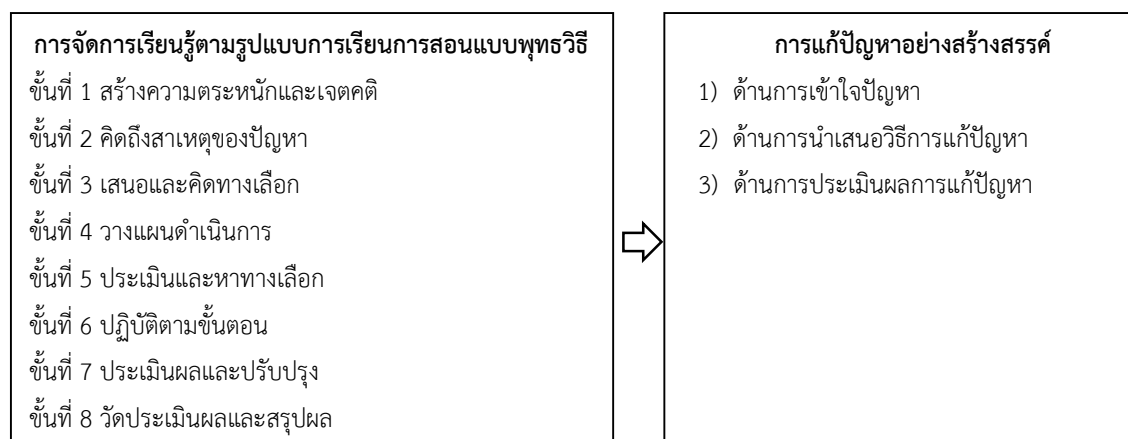
3.2 ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที ในช่วงเวลากิจกรรมเสริมประสบการณ์

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี

3.3.2 ตัวแปรตาม คือ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.5 สมมติฐานของการวิจัย

3.5.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี กลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.5.2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.6.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี ผู้วิจัยได้ศึกษาคู่มือหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี ซึ่งได้มีการประยุกต์และพัฒนามาจาก ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดขั้นตอนการสอนเป็น 8 ขั้นตอน เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี และนำที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พบว่า ระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีโดยรวมมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

3.6.2 แบบทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 แนวคิดทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ ที่ครอบคลุมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของ พัชรา พุ่มพชาดี (2552) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง แบบทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และนำแบบทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบทุกข้อ เท่ากับ 1.00 และตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยคัดเลือกไว้ 4 สถานการณ์ จำนวน 20 ข้อ โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.40 ถึง 0.80 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง 0.38 ถึง 0.84 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับได้ เท่ากับ 0.92

3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.7.1 ทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบทดสอบการปฏิบัติประกอบสถานการณ์ 4 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ ทดสอบวันละ 1 สถานการณ์ โดยทดสอบแบบรายบุคคล คนละ 5 นาที รวมระยะเวลาวันละ 50-60 นาที ทดสอบทั้งหมด 4 วัน (วันอังคาร - วันศุกร์) โดยใช้แบบทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.7.2 ดำเนินการทดลองการใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีกับกลุ่มทดลอง ซึ่งทำการทดลองในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที

3.7.3 กลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที

3.7.4 เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมที่ใช้แบบทดสอบชุดเดิม จำนวน 4 สถานการณ์ วันละ 1 สถานการณ์ทดสอบเป็นรายบุคคล ระยะเวลา ทดสอบ คนละ 5 นาที จำนวน 10 คน รวมระยะเวลาวันละ 50-60 นาที ใช้เวลาในการทดสอบ 4 วัน (วันอังคาร-วันศุกร์) นำข้อมูลที่ได้รับจากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.7.5 นำคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี และแบบปกติไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดลองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.8.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี โดยการทดสอบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent Samples)

3.8.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบเป็นอิสระต่อกัน (t-test Independent Samples)

3.8.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีที่มีต่อการ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธี

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการทดลอง	10	11.50	1.58	54.88*	.000
หลังการทดลอง	10	19.10	1.10		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธี พบว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.5 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.58 และหลังการจัดการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.10 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10 แสดงว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธี

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีเป็นรายด้าน

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	n	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเข้าใจปัญหา	10	6.40	.51	7.50	.52	45.00*	.000
2. ด้านนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา	10	1.70	.48	3.80	.42	28.50*	.000
3. ด้านการประเมินผลการแก้ปัญหา	10	3.40	.96	7.80	.63	39.00*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธี โดยเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเข้าใจปัญหา เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.40 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .51 หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.50 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .52 ซึ่งแสดงว่าหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธี เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการเข้าใจปัญหาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธี ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย และด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .48 หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .42 แสดงว่าหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธี เด็กมีความสามารถด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิธี ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย และด้านการประเมินผลการแก้ปัญหา เด็กปฐมวัย

กลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .96 หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .63 แสดงว่าหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเด็กมีความสามารถด้านการประเมินผลการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย

4.2 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
โดยภาพรวม

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p
กลุ่มทดลอง	10	19.10	1.10	20.24*	.000
กลุ่มควบคุม	10	10.30	.82		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10 และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .82

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
เป็นรายด้าน

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	กลุ่มทดลอง (n=10)		กลุ่มควบคุม (n=10)		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการเข้าใจปัญหา	7.50	.52	6.50	.85	3.162*	.005
2. ด้านนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา	3.80	.42	1.90	.31	11.40*	.000
3. ด้านการประเมินผลการแก้ปัญหา	7.80	.63	1.90	.87	17.273*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองค่าเฉลี่ยด้านการเข้าใจปัญหาของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.50 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .52 และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.50 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .85 ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .42 และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .31 และด้านการประเมินผลการแก้ปัญหา กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.80 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .63 และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .87

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีกลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 การเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง คิดอย่างเป็นระบบ เน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เริ่มต้นจากการมีความตระหนักและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนจากการลงมือปฏิบัติ นำไปสู่การคิด การแสวงหาความรู้ ฝึกพัฒนากาย จิตใจ และปัญญา มีความพยายามอดทน เพื่อไปสู่ความสำเร็จของชีวิต สรุปลงด้วยการประยุกต์เอาหลักธรรมและวิธีการทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาเอกชัย วิสุทโธ (2564) ที่กล่าวว่า การพัฒนาเด็กด้วยหลักอริยสัจ 4 ตั้งแต่ระดับปฐมวัย คือ ให้เด็กฝึกคิดตามสภาพความเป็นจริงของสาเหตุที่เกิดขึ้นจะทำให้เด็กฝึกกระบวนการคิด ใช้ปัญหาในการสืบหาสาเหตุของปัญหา และคิดทางแก้ไข ทำให้ไม่แก้ปัญหาด้วยอารมณ์และความรู้สึก รู้ว่าสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมต้องมีสาเหตุของการเกิดมิใช่เกิดขึ้นเองปราศจากเหตุผล เมื่อเด็กได้รับการฝึกด้วยหลักของทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่เด็กจะเป็นคนมีเหตุผล แก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการใช้ปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้เด็ก ริเริ่มคิดค้นการแก้ปัญหาให้อิสระในการคิดแก้ปัญหา โดยครูกำหนดสถานการณ์ที่ทำให้ทายความสามารถของเด็ก กระตุ้นความสนใจให้เด็กคิดค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างหลากหลายวิธี ด้วยความกระตือรือร้น จึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ดีขึ้นตามลำดับในแต่ละสัปดาห์ของการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับ พาสนา จุลรัตน์ (2564) ที่กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการคิดที่มีความสำคัญในชีวิตของบุคคล ถ้าเราต้องการให้บุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และคุ้นเคยกับการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหานั้นมีความชำนาญ เพราะการแก้ปัญหาจะเกิดขึ้นในความจำขณะทำงาน (Working Memory) ซึ่งความจำชนิดนี้มีความสามารถที่จำกัดในการเก็บข้อมูลหรือจำข้อมูล ดังนั้น ถ้าผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญในการใช้ทักษะที่จำเป็นก็จะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ฝึกให้ผู้เรียนได้เผชิญกับการปัญหาหลากหลายรูปแบบ เพื่อผู้เรียนจะได้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา และเมื่อปัญหาเกิดขึ้นจริง ๆ ในชีวิต ผู้เรียนก็จะสามารถเลือกกลวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม จัดสถานการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาค้นพบตนเองเรียนรู้กลวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีความหมาย และสอนทักษะการแก้ปัญหาแก่ผู้เรียนด้วยวิธีการค้นพบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Treffinger et al. (1994 อ้างถึงใน พัทธรา พุ่มพชาติ, 2556) ที่กล่าวว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ควรจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่อิสระ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างงานใหม่ โดยมีการติดตามและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ประสบผลสำเร็จตามสถานการณ์ และวิธีการให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างหลากหลาย

ได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง Isaksen et al. (2000 อ้างถึงใน กฤตยาณี ทองอัม, 2560) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างงานใหม่โดยมีการติดตามและสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้ได้ประสบผลสำเร็จตามสถานการณ์ และวิธีการให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สนับสนุนให้มีการเรียนรู้ด้วยการคิดที่หลากหลายโดยจัดเตรียมข้อมูลและห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่อิสระและไม่บีบจำกัด สนับสนุนการเรียนรู้และ การนำไปใช้ของทักษะและเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่เหมาะสมทั้งในชั้นเรียนและกิจกรรมอื่น ๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในแต่ละด้านสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีทุกด้านสามารถอภิปรายผลตามรายด้านได้ดังนี้

5.2.1.1 ด้านการเข้าใจปัญหา การที่เด็กปฐมวัยมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี เนื่องจากสถานการณ์ปัญหาที่ครูกำหนดขึ้นเป็นสิ่งที่ใหม่ แตกต่างไปจากการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้สอนแบบปกติ จึงทำให้เด็กสนใจ กระตือรือร้นในการค้นหาปัญหา และค้นพบสาเหตุปัญหาด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการสังเกตสิ่งต่าง ๆ อย่างละเอียด รอบคอบ อีกทั้งครูคอยกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย ใช้คำถามปลายเปิดให้เด็กคิด เสริมแรงด้วยคำชมเชยเมื่อเด็กมีพฤติกรรมเชิงบวกในการบอกปัญหาและสาเหตุของปัญหาอย่างหลากหลายวิธี ซึ่งสอดคล้องกับ วารุณี เรืองรู้ (2564) ที่กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเป็นการเรียนการสอนที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เริ่มต้นจากการมีความตระหนัก และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนนำไปสู่การคิด การแสวงหาความรู้ โดยใช้การคิดแบบแยกคาย ฝึกพัฒนากาย จิตใจและปัญญา มีความพยายาม อดทน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bruner (1963 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2563) บรูเนอร์ เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนสนใจและการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning) โครงสร้างความรู้ (Cognitive Structure) ของเด็กจะสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาในแต่ละช่วงวัยและมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้กับเด็กจึงต้องเหมาะสมกับระดับความพร้อมและสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

5.2.1.2 ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี เด็กทุกคนให้ความร่วมมือ ตั้งใจ และร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายวิธี /แนวคิด เมื่อเด็กรู้ว่าวิธีของกลุ่มตนเองซ้ำกับเพื่อน เด็กจะกระตือรือร้นช่วยกันคิดหาวิธีใหม่และแตกต่างไปจากเพื่อน พร้อมทั้งครูคอยชมเชยเมื่อเด็กเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เด็กจึงเกิดความสุขสนุกสนานในการคิด และภาคภูมิใจกับวิธีการแก้ปัญหาที่แต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน นอกจากนั้นเด็กได้ช่วยกันวางแผนปฏิบัติกิจกรรมที่ตนเองคิดอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนอย่างง่ายที่เด็กสามารถปฏิบัติตามแผนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Mitchel and Kowalik (1999 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2563) ได้กล่าวว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นวิธีการคิดและการแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ประกอบด้วย 1) การสร้างสรรค์ (Creative) คือ ความคิดที่ประกอบด้วยลักษณะที่แปลกใหม่ หรือลักษณะเฉพาะ ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะต้องมีอย่างน้อยหนึ่งชนิดในการหาคำตอบ 2) ปัญหา (Problem) คือ สภาพการณ์ที่แสดงออกถึงความท้าทาย โอกาส หรือสิ่งที่ต้องให้ความสนใจ และ 3) การแก้ไข (Solving) คือ วิธีการในการวางแผนที่จะตอบคำถามดำเนินการประชุมหรือตัดสินใจกับปัญหา สอดคล้องกับ Isaksen et al. (1995 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2563) ได้กล่าวว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกรอบแนวคิดวิธีการที่ได้รับการออกแบบในการช่วยเหลือผู้แก้ปัญหาด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำไปสู่เป้าหมายด้วยความสำเร็จสามารถเอาชนะอุปสรรค และเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์

5.2.1.3 ด้านการประเมินผลการแก้ปัญหา จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี เด็กมีความสามารถด้านการประเมินผลการแก้ปัญหาสูงขึ้นอย่างเด่นชัด เด็กสามารถร่วมกันเลือกและตัดสินใจในการแก้ปัญหา

ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหา ซึ่งในแต่ละระยะคุณครูคอยกระตุ้นและช่วยเหลือเพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของการเรียนรู้ เมื่อเด็กได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้เด็กเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และร่วมกันบอกเหตุผลในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างมีความหมาย ทำให้เด็กทุกคนมีความมั่นใจในการแสดงออกทางความคิด การอธิบายเหตุผลของตนเองให้ผู้อื่นรับฟัง ซึ่งสอดคล้องกับ Parnes (1983, อ้างถึงใน พิมพ์พิชชา ศาสตราชัย, 2562) ได้กล่าวว่า แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นการรวบรวมข้อมูลที่แสดงถึงปัญหา แล้วนำมาพิจารณาหลาย ๆ ด้าน แล้วเลือกปัญหาที่สำคัญมาแก้ไข ผ่านการระดมความคิด ค้นหาวิธีการแก้ปัญหา เลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุด แล้วนำมาพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถนำไปใช้และเป็นที่ยอมรับได้ ซึ่งเรื่องดังกล่าวเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการประเมินผลการแก้ปัญหาให้ดีขึ้นเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับ นลินทิพย์ คชพงษ์ (2561) ได้กล่าวว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ประกอบความคิดอนันต์ และความคิดเอกนัย ในรูปแบบและวิธีการที่ส่งเสริมกัน เน้นการคิดหาทางเลือกที่หลากหลาย แปลกใหม่และแตกต่างไปจากรูปแบบเดิม ๆ เพื่อนำไปสู่การค้นพบและตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ทำให้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพมากกว่าการแก้ปัญหาโดยทั่วไป

5.2.2 การเปรียบเทียบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีกลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย แสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยได้ฝึกการคิด และการสังเกตสิ่งต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วน ได้ค้นพบปัญหาด้วยตนเอง พิจารณาหาสาเหตุของปัญหา และคิดหาคำตอบในการแก้ไขปัญหผ่านกระบวนการคิดที่หลากหลาย เด็กได้ฝึกการประเมินการแก้ปัญหา คิดอย่างรอบคอบ คิดเป็นระบบ ได้ออกแบบการวางแผน และปฏิบัติตามแผนด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยปรากฏว่าได้รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้นำหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาใช้ในการสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีในด้านการนำไปใช้มีความเหมาะสมมากที่สุดในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม 4.75-4.80 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลองพบว่าคะแนนก่อนการทดลอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองมากขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีส่งผลให้พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และผลการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองโดยค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสามด้าน แสดงว่าการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ดีกว่ารูปแบบการสอนปกติ ซึ่งสอดคล้องกับ นุชนันท์ เหล่าจารุงศ์ (2557) ได้พัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์เป็นกรจัดการกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง และนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่นที่ใกล้ตัวเด็ก หลักสูตรประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ คือ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร โครงสร้างเวลา โครงสร้างเนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แผนการจัดประสบการณ์ 15 แผน ผลการทดลองใช้ นักเรียนมีความสนใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ตัดสินใจเลือกคำถามหรือปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ สามารถคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลาย และผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง

องค์พระปฐมเจดีย์มากขึ้น และมีความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หลังการใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร และผู้วิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กมีบทบาทในการระบุปัญหาและสาเหตุ คิดหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วยวิธีที่หลากหลาย มีส่วนร่วมในการทำปฏิตักกิจกรรม และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกด้าน สามารถอภิปรายผลตามรายด้านได้ดังนี้

5.2.2.1 ด้านการเข้าใจปัญหา เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีได้นำธรรมชาติหลักและธรรมชาติประกอบมาหลอมรวมกันเพื่อนำไปสร้างเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี เป็นการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัยในการคิดแก้ปัญหา ด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนา เน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เริ่มต้นจากการมีความตระหนักและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนนำไปสู่การคิด การแสวงหาความรู้ โดยใช้การคิดแบบแยกแยะ ผูกพันกาย จิตใจ และปัญญา สอดคล้องกับ กุลณพัฒน์ พงษ์อรรถรัตน์ (2561) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธเป็นกระบวนการฝึกฝนอบรมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ครอบคลุมถึงความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ตรงกับความ เป็นจริงเกิดการพัฒนาระบวนการคิดนำไปสู่การฝึกฝน ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

5.2.2.2 ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา การที่เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีความสามารถด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี เป็นการพัฒนาเด็กตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มีครูเป็นกัลยาณมิตร คอยให้ความช่วยเหลือและให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความพยายามและเสริมสร้างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางสติปัญญาของ Vygotsky (1886-1934 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2565) โดยเน้นความสำคัญของวัฒนธรรมและสังคม และการเรียนรู้ที่มีต่อการพัฒนาสติปัญญา ไวทือทสกี กล่าวว่า การเข้าใจพัฒนาการของมนุษย์จะต้องเข้าใจวัฒนธรรมที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู เพราะตั้งแต่แรกเกิด มนุษย์จะต้องได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลงานของมนุษย์ คือ “วัฒนธรรม” วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมจะช่วยบ่งชี้ผลผลิตของพัฒนาการของเด็ก เป็นต้นว่าเด็กควรจะเรียนรู้อะไรบ้าง ควรจะมีความสามารถทางด้านใดบ้าง สถาบันสังคมต่าง ๆ ตั้งแต่ครอบครัวขึ้นไป ก็มีบทบาทที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้และมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กแต่ละวัยจะเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคนได้ ก็ต่อเมื่อได้รับการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่หรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก เช่น ญาติ หรือเพื่อนวัยเดียวกัน

5.2.2.3 ด้านการประเมินผลการแก้ปัญหา จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี ทำให้เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีความสามารถด้านการประเมินผลการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และด้านการประเมินผลการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเป็นวิธีที่ฝึกฝนให้เด็กอยู่ในสถานการณ์ที่ให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น มีความท้าทาย กระตุ้นให้เด็กต้องการค้นคว้า เรียนรู้ และการปฏิบัติ ตลอดจนควรจำเป็นต้องมีบทบาทที่จะอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในสถานการณ์ที่หลากหลาย สามารถวางแผนเพื่อกำหนดยุทธวิธีในการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม สามารถให้เหตุผลในขั้นตอน การลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ใน การแก้ปัญหา และการอธิบายให้เหตุผลซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง สอดคล้องกับ พัทธรา พุ่มพชาติ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ เด็กปฐมวัยในกลุ่ม

ที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4 ระยะ คือ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองครั้งที่ 1 หลังการทดลองครั้งที่ 2 และการติดตามผลการทดลอง สูงขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้น และมีความคงทนของพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในระยะติดตามผลการทดลอง จากผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรม กระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการ การคิดหาเหตุผลในการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ตามระดับพัฒนาการและศักยภาพมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ครูปฐมวัยที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์มีความรู้ ความเข้าใจมีความสามารถในการเขียนแผนจัดประสบการณ์ และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับเด็ก มีขั้นตอนวิธีการจัดกิจกรรม และการประเมินผลที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิถีเพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ดังนั้นครูที่สอนเด็กชั้นปฐมวัยหรือผู้ที่สนใจสามารถนำวิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิถีไปปรับประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของปฐมวัย

6.1.2 การจัดกิจกรรมเพื่อให้ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยคงอยู่อย่างถาวร ครูควรจัดกิจกรรมให้กับเด็กให้มีอิสระในการความคิดและการลงมือปฏิบัติกิจกรรม เพิ่มความท้าทายความสามารถให้เด็กได้ใช้ความคิดที่หลากหลาย เด็กเป็นผู้กำหนดหรือออกแบบการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีครูคอยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กทุกด้าน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่น และความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็ก และการเสริมแรงเด็กเชิงพฤติกรรมเมื่อเด็กแสดงออกเพื่อให้เด็กมั่นใจและภูมิใจในความคิดของตนเอง และจะส่งผลให้เด็กมีความกล้าแสดงออกและลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเป็นระบบ

6.1.3 ช่วงระหว่างทำกิจกรรมต้องมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาในบางกิจกรรมที่เด็กยังสนใจและสนุกกับการเล่นหรือทำกิจกรรมควรให้อิสระไม่ควรเร่งรัดขณะเด็กปฏิบัติกิจกรรมจนเกินไป

6.1.4 การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิถี ครูต้องจัดเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เพราะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจเด็กทำให้เด็กร่วมกิจกรรมอย่างเพลิดเพลิน สนุกสนาน และไม่เบื่อหน่าย ส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิถีที่มีผลต่อความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการให้เด็กสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ฝึกให้รู้จักเหตุและผลที่เกิดขึ้น ผ่านการเชื่อมโยงเหตุการณ์หรือเรื่องราว และพิจารณาทุกสิ่งอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

6.2.2 ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธรวิถีที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมแบบร่วมมือร่วมใจของเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยกันระดมความคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมจนสำเร็จ

6.2.3 ควรศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลางแจ้งตามแนวคิดแบบลูสปาร์ท (Loose Parts Play) ที่มีผลต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการเรียนรู้โลกตามความเป็นจริงของเด็ก กระบวนการในการจัดการเล่นจำเป็นต้องอาศัยการคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ การร่วมมือในการทำกิจกรรม และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

7. รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *รายงานการศึกษาสภาพการณ์การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย*. พริกหวานกราฟฟิค.
- กฤตยาณี ทองอัม. (2560). *การพัฒนาระบบการเรียนการสอนบนเว็บตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กุลณพัฒน์ พัญญูธรรมรัตน์. (2561). *การจัดการศึกษาปฐมวัย นโยบายและการจัดการเชิงพุทธบูรณาการ [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์. (2548). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมคุณธรรม รักสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิศนา แคมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 24)*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นลินทิพย์ คชพงษ์. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นุชนันท์ เหล่าจรวงศ์. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาเอกชัย วิสุทโธ. (2564). *พุทธวิธีในการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21*. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER*, 7(2), 301-310.
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2552). *การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2556). *การวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม*. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- พาสนา จุลรัตน์. (2564). *จิตวิทยาการคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พิชชา ศาสตราชัย. (2562). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานเป็นทีมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พรสวรรค์ วงศ์ตาธรรม. (2558). *การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(2), 111-121.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2563). *การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 9-15 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โรงเรียนเมือยโสธร. (2565). *รายงานประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนเมือยโสธร ปีการศึกษา 2564*. สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1.

- วารุณี เรียนรู้. (2564). การพัฒนาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ
พุทธวิธี เรื่อง แหล่งเรียนรู้ชุมชน โรงเรียนวัดสมุทรโคดม จังหวัดเพชรบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท].
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2565). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 14). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุปรียา อธิสรานนท์. (2558). พุทธวิธีเสริมแรงพฤติกรรมการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย. ใน ดวงสมร รุ่งสวรรค์โพธิ์
(บ.ก), การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6 กลุ่มด้านมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์. 6(2), (น. 570-577). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
<http://journalgrad.ssrui.ac.th/index.php/5-02/article/view/280>

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
Participation in School Administration under Khon Kaen Primary
Educational Service Area Office 4

จักรี ไชยะเวช* และ วานิช ประเสริฐพร**

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

Chakree Chaiyawet* and Vanich Prasertphorn**

Graduate Student of Master Degree Program in Educational Administration, Faculty of Education

Northeastern University*

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Northeastern University**

Corresponding author E-mail: Chakreelac2536@gmail.com

(Received: May 3, 2023; Revised: June 20, 2023; Accepted: July 6, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในปีงบประมาณ 2565 จำนวน 316 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครูผู้สอน จำนวน 280 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1973) ด้วยวิธีการแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และวิธีการอย่างง่าย ด้วยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ลักษณะประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.60–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การบริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

Abstract

The purposes of this research were: 1) to investigate participation in school administration under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4, and 2) to compare participation in school administration under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4, categorized by school size and work experience. The sample group consisted of 316 school administrators and teachers selected using the Stratified Random Sampling method. The tool used in this research was a closed-ended questionnaire, which included checklist and rating scale questions divided into 5 levels, with the index of consistency between the questions ranging from 0.60 to 1.00 and an overall confidence level of 0.88. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-Test, and One-Way ANOVA.

Results revealed that 1) The overall level of participation in school administration under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4 was rated as high. When considering each aspect individually, it was found that all aspects were rated highly, with personnel management receiving the highest rating followed by academic administration, budget management, and general administration, respectively. 2) The comparative analysis of participation levels in school administration under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4, categorized by school size and work experience, revealed significant differences. School size and work experience both showed statistically significant differences in the level of participation in school administration at a significance level of .05.

Keywords: Participation, School Administration, Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในยุค Thailand 4.0 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยกระบวนการวิจัย และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของทุกคนโดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับกลไกการมีส่วนร่วม โดยยึดถือว่าการมีส่วนร่วมเป็นพลังสำคัญที่จะพัฒนาการศึกษา โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการบริหารการศึกษา เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขณะที่ Riggio (2020) นักจิตวิทยาองค์กร ได้กล่าวถึง การบริหารองค์กรไว้ว่า การพัฒนาสังคมแวดล้อมภายในองค์กรให้น่าอยู่จะส่งผลต่อความสุขของบุคลากร และหากคุณภาพชีวิตของคนในที่ทำงานแวดล้อมไปด้วยความสุข มีความสัมพันธ์ที่ดี ทั้งกับเพื่อนร่วมงานและเจ้านาย คนเหล่านี้จะมีเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน และมีพลังใจดี ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีให้กับองค์กร การมีส่วนร่วมภายในองค์กรถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ การให้อำนาจบุคลากรทุกคนในการออกความคิดเห็นในการทำงานนั้น จะได้รับการระบุปัญหาที่พบได้อย่างตรงจุด และสามารถร่วมกันเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันภายในองค์กร เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่ดียิ่งขึ้น

สมบัติ นามบุรี (2562) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กร ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง การมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้าง

ความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย อีกทั้งในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มีหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) เป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล และสนองยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2560-2579) และความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีการส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการจัดการศึกษาไปสู่เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โดยมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานให้เป็นตามนโยบายที่โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาคและทั่วถึง มีคุณภาพตามมาตรฐาน และได้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2565 เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานการจัดการศึกษา โดยมีกลยุทธ์และจุดเน้นด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา ที่ต้องการพัฒนาความเข้มแข็งของสถานศึกษาในด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมการบริหารโดยมีสถานศึกษาเป็นฐาน เข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู โดยมีการแบ่งสัดส่วนงานให้แต่ละฝ่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และหาแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อให้ได้สารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการและครู ได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างความสามัคคีในองค์กรและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น การพิจารณาแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกันภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารแบบมีส่วนร่วมอันส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในปีงบประมาณ 2565 จำนวน 1,795 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในปีงบประมาณ 2565 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามานะ (Yamane, 1973)

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 316 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครูผู้สอน จำนวน 280 คน ด้วยวิธีการแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และวิธีการอย่างง่ายด้วยการจับสลาก

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ 2) ด้านบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านบริหารงานทั่วไป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ 2) ด้านบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านบริหารงานทั่วไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS และเสนอค่าสถิติการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณของผู้ตอบแบบสอบถาม ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการทดสอบสมมติฐานใช้สูตร t-test และ f-test แบบ Dependent Sample โดยการทดสอบและวิเคราะห์เนื้อหาเสนอข้อมูลโดยค่าสถิติและความเรียง

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 สรุปผลวิจัย ดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านบริหารงานวิชาการ	4.11	0.52	มาก
ด้านบริหารงานงบประมาณ	4.11	0.50	มาก
ด้านบริหารงานบุคคล	4.11	0.53	มาก
ด้านบริหารงานทั่วไป	4.10	0.56	มาก
ภาพรวม	4.11	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.53) ด้านบริหารงาน วิชาการ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.52) ด้านบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.50) และด้านบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ดังตารางที่ 2-3 ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษา	ขนาดของสถานศึกษา						f	Sig.
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านบริหารงานวิชาการ	4.00	0.57	4.25	0.45	3.85	0.45	11.748	.000
ด้านบริหารงานงบประมาณ	4.00	0.50	4.26	0.42	3.76	0.59	11.748	.000
ด้านบริหารงานบุคคล	3.98	0.58	4.26	0.44	3.81	0.38	16.507	.000
ด้านบริหารงานทั่วไป	4.02	0.57	4.22	0.54	3.78	0.45	9.309	.000
รวม	4.00	0.47	4.25	0.41	3.80	0.37	18.327	.000

*มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษา	1 - 10 ปี			11 ปีขึ้นไป			t	Sig.
	n	$\bar{X}$	S.D.	n	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านบริหารงานวิชาการ	132	4.09	0.54	184	4.13	0.51	-0.656	0.512
ด้านบริหารงานงบประมาณ	132	4.14	0.49	184	4.09	0.51	0.996	0.320
ด้านบริหารงานบุคคล	132	4.17	0.51	184	4.07	0.54	1.699	0.090
ด้านบริหารงานทั่วไป	132	4.13	0.59	184	4.08	0.54	0.858	0.391
รวม		4.13	0.46		4.09	0.46	0.802	0.423

*มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงระดับปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผล ดังนี้

5.1 การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีการประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งของบุคลากร รวมถึงมีการกำหนดนโยบายวางแผนงานและจัดสรรอัตรากำลังของครูและบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติและผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครูได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทั้งการมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษา โดยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การร่วมตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยส่วนมากเป็นผู้บริหารที่พร้อมรับการปรึกษาหารือหรือการ รับฟังความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงการรับผิดชอบในงานต่าง ๆ ทั้งงานด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงาน งบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านบริหารงานทั่วไป และสนับสนุนการจัดการศึกษาที่จะเกิดประโยชน์สูงสุด แก่สถานศึกษา สอดคล้องกับ เพ็ญพิศ ผาพองยูน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า บริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมและรายด้านมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยด้าน ที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล และสอดคล้องกับ ไชยิดา คล้ายหนองสรวง (2558) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสิทธิภาพการทำงาน อภิปรายผลได้ ดังนี้

5.2.1 ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน พบว่า มีระดับระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และสามารถสื่อสาร รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชนได้เป็นอย่างดีมากกว่า สอดคล้องกับศึกษาของ พาติสยะห์ เดเบาะ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครู ในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า ระดับการศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสิทธิภาพในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ เพ็ญพิศ ผาพองยูน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามประสิทธิภาพในการทำงาน ในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

5.2.2 ประสิทธิภาพการทำงานแตกต่างกัน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสิทธิภาพการทำงาน 11 ปีขึ้นไป มีมุมมองในการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ และแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ สุภาวดี ใจรักดี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับเพ็ญพิศ ฝาพองยูน (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา นำการมีส่วนร่วมไปใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ประสานงาน และประชาสัมพันธ์กับหน่วยงาน ชุมชน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนา เพราะผลการวิจัย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมการพัฒนาด้านเครือข่ายการศึกษา จัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ร่วมมือกับครูผู้สอนช่วยกัน กำกับดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความปลอดภัยในสถานศึกษา

6.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับทรัพย์สินของทางราชการของสถานศึกษา และได้มีโอกาสกำหนดแผนงานการใช้งบประมาณตามโครงการ/กิจกรรมที่ต้องการในรูปคณะกรรมการ เพราะผลการวิจัย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำรองลงมา คือ ด้านบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงบประมาณของสถานศึกษา การตรวจสอบระบบบริหารการดำเนินงานด้านพัสดุและสินทรัพย์ ผู้บริหารควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนามตามแผนหรือนโยบายของสถานศึกษาที่ร่วมกัน วางไว้ อีกทั้งจัดทำแผนกลยุทธ์ กรอบประมาณการรายจ่ายแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นหลัก รวมทั้งให้ครูมีส่วนร่วมในการรักษา ความปลอดภัยเกี่ยวกับทรัพย์สินของทางราชการของสถานศึกษา และทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาไปใช้ในการวิจัยการดำเนินงานของสถานศึกษาในรูปแบบวิจัยแบบกรณีศึกษาเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) เป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษานำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานต่อไป

7. รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- พาติยะห์ เดเบาะ. (2562). *การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3* [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เพ็ญพิศ ฝาพองยูน. (2560). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. วิทยาลัยสันตพล.

- สุภาวดี ใจภักดี. (2563). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 11(2), 16-34.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(1), 183-197.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.
- Brightside People Team. (2563). 3 แนวทางสร้างการมีส่วนร่วมของพนักงาน เพื่อองค์กรให้เป็นที่อยู่แล้วสุขใจ.
<https://bit.ly/40XJNh9>

ภาษาอังกฤษ

- Yamane, T. (1973). *Statistics: an Introductory Statistic* (Second Edition). Harper & Row Publishing.

การพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำ หน่วยการเรียนรู้ที่ 15 เรื่อง ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา
วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ

Enhancing Spelling Abilities in Learning Unit 15 for Grade 2 Students
on Non-standard Thai Spelling Patterns

จารุเดช ศรีดำรงค์* ศรีสุดา พัฒน์จันทร์** และ ศิริพร พึ่งเพชร***

นักศึกษานิเทศศาสตร์, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***

Jarudesh Sridumrong* Srisuda Patjan** and Siripon Puengpech***

Graduate Student of Master of Education Curriculum and Instruction, Faculty of Education,

Vongchavalitkul University*

Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Corresponding author E-mail: jarudesh_sri@vu.ac.th

(Received: September 26, 2023; Revised: October 23, 2023; Accepted: December 15, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทย ก่อนและหลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 คน ได้จากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ที่ 1 แม่กน มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมเท่ากับ 4.35 และ (S.D.) เท่ากับ 0.27 แผนการเรียนรู้ที่ 2 แม่กด มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมเท่ากับ 4.49 และ (S.D.) เท่ากับ 0.34 2) แบบฝึกในการเขียนสะกดคำ แม่กน ชุดที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมเท่ากับ 4.81 และ (S.D.) เท่ากับ 0.32 ชุดที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมเท่ากับ 4.74 และ (S.D.) เท่ากับ 0.45 และชุดที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมเท่ากับ 4.74 และ (S.D.) เท่ากับ 0.45 แม่กด ชุดที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมเท่ากับ 4.93 และ (S.D.) เท่ากับ 0.13 ชุดที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมเท่ากับ 4.81 และ (S.D.) เท่ากับ 0.32 และชุดที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมเท่ากับ 4.70 และ (S.D.) เท่ากับ 0.45 และ 3) แบบทดสอบความสามารถในการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 1 แม่กน พบว่า ค่า (p) ของแบบทดสอบ 0.56 – 0.78 ค่า (r) ของแบบทดสอบ 0.33 – 0.89 และค่า (Reliability) เท่ากับ 0.72 ชุดที่ 2 แม่กด พบว่า ค่า (p) ของแบบทดสอบ 0.61 – 0.78 ค่า (r) ของแบบทดสอบ 0.33 – 0.67 และค่า (Reliability) เท่ากับ 0.71 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่าง และสถิติทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรโดยการทดสอบที t – test for Dependent และ t – test for One Sample

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน และชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถ

ในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด วิชา ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะ การเขียนสะกดคำชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน และชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
คำสำคัญ: ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา, แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ

Abstract

The objectives of this research were twofold: firstly, to compare Grade 2 students' ability to write and spell non-standard words in Thai subjects; secondly, to assess the effectiveness of spelling skills exercises in improving students' ability to write and spell words that do not conform to the Thai language spelling standards, with a threshold set at 70%. The research involved analyzing data from two learning management plans, where Learning Plan 1 (Mae Kon) exhibited a mean suitability score of 4.35 with a standard deviation (S.D.) of 0.27, and Learning Plan 2 (Mae Kod) had a mean suitability score of 4.49 with an S.D. of 0.34. Additionally, Mae Kan's spelling exercises were evaluated, with Set 1 showing a mean suitability of 4.81 and an S.D. of 0.32, Set 2 with a mean suitability of 4.74 and an S.D. of 0.45, and Set 3 with a mean suitability of 4.74 and an S.D. of 0.45. Furthermore, a spelling ability test was conducted, where Set 1 for Mae Kan yielded a test value range (p) of 0.56–0.78, a test value range (r) of 0.33–0.89, and a reliability value of 0.72; for Set 2, Mae Press obtained a test value range (p) of 0.61–0.78, a test value range (r) of 0.33–0.67, and a reliability value of 0.71. The statistical analysis encompassed percentages, means, and standard deviations of the sample, alongside statistical tests such as t-tests for comparing population means, t-tests for dependent samples, and t-tests for one-sample analysis.

The results indicated significant improvements in both Series 1 and Series 2 after using the spelling exercises, with Mae Press showing statistically higher performance compared to before, at a significance level of .05. Additionally, the comparison of students' ability to write and spell words that do not adhere to the spelling scale of Thai language subjects post-spelling exercises revealed significant improvements above the 70% threshold for both Set 1 on Mae Kon and Set 2 on Mae Press, at the .05 significance level.

Keywords: Non-standard Words, Spelling Exercises

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย และเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นสิ่งที่ช่วยให้คนเรามีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยในการประสบความสำเร็จในชีวิตหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิต (นฤมล บุตรดี และพรสวรรค์ ศรีภักญานาภรณ์, 2564) นอกจากนี้ยังเป็นภาษาประจำชาติที่มีความสำคัญต่อคนไทยอย่างยิ่งและมีความผูกพันต่อการดำรงชีวิตของคนไทย ไทยมีภาษาเป็นของตนเองใช้ในกิจการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือหรือสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร สื่อความหมายจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลหนึ่ง หรือจากบุคคลไปสู่สังคมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจกัน เป็นสิ่งที่ช่วยให้คนเรามีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยในการประสบความสำเร็จในชีวิต หรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิต โดยผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูง เมื่อเกิดความคิดริเริ่มใหม่ใด ๆ ขึ้นแล้วก็จะสามารถใช้ภาษาไทย พูด หรือเขียนแสดงความคิดเห็นนั้น ๆ ออกมาเป็นที่ประจักษ์ให้ผู้อื่นได้รับรู้จะเป็นที่ชื่นชอบกว่า

บุคคลโดยทั่วไป นอกจากนี้อาษาไทยยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรสอนภาษาไทยให้คนรักการอ่าน การเขียน ที่จะแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ บันทึกความรู้และข้อมูลข่าวสาร โดยสอนภาษาไทยให้ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษาให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมซาบซึ้งและภูมิใจในภาษาไทย ตลอดจนภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ไว้ ซึ่งจะต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ในสาระที่ 1 การอ่าน โดยมาตรฐาน ท.1.1 ระบุว่า ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน และสาระที่ 2 การเขียน โดยมาตรฐาน ท.2.1 ระบุว่า ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งนักเรียนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นระดับชั้นที่ต้องมีพื้นฐานด้านการอ่านออก เขียนได้ที่จะต้องใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนระดับชั้นต่อไปดังนั้นควรจะต้องอ่านออก เขียนได้ตามมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด

โดยสำนักทดสอบทางการศึกษาได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ดำเนินการประเมินผลด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในปลายภาคเรียนที่ 1 และปลายภาคเรียนที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประเมินเฉพาะปลายภาคเรียนที่ 2 ซึ่งผลการทดสอบ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีปัญหาในด้านทักษะการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกด และพบว่ามึนักเรียนจำนวนมากที่เขียนตามคำบอกไม่ถูกต้อง ทั้งเขียนสะกดคำ การจัดเรียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้เป็นคำที่มีความหมายถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน และจากการศึกษา นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ห้อง ป.2/2 จำนวนทั้งหมด 52 คน ของโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561พบว่ามีการอ่าน และเขียนคำมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตรา ไม่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (มยุรี เอี่ยมอ่วม, 2561)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการอ่านสะกดคำ ภาษาไทยเป็นพื้นฐานที่สำคัญของผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาโดยยึดหลักการเรียนรู้จากง่ายไปหายากและจะฝึกจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม ดังนั้นการแก้ปัญหการอ่าน การเขียนภาษาไทย หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง ในปัจจุบันเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ครูผู้สอนทุกคนจะต้องร่วมมือกัน ไม่ใช่เฉพาะครูภาษาไทยเท่านั้น ครูทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาเพื่อให้เยาวชน ผู้เป็นอนาคตของชาติ มีการพัฒนาหรือได้รับการแก้ไขตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งการอ่านสะกดคำเป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นว่าจะอ่านได้แม่นยำ และเขียนได้ถูกต้อง การอ่านสะกดคำเป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานของการนำเสียง พยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และเสียงตัวสะกดมาประสมเรียงกันทำให้ออกเสียงต่าง ๆ ที่มีความหมายในภาษาไทย ซึ่งจะมีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในด้านของการอ่านและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านการอ่าน และการเขียนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่วางเอาไว้ (ศิริณี แพทอง, 2561)

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัย พบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนนำมาใช้แก้ปัญหการเขียนสะกดคำได้อย่างไร ทำให้ผู้วิจัยตระหนัก และเห็นความสำคัญในการพัฒนาการเขียนสะกดคำของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ผู้วิจัยจึงเห็นเป็นวิธีการสอนอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยแก้ปัญหาได้เนื่องจากแบบฝึกการเขียนสะกดคำ เป็นแบบฝึกที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเขียนสะกดคำให้ถูกต้องตรงตามมาตราตัวสะกดมากขึ้น โดยมีคำที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ในแบบฝึกที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทักษะด้านภาษาไทยให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน

เป็นศูนย์กลางที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาการสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านป่าตองท่าเนินสามัคคี อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา และระดับชั้นอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนบ้านป่าตองท่าเนินสามัคคีสูงขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด วิชาภาษาไทย ก่อนและหลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย เนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ตัวชี้วัดที่ 2 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ ซึ่งประกอบด้วย 2 มาตราตัวสะกด คือ เรื่องมาตราแม่ กด และเรื่องมาตราแม่ กน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ประชากร คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 1 อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำนวน 9 โรงเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 63 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านป่าตองท่าเนินสามัคคี ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 1 อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำนวน 5 คน ได้จากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สุ่มได้โรงเรียนบ้านป่าตองท่าเนินสามัคคี เนื่องจากลักษณะประชากรเป็นโรงเรียนที่นักเรียนมีระดับความสามารถในการเขียนสะกดคำและองค์ประกอบต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน

3.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

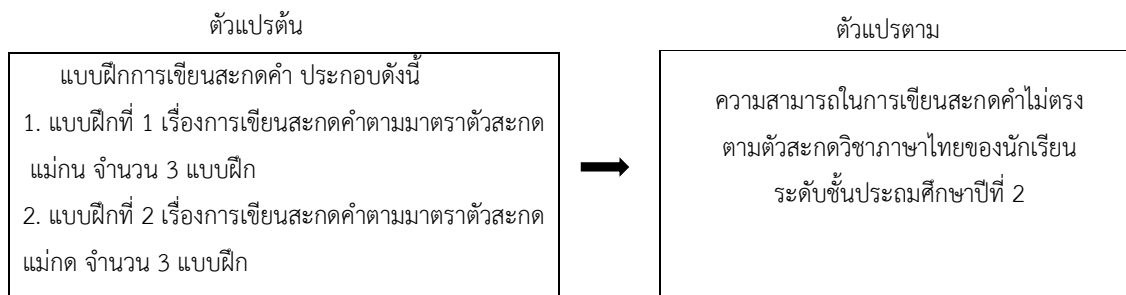
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เวลา 8 ชั่วโมง โรงเรียนบ้านป่าตองท่าเนินสามัคคี อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

3.4 สมมุติฐานงานวิจัย

3.4.1 ความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ

3.4.2 ความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทย หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.6.1 แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก จำนวน 4 แผน ซึ่งองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบดังนี้ 1) สารสำคัญ 2) มาตรฐานการเรียนรู้ 3) ตัวชี้วัด 4) จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) สารการเรียนรู้ 6) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8) กิจกรรมการเรียนรู้ 9) การวัดและประเมินผล 10) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 11) ใบงาน และ 12) บันทึกหลังแผนการสอน ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่ 1 การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด แม่กน มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.27

แผนการเรียนรู้ที่ 2 การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด แม่กด มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34

3.6.2 แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง การสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด

ผลวิจัยพบว่า ชุดแบบฝึกทักษะแม่กน ชุดที่ 1 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 และชุดแบบฝึกทักษะแม่กน ชุดที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 และชุดแบบฝึกทักษะแม่กน ชุดที่ 3 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45

ชุดแบบฝึกทักษะแม่กด ชุดที่ 1 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 และชุดแบบฝึกทักษะแม่กด ชุดที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 และชุดแบบฝึกทักษะแม่กด ชุดที่ 3 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45

3.6.3 แบบทดสอบความสามารถในการเขียนสะกดคำ เรื่อง การสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา

ชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบและคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.56 – 0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบรายข้อระหว่าง 0.33 – 0.89 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบแบบอิงกลุ่ม ของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.72

ชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด ผลวิเคราะห์พบว่าค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบและคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.61 – 0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ รายข้อระหว่าง 0.33 – 0.67 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบแบบอิงกลุ่ม ของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.71

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายในการอธิบายคุณลักษณะพื้นฐานของตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษาโดยการนำเสนอ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.7.2 สถิติทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประชากรผลทดสอบการพัฒนาความสามารถทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำ หน่วยการเรียนรู้ที่ 15 เรื่อง ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา วิชาภาษาไทยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้การทดสอบที กรณีสัมพันธ์กัน (Paired Sample t-test)

3.7.3 สถิติทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประชากรผลทดสอบการพัฒนาความสามารถทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำ หน่วยการเรียนรู้ที่ 15 เรื่อง ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา วิชาภาษาไทยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ผู้วิจัยใช้การทดสอบที

3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกการเขียนสะกดคำ เรื่อง การสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านป่าตองท่าเนินสามัคคี อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

3.8.1 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้การใช้แบบฝึก เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด และบทบาทของนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียน

3.8.2 ผู้วิจัย ดำเนินการทดสอบการเขียนสะกดคำ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ก่อนจัดการเรียนรู้ (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน 15 ข้อ และชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด 15 ข้อ

3.8.3 ผู้วิจัย ดำเนินการทดลอง โดยดำเนินการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก เรื่อง การสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด จำนวน 2 แผน เป็นระยะเวลา 8 ชั่วโมง

3.8.4 ผู้วิจัย ดำเนินการทดสอบการเขียนสะกดคำ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด หลังจัดการเรียนรู้ (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน 15 ข้อ และชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด 15 ข้อ

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด วิชาภาษาไทย

ก่อนและหลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน (n = 5)

นักเรียน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ความก้าวหน้า	
	คะแนน (15)	ร้อยละ	คะแนน (15)	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
1	9	60.00	15	100.00	6	40.00
2	9	60.00	15	100.00	6	40.00
3	7	46.67	12	80.00	5	33.33
4	6	40.00	12	80.00	6	40.00
5	6	40.00	11	73.33	5	33.30
$\bar{X}$	7.40	49.33	13.00	86.67	5.60	37.33
S.D.	0.51	-	0.26	-	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.00 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 และก่อนใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.40 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.5

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด วิชาภาษาไทย ก่อนและหลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดที่ 2 แม่กต (n = 5)

นักเรียน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ความก้าวหน้า	
	คะแนน (15)	ร้อยละ	คะแนน (15)	ร้อยละ	คะแนน (15)	ร้อยละ
1	11	73.33	15	100.00	4	26.67
2	9	60.00	14	93.33	5	33.33
3	9	60.00	13	86.67	6	26.67
4	7	46.67	13	86.67	6	40.00
5	7	46.67	13	86.67	6	40.00
$\bar{X}$	8.60	57.33	13.60	90.67	5.40	33.34
S.D.	0.50	-	0.26	-	-	-

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 2 เรื่อง แม่กต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 และก่อนใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.60 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด วิชาภาษาไทย ก่อนและหลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน

ความสามารถการเขียน สะกดคำ	$\bar{X}$	S.D.	df	t	P - value
ก่อนเรียน	7.40	0.51	4.00	22.86*	0.00
หลังเรียน	13.00	0.26			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด วิชาภาษาไทย ก่อนและหลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด

ความสามารถในการเขียน สะกดคำ	$\bar{X}$	S.D.	df	t	P - value
ก่อนเรียน	8.60	0.50	4.00	11.18*	0.00
หลังเรียน	13.60	0.26			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 2 แม่กด สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน กับเกณฑ์ร้อยละ 70 (n = 5)

ความสามารถในการเขียน สะกดคำ	คะแนนตาม เกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	df	t	P - value
หลังเรียน	86.67	13.00	0.26	4.00	22.86*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 1 แม่กน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด กับเกณฑ์ร้อยละ 70 (n = 5)

ความสามารถในการเขียน สะกดคำ	คะแนนตาม เกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	df	t	P - value
หลังเรียน	90.67	13.60	0.26	4.00	11.18*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุรี เอี่ยมอ่วม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตราโดยใช้แบบฝึกของนักเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเขียนคำมาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 แตกต่างกันโดยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (92.88) สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (74.81) อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิราณี แพทอง (2561) เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่าน และการเขียนคำในภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่านหรรษาพาเขียนเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการเขียนสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำมาตราตัวสะกดพบว่า มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำชุดที่ 1 เรื่อง แม่กน และชุดที่ 2 เรื่อง แม่กด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับงานวิจัยของ นฤมล บุตรดี และพรสวรรค์ ศรีภิญญาภรณ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด โดยใช้สื่อแบบประสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) สื่อประสมมีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 83.83 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 87.83 หรือ $E1/E2 = 83.83/87.83$ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยสื่อประสมในการพัฒนาทักษะการสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 17.61 ค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 14.46 และ มยุรี เอี่ยมอ่วม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 52 คน พบว่า มีค่าเท่ากับ $92.50/92.88$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ศิราณี แพทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่าน และการเขียนคำในภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่านหรรษา พาเขียนเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อ่านหรรษา พาเขียนเพลิน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เฉลี่ยเท่ากับ 84.84/85.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ปาลิตา อธิธา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนมาตราตัวสะกดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนุเชอ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง การอ่านและการเขียนมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 93.34/89 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

จากการอภิปรายผล สรุปได้ว่า ผลการพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำ หน่วยการเรียนรู้ที่ 15 เรื่อง ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ

เป็นการกระตุ้นให้เด็กมีความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราได้ดี และสร้างทักษะพื้นฐานในการเขียนในระดับที่สูงขึ้น สามารถนำทักษะการเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวันในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปอีกได้

6. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ครูสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราดัสะกด วิชาภาษาไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้สำหรับการพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนได้

6.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสะกดคำ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

7. รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นฤมล บุตรดี และพรสวรรค์ ศิริกาญจนารณ์. (2564). การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดโดยใช้สื่อแบบประสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน อนุภูมิ คำยัง (บ.ก.) ความท้าทายทางการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคมท้องถิ่นวิถีใหม่. *การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏเลยวิชาการครั้งที่ 7* (น. 263-302). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ปาลิตา อธิตา. (2564). *การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่าน และการเขียนมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านมูเซอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มยุรี เอี่ยมอ่วม. (2561). *การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตราโดยใช้แบบฝึกของนักเรียน [รายงานการวิจัย]*. โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์.
- ศิราณี แพทอง. (2561). *การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำในภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่านพระราชพาเขียนเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ [รายงานการวิจัย]*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13
Components and Indicators of Effective Schools in the New Normal Era under the
Primary Educational Service Area Office in the Cluster 13

ชิติพัทธ์ ไกรโสตา* ชูเกียรติ วิเศษเสนา** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ***

นักศึกษาลัทธิพุทธปรัชญาอรรถกถาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**, ***

Chitipath Kraisoda* Chookiat Wisetsena** and Worasit Rattanavara***

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**, ***

Corresponding author E-mail: Chitipath@gmail.com

(Received: April 26, 2023; Revised: May 31, 2023; Accepted: June 8, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 และ 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยการสังเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ นำมาสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเชื่อมั่น 0.968 นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 450 แห่ง ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนจำนวนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 มีผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 1 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จากนั้นนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้วยวิธีการสกัดปัจจัย เพื่อพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และใช้วิธีการหมุนแกนแบบตั้งฉากด้วยวิธีหาองค์ประกอบเฉพาะ นำผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ที่ได้มาพัฒนาเป็นเครื่องมือใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสี่ และ/หรือ ผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล และ/หรือ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และ/หรือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านการบริหาร ระหว่างปี พ.ศ. 2563 - ปัจจุบัน เช่น รางวัลพระราชทาน รางวัลอันทรงคุณค่า สพฐ. จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่ได้ตามการแปรความหมายแบบอิงเกณฑ์ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) โดยใช้สถิติ t-test เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 33 ตัวบ่งชี้ และจากการนำตัวบ่งชี้ที่ค้นพบไปทดสอบกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัดพบว่ามีความสำคัญทางสถิติทุกตัวบ่งชี้ สามารถยืนยันได้ว่าทั้ง 33 ตัวบ่งชี้ มีความเที่ยงตรงตามสภาพ

คำสำคัญ: สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ, ยุคความปกติใหม่, องค์ประกอบและตัวบ่งชี้

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the components and indicators of effective schools in the new normal era, under the Primary Educational Service Area Office in the Cluster 13, and 2) to verify the concurrent validity of the components and indicators of effective schools in the new normal era under the Primary Educational Service Area Office in the Cluster 13. The research was conducted by synthesizing documents and hosting group discussions with qualified individuals associated with school performance to identify the components and indicators of school effectiveness in the new normal era. These components and indicators were utilized to construct a 5-point Likert scale questionnaire, which was validated by experts with a total reliability score of 0.968. This tool was then applied to a sample of 450 schools under the Primary Educational Service Area Office in the Cluster 13 for the 2022 academic year, obtained from the stratified random sampling technique in each of the Primary Educational Service Area Office in the Cluster 13. Each school provided a single respondent, either the school director or the acting director. The collected data were then analyzed using Exploratory Factor Analysis, with variables grouped using the Principal Component Analysis method and Orthogonal Rotation method. The derived indicators were used to develop a data collection tool for a known group, including school administrators from schools that had been assessed by the Office for National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA) in the fourth round, and/or school administrators from international standard schools, and/or quality local schools, and/or school administrators from schools that received management awards from 2020 to the present, such as Royal Award, OBEC awards, totaling 40 people. The data was analyzed by calculating the mean according to the criterion-based interpretation at a high level ($\bar{X} = 3.51$) and employing the t-test to examine concurrent validity.

The research results showed that the components and indicators of effective schools in the new normal era, under the Primary Educational Service Area Office in the Cluster 13, consisted of 7 components and 33 indicators. After testing these indicators with the known group, it was found that all indicators were statistically significant, thereby affirming the concurrent validity of all 33 indicators.

Keywords: Effective Schools, New Normal, Components and Indicators

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นสถานการณ์อันตรายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก พบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน มีการแพร่ระบาดตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 พบผู้ป่วยติดเชื้อทั่วโลกรวม 622,242,419 ราย และมีผู้เสียชีวิตรวม 6,546,836 ราย (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยและสังคมโลกรวมทั้งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาแรกของการแพร่ระบาดที่ได้เห็นมาตรการปิดกั้น (Lock Down) และการควบคุมเข้มงวดของรัฐบาลในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อมาเมื่อสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้ดีขึ้นผู้คนมีความรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจในการกลับมาดำเนินชีวิต ที่เข้ากับสภาวะการณ์ที่เรียกว่าความปกติใหม่ (New Normal) ในทุกภาคส่วนมีการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง

ที่เกิดขึ้น รวมถึงภาคการศึกษาที่ต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2564)

กระทรวงศึกษาธิการได้ทำการถอดบทเรียนการจัดการศึกษาเพื่อรับมือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงได้ประกาศนโยบายรับมือการระบาดของโรคโดยมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ไว้ 5 รูปแบบ ตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา คือ 1) ON-AIR เรียนผ่านระบบมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) ONLINE เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต 3) ON-DEMAND เรียนผ่านแอปพลิเคชัน 4) ON-HAND เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัด ใบงาน และ 5) ON-SITE เรียนที่โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ในหลายครอบครัวต้องเผชิญปัญหาในการปรับตัวต่อการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ทั้งด้านอุปกรณ์ สถานที่ หรือแม้กระทั่งความพร้อมด้านจิตใจของผู้เรียน ครู อาจารย์ และผู้ปกครอง จึงทำให้คุณภาพของการศึกษาลดลงทำให้มีผู้เรียนจำนวนหนึ่ง ไม่สามารถศึกษาต่อได้ หรือได้รับคุณภาพการศึกษาลดลง และยังเป็นปัจจัยเพิ่มความเหลื่อมล้ำในประเทศเนื่องจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกล และผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการศึกษา อาจปรับตัวต่อการเรียนออนไลน์ได้ยากกว่า (ฉัตรชัย ดวงรัตนพันธ์, 2564) ผู้เรียนและผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเตรียมจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การเรียนออนไลน์ทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้น ขาดความรับผิดชอบ เหนื่อยล้า เนื่องจากต้องมีการเรียนชดเชยเวลาที่ขาดหายไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) รวมถึงเสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะสังคม และอารมณ์ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) จากเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาที่แต่ละสถานศึกษาต้องมีการปรับตัวตามสถานการณ์ในทุก ๆ ด้าน

การบริหารสถานศึกษาในสภาวะการณ์ความปกติใหม่ ผู้บริหารต้องมีการบริหารสถานศึกษาเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ และบริบทของเวลาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง นั่นคือ ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง (ยุทธชาติ นาทอม, 2564) ซึ่งการจะทำให้การเรียนการสอนในสถานศึกษาสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมนั้น การบริหารจัดการที่ดีสามารถช่วยให้บุคลากรในสถานศึกษา สามารถเตรียมความพร้อมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคได้ดีขึ้น และทำให้การเรียนการสอนใน สถานศึกษาสามารถดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ และเกิดประสิทธิผล ผู้บริหาร ควรพิจารณาประสิทธิผลของสถานศึกษาเนื่องจากประสิทธิผลเป็นเครื่องมือหรือดัชนีความสำเร็จความสามารถขององค์กร การบริหารสถานศึกษา และการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบ (Factors) และตัวบ่งชี้ (Indicators) สำหรับการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถระบุ หรือบ่งบอกสมรรถนะของผลการดำเนินงาน จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ยกตัวอย่างเช่น 1) องค์ประกอบ การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติ มีเป้าหมาย และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน จะช่วยส่งเสริมให้สามารถตอบสนองความต้องการและความหลากหลายของผู้เรียนได้ 2) องค์ประกอบการจัดการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียน ครู บุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง และประชาชน ให้มีความรู้สึกปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้น เกิดขึ้นในบริบทก่อนที่จะมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับตัว เพื่อรับมือกับสถานการณ์ในปัจจุบันทำให้เกิด “ความปกติใหม่” ในบริบทของการศึกษาโดยเฉพาะในเขตตรวจราชการที่ 13 ประกอบด้วย จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ และ

จังหวัดสุรินทร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) เนื่องจากเป็นกลุ่มพื้นที่การศึกษาที่มีจำนวนสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีจำนวน 3,553 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 13.16 ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาทั้งหมดในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความแตกต่างทางบริบทด้านสังคม วัฒนธรรม พื้นที่ ทรัพยากร รวมทั้งการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นมาได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ จึงมีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้สามารถสำเร็จไปได้ด้วยดี เกิดผลตามที่สถานศึกษาได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ รวมทั้งตอบสนองนโยบายการป้องกันและควบคุมโรคของภาครัฐ ในบริบทของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13

2.2 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษา ที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13

ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษา ที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัย แบ่งดำเนินการออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ขั้นที่ 1

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และแนวคิดเกี่ยวกับยุคความปกติใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาองค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิจัย และนักวิชาการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศดังนี้ (Edmonds, 1979; Purkey & Smith, 1983; Sammons, Hillman & Mortimore, 1995; Scheerens, 2000; Reezigt, 2001; Doran, 2004; Saleem et al., 2012; Huber & Helm, 2020; EDUCA, 2021; Abd-Rabo & Hashaikeh, 2020; Bako, Okereke & Sara, 2021; ณิชชา พิทยาพงศกร, 2563)

2) นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์องค์ประกอบหลักได้ 5 องค์ประกอบ คือ (1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา (2) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน (3) การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (4) ความร่วมมือของผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้เรียน และ (5) เทคโนโลยีการศึกษา

3) วิเคราะห์องค์ประกอบหลัก เพื่อหาองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ และจัดทำร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่

3.1.2 ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของสถานศึกษา จำนวน 5 คน ว่าเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ หรือไม่ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ 1) เป็นอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้ หรือมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางการศึกษา หรือ 2) เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา หรือ 3) เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลเป็นที่ประจักษ์

หลังจากการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัย สามารถกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษา ที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ ได้จำนวน 5 องค์ประกอบ 41 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ 2) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ 4) ความร่วมมือของผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ และ 5) เทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 7 ตัวบ่งชี้

3.1.3 ขั้นที่ 3

1) สร้างเครื่องมือวิจัย ที่เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้เท่ากับ 1.0 ทุกข้อคำถาม

3) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.968

3.1.4 ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ Google Forms ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) ประชากร คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,553 แห่ง

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2565 โดยผู้วิจัย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin & Anderson (2010) ที่กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างมีขนาด อย่างน้อย 5-10 เท่าของ ตัวบ่งชี้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 41 ตัวบ่งชี้ ผู้วิจัย ใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 เท่า ดังนั้น สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ควรมีอย่างน้อย 410 แห่ง โดยผู้วิจัย ได้เก็บแบบสอบถามเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล รวมเป็น 450 แห่ง และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วน สถานศึกษาระดับประถมศึกษาของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13

3) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน สถานศึกษาละ 1 คน

3.1.5 ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ด้วยวิธีการสกัดปัจจัยเพื่อพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) และใช้วิธีการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีหาองค์ประกอบเฉพาะ (Varimax) โดยมีเกณฑ์

ในการกำหนดองค์ประกอบเบื้องต้น คือ 1) องค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1 2) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และ 3) องค์ประกอบนั้นต้องมีตัวบ่งชี้อย่างน้อยตั้งแต่ 3 ตัวบ่งชี้ ขึ้นไป

3.2 ตอนที่ 2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13

ผู้วิจัย นำผลการวิเคราะห์ในตอนที่ 1 มาพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) แล้วตรวจสอบว่าตัวบ่งชี้ที่ได้นั้นเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 และมีความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ดังนี้

3.2.1 นำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) มาพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยพิจารณากลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ที่เป็นกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา คือ (1) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จากสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพภายนอก สมศ. รอบสี่ และ/หรือ (2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล (World - Class Standard School) หรือ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และ/หรือ (3) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จากสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ ด้านการบริหารระหว่างปี พ.ศ. 2563 - ปัจจุบัน เช่น รางวัลพระราชทาน รางวัลอันทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS)

3.2.2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตัวบ่งชี้โดยหาค่าเฉลี่ยโดยเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ที่ได้กับเกณฑ์การประเมินตามการแปรความหมายอิงเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) และสถิติ t-test เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

4. ผลการวิจัย

4.1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 มีผลการวิจัย ดังนี้

4.1.1 การพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูล แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13

ตัวบ่งชี้	Bartlett's Test of Sphericity			Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	
	Chi-Square	df	Sig.	ค่าที่เหมาะสม	ค่าที่ได้
ตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13	14353.941	820	0.000	>0.50	0.785

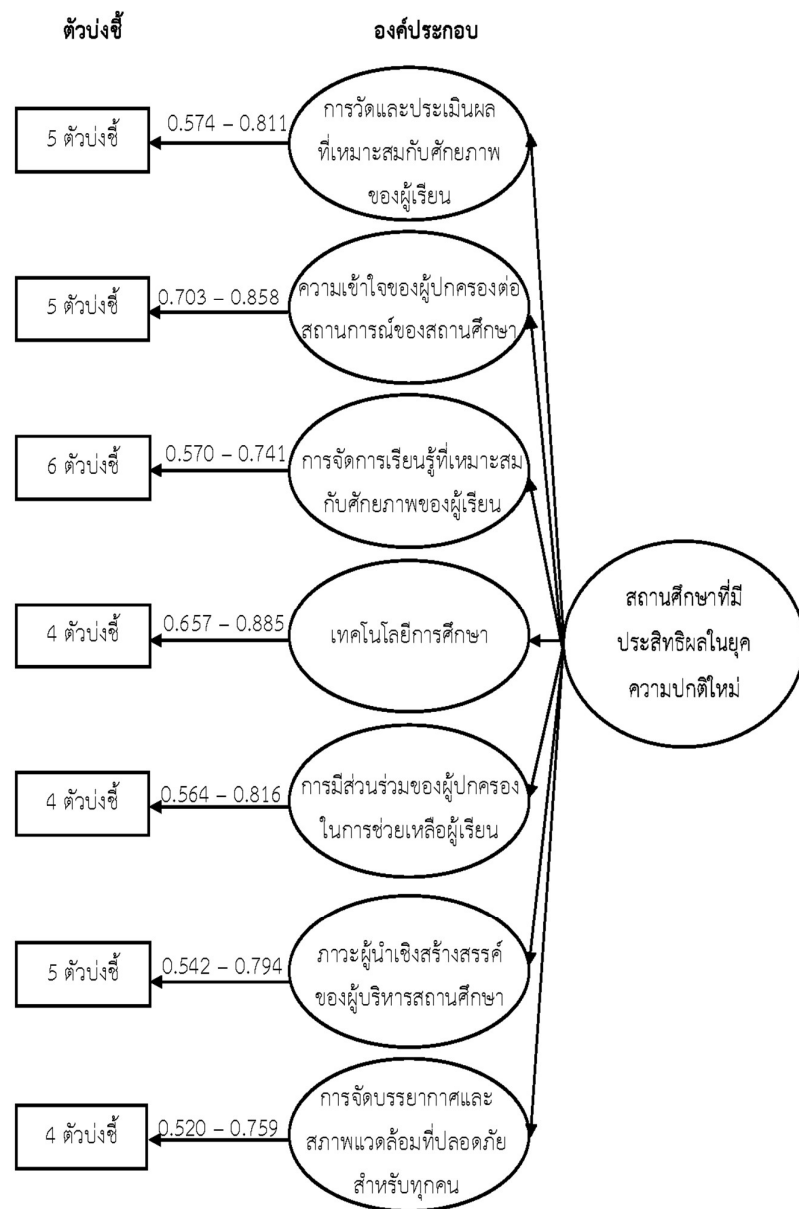
จากตารางที่ 1 พบว่า การทดสอบเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) ด้วยการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity มีค่า Chi-Square = 14353.941 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ และการทดสอบความเหมาะสมของข้อมูลด้วยค่าดัชนีไกเซอร์ไมเยอร์ ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าสูงหรือต่ำ ว่ามีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือไม่ พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.785 ซึ่งมากกว่า 0.50 และมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุควัยการปฏิรูปใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 จำนวน 5 องค์ประกอบ 41 ตัวบ่งชี้ ซึ่งนำมากำหนดเป็นข้อคำถามจำนวน 41 ข้อ มีความเหมาะสมสำหรับนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้

4.1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ผู้วิจัยสามารถจัดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุควัยการปฏิรูปใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ได้เป็นองค์ประกอบใหม่ 7 องค์ประกอบ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละสะสมของความแปรปรวนขององค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ร้อยละของความแปรปรวน	ร้อยละสะสมของความแปรปรวน
1. การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน	12.892	31.445	31.445
2. ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อสถานการณ์ของสถานศึกษา	3.409	8.314	39.759
3. การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน	3.094	7.546	47.305
4. เทคโนโลยีการศึกษา	2.745	6.695	54.000
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้เรียน	1.759	4.290	58.290
6. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	1.540	3.755	62.045
7. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน	1.423	3.471	65.516

จากตารางที่ 2 พบว่า สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุควัยการปฏิรูปใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 มี 7 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน 2) ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อสถานการณ์ของสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน 4) เทคโนโลยีการศึกษา 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้เรียน 6) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 7) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน มีค่าไอเกน (Eigenvalues) อยู่ระหว่าง 1.423 – 12.892 มีค่าร้อยละความแปรปรวนอยู่ระหว่าง 3.471 – 31.445 และมีค่าร้อยละของค่าความแปรปรวนสะสมอยู่ร้อยละ 65.516 โดยสามารถจัดทำเป็นองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สถานศึกษา ที่มีประสิทธิผลในยุควัยการปฏิรูปใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13

จากภาพที่ 1 แสดงการจัดกลุ่มตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมขององค์ประกอบโดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 จำนวน 7 องค์ประกอบ 33 ตัวบ่งชี้

4.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 มีผลการวิจัย แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่กับเกณฑ์การประเมินค่าที่ระดับ 3.51 ตามการแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	t	p
1. การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน	4.35	0.62	8.57**	0.00
2. ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อสถานการณ์ของสถานศึกษา	4.43	0.68	8.59**	0.00
3. การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน	4.48	0.55	11.59**	0.00
4. เทคโนโลยีการศึกษา	4.62	0.52	13.53**	0.00
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้เรียน	4.27	0.67	7.17**	0.00
6. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	4.55	0.58	11.58**	0.00
7. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน	4.58	0.56	12.29**	0.00
	4.47	0.60		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า การปฏิบัติตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ของกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.47 และมีค่าเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 4.27 – 4.62 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์การประเมินค่าที่ค่าที่ระดับมาก ($\mu = 3.51$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่า องค์ประกอบที่ค้นพบทั้ง 7 องค์ประกอบ 33 ตัวบ่งชี้ มีความเที่ยงตรงตามสภาพ

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 การศึกษาขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 พบว่า มีจำนวน 7 องค์ประกอบ 33 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 2) ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อสถานการณ์ของสถานศึกษา จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ 4) เทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 6) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ และ 7) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ซึ่งพิจารณาได้ว่า กระบวนการที่ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จากแนวคิดและทฤษฎีเมื่อได้ข้อค้นพบ แล้วนำมาพัฒนาเป็นองค์ประกอบขึ้นใหม่ตามกระบวนการวิจัยมีความเหมาะสม ถึงแม้ว่าจำนวนองค์ประกอบจะเปลี่ยนไป แต่ตัวบ่งชี้ที่อยู่ในองค์ประกอบก็จะไปกระจายอยู่ในองค์ประกอบใหม่ ดังที่ ยุทธ โกยวรรณ (2563) ได้กล่าวไว้ว่า การที่ผู้วิจัย ได้แนวคิดหรือทฤษฎีสันับสนุนเรื่องนั้น ๆ มาก่อนการวิเคราะห์จึงเป็นการสร้างตัวแปรใหม่ เมื่อวิเคราะห์เสร็จ จะทำให้ได้ปัจจัย หรือองค์ประกอบใหม่ หลังจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 เกิดจากหลายองค์ประกอบที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากยังเป็นประเด็นความรู้ใหม่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ผู้บริหาร และบุคลากรในสถานศึกษา จะต้องปรับตัวและร่วมมือกัน ในสถานการณ์ต่าง ๆ และจากองค์ประกอบที่ค้นพบ คือ 1) การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียน ดังที่สำนักทดสอบทางการศึกษา (2564) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา มีธรรมชาติ และความซับซ้อนของพฤติกรรมทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการวัดและประเมินผลผู้เรียน จึงต้องกำหนดรูปแบบและวิธีการให้เหมาะสมกับธรรมชาติ

และระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา 2) ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อสถานการณ์ของสถานศึกษา ดังที่ สมศิริ รุ่งอมรรัตน์ (2564) ได้สรุปไว้ว่า ในช่วงเวลาที่เรียนออนไลน์ผู้เรียนต้องการผู้ที่จะคอยช่วยเหลือส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้ปกครอง อาจจะต้องยอมสละเวลาบางส่วน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความสุขจากการเรียนรู้ร่วมกัน 3) การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาในยุคความปกติใหม่ จะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ที่เป็นการเรียนรู้เชิงลึก คือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ 4) เทคโนโลยีการศึกษา ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนผู้เรียนด้านความพร้อมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อุปกรณ์การเรียนรู้แบบออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้เรียน ดังที่ Pek and Mee (2020) ได้ข้อค้นพบว่า ในสถานการณ์การศึกษาที่โรงเรียนถูกปิดเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียน 6) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังที่ อำนวย ตามงาม และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำต้องมีคุณลักษณะที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็น เป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงพัฒนาบุคลากรและพัฒนาตนเองเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย และ 7) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้สรุปไว้ว่า กิจกรรมกรรมการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต้องเน้นเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.2 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษา ที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.47 และมีค่าเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 4.27–4.62 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์การประเมินค่าที่ระดับมาก ($\mu = 3.51$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่า องค์ประกอบที่ค้นพบทั้ง 7 องค์ประกอบ 33 ตัวบ่งชี้ มีความเที่ยงตรงตามสภาพ ประเด็นนี้อาจพิจารณาได้ว่า การบริหารสถานศึกษาด้วยการปฏิบัติตามองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สะท้อนถึงความสำเร็จของสถานศึกษาที่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว ยังเป็นประเด็นความรู้ใหม่ในสถานการณ์สังคมในปัจจุบัน ที่สถานศึกษาจะต้องปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ดังที่ สุวิมล ติรณานันท์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อผู้วิจัยต้องการศึกษาตัวแปร โดยยังไม่มีทฤษฎี หรือแนวคิดสนับสนุนเรื่องนั้นมาก่อน ผู้วิจัย จะเก็บข้อมูลจากตัวแปรเหล่านั้น แล้วนำมาจัดทำหมวดหมู่ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อเป็นการสำรวจดูว่ากลุ่มตัวแปรทั้งหมดว่ามีกี่องค์ประกอบ และตรวจสอบโดยหาความเที่ยงตรงตามสภาพ ประสพชัย พสุนนท์ (2558) ที่ได้กล่าวถึงความเที่ยงตรงตามสภาพไว้ว่า เป็นความเที่ยงตรงที่ใช้เกณฑ์เทียบความสัมพันธ์ที่เป็นสถานการณ์จริงด้วยแบบสอบถามเพื่อพิจารณาการดำเนินงานในปัจจุบัน ดังนั้นความเที่ยงตรงที่ได้จากแบบสอบถามต้องมีความสามารถวัดได้ตรงตามสภาพจริงในปัจจุบัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ลำดับแรก คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้เรียน ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้เรียนให้มากขึ้น

6.1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ลำดับที่สองคือ การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบสถานศึกษา ที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 กับเขตตรวจราชการอื่น ๆ

6.2.2 ควรมีการศึกษาเพื่อยืนยันทฤษฎีองค์ประกอบสถานศึกษา ที่มีประสิทธิผลในยุคความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *สรุปข่าว สธ. ประจำวันที่ 30 กันยายน 2565*. สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. https://pr.moph.go.th/_WEBADMIN/uploads/attfiles/yj7id5z01s0008swk.pdf
- ฉัตรชัย ดวงรัตนพันธ์. (2564). *COVID-19 Education Disruption ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาอย่างไร?*. กรุงเทพฯ:กรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/966219>
- ณิชา พิทยาพงศกร. (2563). *New normal ของการศึกษาไทยคืออะไร เมื่อการเรียนรู้ทางไกลไม่ใช่คำตอบ*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ. <https://tdri.or.th/2020/05/desirable-new-normal-for-Thailand-education>
- ประสพชัย พูนสนท. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18, 375-396.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2563). *การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วย AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธชาติ นาหอม. (2564). การบริหารสถานศึกษาบนฐานความปกติใหม่. ใน *Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14*. (น. 1208-1217). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมสิริ รุ่งอมรรัตน์. (29 สิงหาคม 2564). *พ่อแม่ ผู้ปกครอง : ปัจจัยสู่ความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงโควิด-19*. โพสต์ทูเดย์. <https://www.posttoday.com/politic/columnist/661787>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกำหนดกลุ่มพื้นที่การศึกษา ประจำเขตตรวจราชการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ*. <https://personnel.obec.go.th/home/wp-content/uploads/2020/11/2.-ประกาศ-Cluster-63.pdf>
- _____. (2564). *สพฐ.แจ้งเลือกวิธีเรียนได้หลายแบบหากไม่พร้อมเรียนออนไลน์*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <https://www.obec.go.th/archives/377135>

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับสรุป*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2565). *มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2564). *พหุปัญญาบนฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับเด็กอนุบาล*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2564). *แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. สำนักทดสอบทางการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ติรภานันท์. (2553). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ ตามงาม และจุฬารัตนภรณ์ ธนะแพทย์. (2565). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค COVID 19. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(3), 105-115.

ภาษาอังกฤษ

- Abd-Rabo, A., & Hashaikeh, S. a. I. (2020). Assessing School Principals' Perceptions of School Effectiveness in the Palestinian Schools. *Universal Journal of Educational Research*. 8(11), 5536-5546.
- Bako, M. M., Okereke, V. E., & Sara, S.S. (2021). Assessment of the School Process Factors Affecting Plateau State Secondary Schools' Effectiveness. *Kashere Journal of Education*. 2(1), 71-80.
- Doran, J. A. (2004). *Effective School Characteristics and Student's Achievement Correlates as Perceived by Teachers in American Style International Schools*. [Unpublished Doctoral Dissertation]. University of Central Florida.
- Edmonds, R. R. (1979). Effective Schools for the Urban Poor. *Educational Leadership*. 37(1), 15-27.
- EDUCA. (2021). *7 Ways to Help Teachers Succeed when Schools Reopen*. EDUCA.
<https://www.educathai.com/knowledge/articles/362?fbclid=%20lwAR2VlQDYmsV5kGvsHb5%20FnXAqZjilFi6vz4ctTyHr1wYYNcPmFLsBG1HbO0>
- Hair, F. J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Person Education.
- Huber, S. G. & Helm, C. (2020). Covid-19 and Schooling: Evaluation, Assessment and Accountability in Times of Crises-Reacting Quickly to Explore Key Issues for Policy, Practice and Research with the School Barometer. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 32, 237-270.
- Pek, L. S. & Mee, R. W. M. (2020). Parental Involvement on Childs Education at Home During School Lockdown. *Journal of humanities and social studies*, 4(2), 192-196.
- Purkey, S. C., & Smith, M. S. (1983). Effective Schools: a Review. *The Elementary School Journal*. 83(4), 427-452.
- Reezigt, G. J. (2001). *A Framework for Effective School Improvement*. [Research Report]. University of Groningen. https://cordis.europa.eu/docs/projects/files/SOE/SOE2972027/70595591-6_en.pdf

- Saleem, F., Naseem, Z., Lbrahim, K., Hussain, & A., Azeem, M. (2012). Determinants of Schools Effectiveness: A Study of Punjab Level. *International Journal of Humanities and social Science*. 2(14), 242-251.
- Sammons, P., Hillman, J. & Mortimore, P. (1995). *Key Characteristics of Effective Schools: A Review of School Effectiveness Research*. [Research Report]. Institute of Education for the Office for Standards in Education. <http://people.uncw.edu/kozloffm/effective%20schools.pdf>
- Scheerens, J. (2000). *Improving School Effectiveness*. UNESCO Digital Library. <https://unesdoc.unesco.org/>

แนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

Development Guidelines of Factors Affecting the Effectiveness of Internal Quality
Assurance for Early Childhood Education in Small-Scale Elementary Schools under
the Office of Primary Education Service Area in the Lower Northeast Region 1

ทอภักค์ ด่านกระโทก* อำนาจ อยู่คำ** และ สงวนพงศ์ ชวนชม***

นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***

Thophak Dankratok* Amnart Yookam** and Sanguanpong Chanchom***

Ph.D. Cadidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Corresponding author E-mail: thophakchaibun@gmail.com

(Received: August 24, 2023; Revised: September 16, 2023; Accepted: October 4, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาาระดับปัจจัยและระดับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาาระดับปัจจัยระดับประสิทธิผล และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 320 โรงเรียน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเดียว ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของร่างแนวทางพัฒนา โดยจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ระดับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมและรายรายด้านอยู่ระดับมาก และระดับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเลิศ 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรทางการศึกษา และด้านการจัดประสบการณ์ ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ร้อยละ 78.70 3) แนวทางการพัฒนาปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิผล

ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ของแนวทาง (3) แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย ด้านวัฒนธรรมองค์กร มีแนวทางการพัฒนา 3 ขั้นตอน 8 แนวทาง ด้านภาวะผู้นำ มีแนวทางการพัฒนา 4 ขั้นตอน 11 แนวทาง ด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการพัฒนา 4 ขั้นตอน 9 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, ประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายใน, ระดับปฐมวัย, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the levels of factors and effectiveness of internal quality assurance for early childhood education in small-scale schools; 2) to study the factors affecting the effectiveness of internal quality assurance for early childhood education in small-scale schools; and 3) to explore development guidelines of factors affecting the effectiveness of internal quality assurance for early childhood education in small-scale elementary schools in the Lower Northeast Region 1. The research was divided into two parts: Part 1 studied the factors affecting the effectiveness of internal quality assurance for early childhood education in small-scale schools. The sample group consisted of primary small-scale schools providing early childhood education in the Lower Northeast Region 1, totaling 320 schools. The research tools included a five-level scale questionnaire the IOC was 0.80-1.00, and the reliability values of the instrument were at 0.94. Data analysis was conducted using means, standard deviations, and enter multiple regression analysis. Part 2 studied the development guidelines of factors affecting the effectiveness of internal quality assurance for early childhood education in small-scale schools. The target group consisted of qualified individuals who examined the suitability of the draft development guidelines through group discussions with seven participants. The research tools included an assessment of the suitability of the guidelines, with data analysis conducted using means and standard deviations.

The research results were as follows: 1) The level of factors affecting internal quality assurance for early childhood education in small-scale schools, both overall and in specific aspects, was found to be at a high level, and the level of effectiveness of internal quality assurance for early childhood education in small-scale schools was excellent. 2) The organizational culture factor, leadership, management, educational resources, and the arrangement of experiences. These five variables explained of the variability in the effectiveness of internal quality assurance for early childhood education in small-scale schools at 78.70%. 3) The development guidelines of factors affecting the effectiveness of internal quality assurance for early childhood education in small-scale schools, included: (1) principles and reasons, (2) objectives of the guidelines, and (3) development guidelines consisting organizational culture aspect consisted of four steps, eight guidelines; leadership aspect consisted of four steps, eleven guidelines; management aspect consisted of four steps, nine guidelines. They were highly appropriate at the highest level.

Keywords: Development Guideline, Effectiveness of Internal Quality Assurance, Early Childhood Education, Small-Scale School

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเจริญเติบโตของประเทศในอนาคต ตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564-2570 กล่าวว่า การพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิโดยเฉพาะในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นช่วงวัยที่พัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดในชีวิต หากเด็กไม่ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสม เมื่อพ้นวัยนี้ไปแล้วโอกาสทองของการพัฒนาก็จะไม่หวนกลับมาอีก การพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ทำให้ผลของการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดต่อการสร้างรากฐานของชีวิต ในส่วนของภาครัฐมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลัก และเพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความเชื่อมโยงกับทุกกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในลักษณะของการบูรณาการ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานทุกระดับทั้งในระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ ลดความซ้ำซ้อน และสนองต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาจนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องใช้หลักการบริหารจัดการ เช่นเดียวกับการบริหารหรือดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่ต้องมีการดำเนินงานให้เป็นระบบครบวงจร จากรายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2563 ระดับประเทศพบว่า นักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย 83.35 พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ ร้อยละ 96.87 พัฒนาการด้านสังคม ร้อยละ 96.55 และพัฒนาการด้านสติปัญญา ร้อยละ 80.17 อยู่ในระดับดี แต่ถ้าพิจารณาค่าร้อยละของพัฒนาการเป็นรายด้านจะพบว่ายังมีความแตกต่างกันและเด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพให้สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) และผลการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 (ข้อมูล ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2565) สถานศึกษาที่เปิดสอนการศึกษาปฐมวัย เมื่อวิเคราะห์ผลการประเมินสถานศึกษา จำนวน 10,926 แห่ง จำแนกตามรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 1 คุณภาพเด็ก ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 94.87 รองลงมาคือระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 4.58 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 0.55 มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 97.30 รองลงมาคือระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 2.22 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 0.48 มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 95.95 รองลงมาคือระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 3.12 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 0.93 จากผลการวิเคราะห์พบว่ายังมีสถานศึกษาที่เปิดสอนการศึกษาปฐมวัย มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ และระดับปรับปรุง จึงควรได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2565) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดกฎหมายแม่บทของการปฏิรูปการศึกษา คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมาตรา 47 ระบุว่า “ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก” ดังนั้น เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกัน

คุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอกโดยหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก โดยมีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563)

จากการศึกษาความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กในการเสริมสร้างคุณภาพของเด็กปฐมวัยมิให้สามารถพัฒนาความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาได้อย่างเต็มที่ (วาสนา มากแก้ว, 2561) ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยและระดับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยมีขั้นตอนในการวิจัย 2 ตอน ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 ศึกษาศึกษาระดับปัจจัย ระดับประสิทธิผล และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยพิจารณาความสอดคล้องกับบริบทการศึกษา ดูความสอดคล้องและความแตกต่างของปัจจัย และสังเคราะห์เป็นปัจจัยที่ใช้ในครั้งนี้ได้ โดยปัจจัยที่คล้ายคลึงกันหรือสามารถจัดกลุ่มเป็นกลุ่มปัจจัยเดียวกันได้ ผู้วิจัยกำหนดชื่อปัจจัยใหม่ให้มีความครอบคลุมคำอธิบายของปัจจัยที่คล้ายคลึงกัน ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 ปัจจัย คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การบริหารจัดการ 3) วัฒนธรรมองค์กร 4) ทรัพยากรทางการศึกษา 5) การจัดประสบการณ์

3.1.2 ศึกษาศึกษาระดับปัจจัย ระดับประสิทธิผล และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กซึ่งจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ จำนวน 320 โรงเรียน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ผู้วิจัย

ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 1 คน และครูผู้สอนจำนวน 1 คน รวมเป็นโรงเรียนละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 960 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยและระดับประสิทธิผล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.1.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเดียว (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาปัจจัยที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีต่อ ประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เพื่อนำไปจัดทำแนวทางปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กในตอนต่อไป

3.2 ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับ ปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3.2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก จากแนวคิดทฤษฎีของอำนาจ อยู่คำ (2565), ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน (2564), Nathaniel G. Pearson, (2021) และ Ahtainen, Fonsén & Kiuru, (2021) เพื่อนำแนวคิดดังกล่าวไปร่างแนวทาง การพัฒนาของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

3.2.2 นำผลการวิจัยในตอน 1 มาจัดทำโครงร่างแนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยกำหนดองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาแต่ละปัจจัย ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ของแนวทาง (3) แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย (3.1) สารการ พัฒนา (3.2) วัตถุประสงค์ (3.3) แนวทางการพัฒนา และ (3.4) การประเมินผล

3.2.3 การตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของร่างแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านการบริหารการศึกษา การศึกษาปฐมวัย และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินร่างแนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนขนาดเล็ก การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาระดับความเหมาะสมของแนวทาง การพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ระดับปัจจัย ระดับประสิทธิผล และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านทรัพยากรทางการศึกษา และด้านการ จัดประสบการณ์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และระดับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีเลิศ ดังแสดงในตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมและรายด้าน (n = 320)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านภาวะผู้นำ (X_1)	3.96	0.81	มาก
ด้านการบริหารจัดการ (X_2)	3.85	0.85	มาก
ด้านวัฒนธรรมองค์กร (X_3)	3.88	0.84	มาก
ด้านทรัพยากรทางการศึกษา (X_4)	3.92	0.89	มาก
ด้านการจัดประสบการณ์ (X_5)	3.90	0.96	มาก
รวม	3.90	0.85	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.85) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.81) รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.89) และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.85)

ตารางที่ 2 ระดับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (n = 320)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ประสิทธิผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนขนาดเล็ก (Y)			
1. คุณภาพเด็ก	4.15	0.22	ดีเลิศ
2. กระบวนการบริหารและการจัดการ	4.11	0.23	ดีเลิศ
3. การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	4.05	0.48	ดีเลิศ
ภาพรวม	4.11	0.31	ดีเลิศ

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีเลิศ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพเด็ก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเลิศ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.22) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับดีเลิศ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.23) และด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเลิศ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.48)

4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณขั้นตอนเดียว (Enter Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ตัวแปร	ค่าสหสัมพันธ์						
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X	Y
X ₁	1						
X ₂	.764**	1					
X ₃	.752**	.525**	1				
X ₄	.543**	.617**	.619**	1			
X ₅	.512**	.579**	.684**	.619**	1		
X	.487**	.521**	.623	.614**	.711**	1	
Y	.556**	.575**	.640**	.565**	.445**	.522**	1

P < .01**

จากตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation coefficient) พบว่ามีทั้งหมด 15 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่โดยมีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .445 ถึง .764 แสดงว่าตัวแปรทุกตัวนี้มีความสัมพันธ์กันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการ (X₂) กับ ด้านภาวะผู้นำ (X₁) มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (r_{xy} = .764) รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร (X₃) กับ ด้านด้านภาวะผู้นำ (X₁) มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (r_{xy} = .752) และลำดับสุดท้าย คือ ประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัย (Y) กับด้านการจัดประสบการณ์ (X₅) มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง (r_{xy} = .445)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ตัวแปร	B	S.E. _b	β	t	p
--------	---	-------------------	---	---	---

Constant	.756	.355		2.026*	.05
ด้านภาวะผู้นำ (X ₁)	.279	.064	.359	4.328**	.00
ด้านการบริหารจัดการ (X ₂)	.183	.065	.233	2.815**	.00
ด้านวัฒนธรรมองค์กร (X ₃)	.285	.060	.435	4.303**	.00
ด้านทรัพยากรทางการศึกษา (X ₄)	.178	.058	.180	2.196*	.03
ด้านการจัดประสบการณ์ (X ₅)	.159	.046	.165	2.165*	.04
R = .866 R ² = .787 SE _{est} = .201 F = 85.793					

**p < .01, *p < .05

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเดียว (Enter Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ด้านวัฒนธรรมองค์กร (X₃) ด้านภาวะผู้นำ (X₁) ด้านการบริหารจัดการ (X₂) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรพยากรณ์ด้านทรัพยากรทางการศึกษา (X₄) และด้านการจัดประสบการณ์ (X₅) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรตามอยู่ในระดับสูง (R = .866) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .787 (R² = .787) แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้ร้อยละ 78.70 โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ทั้งในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .756 + .285(X_3) + .279(X_1) + .183(X_2) + .178(X_4) + .159(X_5)$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .435 (X_3) + .359 (X_1) + .233 (X_2) + .180 (X_4) + .165 (X_5)$$

4.3 การศึกษาแนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีแนวทางการพัฒนาปัจจัย ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 3) แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย ปัจจัยที่ส่งผลที่มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ .01 จำนวน 3 ด้าน ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมาก 3 อันแรกได้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .01$ คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร มีแนวทางการพัฒนา 3 ขั้นตอน 8 แนวทาง ด้านภาวะผู้นำ มีแนวทางการพัฒนา 4 ขั้นตอน 11 แนวทาง ด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการพัฒนา 4 ขั้นตอน 9 แนวทาง และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียดของแนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1) หลักการและเหตุผล

แนวทางการพัฒนาปัจจัยนี้เป็นขั้นตอนและแนวทางในการพัฒนาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้าน

ภาวะผู้นำ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยมีองค์ประกอบของแนวทางพัฒนาในแต่ละปัจจัย ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง และแนวทางการพัฒนา ซึ่งในส่วนของแนวทางการพัฒนาในแต่ละปัจจัย ผู้วิจัยได้จากการศึกษาหลักการและแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน นำมาปรับใช้ในการสร้างแนวทางในการพัฒนา

2) วัตถุประสงค์ของแนวทาง

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

3) แนวทางการพัฒนา

(3.1) แนวทางการพัฒนาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร

ผู้อำนวยการสถานศึกษาสื่อสารสร้างความตระหนักเพื่อให้ครูและบุคลากรในองค์กรเห็นความสำคัญ ความจำเป็นและประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร มีการสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติร่วมกัน กำหนดแนวทางหรือจัดทำคู่มือ ช่วยในการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน มีการทบทวนข้อตกลงและแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยการสนทนา สอบถาม หรือ ประเมินผลการปฏิบัติ และมีการจัดกิจกรรมการยกย่องชมเชย การให้รางวัลสร้างกำลังใจประกาศเกียรติคุณ ให้กับบุคลากร ที่เป็นคนดีผลงานเด่น

(3.2) แนวทางการพัฒนาปัจจัยด้านภาวะผู้นำ

ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักในสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา เข้าร่วมในองค์กรเครือข่ายสมาคม ชมรม หรือกลุ่มผู้นำ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ และทบทวนและปรับปรุงการปฏิบัติใหม่ๆให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต

(3.3) แนวทางการพัฒนาปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษาจัดโครงสร้าง ระบบการสื่อสาร และระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากสภาพงานเดิมที่มีอยู่ มีการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้าง ระบบการสื่อสาร และระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องสมบูรณ์ และมีการติดตามและตรวจสอบระบบโครงสร้าง ระบบการสื่อสาร และระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นใหม่เพื่อหาจุดบกพร่อง

ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

แนวทางการพัฒนา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสมของแนวทาง
1. หลักการและเหตุผล	4.71	0.48	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของแนวทาง	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 5 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม ของแนวทาง
3. แนวทางการพัฒนา	4.83	0.24	มากที่สุด
3.1 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร	4.85	0.24	มากที่สุด
3.2 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ	4.80	0.33	มากที่สุด
3.3 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	4.82	0.30	มากที่สุด
รวม	4.84	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

5. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้นำเสนอการอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.1 ระดับปัจจัย ระดับประสิทธิผล และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับในระดับมาก และระดับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีเลิศ

5.1.1 ด้านภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในลำดับสูงสุด อภิชาติ ครองยศ (2560) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญยิ่งต่อผู้บริหารทุกคนเพราะเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้สำเร็จผลตามเป้าหมาย เป็นผู้นำองค์กรให้ก้าวหน้าโดยใช้ศิลปะในการโน้มนำให้บุคคลคล้อยตาม เพื่อให้ความร่วมมือและช่วยปฏิบัติงาน ผู้นำเพียงคนเดียวจะไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้ แต่ความสามารถของผู้นำในการชักจูงให้บุคคลคล้อยตามและยินยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจเป็นส่วนสำคัญให้งานสำเร็จในภาพรวมผู้นำช่วยให้บุคคลได้ปฏิบัติงานตามภารกิจ ในขณะที่เดียวกันจะช่วยสร้างพลังและแรงยึดเหนี่ยวของกลุ่มให้มั่นคง วาติทยา ราชภักดี (2561) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนใช้เหตุผลในการบริหารงานอย่างสร้างสรรค์และสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

5.1.2 ด้านทรัพยากรทางการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งในด้านทรัพยากรทางการศึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากที่สถานศึกษาได้ดำเนินการเพื่อใช้เป็นสิ่งที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการจัดการศึกษา ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ สื่อทางการศึกษา อาคารสถานที่ มาใช้ในการบริหารโรงเรียนตามแผนงานหรือโครงการที่ได้กำหนดไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติา บรรณกิจ (2563) ที่พบว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.1.3 ปัจจัยด้านการจัดประสบการณ์ เป็นปัจจัยที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ครูมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาการด้านสังคม ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านร่างกาย และด้าน

สติปัญญาอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ อนุตรา อุทธะ (2560) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ครูปฐมวัยถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและสมรรถนะการจัดการจัดการประสบการณ์เด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ

5.1.4 ด้านวัฒนธรรมองค์กร เป็นปัจจัยที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สถานศึกษาที่มีวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณภาพก็จะเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ ขวัญอ่อน (2562) ที่วิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง ($r = .77^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.1.5 ด้านการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดีก็จะทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา วางแผน การจัดองค์กร การนำและการควบคุม บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณยุทธ สังสุทธิ (2565) ที่วิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = .58^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.1.6 ระดับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2563) ที่กล่าวว่าการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรต้องร่วมมือกันในการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่แต่ละสถานศึกษากำหนดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อช่วยเสนอแนะการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนและตรงกับความต้องการของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาอย่างแท้จริง

5.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการ ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา และด้านการจัดประสบการณ์ ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้ร้อยละ 78.70 ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงลักษณะของโรงเรียนและลักษณะการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

5.2.1 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร โรงเรียนมีสร้างวัฒนธรรมองค์กร โดยการบรรยากาศที่ดี ผู้บริหารและบุคลากรมีความร่วมมือในการปฏิบัติ สนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว มีความเอื้ออาทรและมีความเชื่อใจกันจนกล้าพูดอย่างจริงใจในสิ่งที่ตนคิด ความทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียน และทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน สอดคล้องกับ ดิเรก ภาโส (2560) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมในโรงเรียน คือ แนวปฏิบัติในการทำงานที่เกิดจากความสัมพันธ์ของคนในโรงเรียนที่ร่วมกันทำมาเป็นระยะหนึ่ง โดยแนวปฏิบัติเช่นนี้เป็นที่รับรู้กันภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี และส่งเสริมให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน จะต้องใช้เวลา

ในการเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ Fathi shamma-Israel (2018) ที่กล่าวว่า ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเป็นผลลัพธ์ความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลที่มีความรู้ สึกต้ององค์กร ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ 1) บรรณาการอย่างแรงกล้าที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร 2) มีความเต็มใจทำงานและความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานในระดับสูง 3) มีความเชื่ออย่างแรงกล้าและยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร

5.2.2 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างแรงบันดาลใจ มีการกระตุ้นและจูงใจให้ครูปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความสามารถสูงขึ้น มีส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษามีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา สอดคล้องกับ อัจฉรา นิยมมา (2561) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อการเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งอาศัยกระบวนการเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย และกำหนดพันธกิจการเรียนรู้ การจัดการหลักสูตรและการสอนการพัฒนาการเรียน การพัฒนาครูและการส่งเสริมบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมการเรียนรู้โดยการโน้มน้าวจูงใจหรือชี้แนะให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา เข้าใจตระหนัก รวมถึงและสานสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นการกิจหลักของสถานศึกษา และสอดคล้องกับ เพ็ญพร ทองคำสุข (2553) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะสามารถผลักดันการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ ทำให้ครูเกิดการตระหนักรู้คุณค่าวิสัยทัศน์ มีความ รู้สึกชื่นชมภาคภูมิใจ และให้ความเคารพนับถือแก่ผู้บริหาร มีการกระตุ้นและจูงใจให้ครูปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และมุ่งพัฒนาบุคลากรไปสู่ความสามารถที่สูงขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

5.2.3 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนมีการแบ่งงานตามโครงสร้างการบริหารงาน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน มีการใช้เทคนิคหรือรูปแบบในการติดต่อสื่อสารอย่างหลากหลายช่องทาง มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทุกคนพัฒนาความรู้ ความเข้าใจกระบวนการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และติดตามตรวจสอบการดำเนินการ สอดคล้องกับ เจนภพ ชาไมล์ (2561) ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะต้องจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม มีติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและสามารถควบคุมดูแลการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ

5.3 แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ในครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 3) แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย (3.1) สารการ พัฒนา (3.2) วัตถุประสงค์ (3.3) แนวทางการพัฒนา และ (3.4) การประเมินผล เป็นการพัฒนาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านภาวะผู้นำ และด้านการบริหารจัดการ แนวทางการพัฒนามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ อธิบายได้ว่าแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีดังนี้

5.3.1 แนวทางการพัฒนาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร มีแนวทางการพัฒนา 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การปลูกความคิด การปรับพฤติกรรม และการย้าแนวทางปฏิบัติ สอดคล้องกับ อำนาจ อยู่คำ (2565) และณัฐจิวพันธ์ สุทธิโยธิน (2564) สรุปขั้นตอนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรได้ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การปลูกความคิด เป็นการกำหนดวัฒนธรรมองค์กร ค่านิยมองค์กร ให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร และเพื่อให้องค์กรได้ตระหนักถึง

ความสำคัญและมีความเข้าใจตรง โดยการจัดทำสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ ป้ายประกาศ แผ่นพับ เป็นต้น 2) การปรับพฤติกรรม การสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติร่วมกัน กำหนดแนวทางหรือจัดทำคู่มือ ช่วยในการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน บุคลากร ทุกคน ร่วมกันกำหนดกิจกรรมเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร เช่น การทำกิจกรรมร่วมกันนอกเหนือจากเวลาทำงาน การประชุม เชิงปฏิบัติการ การอบรมสัมมนา การเชิญเกียรติบุคลากรที่เป็นคนดีคนเก่ง การให้กำลังใจบุคลากรในสภาวะยากลำบาก การสร้างความมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นต้น และ 3) การย้าแนวทางปฏิบัติ เน้นบุคลากรทุกคนในองค์กร ได้ทบทวนข้อตกลง และแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยการสนทนา สอบถาม หรือประเมินผลการปฏิบัติ มีการยกย่องชมเชย การให้รางวัลสร้าง กำลังใจประกาศเกียรติคุณ ให้กับบุคลากรที่เป็นคนดี ผลงานเด่น

5.3.2 แนวทางการพัฒนาปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีแนวทางการพัฒนา 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การสร้างความ ตระหนักรู้ การฝึกปฏิบัติและพัฒนาตนเอง การประเมินตนเอง และการปรับปรุงพฤติกรรม สอดคล้องกับ Nathaniel (2021) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักรู้ เป็นการสร้างตระหนักในความสำคัญของภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมในองค์กรเครือข่ายสมาคม ชมรม หรือกลุ่มผู้นำ เพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ 2) การฝึกปฏิบัติและพัฒนาตนเอง เป็นการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ การพัฒนาตนเอง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง เช่น เข้าร่วมฟังการบรรยายอบรมศึกษาจากเอกสารและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนา องค์ความรู้ เป็นต้น การสร้างแรงบันดาลใจ การส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และสร้าง ขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่อง 3) การประเมินตนเอง เป็นการหมั่นทบทวนข้อบกพร่องและ ทบทวนแนวทางพฤติกรรม การปฏิบัติของตนเองมีการสะท้อนผลการทำงาน เพื่อนำผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงและแก้ไขให้ เกิดคุณภาพ 4) การปรับปรุงพฤติกรรม เป็นวิเคราะห์จุดที่ดี จุดที่ควรพัฒนาของตนเอง เพื่อปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือ ส่งผลการปฏิบัติงานที่ไม่ดีกับบุคคลในองค์กร และมีการทบทวนปรับปรุงการปฏิบัติใหม่ ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงใน ปัจจุบันและอนาคต

5.3.3 แนวทางการพัฒนาปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการพัฒนา 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การทบทวนความรู้เดิม การเพิ่มความรู้ใหม่ การเทียบเคียง และปรับปรุงกระบวนการ สอดคล้องกับ Ahtainen, Fonsén and Kiuru (2021) สรุปขั้นตอนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการได้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การทบทวน ความรู้เดิม เป็นการทบทวนโครงสร้าง ระบบการสื่อสาร และระบบการบริหารจัดการที่ทำอยู่ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุง สะท้อนผลการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) การเพิ่มความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้ จากเอกสารตำรา เว็บไซต์ต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงสร้าง ระบบการสื่อสาร และระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ หรือองค์กรต้นแบบเพื่อ นำมาใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการที่มีคุณภาพต่อไป 3) การเทียบเคียง ศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี เพื่อเทียบเคียงโครงสร้าง ระบบการสื่อสาร และระบบการบริหารจัดการ และนำมาปรับแนวทางการบริหารจัดการให้ชัดเจน ยิ่งขึ้น รวมไปถึงการนำแนวทางการบริหารจัดการระบบงานที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ 4) ปรับปรุงกระบวนการ มีระบบติดตาม และตรวจสอบระบบโครงสร้าง ระบบการสื่อสาร และระบบการบริหารจัดการที่พัฒนาขึ้นใหม่เพื่อหาจุดบกพร่อง จุดที่ควร พัฒนา และนำมาปรับปรุงกระบวนการ ยุบ รวม เพิ่ม ในส่วนของกระบวนการต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลจากการติดตามและ ตรวจสอบ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 สถานศึกษาควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปพัฒนาโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมให้ประสิทธิภาพ ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กสูงขึ้น โดยการดำเนินการดังนี้ 1) ด้านวัฒนธรรม

องค์กร มีการปลูกความคิด การปรับพฤติกรรม และการย้าแนวทางปฏิบัติ 2) ด้านภาวะผู้นำ ควรมีการสร้างตระหนักรู้ การฝึกปฏิบัติและพัฒนาตนเอง การประเมินตนเอง และการปรับปรุงพฤติกรรม และ 3) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการ ทบทวนความรู้เดิม การเพิ่มความรู้ใหม่ การเทียบเคียง และปรับปรุงกระบวนการ

6.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสามารถนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการ ส่งเสริมสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ส่งเสริมสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาเชิงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านรูปแบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลการนำนโยบายไปใช้ในเชิงปฏิบัติ

6.2.2 จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 การศึกษาครั้งต่อไปอาจจะศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กในภาคอื่น ๆ อาจได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กในทำงานแต่ละภาคนั้น ๆ ซึ่งอาจทำให้ประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

6.2.3 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง 1 เท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ในโรงเรียนที่มีสภาพบริบทที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อจะได้แนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในบริบท ที่แตกต่างกันออกไป

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เจนภพ ชาไมล์. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2564). ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึก การสร้างจิตสำนึกและการปลูกฝังจิตสำนึก. <http://nattawatt.blogspot.com/2016/12/consciousness.html>
- ดิเรก ภาโสเม. (2560). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เพ็ญพร ทองคำสุก. (2553). ตัวแบบสมการโครงสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รณยุทธ สังสุทธิ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

- วาทีทยา ราชภัฏดี. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วาสนา มากแก้ว. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลระนอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2563. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 – 2570. พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. เอ็น.เอ.ร็ดนะเทรตติ้ง.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2564). รายงานประจำปี 2564. <https://www.onesqa.or.th/th/download/906/>
- สุชาติ บรรณกิจ. (2563). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสาวนีย์ ขวัญอ่อน. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อภิชาติ ครอบงาย. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสายงานจราจรสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อนุสรณ์ อุดม. (2560). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัจฉรา นิยมภา. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการ ศักยภาพผู้บริหารยุคใหม่. วิสต้า อินเตอร์พรีน.
- อำนาจ อยู่คำ. (2565). การพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร [เอกสารประกอบการสอน]. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

ภาษาอังกฤษ

- Ahtiainen, R., Fonsén, E., & Kiuru, L. (2021) Finnish Early Childhood Education Directors' Perceptions of Leadership and Assessment of the National Core Curriculum in Times of Change. *Australasian Journal of Early Childhood*, 46(2), 126–138.
- Fathi shamma- Israel. (2018). The Level of Organizational Commitment Among School Teachers in the Arab Israeli Schools from Their Point of View. *European Journal of Educational Sciences*, 5(2), 1857-6036.
- Nathaniel, G. Pearson. (2021). Impact of a Summer Leadership Academy on High School Student Leader Development. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 21(2), 32-38.

ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว จังหวัดน่าน

The Effects of Using a Guidance Activities Package Based on Teamwork to Improve the
Relationships among Friends of Grade 10 Students at Pua School in Nan Province

ธีระ เทพจินดา* วัลภา สบายยิ่ง** และ นีรนารถ แสนสา***

นักศึกษาศาสาหลักสุตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*

รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**, ***

Teera Tepjinda* Wunlapa Sabaiying** and Niranart Sansa***

Graduate Student of Master Degree Program in Educational Administration Faculty Education,

Sukhothai Thammathirat Open University*

Associate Professor Dr. Faculty Education Sukhothai Thammathirat Open University**, ***

Corresponding author E-mail: teera.jackmajor@gmail.com

(Received: May 12, 2023; Revised: June 04, 2023; Accepted: August 21, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีม 2) เปรียบเทียบการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจและข้อเสนอแนะต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว จังหวัดน่าน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม แล้วแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้น การทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 12 กิจกรรม ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึง มากที่สุด 2) แบบวัดการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 -1.00 และมีค่า ความเที่ยงทั้งฉบับ .81 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ที่มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ .91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีม นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนน การปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคะแนนการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะ ต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีม คือ (1) เป็นกิจกรรมที่ดีสามารถนำมาใช้ได้จริงเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ กับเพื่อน (2) บางกิจกรรมให้เวลาน้อยไม่เพียงพอต่อการทำกิจกรรม และ (3) ควรสำเนาเอกสารเป็นภาพสีเพื่อจะได้เห็นภาพ ชัดเจนขึ้น

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมแนะแนว, การทำงานเป็นทีม, การปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน

Abstract

The purposes of this research were threefold: firstly, to compare the levels of relationships among friends of students in the experimental group before and after using a guidance activities package based on teamwork; secondly, to compare the level of relationships among friends of the experimental group students after utilizing the guidance activities package based on teamwork with that of the control group students following standard guidance activities; and thirdly, to investigate the students' satisfaction with and suggestions for using the guidance activities package. The research sample comprised 80 Grade 10 students from two intact classrooms at Pua School in Pua District, Nan Province, during the second semester of the academic year 2022, selected through cluster random sampling, with each classroom randomly assigned as the experimental or control group, containing 40 students each. The research instruments included: 1) a guidance activities package based on teamwork consisting of 12 activities with high quality; 2) a scale to assess relationships among friends, exhibiting an index of consistency (IOC) between 0.60 and 1.00 and a reliability coefficient of .81; and 3) a questionnaire on student satisfaction with and suggestions for the guidance activities package, with an IOC between 0.60 and 1.00 and a reliability coefficient of .91. Data analysis involved percentage, mean, standard deviation, t-test, and content analysis.

The research findings revealed that: 1) after using the guidance activities package based on teamwork, the post-experiment scores on relationships among friends for the experimental group students significantly surpassed their pre-experiment scores at the .05 level of statistical significance; 2) the post-experiment scores on relationships among friends for the experimental group students, who utilized the guidance activities package, were significantly higher than the scores of the control group students who engaged in standard guidance activities at the .05 level of statistical significance; and 3) the experimental group students expressed high satisfaction with the guidance activities package based on teamwork for enhancing relationships among friends, providing suggestions such as enhancing the time allocation for activities and duplicating the guidance activities document in color for clearer visualization.

Keywords: Guidance Activities Package, Teamwork, Relationships Among Friends

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสภาพสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้คนในสังคมต้องทำการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อีกทั้งผู้คนในสังคมปัจจุบันยังต้องเผชิญกับความกดดันและความตึงเครียดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงต้องเรียนรู้การปรับตัวตั้งแต่แรกเกิดไปจนตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้คนภายในสังคมได้โดยปกติสุข บุคคลที่มีทักษะทางสังคมจะสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข มีการยอมรับและเข้าใจในสภาพแวดล้อมของตนเอง เด็กจึงควรมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวตลอดเวลา

การปรับตัวเพื่อการปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมเป็นกระบวนการสำคัญที่เด็กจะได้เรียนรู้แนวทางการปฏิบัติตัวในสังคมที่ถูกต้อง โดยนำกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันเป็นทีมมาให้นักเรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ

การเข้าหาผู้อื่น สามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นตามความคิดของตนเองได้ ให้นักเรียนได้สัมผัส ทดลอง และได้เรียนรู้จากของจริง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบไม่ถูกจำกัดในห้องเรียน เป็นสิ่งที่เด็กไม่รู้สึกอึดอัด เพราะไม่เน้นวิชาการและได้รับความสนุกสนานในการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน ๆ ดังที่ Johnson (1986) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์นั้นจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ดังนั้นบุคคลจึงควรเรียนรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลรอบข้าง ซึ่งสอดคล้องกับที่ Allan (1989) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลอยู่ห่างจากครอบครัวไปแล้วนั้น สัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้อง และมีความสำคัญต่อจิตใจ เนื่องจากเพื่อนจะคอยให้ความช่วยเหลือกันและกันด้วยความรู้สึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อีกทั้งเพื่อนยังเป็นสิ่งที่ยืนยันคุณค่าของบุคคลนั้น ๆ ในสังคมอีกด้วย

การทำงานเป็นทีมเป็นหนึ่งในทักษะทางสังคมที่นักเรียนทุกคนควรมีติดตัวไว้ เนื่องจากการทำงานเป็นทีมนั้นมีความสำคัญและมีประโยชน์ในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นอย่างมาก เพราะการที่บุคคลมากกว่าหนึ่งคนได้มีโอกาสช่วยกันระดมความคิดในการทำงานสามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ ตัดสินใจได้รวดเร็ว และมีความเหมาะสม สมเหตุสมผลมากขึ้น มีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเองผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรู้สึกมีกำลังใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการทำงานได้มากกว่าการทำงานอยู่เพียงลำพัง ทั้งนี้การทำงานเป็นทีมในวัยเด็กต่างจากการทำงานเป็นทีมในวัยผู้ใหญ่ ด้วยช่วงวัยที่ต่างกันทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีลักษณะแตกต่างจากผู้ใหญ่ ทั้งในด้านความสนใจ ความต้องการ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและประสบการณ์ส่วนตัว ดังงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย มะลาไว และคณะ (2564) ที่ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักเรียน เพราะการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการทำงานเป็นทีมจะส่งผลให้เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจ สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลในสังคมและเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในสังคมได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งการใช้การทำงานเป็นทีมมาเป็นหลักของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนจะมีความเหมาะสมกับเด็กในวัยเรียนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกิจกรรมในรูปแบบการทำงานเป็นทีมเป็นกระบวนการที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนภายในทีมนั้น มีทัศนคติ ค่านิยม กระบวนการทางความคิด และพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่มและยังสามารถปรับปรุงการทำงานของบุคคลภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วรรัช เฉลิมชัย และคณะ, 2563)

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 15-18 ปี อยู่ในระยะวัยรุ่น ตอนกลางซึ่งเป็นวัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยที่ต้องการปรับตัว และเป็นวัยที่มีความเคร่งเครียดทางอารมณ์ ปัญหาทางอารมณ์ที่วัยรุ่นประสบอยู่ที่สำคัญคือ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคมและปัญหาการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนจะเป็นเครื่องตัดสินว่าบุคคลเหล่านั้นมองโลกและตัวเองอย่างไร ถ้าหากรู้สึกมีความมั่นคงในความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ก็จะเห็นว่าโลกนี้อบอุ่นเป็นสถานที่ที่น่าอยู่ มีความรู้สึกมั่นใจในตนเองและผู้อื่น และจะแสวงหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ อีกต่อไป (Hurlock, 1964) อีกทั้งได้รับประสบการณ์จากกลุ่มเพื่อนทำให้สามารถพัฒนาทักษะและทัศนคติทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการสร้างและรักษาความสัมพันธ์เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในชีวิตวัยรุ่นนั้น เพื่อนคือปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง เพราะวัยรุ่นมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำตัวให้เพื่อนฝูงยอมรับนับถือ วัยรุ่นจะมีความเข้าใจดีว่าเพื่อนมีความรู้สึกต่อตนอย่างไร ถ้าวัยรุ่นได้รับความนิยมน้อยจากเพื่อนฝูงมากเพียงใด ย่อมทำให้เป็นคนที่มีลักษณะเป็นมิตรน่าคบ กล้าแสดงออก วางตัวในการเข้าสังคมเป็น และมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพดังกล่าวนี้ย่อมจะช่วยให้วัยรุ่นได้รับความนิยมน้อยจากเพื่อน ตรงกันข้ามถ้าวัยรุ่นไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน มักจะสร้างเจตคติต่อตนเองในแง่ลบขึ้นมา โดยเฉพาะจะมีความรู้สึกเคร่งเครียดหรือในบางครั้งจะมีความหวั่นใจ

ไม่มั่นใจในตนเอง วิทยุพยายามที่จะยอมรับและคล้อยตามความคิดเห็นการกระทำทุกอย่างของเพื่อน เพื่อที่เป็นที่รักใคร่และได้รับความนิยมน้อยของกลุ่ม แม้ในบางครั้งอาจรู้สึกไม่เต็มใจก็ตามและบางครั้งอาจจะพยายามแสดงตัวโอ้อวดเพื่อให้เพื่อนประทับใจในความสามารถของตน ดังเช่น Johnson (1973) ระบุว่าในกรณีที่จะต้องทำงานแบบร่วมมือกับผู้อื่นให้มีประสิทธิภาพนั้น บุคคลจะต้องมีทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการเปิดเผยตนเองเพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับผู้อื่น โดยเริ่มจากการที่บุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับแนวคิด อารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับงานที่ต้องทำร่วมกัน วิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน หรือวิธีการที่แต่ละคนจะใช้ในการทำงานร่วมกัน ลำดับถัดไปคือการที่แต่ละคนในสถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกันตอบสนองด้วยการยอมรับซึ่งกันและกัน จากนั้นเกิดการเปิดเผยตนเองอย่างเท่าเทียมกันทั้งสองฝ่ายหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการสร้างและการรักษาความเชื่อใจในสถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกัน

ในการจัดห้องเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ในภาคเรียนที่ 1 เป็นการ จัดห้องเรียนแบบละความสามารถ และในภาคเรียนที่ 2 จะมีการจัดสอบเพื่อคัดแยกนักเรียนตามความสามารถอีกครั้ง ซึ่งทำให้นักเรียนต้องมีการย้ายห้องเรียนไปอยู่ห้องอื่น และต้องปรับตัวกับเพื่อนกลุ่มใหม่อีกครั้ง ส่งผลต่อการบริหารจัดการในชั้นเรียนและการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ วิทยุจึงนำชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อให้นักเรียนได้สร้างความเข้าใจในสังคมที่อยู่ร่วมกัน รู้จักเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน ช่วยเหลือ ไม่เห็นแก่ตัวต่อสิ่งรอบข้างทำให้เด็กได้เข้าใจในความต้องการของตนเอง อีกทั้งยังช่วยจัดการด้านความรู้สึกต่อตนเอง ต่อคนรอบข้าง รู้จักการช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือเพื่อน รู้จักข้อตกลงทางสังคม รู้จักการรอคอยและมีความอดทนต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้ จากเหตุดังกล่าว วิทยุจึงเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนแนะแนวในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้พบปัญหาการการทำงานเป็นทีมและการปรับตัวกับเพื่อน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว จังหวัดน่าน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมจากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนให้เป็นไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีม
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ
- 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจและข้อเสนอแนะต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - experimental Research Design) โดยศึกษาจากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองใช้ชุดกิจกรรมที่เน้นการทำงานเป็นทีมมีการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน กลุ่มควบคุมใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 8 ห้องเรียน รวม 320 คน

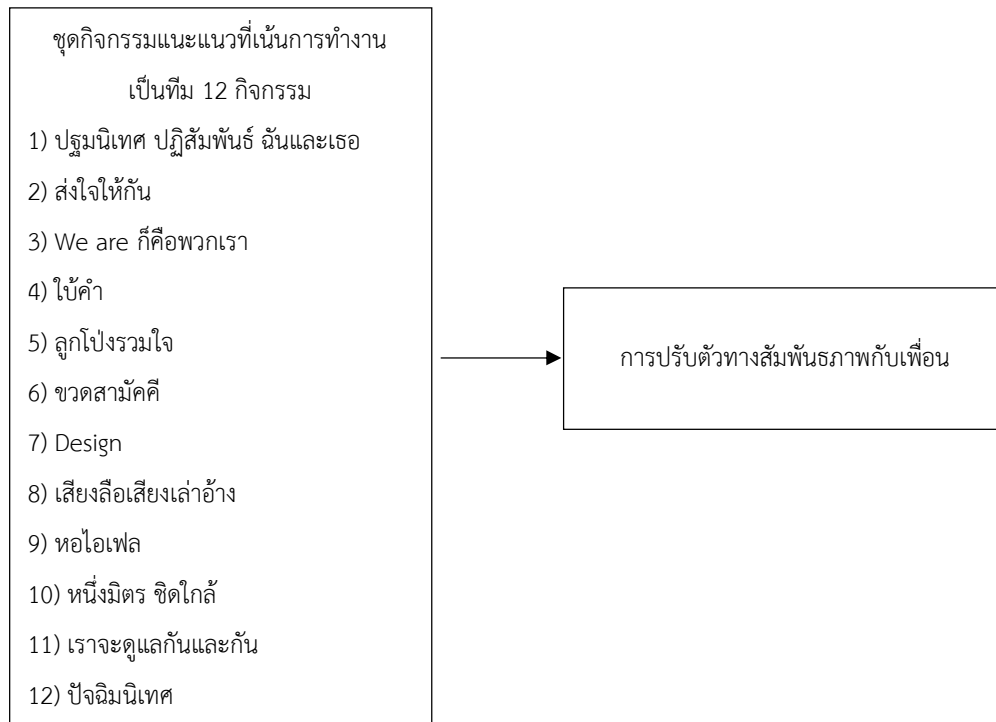
3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 สุ่มมาจำนวน 2 ห้องเรียน และสุ่มจำนวนนักเรียนออกมาเป็น 2 กลุ่มแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 40 คน

3.1.3 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีม ตัวแปรตาม ได้แก่ การปรับตัวทางสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

3.1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามการปรับตัวทางสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน และชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แบบสอบถามการปรับตัวทางสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน แบบสอบถามเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ เพศ ผลการเรียนเฉลี่ย และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวทางสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ ตรวจสอบด้านเนื้อหาและความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามการปรับตัวทางสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ผลปรากฏว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.37- 0.48 มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ .81 จากนั้นนำแบบสอบถามทั้งฉบับแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

3.2.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ผู้วิจัยสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ประกอบด้วย 12 กิจกรรม ได้แก่

1) ปฐมนิเทศ ปฏิสัมพันธ์ ฉันทและเธอ 2) ส่งใจให้กัน 3) We are ก็คือพวกเรา 4) ใ้คำ 5) ลูกโป่งรวมใจ 6) ขวดสามัคคี

7) Design 8) เสียงลือเสียงเล่าอ้าง 9) หอไอเฟล 10) หนึ่งมิตร ชิดใกล้ 11) เราจะดูแลกันและกัน และ 12) ปังฉิมนิเทศ ตรวจสอบความสอดคล้องของจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ นิยามศัพท์เฉพาะ กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา ได้ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($M = 3.70 - 4.27$) นำชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผ่านการปรับปรุงตามคำชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปใช้กับกลุ่มทดลอง

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็นด้านบรรยากาศจำนวน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ตรวจสอบด้านเนื้อหาและความเหมาะสม รวมทั้งความชัดเจนของการใช้ภาษาของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item Objective Congruence) ผลปรากฏว่าได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สามารถนำไปใช้ได้ จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ทำหนังสือรับรองจากแขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนปัว จังหวัดน่าน เพื่อขออนุญาตและขอแจ้งวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.2 เลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 8 ห้องเรียน รวม 320 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม แล้วแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 40 คน

3.4.3 ก่อนการทดลองผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลอง ทำแบบสอบถามการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน แล้วนำคะแนนที่ได้บันทึกเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

3.4.4 ระหว่างการทดลองผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแนะแนว ให้แก่นักเรียนกลุ่มทดลอง โดยทำการทดลองเป็นเวลา 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การทดลองตั้งแต่ต้นเดือนธันวาคม 2565 ถึง ต้นเดือนมกราคม 2566 สถานที่ใช้ในการทำกิจกรรม คือ ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว จังหวัดน่าน

3.4.5 นำคะแนนก่อนและหลังการทดลองมาทำการวิเคราะห์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานการวิจัยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มขึ้นไป ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน

กลุ่มทดลอง (ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน)	n	ค่าสถิติ			
		M	S.D.	t	p-value
ก่อนการทดลอง	40	2.97	.51	20.28*	.00
หลังการทดลอง	40	4.07	.61		

*p< .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน มีการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่ม ทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	n	ค่าสถิติ			
		M	S.D.	t	p-value
กลุ่มทดลอง (ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน)	40	4.07	.61	19.49*	.00
กลุ่มควบคุม (ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ)	40	3.53	.52		

*p< .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน มีการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ กิจกรรมแนะแนวปกติ ซึ่งผลเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่าภายหลังการทดลอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน

รายการ	M	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านบรรยากาศ	4.49	0.74	มาก
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.54	0.61	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.00	0.73	มาก
รวม	4.48	0.55	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับมาก ($M = 4.48$, $S.D. = 0.55$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 4.54$, $S.D. = 0.61$) รองลงมา ด้านบรรยากาศ มีค่าเฉลี่ย ($M = 4.49$, $S.D. = 0.74$) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ย ($M = 4.00$, $S.D. = 0.73$) ข้อเสนอแนะต่อการใช้ชุดกิจกรรม คือ 1) เป็นกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ได้จริงเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อน 2) บางกิจกรรมให้เวลาน้อยไม่เพียงพอต่อการทำกิจกรรม และ 3) ควรสำเนาเอกสารเป็นภาพสีเพื่อจะได้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 นักเรียนกลุ่มทดลองหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนมีการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ Woodcock (1989) ได้กล่าวไว้ว่า การทำงานเป็นทีมเป็นการที่แต่ละบุคคลมาร่วมกันทำงาน เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จที่มากกว่าการที่พวกเขาจะทำงานเพียงลำพัง และยังส่งผลให้เกิดการกระตือรือร้น เกิดความพึงพอใจและมีความสุขสนุกสนานในการทำงาน เพราะการทำงานเป็นทีมทำให้นักเรียนได้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการแสดงความสามารถของตนเองร่วมกัน มีการสื่อสาร การวางตัว ความรับผิดชอบร่วมกัน เพราะการทำงานแบบร่วมมือต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้นักเรียนมีการปรับตัวให้เกิดความสนิทสนมและเกิดเป็นสัมพันธภาพในกลุ่มเพื่อนที่ดีขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เขมณัญญ์ จันทรแสงนาวิ (2560) ที่ได้ศึกษา ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสฤชดิเดช จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนมีระดับการปรับตัวทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งยัง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธัญธรา แก้วกันหา และชุตินา สุระเศรษฐ (2563) ได้ศึกษา ผลของโปรแกรมการเปิดเผยตนเองที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและทักษะการทำงานแบบร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและทักษะการทำงานแบบร่วมมือของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐพัชร คันสร และคณะ (2563) ได้ศึกษา ผลของโปรแกรมการฝึกสติแบบวิถีวิธต่อการปรับตัวของนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านิสิตที่ได้รับโปรแกรมการฝึกสติแบบวิถีวิธ มีคะแนนเฉลี่ยการปรับตัว ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนสามารถนำมาใช้พัฒนานักเรียนกลุ่มทดลองให้มีพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการและแนวทางในการสร้างเครื่องมือมีความสอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ของการสร้างเครื่องมือทางการแนะแนวและชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมทำให้นักเรียนผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อใช้ในการทำความรู้จัก และปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การทำงานแบบร่วมมือต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือเป็นทีมที่ทำให้การทำงานแบบร่วมมือมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมที่เน้นการทำงานเป็นทีมมีโอกาสพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน (อัญรดา แก้วกันหา และชุติมา สุระเศรษฐ, 2563) อีกทั้งทักษะการทำงานเป็นทีมนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังปรากฏความในพระราชดำรัสแห่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ความว่า “การทำงานให้สำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถสองอย่าง เป็นสำคัญ คือสามารถในการใช้วิชาความรู้อย่างหนึ่ง สามารถในการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นอีกอย่างหนึ่ง ทั้งสองประการนี้ ต้องดำเนินคู่กันไป และจำเป็นต้องกระทำด้วยความสุจริตกาย สุจริตใจ ด้วยความคิด ความเห็นที่เป็นอิสระปราศจากอคติ และด้วยความถูกต้องตามเหตุตามผลด้วย จึงจะช่วยให้งานบรรลุจุดหมายและประโยชน์ที่พึงประสงค์โดยครบถ้วน

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนที่มีคุณภาพซึ่งดำเนินการสร้างอย่างถูกต้องตามเป้าหมายตรงตามแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนอย่างได้ผลดีเพื่อพัฒนาไปสู่ผู้ที่มีศักยภาพ

5.2 นักเรียนกลุ่มทดลองหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนมีการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ Forsyth and et at (1999) ได้กล่าวไว้ว่า การทำงานเป็นทีมเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างการทำงานที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันซึ่งต้องมีการปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกัน เพื่อให้งานที่กำหนดไว้ประสบความสำเร็จและยังส่งผลให้เกิดการกระตือรือร้น เกิดความพึงพอใจ และมีความสุขสนุกสนานในการทำงาน ถ้านักเรียนสามารถพัฒนางานประจำวัยได้สำเร็จก็จะเป็นบุคคลที่มีความสุขและสามารถ พัฒนางานประจำวัยในขั้นต่อไปได้อย่างสำเร็จ เพราะการที่นักเรียนแต่ละคนมาร่วมกันทำงาน ทำให้นำไปสู่ผลสำเร็จที่มากกว่าการที่นักเรียนจะทำงานเพียงลำพัง และทำให้เกิดสัมพันธภาพกับเพื่อนที่เกิดขึ้นในระหว่างบุคคล โดยกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นทีละเล็กละน้อยอย่างต่อเนื่อง และรวมเข้าด้วยกันเป็นองค์ประกอบของกระบวนการของความคุ้นเคยและบุคคลที่เกี่ยวข้องจะอยู่ในฐานะบุคคลอันเป็นที่รักของกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญาณัฐ์ ผ่านไกร (2558) ได้ศึกษา การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขารวก ผลการวิจัยปรากฏว่า การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขารวกหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับตัวเองและผู้อื่น ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านความสัมพันธ์กับครู และด้านความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรศรีณีย์ ศิริพันธ์ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.57/84.22 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และมีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในสภาพการเรียนการสอนจริง 2) การศึกษาทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้แบบวัดทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิต ซึ่งประเมินโดยตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และประเมินโดยครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับดี

และเมื่อศึกษารายกรณีนักเรียน จำนวน 3 คน พบว่า นักเรียนทั้งสามคน มีพฤติกรรมโดยรวมในด้านการปรับตัวดีขึ้น และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐพัชร คันสร และคณะ (2563) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกสติแบบวิถีชีวิตต่อการปรับตัวของนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่ได้รับโปรแกรมการฝึกสติแบบวิถีชีวิตมีคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวในระยะหลังการทดลองสูงกว่านิสิตกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 นักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับมาก โดยข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ กิจกรรม แนะแนวช่วยให้นักเรียนมีทักษะการเข้าสังคมที่ดีขึ้น รองลงมาคือ บรรยากาศในการร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนได้ใช้เวลาร่วมกันกับเพื่อนมากขึ้นและข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ผลการวิเคราะห์อภิปรายได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะการเข้าสังคมที่ดีขึ้นให้กับนักเรียนได้ ดังเช่น มลฤดี แพทย์ปฐม (2558) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นเครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวที่มีกระบวนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรงให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยการนำกิจกรรมกลุ่ม หรือการให้คำปรึกษากลุ่มมาบูรณาการใน การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาของตนเอง อาจเป็นเพราะชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนที่มีคุณภาพ อีกทั้งชุดกิจกรรมยังมัลักษณะที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และผ่อนคลายจากความเครียดในการเรียนได้ ทำให้นักเรียนมีความสุข และมีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ได้ง่าย ทำให้บรรยากาศในการร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนได้ใช้เวลาร่วมกันกับเพื่อนมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากอันดับแรก และข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น เนื่องจากชุดกิจกรรมการทำงานเป็นทีม จะมุ่งเน้นที่การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นส่วนมาก จึงทำให้นักเรียนส่วนมากยังไม่ได้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำทิพย์ พรพัฒนานิคม (2557) ได้ศึกษา ผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักสารณิธรรม เพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชวินิตมัธยม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามหลักสารณิธรรม นักเรียนรายงานว่า นักเรียนช่วยเหลือเกื้อกูลและแบ่งปันทรัพย์สินของตนแก่ผู้อื่นมากขึ้น พุดจา และคิดถึงผู้อื่นในทางที่ดี ประพฤติตนตามข้อตกลงของหมู่คณะของตน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นหรือสถานการณ์ที่หลากหลายได้ และข้อเสนอแนะต่อการใช้ชุดกิจกรรมคือ 1) เป็นกิจกรรมที่ดีสามารถนำมาใช้ได้จริงเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อน 2) บางกิจกรรมให้เวลาน้อยไม่เพียงพอต่อการทำกิจกรรม และ 3) ควรสำเนาเอกสารเป็นภาพสีเพื่อจะได้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปัว เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่โรงเรียนควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน

6.1.2 ในการจัดกิจกรรมแนะแนวควรควรกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความ ตระหนักในความสำคัญของการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนกล้าแสดงออก

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อนว่ามีความคงทนถาวรเพียงใด

6.2.2 วิจัยเกี่ยวกับชุดกิจกรรมแนะแนวพัฒนาการปรับตัวทางสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยาเพื่อให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดี เช่น การปรับตัวพฤติกรรม กิจกรรมกลุ่ม การศึกษารายกรณี เป็นต้น

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัญญาณัฐ ผ่านไกร. (2558). การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคม สำหรับนักเรียน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. www.krubannok.com/board_view.php?b_id=133887&bcid_id=16

เจนณัฐ จันทร์แสงนาวิ. (2560). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสฤชดิเดช จังหวัดจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฐพัชร คันสร, วีระชัย เดชะนิตติชัย, อานนท์ สังฆะพงษ์, นภาพร เหลืองมงคลชัย, ศิริลักษณ์ ชื่นทอง และ

ศศิศิริประภา อาจนิตาตย์. (2563). ผลของโปรแกรมการฝึกสติแบบวิถีชีวิตต่อการปรับตัวของนิสิตพยาบาล

ชั้นปีที่ 1. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 13(1), 348-353.

ธัญรดา แก้วกันหา และชุติมา สุรเศรษฐ. (2563). ผลของโปรแกรมการเปิดเผยตนเองที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและ

ทักษะการทำงานแบบร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา

(OJED), 15(2), 1-16.

น้ำทิพย์ พรพัฒนานิคม. (2557). ผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักสภานิยมธรรมเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชวินิตมัธยมกรุงเทพมหานคร. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 2(2), 94-109.

พัชรศรัณย์ ศิริพันธ์. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อเสริมสร้างทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 5(2), 137-138.

มลฤดี แพทย์ปฐม. (2558). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความสามารถในการบริหารเวลาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 โรงเรียนภูเก็ติวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมาธิราช.

วรรษา เฉลิมชัย, อุมารณ สุขารมณ, ภูริเดช พาหุยุทธ์, และศรีสมร สุริยาศสิน. (2563). ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการ

เสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการสภานักเรียน. วารสารรัชดภาคย์, 14(37), 188-203.

หนึ่งฤทัย มะลาไวย์, อรพินธ์ ชูชม, และนริสรา พึ่งโพธิ์สภ (2564). การทำงานเป็นทีมของนักเรียน: ปัจจัยเชิงสาเหตุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(3), 425-438.

ภาษาอังกฤษ

Allan, U. S. (1989). Model for Hydrocarbon Migration and Entrapment within Faulted Structures.

AAPG Bulletin, 73(7), 803-811.

- Forsyth, D. A., Mundy, J. L., di Gesù, V., Cipolla, R., LeCun, Y., Haffner, P., . . . Bengio, Y. (1999). *Object Recognition with Gradient-based Learning*. Shape, Contour and Grouping in Computer Vision, 319-345.
- Hurlock, E. B. (1964). *Child Development*. McGrawHill.
- Johnson, D. W. (1973). *Interpersonal Skills for Cooperative Work*. The Biennial Meeting of the Society for Research in Child Development, Philadelphia, Pennsylvania.
- Johnson, R. (1986). *A Triarchic Model of P300 Amplitude*. Psychophysiology.
- Woodcock, D., Crowther, P., Doherty, J., Jefferson, S., DeCruz, E., Noyer-Weidner, M., . . . Graham, M. (1989). Quantitative Evaluation of Escherichia Coli Host Strains for Tolerance to Cytosine Methylation in Plasmid and Phage Recombinants. *Nucleic Acids Research*, 17(9), 3469-3478.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
A Model of Academic Leadership Development In 21st Century for Small-size School
Administrators under the Primary Educational Service Area Office
Lower Northeastern Region 1

ธีรพันธุ์ มาแสง* สุวิมล ตั้งประเสริฐ** สงวนพงศ์ ขวนชม*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****
นักศึกษาลัทธิพุทธปรัชญาอรรถกถาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*
รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***
อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****
Teerapan Masang* Suwimon Tungprasert** Sanguanpong Chuanchom***
and Worasit Rattanawaraha****
Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*
Associate Professor Dr. Faculty of Education, Vongchavalitkul University**
Assistant Professor Dr. Faculty of Education, Vongchavalitkul University***
Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****
Corresponding author E-mail: teerapan0456@gmail.com
(Received: September 27, 2023; Revised: November 5, 2023; Accepted: November 30, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และ 3) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การวิจัยมี 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยสังเคราะห์องค์ประกอบ และยืนยันองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยนำผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 มาเป็นประเด็นเป้าหมายในการจัดทำรูปแบบ แล้วจัดสนทนากลุ่มและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงโดยใช้แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสาร ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ 2) รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) สาระสำคัญของการพัฒนา (4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ (5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ พบว่า ความเป็นไปได้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ก้าวหน้าทางวิชาการ, ศตวรรษที่ 21, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of academic leadership qualities in the 21st century for small-size school administrators, 2) to develop a model for enhancing academic leadership qualities in the 21st century for small-size school administrators, and 3) to assess the feasibility and benefits of the model. The research was conducted in three phases: Phase 1 involved studying the level of academic leadership qualities in the 21st century. This phase comprised two steps: Step 1 involved studying the factors of academic leadership qualities in the 21st century by constructing and validating the factors with the input of five experts. Step 2 involved studying the level of academic leadership qualities in the 21st century among a sample of 320 individuals using a multi-stage sampling method and a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98. Phase 2 focused on developing a model for enhancing academic leadership qualities in the 21st century. This phase used the results of the previous phase to formulate objectives and then conducted group discussions and evaluated the model's suitability with the input of seven qualified individuals using a model suitability assessment questionnaire. Phase 3 involved assessing the feasibility and benefits of the model among 30 small-size school administrators using a specific feasibility and benefit assessment questionnaire. Statistical analysis of the data included means and standard deviations.

The research results were as follows: 1. The overall level of academic leadership qualities in the 21st century for small-size school administrators was at a high level. When examining each aspect individually, all aspects were at a high level. The highest was promoting participation, followed by setting a vision, promoting information technology and communication, developing teaching and learning, promoting teacher development, and curriculum development, respectively. 2. The model for enhancing academic leadership qualities in the 21st century for small-size school administrators consisted of five factors: 1) principles and rationale, 2) objectives of the model, 3) key aspects of development, 4) model implementation, and 5) conditions for success. The overall suitability assessment of the model was at the highest level. 3. The feasibility assessment revealed that the overall feasibility was at the highest level, and the overall benefit assessment also indicated the highest level of benefits.

Keywords: Development Model, Academic Leadership Qualities, 21st Century, Small-size Schools

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้สภาพปัจจุบันของสังคมโลกในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมือง รวมไปถึงระบบการศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพและศักยภาพ ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ดังนั้น โรงเรียนควรมีการจัดการองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เข้าไว้ด้วยกัน มีระบบสนับสนุนที่ได้มาตรฐาน มีการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน ให้ทันสมัย และเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาพร้อมที่จะเจริญเติบโตในโลกยุคของการเปลี่ยนแปลง (สุทธิดรรณ ตันติธรรมาวงศ์, 2560)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีปัญหาด้านคุณภาพทางการศึกษาค่อนข้างด้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ โรงเรียนขนาดเล็กจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ที่ผ่านมามีปัญหาที่พบของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน 4 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดทักษะการบริหารจัดการโรงเรียน เป็นต้น 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน คือ ครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาเพราะมีภาระงานอื่น ๆ นอกจากการสอน สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำกัด เป็นต้น 3) ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน คือ งบประมาณและทรัพยากรมีจำกัด ขาดงบประมาณ เป็นต้น และ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรส่วนมากมีฐานะยากจน ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การดำเนินงานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพและให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ต้องอาศัยบทบาทที่สำคัญ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ในการชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความเข้าใจในงาน เกิดความเชื่อมั่นและมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (จิรัฐติกา สุธาณูช, 2564) โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำทางวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพโรงเรียนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการนั้น ถือเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดและถือเป็นหัวใจของโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจ และรู้จักการประยุกต์ทฤษฎี และหลักการบริหารมาใช้ในการปฏิบัติจริงในโรงเรียนอย่างมืออาชีพ (กิตติชัย โคจัน, 2560)

ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ สร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรมีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรต่าง ๆ ของโรงเรียนและกำกับ ควบคุมดูแลให้บริการคำแนะนำ อำนวยความสะดวกแก่บุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียนบรรลุตามแผนวัตถุประสงค์และนโยบายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพอย่างเต็มที่ (สุกฤตยา ปงกันทา, 2561) ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งครูและนักเรียนมีคุณภาพย่อมส่งผลให้องค์การ สังคม และประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ทัดเทียมกับนานาชาติ (กิตติชัย โคจัน, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและสนองต่อนโยบายการศึกษา ก่อประโยชน์ต่อคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการทำการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มาประยุกต์ใช้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ นักวิจัย และหน่วยงานทางการศึกษา โดยศึกษาในช่วงปีของศตวรรษที่ 21 คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 หรือ ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา จำนวนทั้งสิ้น 18 คน/แห่ง แล้วนำมาแจกแจงความถี่ของตัวแปรได้ 37 ด้าน ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาความถี่ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป ต้องมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน 4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5) ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู จากนั้นยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

3.1.2 ขั้นตอนการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 320 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามมาตราวัดประมาณค่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการพัฒนา โดยนำผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 รายการที่มีระดับภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับ ขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน มายกร่างเป็นรูปแบบการพัฒนา ต้ององค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สารสำคัญของพัฒนา 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ

3.2.1 ขั้นตอนการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการจัดสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่เป็นมาตรวัดประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่เป็นมาตรวัดประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.35	0.50	มาก	2
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.14	0.35	มาก	6
3. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน	4.22	0.52	มาก	4
4. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.28	0.65	มาก	3
5. ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม	4.43	0.41	มาก	1
6. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู	4.18	0.41	มาก	5
รวม	4.26	0.28	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.43$) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.14$)

4.2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการและเหตุผล	4.57	0.53	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของรูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3. สารสำคัญของการพัฒนา	4.75	0.36	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	4.88	0.19	มากที่สุด
5. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	4.80	0.37	มากที่สุด
รวม	4.77	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 5.00$) และหลักการและเหตุผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.57$)

4.3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการและเหตุผล	4.73	0.45	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.83	0.38	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
3. สารสำคัญของการพัฒนา	4.60	0.25	มากที่สุด	4.66	0.24	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	4.68	0.31	มากที่สุด	4.73	0.25	มากที่สุด
5. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	4.69	0.31	มากที่สุด	4.73	0.31	มากที่สุด
รวม	4.62	0.24	มากที่สุด	4.67	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้สูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.83$) และสารสำคัญของพัฒนามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.60$) ส่วนค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์สูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.83$) และสารสำคัญของพัฒนามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.66$)

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า โดยรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้เห็นความสำคัญขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ที่เป็นภาวะผู้นำทางวิชาการสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีและนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียน ที่จะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเชื่อถือ และศรัทธา เกิดความร่วมมือ สามารถแสดงออกให้ครูได้รับรู้อย่างชัดเจน มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนและการปฏิบัติงานของครู นำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวม ผลการประเมินระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมทุกด้านจึงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ครรชิต ชัยกิจ, ละเอียด จงกลณี และ จุฬารพณ ภรณ์ชนะแพทย์ (2563) ที่ได้เสนอว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จ อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนได้สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนในที่สุดสอดคล้องกับแนวคิดของ กนกอร สมปราษฎ์ (2561) ที่ได้เสนอว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้บริหารในโรงเรียนในการกำหนดและสื่อสารวิสัยทัศน์ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ สร้างความร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุเป้าประสงค์ในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร ทองคลี (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู และด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำเป็น 3 ลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนมากเป็นผู้บริหารบรรจุใหม่ มีประสบการณ์น้อย และยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาน้อยกว่าทุกด้าน ประกอบกับ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการบริหารงานวิชาการที่มีกระบวนการตั้งแต่การวางแผน การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตร การบริหารและการใช้หลักสูตร การนิเทศกำกับติดตาม การสรุปผลการใช้และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านนี้ในระดับสูง แต่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กจะมีภาวะผู้นำในระดับที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ที่ได้เสนอว่า ที่ผ่านมาปัญหาที่พบของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี ปัญหาที่สำคัญ 4 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การคมนาคมไม่สะดวก อยู่ห่างไกล นักเรียนมีปัญหาการเดินทางมาเรียน การย้ายติดตามผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดทักษะการบริหารจัดการโรงเรียน เป็นต้น 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน ได้แก่ ครูไม่ครบชั้น นักเรียนจำนวนน้อย ครูสอนไม่เต็มเวลาเพราะมีภาระงานอื่น ๆ นอกจากการสอน สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำกัด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เป็นต้น 3) ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ งบประมาณและทรัพยากรมีจำกัด ขาดบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ทรุดโทรม ไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชนได้มากนัก และ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรส่วนมากมีฐานะยากจน ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากร

เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนเท่าที่ควร และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปณตนนท์ เกียรประภากุล (2561) ที่ได้เสนอว่า การบริหารโรงเรียนในยุคการศึกษา 4.0 ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาแบบเดิมในประเทศไทยสู่การศึกษา 4.0 ผู้บริหารจะต้องบริหารให้เกิดระบบการศึกษาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง โดยต้องมีการปรับใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรในสถานศึกษา

5.2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สาระสำคัญของการพัฒนา 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รองลงมาเป็นการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ สาระสำคัญของการพัฒนา และหลักการและเหตุผล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในการดำเนินการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วคัดเลือกแนวคิดที่มีความเหมาะสมมาจัดทำเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ นอกจากนี้อีกองค์ประกอบแต่ละด้านยังได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญว่าโดยรวมทุกด้านมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนการดำเนินการสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก หลักการพัฒนาบุคคล ลักษณะของรูปแบบที่ดี องค์ประกอบของรูปแบบ การสร้างและพัฒนารูปแบบ การประเมินรูปแบบและอื่น ๆ แล้วดำเนินการสร้างรูปแบบให้เป็นไปตามแนวคิดที่ได้ศึกษามา โดยให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดเป็นไปตามขั้นตอนการวิจัย ผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา จึงทำให้รูปแบบที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน มีหลักการและเหตุผลที่เชื่อถือได้ มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีวิธีการดำเนินการที่ปฏิบัติได้ มีการวัดและประเมินผล และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ เมื่อผู้วิจัยดำเนินการยกร่างรูปแบบเรียบร้อยแล้ว ได้จัดสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาธีรเพชร มาตพงษ์ (2561) ที่ได้เสนอว่า รูปแบบคือแบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ศึกษามา เพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ สมาน อัครภูมิ (2561) ที่ได้เสนอว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบควรมีวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่ชัดเจน เป็นข้อกำหนดที่ระบุว่าจะสร้างขึ้นมาเพื่ออะไร มีหลักการของรูปแบบในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีองค์ประกอบหลักของรูปแบบที่ครบถ้วนและเหมาะสมสำหรับการดำเนินการพัฒนา มีแนวทางในการประเมินผลรูปแบบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรปวีณ์ ไกรบำรุง (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สาระสำคัญและการดำเนินการพัฒนา

4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เจื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินการสร้างรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบและลักษณะของรูปแบบที่ดี หลักและวิธีการสร้างรูปแบบหลักและวิธีการพัฒนาบุคคล บริบทของการบริหารวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กและอื่น ๆ แล้วนำมาเป็นข้อมูลและแนวทางการสร้างรูปแบบ ประกอบกับรูปแบบมีประเด็นการพัฒนา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนที่ 1 ขององค์ประกอบที่ 3 สารสำคัญของการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากองค์ประกอบย่อยที่มีระดับก้าวหน้าทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ลำดับสุดท้ายของทุกด้าน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ถ้ารูปแบบมีประเด็นการพัฒนาครบถ้วนทั้ง 6 ด้าน รูปแบบน่าจะมีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากที่สุด นอกจากนี้ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ขององค์ประกอบที่ 3 สารสำคัญของการพัฒนา ซึ่งรูปแบบมีกระบวนการพัฒนา 2 วิธี คือ 1) การพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องการพัฒนาด้วยตนเอง 2) การพัฒนาโดยองค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาและการประเมินผลการพัฒนา ซึ่งมีรายละเอียดที่เป็นแนวทางให้องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติได้ชัดเจน องค์ประกอบมีความเชื่อมโยงสอดคล้องสัมพันธ์กันมากขึ้น สามารถเห็นภาพความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นได้จริง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การประเมิน ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยรวมทุกองค์ประกอบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และโดยรวมทุกองค์ประกอบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพโรจน์ วชิรสินทราวัฒน์ (2565) ที่ได้เสนอว่า กระบวนการพัฒนารูปแบบมีขั้นตอน คือ การจัดรูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการพัฒนารูปแบบ เป็นการประเมินรูปแบบโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์จริง เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ เพื่อนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ครรชิต ชัยกิจ, ละเอียด จงกลณี และ จุฬารพณ ภรณ์ชนะแพทย์ (2564) ที่ได้เสนอว่า การประเมินรูปแบบมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการตรวจสอบรูปแบบนั้น ๆ ว่ามีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เชื่อถือได้เพียงใด ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ เป็นมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่าผลการประเมินสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ 2) มาตรฐานความเป็นไปได้ เป็นมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่า ผลการประเมินผลจะต้องเป็นจริง 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นมาตรฐานเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ จริยธรรมและคำนึงถึงสวัสดิการของผู้เกี่ยวข้องและผู้รับผลกระทบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรปวิณ์ ไกรบำรุง (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนฤต โชติภักดีโกศล (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ ให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่หรือการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบัน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับความรู้ก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารและสอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

6.1.2 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา ให้ครูสามารถใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนการสอนหรือเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ ให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน วัดและประเมินผลโดยวิธีการที่หลากหลาย ตลอดจนนำผลการวัดและประเมินผลมาใช้

6.1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและให้คำแนะนำการพัฒนาผลงานทางวิชาการของครู ประกอบการพิจารณาความดีความชอบและเลื่อนวิทยฐานะ การส่งเสริมความก้าวหน้าและการพัฒนาทางวิชาชีพ การสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้เกิดความรักความศรัทธาในอาชีพ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ เสียสละ อุทิศเวลา และส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

6.2.2 ควรศึกษาปัจจัยและแนวทางที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกอร สมปราชญ์. (2561). *ภาวะผู้นำกับคุณภาพสถานศึกษา (Leadership and School)*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กิตติชัย ไคว้ง. (2560). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ครรชิต ชัยกิจ, ละเอียด จงกลณี และจุฬาพรธณ ธารณ์ธนะแพทย์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการและพุทธวิธีในการจัดการศึกษา. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 10(2), 165-175.
- _____. (2564). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ตามหลักธรรมพรหมวิหาร 4* สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12 [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิรัฐติกาล สุทธานุช. (2564). *องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ธนกฤต โชติภักดีโกศล. (2564). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

- ปณตนันท์ เกียรประภากุล. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2), 1994-2013.
- พรปวีณ์ ไกรบำรุง. (2564). รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- พระมหาธีรเพชร มาตพงษ์. (2561). การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ไพโรจน์ วชิรินทร์วัฒน์. (2565). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของครูในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วิเชียร ทองคลี. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมาน อัครภูมิ. (2561). การนำเสนอรูปแบบการประเมินและรับรองคุณภาพวารสารทางการศึกษาในประเทศไทย: การศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย. *วารสารบริหารการศึกษา* ฉบับบัณฑิต, 18(1), 631-642.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2562-2565*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกฤตยา ปงกันทา. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุทธิวรรณ ตันติธรรมาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(2), 2843-2854.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชาวิทยาการ
คอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
Developing STEAM-based Learning Management with Multimedia: Computer Science
Course 4 (Graphic Design) for Mathayom 4 Students

นงนุช อินทรกำแหง* ประภัสสร กองทอง** และ อัญชลีพร นันทชพรพงศ์***

ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสะแกราชวชิรศึกษา*

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล** ***

Nongnut Intarakamhaeng* Prapassorn Kongtong** and Anchaleeporn Nuntaschapornpong***

Teacher with Special Expert Status, Sakaerattawatsuksa School*

Lecturer, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*** ***

Corresponding author E-mail: prapassornkongtong.nm13@gmail.com

(Received: September 29, 2023; Revised: October 9, 2023; Accepted: October 15, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย 3) ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสะแกราชวชิรศึกษา อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ได้มาโดยใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ค่าความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อ 2) บทเรียนมัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ย 4.38 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับมาก และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 และ การทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent Sample)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.40/82.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้คือ 80/80 2) นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) มีความพึงพอใจในการเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.30)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ STEAM, บทเรียนมัลติมีเดีย, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจในการเรียน

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to develop STEAM-based learning activities with a multimedia lessons program aiming for an efficiency rating of 80/80, 2) to compare the learning achievements of students using the STEAM-based learning approach with the multimedia lessons program, and 3) to investigate student satisfaction with the STEAM-based learning activities combined with multimedia lessons program in Computer Science Course 4 (Graphic Design) for Grade 10 students. The sample comprised 28 Mathayomsuksa 4/1 students in the first semester of the 2023 academic year at Sakaerattawatsuksa School, Pak Thong Chai District, Nakhonratchasima Province, selected through cluster random sampling by drawing lots. Research instruments included plans for STEAM-based learning activities with the multimedia lessons program, a learning achievement test, and a scientific attitude test. Data analysis employed percentage, mean, standard deviation, E1/E2, and t-test Dependent Sample.

The research findings were as follows: 1) The implementation of STEAM-based learning activities with the multimedia lessons program in Computer Science Course 4 (Graphic Design) for Grade 10 students achieved efficiency levels of 84.40/82.62, respectively, meeting the established requirement of 80/80. 2) Students who engaged in STEAM-based learning activities with the multimedia lessons program demonstrated significantly higher learning achievements at a 0.05 level of significance. 3) The scientific attitude of 10th-grade students towards STEAM-based learning activities with the multimedia lessons program in Computer Science Course 4 (Graphic Design) was notably high ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.30).

Keywords: STEAM-Based Learning, Multimedia Lessons Program, Learning Achievement, Satisfaction in Learning

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างรอบด้านทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะคิด และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสังคมไทยก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมแห่งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านการใช้สื่อกเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยในการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลกเข้าไว้ด้วยกัน ส่งผลให้กระบวนการทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่กล่าวไว้ว่า การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ สมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (วทัญญู สุวรรณประทีป, 2559; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; สุภักดิ์ โอฟาพิริยกุล, 2562)

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทางโรงเรียนสะแกราชรัชชศึกษา ซึ่งอยู่ในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้นำหลักสูตรส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน มีทักษะขั้นสูงในการใช้คอมพิวเตอร์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2558) และผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้สอนในรายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 เป็นรายวิชาที่เน้นการฝึกทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในงานกราฟิก โดยเนื้อหาจะเป็นการสร้างชิ้นงานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองจากโจทย์ที่ได้รับในการสร้างชิ้นงานอย่างสื่อความหมายและมีคุณค่า

จากเป้าหมายของหลักสูตรส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเนื้อหาวิชาที่ได้รับมอบหมายในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด และทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการศาสตร์สาขาต่าง ๆ และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ หรือประเด็นปัญหาที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ และผู้สอนต้องมีความสามารถในการออกแบบและอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจาก STEM Education เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาแนวคิดหนึ่ง ประกอบไปกับการบูรณาการ 5 สาระวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม ศิลปะ และคณิตศาสตร์ ดังที่ ญาดาภัก กิจทวี (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน คือ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นวางแผนและออกแบบ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกตการณ์ ขั้นสะท้อนคิด ขั้นแสดงผลงาน เพื่อช่วยส่งเสริมการคิดตามแนวสะเต็มศึกษาและการประยุกต์ใช้เพื่อการดำรงชีวิต โดยผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอและเหมาะสมกับกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน จากแนวคิดและผลการวิจัยที่ได้สืบค้น จึงได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ลักษณะสำคัญ การนำของสะเต็มศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสะเต็มศึกษาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมี 3 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) มีสถานการณ์นำไปสู่การแก้ปัญหา 2) มีการออกแบบเชิงสร้างสรรค์เพื่อค้นหาแนวทางแก้ปัญหา และ 3) มีความดึงดูดเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา (Yakman, 2008 อ้างถึงใน สมรัก อินทวิมลศรี, 2560) สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ สติยา ลังการพันธ์ (2558) ได้กล่าวถึง STEAM Education ไว้ว่า เป็นการบูรณาการความรู้และทักษะของศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างทักษะศตวรรษที่ 21 โดยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม โครงการการออกแบบ สร้างสรรค์ประดิษฐ์ชิ้นงานและบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การผลิตสื่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ก็เพื่อใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั่นเอง สอดคล้องกับ ญัฐกร สงคราม (2553) ที่สรุปถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ทำให้สื่อมัลติมีเดียถูกนำไปใช้ประโยชน์ในงานด้านต่างๆ แทบจะทุกแขนง ข้อดีของการนำสื่อมัลติมีเดียมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน เพราะมีสีสัน ภาพ เสียง ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับคอมพิวเตอร์ได้ อีกทั้งเป็นประโยชน์กับบทเรียนที่สลับซับซ้อนเข้าใจยาก ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนกระจ่างขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน ผู้เรียนที่เรียนได้ซำก็สามารถใช้ทบทวนความรู้ความเข้าใจของตนเองได้ ดังนั้นการนำสื่อมัลติมีเดียเข้าไปใช้ในบทเรียนจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สื่อที่หลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจ ส่งผลต่อการเรียนรู้ในนั้น ๆ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553) ดังนั้นบทเรียนมัลติมีเดีย จึงเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่มีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อาจมีทั้งอักษร ภาพกราฟิก ภาพนิ่ง

ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เพื่อดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการแสดงผลการเรียนรู้ให้ทราบทันทีด้วยข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการช่วยเสริมแรงกระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ (กิตานันท์ มลิทอง, 2548; ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2554; ภาสกร เรืองรอง, 2558)

จากที่มา ความสำคัญ แนวคิด นวัตกรรมทางการศึกษา และเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้นำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มาเสริมสร้างเพิ่มความรู้ความเข้าใจของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยลักษณะของการจัดการเรียนรู้ด้วยข้อคำถาม ปัญหา สถานการณ์ที่จะกระตุ้นความคิดของผู้เรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย และนำไปสู่การแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อนในกลุ่มโดยนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และนอกจากนี้นักเรียนสามารถทบทวนเนื้อหาบทเรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียได้ด้วยตนเอง และฝึกปฏิบัติตามบทเรียนหลาย ๆ รอบได้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้านกราฟิก ก่อเกิดอาชีพที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างเสริมเพื่อการต่อยอดต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสะแกราชธวัชศึกษา อำเภอบักรังชัย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 101 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสะแกราชธวัชศึกษา อำเภอบักรังชัย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ได้มาโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก จำนวน 28 คน จากห้องเรียนจำนวน 3 ห้อง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 แผน เวลาในการเรียนจำนวน 18 ชั่วโมง ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 ก้าวแรกรอบรู้ออกแบบกราฟิก เวลา 6 ชั่วโมง เรื่องที่ 2 สร้างสรรค์สื่อสารผ่านงานโปสเตอร์ เวลา 6 ชั่วโมง และเรื่องที่ 3 สร้างสรรค์สื่อสารผ่านงานอินโฟกราฟิก เวลา 6 ชั่วโมง และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ผ่านสถานการณ์หรือโจทย์ปัญหาที่ท้าทาย โดยนำเสนอเนื้อหาผ่านบทเรียนมัลติมีเดีย ที่มุ่งสร้างความน่าสนใจ ถ่ายทอดผ่านข้อความ ภาพ เสียง และสื่อวีดิทัศน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุปัญหา โดยผู้สอนต้องกำหนดปัญหาและผู้เรียนต้องทำความเข้าใจปัญหา เพื่อหาวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหา 2) รวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหามาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาหาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสม 3) วางแผนและออกแบบ เป็นการดำเนินการออกแบบ

วิธีการแก้ปัญหา เป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินการ พร้อมกระบวนการทดสอบแนวคิด 4) สร้างสรรค์ชิ้นงาน เป็นขั้นการนำแนวทางในการแก้ปัญหามาสร้างชิ้นงานอย่างสร้างสรรค์ และ 5) นำเสนอและประเมินผล เป็นขั้นที่นักเรียนนำชิ้นงานที่สร้างเป็นองค์ความรู้มานำเสนอผลงาน โดยครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันประเมินการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ (Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อ ซึ่งค่า IOC สูงกว่าเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นที่ยอมรับได้ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง

3.2.2 บทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสร้างบทเรียนมัลติมีเดียตามแนวคิดของสุกรี รอดโพธิ์ทอง (2546) กิดานันท์ มลิทอง (2548) ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2554) และภาสกร เรืองรอง (2558) สรุปได้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ส่วนนำเข้าสู่บทเรียน 2) ส่วนคำแนะนำการใช้บทเรียน 3) ส่วนจุดประสงค์การเรียนรู้ 4) ส่วนของเมนู 5) ส่วนของเนื้อหา 6) ส่วนของการฝึกปฏิบัติ และ 7) ส่วนของแบบทดสอบ จากการหาคุณภาพของเครื่องมือพบว่ามีความเฉลี่ย 4.38 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับมาก แสดงว่า บทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้น เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง และได้ทดลองใช้ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 โดยผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนบ้านใหญ่พิทยาคม อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ผลการทดลองพบว่า 1) การทดสอบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 73.45/73.33 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและการสอบถามความพึงพอใจ มีส่วนที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ ชนิดตัวอักษรไม่มีในเครื่องคอมพิวเตอร์จึงทำให้ขนาดของตัวอักษรใหญ่ขึ้น ความไม่ชัดเจนของ เสียงบรรยายในบางหน้าจอ และปรับขนาดของรูปภาพให้เหมาะสม 2) การทดสอบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) ประสิทธิภาพเท่ากับ 82.18/81.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและการสอบถามความพึงพอใจ คือ มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้โดยตรง 3) การทดสอบภาคสนาม (Field Group Testing) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.64/80.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและการสอบถามความพึงพอใจ คือ นักเรียนนักเรียนได้ความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลินกับการเรียนในปริมาณเนื้อหาไม่มาก ไม่น้อยเกินไป แบบฝึกหัดมีประโยชน์ และมีโอกาสฝึกคิดสร้างสรรค์ได้มากจากบทเรียน

3.2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 1 ฉบับ จำนวน 30 ข้อ โดยตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 และนำไป Try Out กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 4/1 โรงเรียนบ้านใหญ่พิทยาคม อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 พิจารณาค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 0.98

3.2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียน รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ และนำไป Try Out กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 4/1 โรงเรียนบ้านใหญ่พิทยาคม อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ผลจากการวิเคราะห์ได้แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

3.3 การดำเนินการวิจัย

3.3.1 ผู้วิจัยขออนุญาตผู้อำนวยการสถานศึกษาและราชวิทยาลัย อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พร้อมกำหนดการสอน และจัดเตรียมเครื่องมือในการศึกษา สื่อวัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

3.3.2 ผู้วิจัยเตรียมกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 28 คน และปฐมนิเทศการจัดการเรียนการสอนในกับนักเรียน

3.3.3 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับก่อนเรียน รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้วนำมาตรวจและบันทึกคะแนน

3.3.4 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเวลาที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้

3.3.5 เมื่อศึกษาครบถ้วนแล้ว ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับหลังเรียน รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับก่อนเรียน แล้วนำมาตรวจและบันทึกคะแนน

3.3.6 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้รายงานสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3.3.7 นำคะแนนทดสอบระหว่างเรียน คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับก่อนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดลองตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

4. ผลการวิจัย

4.1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยคำนวณหาประสิทธิภาพจากสูตร $E1/E2$ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งนำคะแนนมาจากการทำใบงาน แบบฝึกหัดในหน่วยการเรียนรู้ และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคำนวณ คอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4/1

จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนจากการทำใบงาน แบบฝึกหัด จิตพิสัย และแบบทดสอบในระหว่างเรียน			คะแนนจากแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ (E1)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ (E2)
28	178.37	6.80	84.40	24.97	3.97	82.62

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้คะแนนระหว่างเรียนจากการทำใบงาน แบบฝึกหัด จิตพิสัย และแบบทดสอบในระหว่างเรียน (E1) มีค่าเฉลี่ย 178.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.80 คิดเป็นร้อยละ 84.40 และได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E2) มีค่าเฉลี่ย 24.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.97 คิดเป็นร้อยละ 82.62 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.40/82.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยนำคะแนนจากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน มาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามสมมติฐานการศึกษา โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ t-test แบบ Dependent Sample ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p
ก่อนเรียน	28	11.11	3.17	24.58*	27	0.000
หลังเรียน	28	24.79	3.97			

p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 11.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.17 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเท่ากับ 24.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.97 จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจทางการเรียนหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	บทเรียนมีความน่าสนใจ และดึงดูดใจ	4.42	0.50	มาก
2	ส่วนนำเข้าสู่บทเรียน มีความเข้าใจและน่าสนใจ	4.42	0.50	มาก
3	การนำเสนอเนื้อหาต่อการทำความเข้าใจ	4.38	0.50	มาก
4	ปริมาณเนื้อหาไม่มาก ไม่น้อยเกินไป	4.54	0.51	มากที่สุด
5	การนำเสนอเนื้อหาที่มีความหลากหลายในการศึกษาค้นคว้า	4.35	0.49	มาก
6	สีสันของบทเรียน และความสวยงามบนหน้าจอ	4.42	0.50	มาก
7	ตัวอักษรชัดเจนอ่านได้ง่าย	4.38	0.50	มาก
8	ภาพประกอบมีความสวยงามคมชัด	4.27	0.45	มาก
9	ปุ่มต่างๆ มีการจัดวางเหมาะสม ใช้งานได้ง่าย	4.50	0.51	มาก
10	แบบฝึกหัดมีประโยชน์ สนุก และได้ทบทวนความรู้	4.54	0.51	มากที่สุด
11	เสียงเพลง เสียงบรรยายประกอบบทเรียนมีความเหมาะสม	4.42	0.50	มาก
12	ระยะเวลาในการศึกษาบทเรียน	4.42	0.50	มาก
13	นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลินกับการเรียน	4.58	0.50	มากที่สุด
14	นักเรียนมีโอกาสฝึกคิดสร้างสรรค์ได้มากจากบทเรียน	4.54	0.51	มากที่สุด
15	นักเรียนได้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย	4.62	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.45	0.30	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.50) คือ นักเรียนได้ความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย อันดับรองลงมา คือ นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลินกับการเรียน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.56) และอันดับต่อมา คือ ปริมาณเนื้อหาไม่มาก ไม่น้อยเกินไป ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) แบบฝึกหัดมีประโยชน์ สนุก และได้ทบทวนความรู้กันไป ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) และนักเรียนมีโอกาสฝึกคิดสร้างสรรค์ได้มากจากบทเรียน ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.40/82.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้คือ 80/80 นอกจากนี้ผู้รายงานได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียน เพื่อนำข้อเสนอแนะเหล่านี้มาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ของบทเรียน โดยเฉพาะการปรับปรุงในด้านเทคนิคการนำเสนอเนื้อหาของบทเรียนมิให้ความรู้เข้าใจมากขึ้น ดังที่ อนุรักษ์ สงคราม (2553) ได้อธิบายถึงบทเรียนมัลติมีเดีย โดยยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งจะออกแบบให้คล้ายคลึงกับลักษณะของการสอนจริง (Live Instruction) ซึ่งสรุปได้ดังนี้ว่า การนำภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว คลิปวิดีโอ เสียงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการอยากดูอยากเห็น และเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการแจ้งวัตถุประสงค์ จะช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงความคาดหวังของบทเรียนที่มีต่อผู้เรียนคืออะไร มีการทบทวนความรู้เดิม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การกำหนดภาระงานที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาในบทเรียนต่อไปเพื่อเป็นการต่อยอดหรือพัฒนาไปสู่ความรู้ใหม่ และการนำเสนอเนื้อหาใหม่ ซึ่งผู้รายงานได้วิเคราะห์เนื้อหาและมีการเรียงลำดับจากเนื้อหาจากง่ายไปยากตามลำดับ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) ด้วยสื่อมัลติมีเดีย ที่ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักการสอนที่มีความสำคัญ จะทำให้ผู้เรียนทราบได้ว่าตนเองมีพัฒนาการและความเข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด อีกทั้งผู้รายงานได้สังเคราะห์วิธีการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM จากแนวคิดของ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2558), วิสูตร โพธิ์เงิน (2560), และ ฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2562) โดยมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุปัญหา 2) รวบรวมข้อมูล 3) วางแผนและออกแบบ 4) สร้างสรรค์ชิ้นงาน และ 5) นำเสนอและประเมินผล โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM เป็นแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่ถูกพัฒนามาจากแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยมีกรอบความคิดที่เพิ่มเนื้อหาวิชาศิลปะเข้าไปประกอบกับวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ ซึ่งรายวิชาต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกันผ่านบริบทหรือสถานการณ์ซึ่งนำมาสู่การออกแบบและสร้างผลงาน (สมรัก อินทวิมลศรี, 2560) ซึ่งทุกกิจกรรมที่ได้ออกแบบเน้นการเผชิญสถานการณ์ปัญหา เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูผู้สอนเพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปรายผลหาข้อสรุปข้อเท็จจริงที่สมเหตุสมผลจากสถานการณ์หรือโจทย์ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงศกร พลสุโพธิ์ (2564) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง สารละลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสเต็มศึกษา พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบสเต็มศึกษา เรื่อง สารละลาย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.98/80.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 และสอดคล้องกับ เจริญจิรา ศรีวิสัย, ชุตินา วัฒนะศิริ, และสุดาพร พงษ์พิชญ์ (2566) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย การสื่อสารและการนำเสนอ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 จำนวน 40 คน โรงเรียนห้วย ภาครียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 พบว่า 1) สื่อมัลติมีเดียการสื่อสารและการนำเสนอ มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.10/80.08 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

5.2 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เนื่องจากนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย ได้เรียนรู้ตามกระบวนการที่ครูได้จัดเตรียมไว้ โดยเฉพาะการเผชิญหน้ากับปัญหาที่ท้าทาย ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีความสนใจในการเรียนรู้ผ่านบทเรียนมัลติมีเดีย โดยมีการเรียงลำดับเนื้อหาได้จากง่ายไปยากอย่างเป็นขั้นตอน ในกระบวนการกลุ่มที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำ อภิปราย

ประเด็นต่างๆ ร่วมกันทำให้นักเรียนมีแรงผลักดันในการกระตุ้นความคิดเพื่อให้เกิดแนวคิด วิธีการในการสร้างสรรค์ผลงาน และทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนเพิ่มมากขึ้น เกิดเป็นความสุขให้การเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศกร พลสุโพธิ์ (2564) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 เรื่อง สารละลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสเต็มศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัย ธัญชนก ทาระเนตร, นพณณิ เชื้อวัชรินทร์, และเชษฐ ศิริสวัสดิ์ (2565) ได้วิจัยเกี่ยวกับ ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ที่มีต่อความคิด สร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง เทคโนโลยีทางดีเอ็นเอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 40 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จากการศึกษาผลของการวิจัยและการศึกษาทฤษฎีแนวคิด ที่กล่าวมานี้จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

5.3 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย รายวิชา วิทยาการ คอมพิวเตอร์ 4 (การออกแบบกราฟิก) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจในการเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.30) สาเหตุที่เป็นอย่างนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM มาเป็นพื้นฐาน ในการออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้สถานการณ์ปัญหา เป็นจุดเริ่มในการเรียนรู้โดยมีการเชื่อมโยงประสบการณ์หรือความรู้เดิม กับความรู้ใหม่ในการนำไปสู่การแก้ปัญหาโดยอาศัยแหล่งความรู้ อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน คนอื่น สอดคล้องกับ วิสูตร โพธิ์ศรี (2560) ที่อธิบายถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็ม โดยเริ่มการ นำเสนอสภาพปัญหาบริบทเชื่อมโยงกับชีวิตจริง หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาปัจจุบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียน เพื่อให้มี ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการคิดขั้นต้น เช่น เข้าใจหรือวิเคราะห์ มองเห็นประเด็นที่เป็นสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะร่วมกันคิดหาทาง พัฒนาหรือแก้ไขปัญหา หรือต้องการหาข้อค้นพบใหม่ในเชิงสร้างสรรค์ เน้นการออกแบบสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาตาม สถานการณ์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ฝึกคิดอย่างอิสระ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญไม่เพียงพแต่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังมีมุ่งเน้นทักษะการสื่อสาร การเรียนรู้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกันและกัน และการสร้างความรู้สึกพอใจ อันนับเป็นขั้นขยายสิ่งที่ค้นพบ โดยเน้นเจตคติต่อสิ่งที่เรียนรู้ ผ่านการลงมือทำที่ผ่านประสบการณ์ในการค้นหาคำ สถานการณ์ที่ได้เรียนรู้ การต่อยอดปัญหาใหม่ ผ่านกระบวนการออกแบบทางศิลปะ อีกทั้งด้านการนำเสนอบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้นำเอาสื่อประสมอันได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์ และเสียง มาถ่ายทอด เนื้อหาบทเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและมีความกระตือรือร้นในการเรียน ดังที่ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2554) ได้สรุปข้อดีของบทเรียนมัลติมีเดียไว้ว่า บทเรียนมัลติมีเดียจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน ทำใ้ ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน (Active Learner) ช่วยให้การเรียนการสอนมีบรรยากาศที่ดี ตอบสนองความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของผู้เรียนแต่ละคน ระบบการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อใหม่ จะเพิ่มความสนใจและความตั้งใจ ของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น สามารถให้การเสริมแรงได้อย่างรวดเร็ว และเป็นระบบ โดยการให้ผลป้อนกลับทันทีในรูปของ คำอธิบาย สี ภาพ และเสียง ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา ศรีวิสัย, ชุตินา วัฒนศิริ, และสุดาพร พงษ์พิษณุ (2566) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย การสื่อสารและการนำเสนอ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยสื่อมัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศกร พลสุโพธิ์ (2564) ได้วิจัยเกี่ยวกับการ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง สารละลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสเต็มศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสเต็มศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้สอนหรือผู้สนใจ สามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุปัญหา 2) รวบรวมข้อมูล 3) วางแผนและออกแบบ 4) สร้างสรรค์ชิ้นงาน และ 5) นำเสนอและประเมินผล ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ได้ เนื่องจากผลการวิจัยจากการหาประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด และมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนไม่สับสน

6.1.2 ผู้สอนหรือผู้สนใจ สามารถนำแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียไปใช้ในการสร้างสื่อการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากการใช้คำแนะนำก่อนเรียน กิจกรรมปริศนาก่อนเรียน วิดีทัศน์เนื้อหา แบบฝึกหัด และเกมการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถนำบทเรียนมัลติมีเดียกลับไปทบทวนได้ และผลจากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนนั่นเอง

6.1.3 ผู้สอนหรือผู้สนใจ สามารถนำผลการวิจัยจากแบบสอบถามความพึงพอใจในทางการเรียน มาวิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดในการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย เพื่อปรับปรุงวางแผน และออกแบบการจัดการเรียนรู้ เช่น การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหา หรือการแก้ปัญหาโดยอาศัยแหล่งความรู้ เป็นต้น ซึ่งการใช้สถานการณ์ปัญหาจะเป็นจุดเริ่มการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาด้านการคิดและสร้างสรรค์ชิ้นงานต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดในระดับสูง

6.2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบสถานการณ์ปัญหา เพื่อนำผลที่ได้ ไปใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับบทเรียนมัลติมีเดีย เพื่อส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางสังคม เป็นต้น

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย. (2558). *หลักสูตรส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน รายวิชาเพิ่มเติม คอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี*. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา*. อรุณการพิมพ์.
- เจนจิรา ศรีวิสัย, ชุตินา วัฒนศิริ, และสุตาพร พงษ์พิชญ์. (2566). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย การสื่อสาร และการนำเสนอ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 40(107), 109-120.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2554). *การออกแบบพัฒนาโปรแกรมบทเรียนและบทเรียนบนเว็บ* (พิมพ์ครั้งที่ 15). ขอนแก่นการพิมพ์.
- ณัฐกร สงคราม. (2553). *การออกแบบและพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญดาภัก กิจทวี. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการสะเต็มศึกษาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริมการคิดตามแนวสะเต็มศึกษาและการประยุกต์ใช้เพื่อการดำรงชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น. *ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์*, 8(1), 34-44.

- ธัญชนก ทาระเนตร, นพมณี เชื้อวชิรินทร์ และเชษฐ์ ศิริสวัสดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง เทคโนโลยีทางดีเอ็นเอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 24(4), 132-142.
- ฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2562). *STEAM for Education*. <http://fofa.swu.ac.th/wp-content/uploads/2019/09/steam-for-education.pdf>
- พงศกร พลสุโพธิ์. (2564). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง สารละลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสตีมศึกษา [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ภาสกร เรืองรอง. (2558). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. พรทิชา.
- วาทัญญู สุวรรณประทีป. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับปัญหาเป็นฐานและแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิสูตร โพธิ์เงิน. (2560). STEAM ศิลปะเพื่อสะเต็มศึกษา: การพัฒนาการรับรู้ความสามารถและแรงบันดาลใจให้เด็ก. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 45(1), 320-334.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. פרקหวานกราฟฟิค.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). *คู่มือการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3*. องค์การค่าของ สกสศ.
- สมรัก อินทวิมลศรี. (2560). ผลการใช้แนวคิดสะเต็มศึกษาในวิชาชีววิทยา ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สติยา ลังการพันธ์. (2558). 10 แนวทางการจัดการเรียนรู้สะเต็มทุกวันนี้ครุวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี. http://www.sobkroo.com/detail_room_main4.php?nid=10039
- สุกรี รอดโพธิ์ทอง. (2546). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). 9119 เทคนิคพรินต์.
- สุภัค โอฬารียกุล. (2562). STEAM Education: นวัตกรรมการศึกษาบูรณาการสู่การจัดการเรียนรู้. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 9(1), 1-16.

ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถ
ในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านตีบใต้ จังหวัดเพชรบูรณ์
The Effect of Organizing Learning Experience by Using Phenomenon-Based Learning
on Preschool Children's Creative Problem-solving Abilities
at Ban Teebtai School in Phetchabun Province

บุญยาพร พลคร* ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์** และ ปรีชา วิหคโต***

นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*

อาจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**

รองศาสตราจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร***

Bunyaporn Pholkhon* Dararat UthaiPAYAK** and Preecha Wihokto***

Graduate Student in Master of Education Program, Early Childhood Education,

Faculty of Education Phranakhon Rajabhat University*

Dr., Faculty of Education, Phranakhon Rajabhat University**

Associate Professor Dr., Faculty of Education, Rajabhat Phranakhon University***

Corresponding author Email address: ponlakornpp@gmail.com

(Received: February 28, 2023; Revised: March 17, 2023; Accepted: May 23, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ประชากร คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านตีบใต้ ตำบลบ่อไทย อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 21 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จำนวน 32 แผน และแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าใจปัญหา 10 ข้อ ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา 10 ข้อ และด้านการเลือกวิธีการแก้ปัญหา 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการทดสอบสถิติไค-สแควร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสัมพันธ์ของความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีความสัมพันธ์กันทั้งโดยภาพรวม และแยกรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) เด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ ด้านการเข้าใจปัญหา ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา และด้านการเลือกวิธีการแก้ปัญหา สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปรากฏการณ์เป็นฐาน, การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the relationship between preschool children's creative problem-solving abilities before and after organizing learning experiences using phenomenon-based learning; and 2) compare preschool children's creative problem-solving abilities before and after organizing learning experiences using phenomenon-based Based Learning. The population in this research consisted of 21 preschool children, boys and girls, aged 5–6 years, who attended preschool level 3 in the second semester of the academic year 2021 at Ban Teebtai school, BoThai sub-district, NongPhai district, Phetchabun province. They were obtained by purposive sampling. The research instruments were 32 learning experiences using phenomenon-based learning lesson plans and 3 aspects of preschool children's creative problem-solving abilities tests, including 10 items of the problem-understanding aspect, 10 items of the problem-solving presentation aspect, and 10 items of the selecting problem-solving methods aspect, totaling 30 items. The experiment took 8 weeks, 4 days a week, with 30 minutes each during experience enhancement activities. The statistics used to analyze the data were the mean, standard deviation, and Chi - square test.

The research results showed that 1) the relationship between preschool children's creative problem-solving abilities before and after organizing learning experiences using phenomenon-based learning was related overall and in each aspect with a statistically significant level of .05; and 2) preschool children after organizing learning experiences using phenomenon-based learning had higher creative problem-solving abilities than before the experiment in the problem-understanding aspect, problem-solving presentation aspect, and selecting problem-solving methods aspect with a statistically significant level of .05.

Keywords: Phenomenon Based Learning, Creative Problem Solving, Preschool Children

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมีความแตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สื่อเทคโนโลยี การศึกษาทุกระบบมีการเชื่อมโยงกันอย่างรวดเร็ว ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีการรับข้อมูลอย่างทั่วถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ชุมชน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก และเด็กนักเรียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ของเด็กในยุคปัจจุบันนั้น ไม่ใช่แต่เป็นการเรียนรู้ที่ได้รับแต่เนื้อหาสาระวิชาการ แต่เป็นการเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตของตนเองในชีวิตประจำวันได้ (ชลธิตา ณ ลำพูน และบุญยณัฐ บัวราช, 2562) สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากล่าวถึงเนื้อหาว่า การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคม และประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าตามกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 จากปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทย กับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนั้น โรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองเด็ก ควรเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยให้รู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ในสังคมโลกปัจจุบันที่จะเกิดขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการแก้ปัญหาเป็นทักษะสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้กับเยาวชนไทยเพื่อให้พวกเขาสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข อีกทั้งสภาพปัญหาที่บุคคลต้องเผชิญในทุกวัน ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่มีลักษณะเจาะจงและมีความซับซ้อนมากกว่าในอดีต วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ไม่อาจนำมาใช้กับสภาพปัญหาในยุคปัจจุบันได้ ผู้ที่จะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องรู้จักคิดหาคำตอบ หรือวิธีการรูปแบบใหม่ ๆ ค้นหาทางเลือกที่หลากหลาย แตกต่างจากเดิมที่เป็นอยู่ และสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดตามหลักการและเหตุผล มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับยุคสมัย จึงควรเป็นการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีลักษณะผสมผสานระหว่างแนวคิดของการแก้ปัญหา (Problem Solving) และความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เข้าไว้ด้วยกัน (นลินทิพย์ คชพงษ์, 2561)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ จึงกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อมุ่งพัฒนาให้เหมาะสมกับวัย ได้กล่าวไว้ในพัฒนาการด้านสติปัญญา มาตรฐานที่ 10 ตัวบ่งชี้ที่ 10.3 ระบุว่าเด็กต้องมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ที่กล่าวไว้ว่า ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ครอบคลุมทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล สร้างคุณลักษณะให้เด็กปฐมวัยมีอุปนิสัยใฝ่ดี มีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ มีความคิด สร้างสรรค์ และสามารถซึมซับสุนทรียะ และวัฒนธรรมที่หลากหลายได้ และจากผลรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านติบใต้ พบว่า จุดเด่นของเด็กปฐมวัย คือ มีพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์และจิตใจ และสังคมอยู่ในระดับดีมาก แต่มีจุดสำคัญที่ควรพัฒนา คือ พัฒนาการด้านสติปัญญาที่จัดอยู่ในระดับดี (โรงเรียนบ้านติบใต้, 2563) เนื่องจาก การที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากสังเกต สำรวจ และการลงมือปฏิบัติจริงค่อนข้างน้อย เมื่อเด็กพบเจอกับสถานการณ์ที่ไม่เคยเกิดกับตนเอง จึงเป็นเรื่องยากที่เด็กจะแก้ปัญหานั้นได้อย่างเหมาะสม โดยที่เด็กไม่สามารถที่จะตัดสินใจว่าจะแก้ปัญหานั้นด้วยวิธีการใดจึงจะเหมาะสมกับปัญหา ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าเด็กขาดความสามารถในการแก้ปัญหานั้น ๆ จึงควรต้องส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม การแก้ปัญหาได้นั้นเด็กจะต้องได้รับการส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้แก้ปัญหาวัยวิธีการที่สร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ และสามารถปฏิบัติได้ผลจริงอย่างเหมาะสมตามวัยของเด็ก การฝึกฝนให้เด็กได้แก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาให้เด็กได้เรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างเต็มที่และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมีแนวความคิดในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อที่จะเป็นการส่งเสริม และเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัยในช่วงที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายให้เกิดขึ้นกับเด็กในอนาคตต่อไป ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนั้น กล่าวได้ว่าเป็นการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาผ่านปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามสภาพจริง และยิ่งไปกว่านั้น มีการสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เป็นจุดเริ่มต้นของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่ได้กล่าวไว้ว่า การที่เด็กได้รับประสบการณ์ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองนั้น จะเป็นการสร้างองค์ความรู้และประสบการณ์ให้กับเด็กได้โดยตรง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเมื่อได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานแล้วนั้น มีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการจัดประสบการณ์รูปแบบนี้จะเป็นการให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง และมีความเหมาะสมกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอีกด้วย ซึ่งทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการคิดแก้ปัญหา จะช่วยให้เด็กปฐมวัยสามารถนำประสบการณ์ และความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในอนาคตได้เป็นอย่างดี จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ในฐานะครูผู้สอนในระดับปฐมวัยโรงเรียนบ้านต๊อดใต้ จึงตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านต๊อดใต้ ตำบลบ่อไทย อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 21 คน

3.2 แบบของการวิจัย

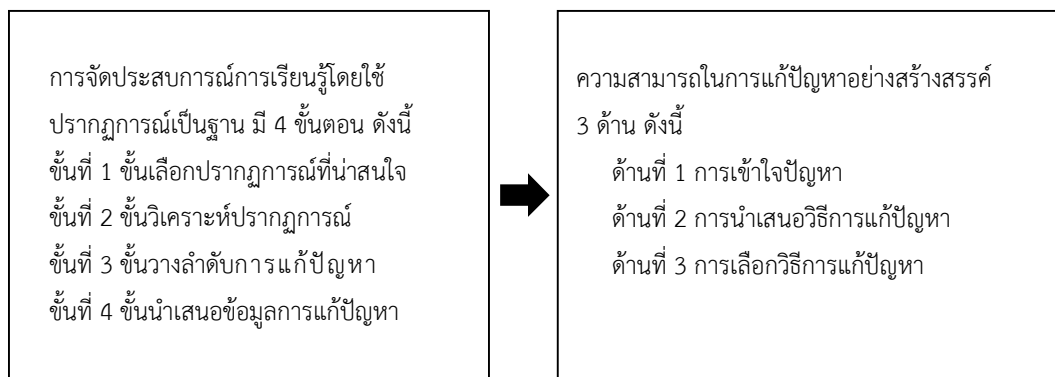
ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยใช้การทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลองตามแบบ One Group Pretest – Posttest Design กล่าวคือ นำประชากรมาทำการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองจากการเรียนรู้ตามปกติเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง แล้วจึงนำประชากรมาทำการทดลองโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที และทำการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง

3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

3.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.5.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (อายุ 3-6 ปี) และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต๊อบใต้ เพื่อกำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานให้สอดคล้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยและ ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อสังเคราะห์ และกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

3.5.1.2 นำเนื้อหาที่กำหนดเป็นหน่วยในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานให้ จำนวน 8 หน่วย วิเคราะห์เนื้อหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยเริ่มต้นจากการกำหนดคำถาม หรือปัญหาของผู้เรียนผ่านปรากฏการณ์เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเชื่อมโยงกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ สังคม และภาษาและเป็นเรื่องที่ไมไกลตัวผู้เรียน และผู้เรียนมีความสนใจ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จำนวน 8 หน่วย ซึ่งประกอบด้วย

- หน่วยที่ 1 ปลอดภัยไว้ก่อน (ปรากฏการณ์เด็กติดในรถตู้)
- หน่วยที่ 2 โควิด-19 (ปรากฏการณ์โรคโควิด-19)
- หน่วยที่ 3 หนูทำได้ (ปรากฏการณ์ NEW NORMAL)
- หน่วยที่ 4 อาหารดีมีประโยชน์ (ปรากฏการณ์อาหารฟาสฟู้ด)
- หน่วยที่ 5 ชุมชนของเรา (ปรากฏการณ์กลิ่นจากการทำการเกษตร)
- หน่วยที่ 6 ข้าว (ปรากฏการณ์การใช้สารเคมีในการทำการเกษตร)
- หน่วยที่ 7 รื้อรอบปลอดภัย (ปรากฏการณ์น้ำป่าไหลท่วมหมู่บ้าน)
- หน่วยที่ 8 ภัยธรรมชาติรอบตัว (ปรากฏการณ์ภาวะโลกร้อน)

3.5.1.3 ข้อมูลที่ได้มาสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จำนวน 32 แผน โดยมีขั้นตอนการจัดประสบการณ์ ประกอบไปด้วย 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ คือ ขั้นที่เด็กและครูร่วมกันอภิปรายโดยครูกระตุ้นให้เด็กเกิดข้อคำถามที่เด็กสงสัยในการเลือกปรากฏการณ์ที่เด็กสนใจหรือไม่ไกลตัวเด็ก ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง บุคคลต่าง ๆ รอบตัว ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ปรากฏการณ์ คือ ขั้นที่ให้เด็กแบ่งกลุ่มและร่วมกันวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่ได้เลือกกว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง และจะได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในปรากฏการณ์นี้ โดยครูกระตุ้นให้เด็กเขียนแผนผังภาพความคิด (Mind Mapping) ที่บูรณาการเชื่อมโยงกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ สังคมและภาษา

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนการแก้ปัญหา คือ ขั้นที่เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนและจัดลำดับวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ โดยครูให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เช่น แผนผัง ภาพ เล่าเรื่องราว เล่นนิทาน หรือการสาธิตประกอบอาหาร เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอข้อมูลการแก้ปัญหา คือ ขั้นที่ให้แต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานที่ได้จากการวางแผน และจัดลำดับวิธีการและขั้นตอนการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์นำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยครูกระตุ้นให้เด็กนำเสนอวิธีการและขั้นตอนการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ได้เลือกไว้

3.5.1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริมาณนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข

3.5.1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์

3.5.1.5 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไปทดลองใช้ (Try-out) กับเด็ก ปฐมวัยที่ไม่ใช่ประชากร แต่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากร คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ศึกษาอยู่ใน ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านโคกเจริญ ตำบลบ่อไทย อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน เพื่อศึกษาความเหมาะสม และความชัดเจนของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

3.5.1.6 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ให้สมบูรณ์โดยมีการเพิ่มเติมรายละเอียดการใช้สื่อในช่วงกิจกรรมหรือในขั้นตอนให้ชัดเจน

3.5.1.7 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไปทดลองใช้กับประชากร

3.5.2 แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

3.5.2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (อายุ 3-6 ปี) และเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้าง แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

3.5.2.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยครอบคลุมเนื้อหา และจุดประสงค์รวม 3 ด้าน โดยใช้รูปภาพประกอบปรากฏการณ์ จำนวน 6 ชุด จำนวน 36 ข้อ ซึ่งมี รายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การเข้าใจปัญหา คือ ความสามารถในการบอกสิ่งที่เป็นปัญหา และบอกสาเหตุว่ามาจากสิ่งใด ได้มากกว่าหนึ่งสาเหตุ จำนวน 12 ข้อ

ด้านที่ 2 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา คือ ความสามารถในการบอกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่าง หลากหลายวิธี และบอกลำดับวิธีการแก้ปัญหา จำนวน 12 ข้อ

ด้านที่ 3 การเลือกวิธีการแก้ปัญหา คือ ความสามารถในการเลือกวิธีการในการแก้ปัญหา และบอกเหตุผล ที่เลือกได้ จำนวน 12 ข้อ

3.5.2.3 นำแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง และความชัดเจน เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความ สอดคล้องระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กับจุดประสงค์ เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ปรับเปลี่ยนปรากฏการณ์เพื่อให้เด็กปฐมวัยเข้าใจได้ง่ายขึ้น และให้ปรับรูปภาพของ ปรากฏการณ์ที่มีความเหมาะสม และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.5.2.4 นำแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยไปใช้ (Try-out) กับ เด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่ประชากร แต่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากร คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ศึกษาอยู่ ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านโคกเจริญ ตำบลบ่อไทย อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน แล้วนำผลการทดลองมาหาคุณภาพ

3.5.2.5 นำแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มาปรับปรุงแก้ไข นำผลการทดสอบที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพ เพื่อคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าความยาก (p) ข้อสอบที่มีความยากพอเหมาะ

คือ ข้อสอบที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง ตั้งแต่ 0.60 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบมีค่าคะแนน อยู่ระหว่าง 0.29 – 0.71 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) ของแบบทดสอบ ที่ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) ทั้งฉบับมีค่าคะแนนเท่ากับ 0.8 ขึ้นไป ได้แบบทดสอบจำนวน 5 ชุด ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์รวม 3 ด้าน และแต่ละชุดสร้างขึ้นโดยใช้ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย รวมทั้งสิ้น 5 ชุด จำนวน 30 ข้อ ดังนี้

ชุดที่ 1 ปรากฏการณ์เด็กติดโทรศัพท์ จำนวน 6 ข้อ

ชุดที่ 2 ปรากฏการณ์ไฟไหม้ป่า จำนวน 6 ข้อ

ชุดที่ 3 ปรากฏการณ์ฝุ่น PM 2.5 จำนวน 6 ข้อ

ชุดที่ 4 ปรากฏการณ์การชุมนุมในประเทศไทย จำนวน 6 ข้อ

ชุดที่ 5 ปรากฏการณ์ยาเสพติดในชุมชน จำนวน 6 ข้อ

3.5.2.6 นำแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ผ่านการวิเคราะห์ แล้วมาทำเป็นฉบับที่สมบูรณ์เพื่อใช้กับประชากร

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

3.6.1 สถิติพื้นฐาน

3.6.1.1 ค่าเฉลี่ย

3.6.1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.6.2.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

3.6.2.1.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการคำนวณความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหา ในแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC)

3.6.2.2 แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

3.6.2.2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการคำนวณความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหา ในแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC)

3.6.2.2.2 ค่าความยาก (Difficulty: p) ของแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย

3.6.2.2.3 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination: r) ของแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้สูตรของ Brennan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

3.6.2.2.4 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยวิธีของ Kuder & Richardson (KR – 20) (สุวิมล ติรภานนท์, 2551)

3.6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์คะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi – square Test)

4. ผลการวิจัย

ผลของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยและค่าสถิติไค - สแควร์ (Chi - square Test) ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยภาพรวม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

ความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัย	N	ก่อนการจัด ประสบการณ์		หลังการจัด ประสบการณ์		D	X ²	df	sig.
		μ	σ	μ	σ				
ความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัย ก่อนและหลัง การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้ ปรากฏการณ์เป็นฐาน	21	16.38	3.68	24.43	2.06	8.05	20.00*	20	.05*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์จากการทดสอบค่าสถิติไค - สแควร์ (Chi - square Test) ความสัมพันธ์ของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม คะแนนที่ได้ คือ 20.00 ซึ่งน้อยกว่าค่าวิกฤติที่ได้ตั้งไว้ที่ 31.41 อยู่ในบริเวณที่ยอมรับได้ โดยเมื่อวิเคราะห์คะแนนที่ได้จากการทดสอบค่าสถิติไค - สแควร์ (Chi - square Test) ความสัมพันธ์ของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเด็กแต่ละคนมีความสัมพันธ์กัน โดยคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ซึ่งเด็กปฐมวัยได้คะแนนการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยมีค่าเฉลี่ย 16.38 ($\mu = 16.38$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐานเท่ากับ 3.68 ($\sigma = 3.68$) หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 24.43 ($\mu = 24.43$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.06 ($\sigma = 2.06$) โดยมีค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการทำแบบทดสอบเท่ากับ 8.05 คะแนน แสดงว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านต๊อบได้

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยและค่าสถิติไค - สแควร์ (Chi - square Test) ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จำแนกรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จำแนกรายด้าน

ความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัย	N	ก่อนการจัด ประสบการณ์		หลังการจัด ประสบการณ์		D	X ²	df	sig.
		μ	σ	μ	σ				
1. ด้านการเข้าใจปัญหา	21	6.05	1.66	9.19	0.87	3.14	16.09*	20	.05*
2. ด้านการนำเสนอวิธี การแก้ปัญหา	21	5.10	1.64	7.33	1.53	2.23	9.74*	20	.05*
3. ด้านการเลือกวิธี การแก้ปัญหา	21	5.23	1.79	7.90	1.37	2.67	21.25*	20	.05*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยจำแนกเป็นรายด้าน 1) ด้านการเข้าใจปัญหา พบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu = 6.05$ และ $\sigma = 1.66$ และหลังการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu = 9.19$ และ $\sigma = 0.87$ และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ $D = 3.14$ แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้านการเข้าใจปัญหาหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2) ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา พบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu = 5.10$ และ $\sigma = 1.64$ และหลังการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu = 7.33$ และ $\sigma = 1.53$ และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ $D = 2.23$ แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ด้านการเลือกวิธีการแก้ปัญหา พบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu = 5.23$ และ $\sigma = 1.79$ และหลังการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu = 7.90$ และ $\sigma = 1.37$ และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ $D = 2.67$ แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้านการเลือกวิธีการแก้ปัญหาหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีความสัมพันธ์กัน และ 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานหลังการทดลอง

สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ในทุกด้าน แสดงว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านต๊อบใต้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.1 ความสัมพันธ์ของคะแนนแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ก่อน และหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าใจปัญหา ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา และด้านการเลือกวิธีการแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์กัน เมื่อพิจารณาคะแนนก่อนและหลังการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จากการทดสอบแต่ละชุด พบว่า มีค่าคะแนนไม่แตกต่างกัน แสดงว่า คะแนนที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ต้องใช้เวลาในฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จึงจะสามารถพัฒนาได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา พุ่มพชาติ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สูงขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4 ระยะ คือ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองครั้งที่ 1 หลังการทดลองครั้งที่ 2 และการติดตามผลการทดลองสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้น และมีความคงทนของพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในระยะติดตามผลการทดลอง จากผลการทดลอง พบว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กปฐมวัย ได้รับการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดจินตนาการ การคิดหาเหตุผลในการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ตามระดับพัฒนาการ และศักยภาพ มาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ครูปฐมวัยที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการเขียนแผนจัดประสบการณ์ และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับเด็ก มีขั้นตอนวิธีการจัดกิจกรรม และการประเมินผลที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง และเมื่อได้มีการนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford, 1973 อ้างถึงใน ชูลีพร ปิ่นธนาสุวรรณ, 2556) กล่าวว่า กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์กล่าวว่า กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นผลผลิตใหม่นั้น นับเป็นผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการแก้ปัญหา ด้วยเหตุนี้ ในการอธิบายการประเมินผลผลิตของการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จึงสามารถนำหลักเกณฑ์การประเมินผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์มาอธิบายไปด้วยกัน ซึ่งในขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ขั้นที่ 1 ขั้นเลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ผู้วิจัยนำเสนอทั้งปรากฏการณ์เด็กติดในรถ ปรากฏการณ์โรคโควิด-19 ปรากฏการณ์ New Normal ปรากฏการณ์อาหารฟาสต์ฟู้ด ปรากฏการณ์กลิ่นจากการทำการเกษตร ปรากฏการณ์การใช้สารเคมีในการทำเกษตร ปรากฏการณ์น้ำป่าไหลท่วมหมู่บ้าน และปรากฏการณ์ภาวะโลกร้อน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมปัจจุบัน ให้เด็กได้สังเกตปรากฏการณ์ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยพยายามสังเกตปรากฏการณ์ ในทุกแง่มุมอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านบวก และด้านลบ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้เด็กแต่ละคน ได้เห็นมุมมองที่หลากหลาย

แปลกใหม่มากขึ้น ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นขั้นที่ภายในกลุ่มช่วยกันตั้งคำถาม หรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ ร่วมกันระดมสมอง ตั้งคำถามให้ครอบคลุมปรากฏการณ์ที่จะศึกษา ยิ่งตั้งคำถามมากยิ่งดี โดยครูจัดบรรยากาศที่เป็นอิสระ โดยทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเอง ร่วมกันตั้งคำถาม ว่าปรากฏการณ์ที่ได้เลือกเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง และจะได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในปรากฏการณ์นี้ ในขั้นที่ 3 ขั้นวางลำดับการแก้ปัญหา เป็นขั้นที่เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผน และจัดลำดับวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ โดยครูให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และสุดท้าย ในขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอข้อมูลการแก้ปัญหา คือ ขั้นที่ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนผลงานที่ได้จากการวางแผน และจัดลำดับวิธีการ และลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ มานำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งแต่ละกลุ่มได้คิดออกแบบรูปแบบการนำเสนอของกลุ่มตนเอง เพื่อสะท้อนองค์ความรู้ที่ได้รวมทั้งได้ประเมินกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดมุมมองใหม่ รวมทั้ง ได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อให้เสนอแนะกับกลุ่มอื่น ๆ ถือเป็นการได้แสดงออกทางความคิด จากที่กล่าวมาเป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทางทักษะการคิดสร้างสรรค์ได้ดี

เมื่อพิจารณาคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ในด้านการเข้าใจปัญหา ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา และด้านการเลือกวิธีการแก้ปัญหา พบว่ามีค่าสูงขึ้นตามลำดับ แสดงว่า คะแนนที่เพิ่มขึ้นมานั้น เป็นผลมาจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถือเป็นการคิดขั้นสูงที่มีกระบวนการคิดที่ซับซ้อน จึงต้องใช้เวลาในฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จึงจะสามารถพัฒนาได้ต่อไป

5.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เด็กได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างหลากหลาย โดยนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามความจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ นำไปสู่การทำการกิจกรรมที่หลากหลายในเชิงสหวิทยาการ คือ การประยุกต์ใช้จากหลาย ๆ วิชา ใช้เทคนิค วิธีการ และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ และพัฒนาทักษะของผู้เรียน ภายใต้บริบทที่เชื่อมโยงกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง โดยเด็กจะสร้างชิ้นงาน หรือผลงานด้วยตนเอง และกลุ่มของตนเองอย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ ชลาธิป สมานิติ (2562) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์ในชีวิตจริงหรือบริบทจริง เป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินการ หรือการเดินเรื่อง โดยมีารผสมผสานองค์ความรู้ ความคิดรวบยอด และทักษะจากศาสตร์หลายศาสตร์ แล้วนำมาบูรณาการเชื่อมโยงกับประเด็นเรื่องที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ปรากฏการณ์ที่เลือกมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นประเด็นที่ต้องมีความหมายต่อผู้เรียน ไม่ใช่เรื่องไกลตัว เพื่อให้ผู้เรียนนั้นได้นำความรู้จากประสบการณ์ และสามารถนำไปปรับใช้ได้ นอกจากนี้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ยังเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กปฐมวัย ได้มีการริเริ่มคิดค้นการแก้ปัญหาอย่างอิสระ โดยครูกำหนดปรากฏการณ์ให้มีความใกล้ตัวเด็ก หรือในชีวิตประจำวันรอบ ๆ ตัวเด็ก ให้เด็กได้มีการคิดค้น หาวิธีการแก้ปัญหา และเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น จึงทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ โดยเด็กมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างหลากหลาย โดยแสดงความรู้ของตนเองออกมาเป็นชิ้นงาน รวมไปถึงพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ให้มีการพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ ในแต่ละสัปดาห์ของการจัดประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ อรพรรณ บุตรกตัญญู (2561) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ใช้วิธีสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสวนในการสร้างองค์ความรู้ในตนเอง เริ่มต้นจากการกำหนดคำถาม หรือปัญหาของผู้เรียนผ่านปรากฏการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และแก้ปัญหาได้ในอนาคต การใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการลงมือปฏิบัติเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ภายใต้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นการกำหนดการเรียนรู้จากคำถามที่ถาม หรือประเด็นที่ต้องเรียนรู้หรือปัญหาที่ต้องการแก้ไขที่เกิดขึ้นจากผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติ

และเข้าถึงโลกแห่งความเป็นจริง สามารถใช้การสืบเสาะหาความรู้ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบโครงการ เป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้เรียนสามารถสืบค้น ค้นคว้า อภิปราย วิพากษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างชิ้นงาน หรือลงมือปฏิบัติ เพื่อการเรียนรู้ โดยข้อมูลความรู้และทักษะของผู้เรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยตรง ข้ามพรมแดนระหว่างสาระวิชาต่าง ๆ เป็นสหวิทยาการ เกิดขึ้นทั้งใน และนอกห้องเรียน ในสถานการณ์ที่มีการใช้ข้อมูล และทักษะที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็น ธรรมชาติ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นข้อมูลใหม่ ๆ ถูกนำมาประยุกต์ใช้เสมือนกับการศึกษาปรากฏการณ์เพื่อหาคำตอบหรือ แก้ปัญหา ซึ่งหมายความว่า ทฤษฎี และข้อมูล มีคุณค่าในทันทีที่เห็นได้ชัดในสถานการณ์การเรียนรู้สำหรับการซึมซับข้อมูล ใหม่ ๆ และการเรียนรู้ในระดับลึก เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องประยุกต์ใช้ และใช้ข้อมูลในช่วงระหว่างสถานการณ์ การเรียนรู้ ข้อมูลที่เรียนรู้เฉพาะในระดับของการอ่านหรือทฤษฎี ซึ่งผู้เรียนปราศจากการได้รับความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับ ข้อมูล และปรากฏการณ์ในโลกแห่งความจริงที่อยู่เบื้องหลัง หรือการเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ อย่างมีความหมาย สำหรับผู้สอน สามารถออกแบบกิจกรรมที่มีการเชื่อมต่อการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ โดยการสนับสนุนผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งใน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และการจัดลำดับความสำคัญในกิจกรรมการเรียนรู้ การจูงใจให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และเรียนรู้อย่างมีความหมาย เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ โดยเมื่อนำมาจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยอย่าง หลากหลาย ทำให้เด็กมีความสนใจที่อยากจะเรียนรู้ โดยเฉพาะการได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยัง ได้มีการทำกิจกรรม ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน อย่างหลากหลายตามความสนใจของแต่ละบุคคลที่เปิดกว้างให้เด็กได้มีอิสระในการคิดและ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของ เด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรศึกษา คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรม ตลอดจนจัดเตรียม สื่อการสอน ให้พร้อมในการทำกิจกรรม และสื่อการสอน ควรเป็นรูปภาพที่ใกล้ตัวเด็ก หรืออยู่รอบตัวเด็ก

6.1.2 ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของ เด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรศึกษาปรากฏการณ์แต่ละปรากฏการณ์ให้เข้าใจ เพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับเด็กได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

6.1.3 ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของ เด็กปฐมวัย ครูผู้สอน ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เป็นผู้นำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออกให้กับเด็กปฐมวัย

6.1.4 ครูผู้สอนควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดประสบการณ์ และคำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถของเด็ก แต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

6.1.5 ขณะที่ครูผู้สอนจัดประสบการณ์ ครูผู้สอน ควรใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของเด็ก ปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ และหลากหลาย เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตนเองได้รับ โดยครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ เด็กปฐมวัยได้สนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้กระตุ้นการคิดอย่างสร้างสรรค์ให้มากขึ้นได้

6.1.6 การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ครูผู้สอน ควรให้อิสระเด็กได้ ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาย่างอิสระ โดยครูผู้สอนต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมไปถึงการแสดงออกในการ คิดแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์

6.1.7 ระยะเวลาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ควรมีความยืดหยุ่น ขึ้นอยู่กับ กิจกรรม ควรจัดให้เวลาเหมาะสม โดยให้เด็กปฐมวัย ได้มีการดำเนินตามขั้นตอน จนสิ้นสุดในแต่ละขั้นตอน เพราะบางขั้นตอน อาจใช้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาแนวทาง หรือวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวเด็กมากขึ้น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาให้สูงขึ้น

6.2.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีความสนุกสนาน เด็กปฐมวัยให้ความสนใจ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถนำไปพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล

6.2.3 ทำการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในระดับชั้นอนุบาล ปีที่ 2 ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

6.2.4 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ควรเพิ่มปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวเด็กมากขึ้น ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีความสามารถด้านการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาให้เพิ่มมากขึ้นได้

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชลธิป สมบัติโต. (2562). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(1), 113-129.

ชลธิดา ณ ลำพูน และบุญณัฐ บัวราช. (2562). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 8(3), 235-247.

ชลีพร ปิ่นธนสุวรรณ. (2556). *ผลการเรียนแบบอีเลิร์นนิ่งด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีวิชาชีพครู* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นลินทิพย์ คชพงษ์. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู* [ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. (2562, 30 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก. หน้า 5-16.

พัชรา พุ่มพชาติ. (2552). *การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โรงเรียนบ้านต๊อบใต้. (2563). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาปีการศึกษา 2563*. โรงเรียนบ้านต๊อบใต้.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุวิมล ติรกันนธ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพรรณ บุตรกตัญญู. (2561). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการสร้างมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของผู้เรียน. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(2), 348-365.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1
Innovative Leadership Development Model for School Administrators
under the Primary Educational Service Area Office
in the Upper Northeastern Region 1

ปาจริย์ เนรมิตพานิชย์* สุวิมล ตั้งประเสริฐ** สงวนพงศ์ ขวนชม*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****
นักศึกษาลัทธิสุทธปริชาตญาณศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*
รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***
อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****
Pajaree Naramitpanich* Suwimon Tungprasert** Sanguanpong Chuanchom***
and Worasit Rattanavaraha****

Ph.D.Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*
Associate Professor Dr. Faculty of Education, Vongchavalitkul University***
Assistant Professor Dr. Faculty of Education, Vongchavalitkul University***
Dr. Faculty of Education, Vongchavalitkul University****
Corresponding author E-mail: Pajaree1499@gmail.com

(Received: September 15, 2023; Revised: October 22, 2023; Accepted: October 30, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ประเมินรูปแบบในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ยืนยันองค์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง แล้ววิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 322 คน โดยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98 ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ร่างรูปแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และ ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การพัฒนา

กลยุทธ์ และการบริหารความเสี่ยง โดยระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านการบริหารความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของรูปแบบ สารสำคัญของรูปแบบ การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ โดยมีความเหมาะสม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบของรูปแบบด้านเงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ 3) ผลการประเมินรูปแบบในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were threefold: firstly, to investigate the levels of innovative leadership among school administrators under the Primary Educational Service Area Office in the Upper Northeastern Region 1; secondly, to develop an innovative leadership development model tailored for these administrators; and thirdly, to assess the feasibility and usability of the developed model. The study was structured into three distinct phases. In Part 1, the innovative leadership levels were evaluated by integrating components of innovative leadership and validating them with five experts selected through purposive sampling. The sample group for this phase comprised 322 school administrators chosen via simple random sampling. Data collection utilized a questionnaire with an Item Objective Congruence (IOC) index ranging from 0.60 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.98. Part 2 focused on constructing the innovative leadership model, involving the creation of a preliminary model followed by its assessment through focus group discussions with seven experts, purposively selected. The model's appropriateness and relevance were subsequently evaluated. Part 3 involved the evaluation of the model's feasibility and usability, with feedback solicited from 30 participants. Statistical analysis included calculating the mean and standard deviation.

The research findings were as follows: 1) The innovative leadership levels among school administrators in the Upper Northeastern Region 1 encompassed six components: Visionary thinking, Creative thinking, Utilization of information and communication technology, Teamwork, Strategic development, and Risk management. Overall, the innovative leadership levels were found to be high, with risk management exhibiting the highest average score. 2) The innovative leadership development model for school administrators comprised five key components: Principles and rationale, Objectives of the model, Key content of the model, Implementation of the model, and Conditions for the model's success. The model was deemed highly appropriate, with the conditions for its success receiving the highest average rating. 3) The feasibility and usability of the model were determined to be high overall, with usability rated highest.

Keywords: A Mode of Development, Innovative Leadership, School Administrators

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงด้านการศึกษา จากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนและปรับตัวตามสังคมอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และความสามารถในการแข่งขันในโลกไร้พรมแดน การศึกษานั้นจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ก้าวทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีคุณภาพ จากนโยบาย “ประเทศไทย 4.0” การปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เน้นการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยให้พ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) การบริหารกิจการที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ มีกระบวนการพัฒนาความคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินของโรงเรียนนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการจากเดิมสู่แนวทางใหม่ มีวิสัยทัศน์และกำหนดแนวทางในการนำเทคโนโลยีเข้ามาสู่สถานศึกษาและห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ และส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษา ให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม (สัทธิญา แซ่มซ้อย, 2561)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการบริหารงานของบุคคลในองค์กรอย่างมาก เป็นการกระตุ้นให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน มีจุดเน้นหรือเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม มีความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม เกิดความไว้วางใจระหว่างกันในการทำงาน สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานไปสู่วิสัยทัศน์ขององค์กร นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อองค์การในการกำหนดทิศทางขององค์กรอย่างมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม เพื่อการได้เปรียบในเชิงของการแข่งขัน การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิธีการในเชิงสร้างสรรค์อย่างมีกลยุทธ์ การสร้างนวัตกรรมใหม่ในการผลิตหรือปรับปรุงการผลิตสินค้าและบริการ (Carmeli et al., 2010)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ประกอบไปด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู เลย และบึงกาฬ จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา (พ.ศ. 2563 – 2565) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้เสนอว่าปัญหาในการจัดการศึกษาว่า สภาพปัญหาในการจัดการการศึกษาของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 นั้น พบปัญหาทั้งในด้านโครงสร้างของสถานศึกษา การบริหารเกี่ยวกับบุคลากรในการทำงานร่วมกันเป็นทีม รวมทั้งระบบบริหารจัดการของผู้บริหาร ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ด้านกลยุทธ์การบริหาร และด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารในการจัดการศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการภาค 10, 2563) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ได้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน ซึ่งปัญหาการจัดการการศึกษาของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 มีความซับซ้อนและสั่งสมมา จึงเป็นเหตุจำเป็นให้ต้องมีการบริหารจัดการด้านการศึกษา ที่ดีและมีความเหมาะสม การนำการบริหารเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 นั้น จึงถือว่าเป็นเรื่องใหม่ เนื่องจากการบริหารเชิงนวัตกรรมองค์การ เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคและกระบวนการบริหารใหม่ ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการจากเดิมสู่แนวทางใหม่เพื่อพัฒนาองค์การให้เกิดประโยชน์ ทั้งนี้การบริหารองค์การที่มีนวัตกรรม การบริหารจัดการองค์การที่ดีจะส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมกระบวนการในการเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมชุมชนในท้องถิ่นให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และการได้มาซึ่งนวัตกรรมการบริหารต้นแบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์การ ในอนาคตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาการบริหารจัดการการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาข้างต้น จะเห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาและสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ทั้งในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมสู่สถานศึกษา การแสวงหาความร่วมมือกับชุมชนในการสร้างเครือข่าย พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการวางแผนแบบกลยุทธ์ ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพในการบริหารของผู้บริหารให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ตลอดจนเป็นแนวทางในการนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

2.3 เพื่อประเมินรูปแบบในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ตอนที่ 1 การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผู้วิจัยดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาองค์ประกอบการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่ามีองค์ประกอบเชิงทฤษฎี จำนวน 43 องค์ประกอบ แต่การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจากความถี่ของประกอบที่นักวิจัยส่วนใหญ่เป็นองค์ประกอบในระดับสูง (ความถี่สูง ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป) ได้องค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การคิดสร้างสรรค์ 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4) การทำงานเป็นทีม 5) การพัฒนาด้านกลยุทธ์ และ 6) การบริหารความเสี่ยง

3.1.2 ขั้นตอนที่ 1.2 ยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 การสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการแจกแจงความถี่ และสร้างข้อสรุปองค์ประกอบแล้วยืนยันองค์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยการใช้แบบเจาะจง

3.1.3 ขั้นตอนที่ 1.3 ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) และในตอนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิด ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวนตัวอย่าง 322 คน โดยใช้การสุ่มแบบง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนที่ 2.1 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ศึกษาองค์ประกอบของการสร้างรูปแบบ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบเพื่อร่างรูปแบบ ได้องค์ประกอบ

ของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สาระสำคัญของรูปแบบ 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ เพื่อใช้สำหรับการร่างรูปแบบการพัฒนาการภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.2 ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาการภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง 5 องค์ประกอบ จากนั้นประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการพัฒนาการภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ นำข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นสร้างรูปแบบกลับไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาการภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน เลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จากแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.24	0.26	มาก	4
2. ด้านการคิดสร้างสรรค์	4.31	0.29	มาก	3
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	3.89	0.35	มาก	6
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.43	0.48	มาก	2
5. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.20	0.29	มาก	5
6. ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.85	0.23	มากที่สุด	1
รวม	4.32	0.15	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$) รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) ด้านการมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.24$) ด้านการพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 4.20$) และด้านที่มีข้อเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ

4.2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากการจัดประชุมกลุ่มสนทนาของผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จำแนกแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1. หลักการและเหตุผลของรูปแบบ	4.86	0.38	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. สารสำคัญของรูปแบบ	4.81	0.37	มากที่สุด
3.1 ส่วนที่ 1 คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	4.90	0.25	มากที่สุด
3.2 ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	4.83	0.38	มากที่สุด
3.2.1 การพัฒนาโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	4.83	0.38	มากที่สุด
3.2.2 การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา	4.83	0.37	มากที่สุด
3.3 ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	4.75	0.36	มากที่สุด
3.3.1 การพัฒนาโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	4.71	0.37	มากที่สุด
3.3.2 การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา	4.79	0.37	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	4.82	0.37	มากที่สุด
4.1 การพัฒนาโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	4.83	0.37	มากที่สุด
4.2 การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา	4.80	0.37	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ	4.91	0.30	มากที่สุด
5.1 การพัฒนาโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	4.98	0.08	มากที่สุด
5.2 การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา	4.83	0.38	มากที่สุด
รวม	4.88	0.16	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 โดยภาพรวมทุกองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา คือ เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) หลักการและเหตุผลของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$)

การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สารสำคัญของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) ตามลำดับ

องค์ประกอบของของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 มีหลักการและเหตุผล เพื่อศึกษาและสร้างรูปแบบก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการพัฒนากลยุทธ์ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ทั้งในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมสู่สถานศึกษา การแสวงหาความร่วมมือกับชุมชนในการสร้างเครือข่าย พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการวางแผนแบบกลยุทธ์ ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพในการบริหารของผู้บริหารให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ตลอดจนเป็นแนวทางในการนำไปสู่การพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยสารสำคัญของรูปแบบ ได้แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 คุณลักษณะการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ทั้ง 3 คุณลักษณะ คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการพัฒนากลยุทธ์ ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมสำหรับการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ แนวทางนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ แบ่งเป็นระดับหน่วยงาน และผู้บริหารสถานศึกษา

4.3 การประเมินรูปแบบในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผ่านการประเมินรูปแบบในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 ท่าน มีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จำแนกแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการและเหตุผลของรูปแบบ	4.77	0.43	มากที่สุด	4.90	0.31	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.73	0.45	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด
3. สารสำคัญของรูปแบบ	4.43	0.20	มาก	4.71	0.15	มากที่สุด
3.1 ส่วนที่ 1 คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	4.51	0.49	มากที่สุด	4.77	0.31	มากที่สุด
3.2 ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรม	4.37	0.17	มาก	4.63	0.23	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.2.1 การพัฒนาโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา	4.34	0.22	มาก	4.63	0.26	มากที่สุด
3.2.2 การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา	4.39	0.24	มาก	4.63	0.26	มากที่สุด
3.3 ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรม	4.40	0.19	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด
3.3.1 การพัฒนาโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา	4.43	0.24	มาก	4.77	0.17	มากที่สุด
3.3.2 การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา	4.39	0.19	มาก	4.69	0.26	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	4.29	0.21	มาก	4.58	0.25	มากที่สุด
4.1 การพัฒนาโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	4.28	0.30	มาก	4.60	0.30	มากที่สุด
4.2 การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา	4.31	0.26	มาก	4.55	0.31	มากที่สุด
5. เจาะใจสู่ความสำเร็จของรูปแบบ	4.14	0.25	มาก	4.54	0.25	มากที่สุด
5.1 การพัฒนาโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	4.13	0.32	มาก	4.52	0.32	มากที่สุด
5.2 การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา	4.16	0.26	มาก	4.57	0.31	มากที่สุด
รวม	4.47	0.18	มาก	4.70	0.16	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า การประเมินรูปแบบในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 พบว่า ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการและเหตุผลของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) สารสำคัญของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เจาะใจสู่ความสำเร็จของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) ส่วนด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) และทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการและเหตุผลของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.90$) รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 1 ($\bar{X} = 4.80$) สารสำคัญของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.71$) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.58$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เจาะใจสู่ความสำเร็จของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.54$)

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยภาพรวมทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การด้านการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนากลยุทธ์ และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ให้ความสำคัญขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ที่เป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่สำคัญ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นจะต้องนำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งนวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมการทำงาน โดยผู้บริหารการศึกษาสามารถจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำความรู้ ทักษะ กระบวนการและวิธีการต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการสร้างบทบาทการเป็นผู้นำ การสร้างแนวทางการดำเนินงานใหม่ ๆ เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดแนวคิดหรือแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรมให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ กุลชลี จงเจริญ (2561) ที่เสนอว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นความสามารถของผู้นำในการทำงานร่วมกับทีมงานเพื่อสร้างผลงานเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่นวัตกรรมขององค์กร การใช้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในการบริหารการศึกษานั้น ผู้บริหารต้องกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์เป้าหมาย และกลยุทธ์ในการสร้างวัฒนธรรมที่ชัดเจน สร้างวัฒนธรรมองค์การเชิงนวัตกรรม ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศ สร้างองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จัดอุปสรรคต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม กำหนดภาระงานที่เหมาะสม และให้เสรีภาพในการทำงาน สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารทางการศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระดับทีมงาน และปัจจัยระดับองค์การ รวมทั้งปัจจัยการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างผลงานนวัตกรรม และต้องมีการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานแบบใหม่และองค์ประกอบที่ประเมิณความคิดเชิงนวัตกรรมและการนำไปสู่การปฏิบัติ การกำกับควบคุม การบริหารความเสี่ยงในกระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ สอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงกานต์ กาญจนะโกติน (2561) ที่เสนอว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะนำพาองค์กรไปสู่การพัฒนา โดยการปลูกฝังค่านิยมให้มีความรักในนวัตกรรม รวมทั้งการสร้างสรรค่นวัตกรรมเป็นทีม การใช้คุณลักษณะส่วนบุคคลให้เป็นประโยชน์ การนำความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรม โดยการเอาใจใส่การศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้ง และวิธีการศึกษาข้อมูลจนก่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมจนสัมฤทธิ์ผล ซึ่งต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทั้งด้านความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้ วิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ วิธีการนำความรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Watt (2002) ที่เสนอว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะต้องมีการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นการส่งเสริมความรู้ใหม่ ๆ ทักษะที่จำเป็น ทักษะคิด และความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง การสร้างวัฒนธรรมและการบรรยากาศในการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน โครงสร้างและกระบวนการทำงานต้องเน้นความยืดหยุ่น เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม การเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี การสร้างชุมชนสัมพันธ์และเครือข่ายการเรียนรู้ มีการบริหารจัดการโดยเน้นวิสัยทัศน์ พันธกิจความเข้าใจการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรณ์ นามประดิษฐ์ และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับจากงานศึกษาวิจัยของ จิตินันท์ นันทะศรี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก

5.2 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบที่มีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สารสำคัญของรูปแบบ 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่า โดยภาพรวมทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รองลงมา คือ เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ หลักการและเหตุผลของรูปแบบ การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และสารสำคัญของรูปแบบ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การดำเนินการสร้างรูปแบบ

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษารูปแบบและการสร้างรูปแบบ จึงทำให้รูปแบบที่สร้างขึ้นมามีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้เมื่อผู้วิจัยได้จัดทำร่างรูปแบบเรียบร้อยแล้ว จึงจัดให้มีการจัดประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญ ระดมความคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น และได้มีการปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้รูปแบบมีความเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ พิศดา มาลาม (2560) เสนอว่า รูปแบบเป็นสิ่งที่ เป็นโครงสร้างทางความคิด โปรแกรม แบบจำลอง หรือตัวแบบจำลองสภาพความเป็นจริงที่มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ โดยจะต้องพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษา เพื่อใช้แทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใด ปรากฏการณ์หนึ่ง โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นได้ตามองค์ประกอบที่ศึกษาจากรูปแบบนั้น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Raj (2002) ที่เสนอว่า รูปแบบเป็นโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้ง่ายขึ้นและเป็นระเบียบ สามารถเข้าใจลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์นั้นได้ ส่วนองค์ประกอบของรูปแบบยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ พิจิตรา ธงพานิช (2560) ที่เสนอว่า รูปแบบโดยทั่วไปจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทํานาย ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้ 2) โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งสามารถใช้ อธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้นได้ 3) รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ ความคิดรวบยอด และความสัมพันธ์ รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ และ 4) รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kemmis and Keeves (1988) ที่เสนอว่าองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบเป็นแนวความคิดภาพรวมที่ใช้ในการกำหนดกระบวนการหรือวิธีการและกิจกรรม การดำเนินงาน 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ เป็นข้อความที่แสดงถึงสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดในแต่ละกิจกรรมหรือวิธีการในรูปแบบ โดยสามารถตรวจวัดและประเมินผลได้ 3) วิธีการ/กระบวนการของรูปแบบ มีลักษณะเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในรูปแบบโดยเรียงลำดับก่อนหลัง และ 4) การประเมินผลของรูปแบบ มีลักษณะเป็นวิธีการว่าการดำเนินงานของรูปแบบนั้นประสบความสำเร็จเพียงใด เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การตัดสิน ซึ่งสอดคล้องของงานวิจัยของ พรปวีณ์ ไกรบำรุง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องของงานวิจัยของ ธนกฤต โชติภักดีโกศล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผลการประเมินพบว่า ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการและเหตุผลของ รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ สาระสำคัญของรูปแบบอยู่ในระดับมาก การนำรูปแบบสู่ การปฏิบัติ และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ ตามลำดับ และด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการและเหตุผลของรูปแบบ รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ สาระสำคัญของรูปแบบ การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การดำเนินการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

การสร้างรูปแบบ การพัฒนารูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำรูปแบบ ประกอบกับรูปแบบ มีสาระสำคัญของรูปแบบ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 คุณลักษณะการพัฒนาระบบผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเลือกด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ 3 ด้าน ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาระบบผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา ส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมสำหรับพัฒนาระบบผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสามารถเป็น แนวทางให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานนำไปใช้และปฏิบัติได้ชัดเจน สามารถมองเห็นภาพความเป็นไปได้ชัดเจนขึ้น สามารถ นำรูปแบบไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การประเมิน ความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สอดคล้องกับแนวคิดของ วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2554) ได้เสนอว่า การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้หลักการประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standard of Educational Evaluation โดยนำ หลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการทดสอบรูปแบบประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) มาตรฐานความ เป็นไปได้ เป็นการประเมินความเป็นไปได้ใน การนำไปปฏิบัติจริง 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ เป็นการประเมิน การสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้ของระบบ 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้าน กฎหมายและด้านศีลธรรมจรรยา และ 4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุมเป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระ ครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Keeves (1992) ที่เสนอว่า รูปแบบที่ดีควรมี ส่วนที่สำคัญคือ จะต้องนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ จะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิง สาเหตุ สามารถช่วยสร้างจินตนาการ สร้างความคิดรวบยอด และสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อรชร ปรารจันทร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การประเมินรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ใน ระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกฤต โชติภักดีโกดิน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำของ คณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประเมินสถานการณ์ ทิศทางการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษา โดยการคาดการณ์แนวโน้มอนาคต ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ มีการกำหนดนโยบายวิธีปฏิบัติและวิธีการที่เชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายชัดเจน

6.1.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือจากสถานศึกษาและบุคคลภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลและการสื่อสารโดยมีจุดมุ่งหมายและ เป้าหมายร่วมกัน มีการบริหารจัดการโดยใช้ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภายในเครือข่ายร่วมกัน และต้องมีการวิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

6.1.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารกลยุทธ์สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ด้วยการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ โดยมีการประเมินกลยุทธ์ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม

6.1.4 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ด้านสาระสำคัญของรูปแบบ ผู้บริหารควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

6.1.5 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 อย่างจริงจัง โดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนา ไว้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนในแผนงาน มีโครงการหรือกิจกรรมสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม

6.1.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษา ทุกคนจะต้องเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทุกระดับ ในการดำเนินการสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มุ่งเน้นให้ผู้บริหารโรงเรียนมีเป้าหมายในการคิดสร้างสรรค์ให้ชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนผู้บริหารโรงเรียนด้วยการสร้างแรงจูงใจให้แสดงศักยภาพของตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้บริหารโรงเรียนคิดและเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ตลอดจนการจัดกิจกรรม การจัดฝึกอบรมและการศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องและกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

6.2.2 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กุลชลี จงเจริญ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หน่วยที่ 12 ชุดวิชา 23728 นวัตกรรมการบริหาร การศึกษาและภาวะผู้นำ [เอกสารประกอบการสอน]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกรียงกานต์ กาญจนะโกคิน. (2561). ผู้นำด้านนวัตกรรม. <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/466874>
- ฐิตินันท์ นันทะศรี. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชนกฤต โชติภักดีโกคิน. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- พรปวีณ์ ไกรบำรุง. (2564). รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- พิจิตรา ธงพานิช. (2560). การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

- พริดา มาลาม. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2554). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 3(6), 63-71.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 10. (2563). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา (พ.ศ. 2563 – 2565) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1. สำนักงานศึกษาธิการภาค 10.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรชร ปรำจันท์. (2561) รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อนุสรณ์ นามประดิษฐ์, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ยงยุทธ ยะบุญธง, และมนต์นภัส มโนการณ. (2562). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ. *วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์*, 59(1), 98-120.

ภาษาอังกฤษ

- Carmeli, A., Gelbard, R., & Gefen, D. (2010). The Importance of Innovation Leadership in Cultivating Strategic Fit and Enhancing Firm Performance. *The Leadership Quarterly*, 21(3), 339-349.
- Keeves, J. P. (1992). *The IEA Study of Science III*. Pergamon Press.
- Kemmis, S., & Keeves, J. P. (1988). Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbook.
- Raj, M. (2002). *Encyclopedic Dictionary of Psychology and Education*. ANMOL.
- Watt, D. (2002). How Innovation Occurs in High Schools within the Network of Innovative Schools: The Four Pillars of Innovation Research Project. *The Conference Board of Canada*.

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
Management Strategies for Small-sized Primary Schools to Achieve Excellence
under Office of the Basic Education Commission in the
Lower Northeastern Region 1

ปานิสรา เปาวรางกูล* วรสิทธิ์ รัตนวราหะ** ชูเกียรติ วิเศษเสนา*** และ ปานัฐสิริ จันทรศิริ****
นักศึกษาลัทธิศาสตร์ปรัชญาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*
อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**, ***, ****
Panisara Paowarangkool* Worasit Ratanavaraha** Chookiat Wisetsena***
and Panutsiri Junsiri****

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**, ***, ****

Corresponding author E-mail: Panisara4345@gmail.com

(Received: October 14, 2023; Revised: October 25, 2023; Accepted: November 12, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ และ 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 320 คน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตอนที่ 2 สร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ โดยร่างกลยุทธ์จากการจัดประชุมกลุ่มสนทนา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์ ตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ โดยผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้าวิชาการ จำนวน 60 คน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และแนวทางในการพัฒนา คือ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 2) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาผู้บริหารและครูของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้เป็นมืออาชีพ กลยุทธ์ที่ 2 ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนให้เข้มแข็ง และกลยุทธ์ที่ 3 ปรับปรุงระบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มี

ประสิทธิภาพ 3) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารสู่ความเป็นเลิศ, โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

Abstract

The objectives of this research were threefold: firstly, to examine the problem conditions and guidelines for managing small-sized primary schools under the Office of the Basic Education Commission in the Lower Northeast Region 1; secondly, to formulate a management strategy aimed at achieving excellence in these small-sized primary schools; and thirdly, to evaluate the feasibility and effectiveness of this management strategy. The research comprised three steps: Step 1 involved studying the problem conditions and guidelines for managing small-sized primary schools, with a sample group of 320 school administrators or teachers acting as administrators, utilizing a 5-point rating scale questionnaire with an Index of Consistency (IOC) score range from 0.80 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.92, and data were analyzed using mean and standard deviation. Additionally, four informants were purposively selected to study the guidelines for management, employing a semi-structured interview method, and data were analyzed through content analysis. Step 2 entailed crafting a management strategy for small-sized primary schools to achieve excellence, achieved through drafting strategies during discussion group meetings involving seven experts to assess the suitability of the draft strategies. Finally, in Step 3, the feasibility and utility of the strategies were evaluated by 60 qualified administrators or academic head teachers using a 5-point rating scale questionnaire, and data were analyzed using mean and standard deviation.

The research findings indicated: 1) The mean score for the problem conditions and guidelines regarding management of small-sized primary schools under the Office of the Basic Education Commission was at a medium level, with emphasis placed on the participation of all stakeholders in developmental guidelines. 2) The management strategies for achieving excellence in small-sized primary schools comprised three main strategies: (1) Developing administrators and teachers to be professionals, (2) Strengthening the participatory management system with parents and communities, and (3) Enhancing the learning management system by prioritizing effective learner-focused approaches. 3) The feasibility and utility of these management strategies were rated at a high level under the Office of the Basic Education Commission.

Keywords: Strategies, Management for Excellence, Small-sized Primary School, Lower Northeast Region 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ ให้ประสบผลสำเร็จส่งผลต่อความเจริญมั่นคงของประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งหมายให้การจัดการศึกษาของชาติต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วม

กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาให้ยึดหลักเป็นการศึกษาลดข้อขัดแย้งสำหรับประชาชน สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาต้องมีความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติกำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสู่เป้าหมายสูงสุดที่ต้องการคือคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษาที่เป็นเลิศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

จากข้อมูลสถานการณ์ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประชากรวัยเรียนมีจำนวนลดลงและความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง ซึ่งเป็นภาพสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ยังประสบปัญหา ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดหลายอย่าง โดยเฉพาะด้านการใช้ครูหรือไม่สามารถจัดครูได้ครบชั้นและขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาส่งผลให้คุณภาพการศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศนโยบายยุบโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่ถึง 60 คน และให้ย้ายไปเรียนที่อื่นในที่ใกล้เคียงด้วยเหตุผลสองประการคือ รัฐบาลไม่มีงบประมาณพัฒนาโรงเรียนทุกแห่งและไม่สามารถนำงบประมาณจากภาษีมาดูแลทุกโรงเรียน ได้อย่างเท่าเทียม จากนโยบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งและไม่เป็นธรรมในสังคม ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกลต้องย้ายภูมิลำเนาทำให้เสียค่าใช้จ่าย นักเรียนบางคนไม่ได้เรียนหนังสืออีกเลย ซึ่งสวนทางกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประกาศว่าให้โอกาสและสร้างคุณภาพการศึกษาด้วยความเสมอภาค (จันทร์จิรา จุมพลกล้า และคณะ, 2557) ดังนั้น สิ่งที่โรงเรียนขนาดเล็กควรจะทำคือแสวงหาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนของตนให้มีประสิทธิภาพ พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสจัดการศึกษาจากโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นต้นแบบที่มีคุณภาพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน โรงเรียนขนาดเล็กมีศิษย์เก่าที่ประสบผลสำเร็จและมีศักยภาพในการพัฒนาโรงเรียน มีการสื่อสารที่ดี ในด้านปัจจัยความสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำมีความสามารถในการบริหารเป็นแบบอย่างที่ดีครูผู้สอนมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการแสวงหาความรู้จัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการมีการบริหารจัดการที่ดี จัดบรรยากาศที่เอื้อ สื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ ด้านผลผลิต ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขและเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (ศศิตรา แพงไทย และสมใจ มณีวงศ์, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ ให้มีความครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการนำองค์กร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน และด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร เพื่อตอบสนองต่อสภาพและแนวทางของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาระบบการบริหารและระบบการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ และเพื่อนำกลยุทธ์ไปกำหนดนโยบายวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ตอน โดยนำเสนอรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 แบ่งเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตามองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านคุณภาพผู้เรียน 3) ด้านการนำองค์กร 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน และ 5) ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,863 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน ไพศาล หวังพานิช, 2560) โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้วิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.92 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน 320 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ชั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ดำเนินการ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 4 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการนำองค์กร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน และด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำผลการวิเคราะห์ที่รวบรวมได้มาพิจารณา จัดทำร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3.2 ตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่างกลยุทธ์ โดยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเด็นจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายในระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อน และผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกระหว่างโอกาสและอุปสรรคมากำหนดทิศทางขององค์การในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

โดยระบุรายละเอียดตามองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการนำองค์กร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน และด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรจากนั้นจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3.3 ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้าวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 60 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อได้มาซึ่งค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลระดับปัญหา โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัญหาการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม

องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ด้านการบริหารจัดการ	2.84	0.40	ปานกลาง
2. ด้านคุณภาพผู้เรียน	3.00	0.56	ปานกลาง
3. ด้านการนำองค์กร	2.02	0.23	น้อย
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน	1.91	0.45	น้อย
5. ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร	2.95	0.31	ปานกลาง
ภาพรวม	2.55	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสภาพปัญหาการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.56) รองลงมา ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.31) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน มีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.91$, S.D. = 0.45)

4.1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี สรุปได้ว่า การให้ความสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนเน้นการมีส่วนร่วมทางทุกฝ่าย การพัฒนาบุคลากรและการยกระดับคุณภาพผู้เรียนเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งจะต้องเร่งรัดและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาแนวทางในการบริหารที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี คือทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยนำมาร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และศึกษาต่อไป

4.2 ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

4.2.1 ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดำเนินการตามวิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงได้กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาผู้บริหารและครูของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้เป็นมืออาชีพ โดยมีสาระที่เกี่ยวข้องดังนี้

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

- 1) ส่งเสริมการจัดวางแผนพัฒนาผู้บริหารและครูสู่มืออาชีพอย่างเป็นระบบ
- 2) ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพและการเข้าสู่ตำแหน่งวิทยฐานะของผู้บริหารและครู
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารและครูสู่มืออาชีพ
- 4) ส่งเสริมสนับสนุนผู้บริหารและครูนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 5) พัฒนาขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้บริหารและครูให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา

โดยเน้นการสื่อสาร

- 6) พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารและครู

ตัวชี้วัด

- 1) ระดับคุณภาพของแผนพัฒนาผู้บริหารและครูสู่มืออาชีพอย่างเป็นระบบ
- 2) จำนวนของผู้บริหารและครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และที่มีวิทยฐานะสูงขึ้น
- 3) จำนวนของผู้บริหารและครูได้รับการพัฒนาสมรรถนะสู่มืออาชีพ
- 4) จำนวนของผู้บริหารและครูมีการนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 5) จำนวนของผู้บริหารและครูสามารถใช้ภาษาอังกฤษให้เป็นธรรมชาติของภาษาโดยเน้นการสื่อสาร
- 6) จำนวนของผู้บริหารและครูสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการ/กิจกรรม

- 1) โครงการจัดทำแผนพัฒนาผู้บริหารและครูสู่มืออาชีพอย่างเป็นระบบระดับโรงเรียน

- 2) โครงการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารและครูผู้สอน
- 3) โครงการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพและการเข้าสู่ตำแหน่งวิทยฐานะของผู้บริหารและครู
- 4) โครงการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารและครูด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาสู่การพัฒนา

คุณภาพผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 2 ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนให้เข้มแข็ง โดยมีสาระที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

- 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการวางแผนการบริหารจัดการสถานศึกษาร่วมกัน
- 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
- 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการประเมินผลการบริหารจัดการสถานศึกษาร่วมกัน
- 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการสร้างเครือข่าย ระดมทุน และทรัพยากรเพื่อพัฒนา

การศึกษา

ตัวชี้วัด

- 1) ความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการสถานศึกษา
- 2) ความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้
- 3) ความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารสถานศึกษา
- 4) ความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย ระดมทุน และทรัพยากร

เพื่อพัฒนาการศึกษา

- 5) จำนวนเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนที่ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

โครงการ/กิจกรรม

โครงการอบรมพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมตามบทบาทของผู้ปกครองและชุมชน

กลยุทธ์ที่ 3 ปรับปรุงระบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพ โดยมีสาระที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ตามมาตรฐานการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับความต้องการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- 2) พัฒนาขีดความสามารถของครูในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้กับครู
- 3) พัฒนาระบบการวัดผล และยกระดับเทคนิคการวัดและประเมินผลผู้เรียนแบบร่วมมือ ที่หลากหลาย
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาสื่อนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
- 5) ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือในการนิเทศและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญ

- 6) ยกระดับการจัดการทรัพยากร และนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวชี้วัด

- 1) ระดับคุณภาพของแผนการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) จำนวนครูที่สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพ

3) จำนวนครูที่สามารถปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพ
4) จำนวนของครูที่สามารถออกแบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลาย
5) จำนวนของครูที่สามารถพัฒนาสื่อนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
6) ความพึงพอใจของครูที่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการนิเทศและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

7) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการจัดการทรัพยากร และนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพ

8) ผู้เรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคุณภาพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

โครงการ/กิจกรรม

- 1) โครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) โครงการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) โครงการจัดทำ พัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีดิจิทัล
- 4) โครงการ 1 ห้องเรียน 1 นวัตกรรม
- 5) โครงการพัฒนาระบบการวัดผล และประเมินผล
- 6) โครงการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 7) โครงการพัฒนาศักยภาพครูในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ จากการพัฒนากลยุทธ์ฯ โดยการจัดกลุ่มสนทนาร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้การปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

การประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
วิสัยทัศน์	4.71	0.48	มากที่สุด
พันธกิจ	4.74	0.50	มากที่สุด
เป้าประสงค์	4.75	0.51	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 1	4.78	0.46	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 2	4.71	0.45	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 3	4.74	0.18	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.74	0.16	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า ร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด พันธกิจมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เป้าประสงค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านกลยุทธ์หลัก

พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 1 กลยุทธ์หลักที่ 2 และกลยุทธ์หลักที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสม

4.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูหัวหน้าวิชาการจำนวน 60 คน ได้มาซึ่งค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์

การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
วิสัยทัศน์	4.26	0.97	มาก	4.50	0.82	มาก
พันธกิจ	4.18	0.85	มาก	4.48	0.78	มาก
เป้าประสงค์	4.08	0.84	มาก	4.43	0.77	มาก
กลยุทธ์หลักที่ 1	4.20	0.85	มาก	4.51	0.70	มากที่สุด
กลยุทธ์หลักที่ 2	4.12	0.54	มาก	4.39	0.90	มาก
กลยุทธ์หลักที่ 3	4.26	0.80	มาก	4.54	0.60	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.20	0.20	มาก	4.49	0.39	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์หลัก ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 พัฒนาผู้บริหารและครูของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้เป็นมืออาชีพ พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

กลยุทธ์หลักที่ 2 ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนให้เข้มแข็ง พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

กลยุทธ์หลักที่ 3 ปรับปรุงระบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพ พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยการสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

5.1 สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

5.1.1 สภาพปัญหาการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขนาดเล็กได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการออกแบบการจัดกิจกรรม มีอิสระทางความคิดและการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนและส่งเสริมให้ครูได้สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งตัวชี้วัดต่าง ๆ ของสถานศึกษาใช้และวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) โดยมีกระบวนการบริหารจัดการฐานข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำมาใช้ให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดเพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และสอดคล้องกับ ศศิดา แหงไทย และสมใจ มณีวงศ์ (2561) ที่วิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยภาพรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ อภินันท์ชัย แกระหัน (2562) พบว่า สภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.1.1 ด้านการบริหารจัดการ มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนยังขาดการใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทำงานร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพล พันธุ์ปัญญา และคณะ (2562) ที่วิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.1.2 ด้านคุณภาพผู้เรียน มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนยังขาดการนำแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้ครูขาดความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่สามารถจัดการเรียนสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ถ้าครูผู้อำนวยการโรงเรียนสามารถพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร กันหาจันทร์ และคณะ (2561) ที่วิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนและการใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.1.1.3 ด้านการนำองค์กร มีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ค่านิยม และกระบวนการส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย รวมไปถึงการสร้างโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการกำกับดูแล การประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วิชัย ลาธิ และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2564) ที่วิจัยพบว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กด้านการนำองค์กร ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อย

5.1.1.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน มีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนผู้อำนวยการโรงเรียนมีแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกำหนดความมุ่งหมายและนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพของการศึกษาและมุ่งจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับ วิชัย ลาธิ และ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2564) ที่วิจัยพบว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อย

5.1.1.5 ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนยังขาดการนำแนวทางการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้เฉพาะอย่างของบุคคล เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันเป็นการเพิ่มความสามารถในการทำงาน ทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน รวมทั้งความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่บุคคลพึงมีต่อหน่วยงาน และเพื่อยกมาตรฐานการปฏิบัติงานให้อยู่ในระดับสูงขึ้น ถ้าครูผู้อำนวยการโรงเรียนสามารถส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรก็จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพที่สูงขึ้น สอดคล้องกับเกษรา เอี่ยมสอาด (2562) ที่วิจัยพบว่า การพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีการสอนงาน การอบรม การสัมมนา การนิเทศภายในจะส่งผลทำให้คุณภาพของผู้เรียนสูงขึ้น

5.1.2 แนวทางการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) พบว่า ผู้บริหาร ครู และชุมชนต้องมี

ส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กำกับติดตามทั้งภาพรวม และภาคปฏิบัติ ประเมินโดยหน่วยงานต้นสังกัด และผู้บริหารที่เน้นการประเมิน 360 องศาอย่างมีระบบ มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งตัวชี้วัดต่างๆ ของสถานศึกษา ดำเนินตามกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย ลาธิ และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2564) ที่วิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู และชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการสื่อสารและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการกำกับติดตามการประเมินผล การขอมูลย้อนกลับเพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5.2 กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ กลยุทธ์หลักที่ 1 พัฒนาผู้บริหารและครูของโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็กให้เป็นมืออาชีพ กลยุทธ์หลักที่ 2 ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนให้เข้มแข็ง และกลยุทธ์หลักที่ 3 ปรับปรุงระบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพ โดยการยกย่องกลยุทธ์โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศทำให้ได้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพและบริบทของสถาน ศึกษาขนาดเล็กรวมทั้งการประเมินกลยุทธ์โดยการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศนั้นจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้น โรงเรียนจะต้องปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นศูนย์กลางด้านวิชาการของชุมชน เพื่อที่จะผลิตเยาวชนให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามความคาดหวังของสังคม ความคาดหวังนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความเป็นเลิศของโรงเรียนเป็นสำคัญในการบริหารโรงเรียนนั้นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะด้านการบริหารจัดการ จากรายงานการสอนของ ประสิทธิ์ หนูงู และเรชา ชูสุวรรณ (2565) บ่งชี้ว่าสภาพปัจจุบันนี้เหล่านักการศึกษาสำคัญทั่วทุกแห่ง ในโลกกำลังเผชิญอยู่กับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและท้าทาย เช่น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งล้วนแต่เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโลกไร้พรมแดน ดังนั้นคุณภาพของคนยุคใหม่ที่ต้องการคือ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทั้งนี้มาตรฐานคุณภาพของคนยุคใหม่ จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยวิธีการ พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการ กระบวนการใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-Based Process) ในการสอนและการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้บริหารด้านการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนทิศทางและวิธีการสู่การบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันมีความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์บนเวทีโลก โดยเน้นความมีประสิทธิภาพเป็นสำคัญในการบริหารโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับทางด้านการบริหารจัดการให้ความสำคัญกับงานวิชาการ เน้นกระบวนการจัดการความรู้ของครูผู้สอน และการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2564 ในการปรับรูปและเปลี่ยนแปลงการบริหารทรัพยากร โดยมุ่งปฏิรูปกระบวนการวางแผน/โครงการแบบร่วมมือและบูรณาการที่สามารถตอบโจทย์ของสังคมและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของทัตพร ปุณิสิตา (2559) พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ศิริดา แพงไทย และสมใจ มณีวงษ์ (2561) พบว่า ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยภาพรวมมีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และอนันท์ชัย แกระหัน (2562) พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศนั้นควรให้ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้ประสบผลสำเร็จจะต้องดำเนินการให้ครอบคลุมแต่สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญที่สุด คือ การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนเปรียบเสมือนเป็นหัวเรือใหญ่ในการกำหนดทิศทางของโรงเรียน มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เชื่อมโยง และนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพผู้บริหารจึงต้องมีความรอบรู้ ในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ โปร่งใส เอาใจใส่และทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างจริงจังโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศนั้น จะต้องมีส่วนบริหารที่ดี และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านทรัพยากร เทคโนโลยี งบประมาณ และทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาได้ดี ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานกำหนด และได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เป็นโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นที่ชื่นชมของชุมชน สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนดี มีสังคมบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษา ทรัพยากรบุคคล (เสาวลักษณ์ คำลาพิศ และสมเกตุ อุทธโยธา, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพร ปุมสิตา (2559) พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก อนันท์ชัย แกระหัน (2562) พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ละออง วันจิ๋ว และฉลอง ชาตบุระชีวิน (2563) พบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและผู้เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและผู้เกี่ยวข้อง ควรนำกลยุทธ์ไปใช้พัฒนาผู้บริหารและครูของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้เป็นมืออาชีพ เพื่อไปใช้แก้ปัญหาการวางแผนพัฒนาผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและครูความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญอย่างมีคุณภาพ

6.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและผู้เกี่ยวข้อง ควรนำกลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพเพื่อการบริหารทางวิชาการไปใช้ในสถานศึกษาให้เกิดรูปธรรมชัดเจน โดยเฉพาะการจัดโครงสร้างและสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการที่รับผิดชอบการบริหารวิชาการที่เหมาะสมจะสามารถพัฒนางานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้งการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องจึงจะส่งเสริมให้สามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรทำการวิจัยพัฒนารูปแบบหรือระบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งตอนบนและตอนล่าง

6.2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการนำกลยุทธ์ไปใช้ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศ

6.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศซึ่งถือเป็นหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2564*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษรา เอี่ยมสอาด. (2562). *การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนหนองวัลย์เปรียงวิทยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จันทร์จิรา จุมพลหล้า, พงษ์นิมิตร พงษ์ภิญโญ, และพรทิพา หล้าศักดิ์. (2557). กรณีศึกษา: รูปแบบความสำเร็จการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [รายงานวิจัย]. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ณัฐพล พันธุ์ภิญญา, เพียงแซ ภูผายาง, สุรินทร์ ภูสิงห์, และบรรจบ บุญจันทร์. (2562). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(2), 220-231.
- ทัศนพร ปุ่มสีดา. (2559). การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฌ์บัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ หนูกั๋ง, และเรชา ชูสุวรรณ. (2565). การวางยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา Next normal: ความปกติถัดไปของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(3), 776-789.
- ไพศาล หวังพานิช. (2560). *วิธีการวิจัย* [เอกสารประกอบการสอน]. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ละออ วันจิว และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2563). กลยุทธ์การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 22(4), 228-239.
- วิชัย ลาธิ และสุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(12), 85-100.
- วิเชียร กันหาจันทร์, ยุวธิดา ขาปัญญา, และฉันทยาภรณ์ นวลสิงห์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 12(1), 194-203.
- ศศิธดา แผงไทย และสมใจ มณีวงษ์. (2561). ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. *Journal of Nakhon Ratchasima College*, 12(2), 114-125.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ปีการศึกษา 2559*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.

- เสาวลักษณ์ คำลาพิศ และสมเกต อุทธโยธา. (2564). แนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน ของศูนย์
การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้กระบวนการบริหารแบบ POLC. วารสารการบริหารการศึกษา
และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(25), 118-127.
- อภินันท์ชัย แกระหัน. (2562). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 -2579) [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
ดุขฎิบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา
โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน

A Study of Academic Achievement by Research-based Learning Method
in the Sufficiency Economy Subject for Children and Primary School Teachers

เพ็ญรดาพร กุลเพียรราษฎร์*

อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

Phenradaphon Kunphiarat*

Dr., Elementary Education, Faculty of Education, Vongchavalitkul University

Corresponding author Email: Phenradaphon_kun@vu.ac.th

(Received: September 20, 2023; Revised: November 28, 2023; Accepted: November 30, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
ของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และ 2) ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้
โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 สาขาวิชาการ
ประถมศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา
จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 5 แผน
มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ค่าความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ
ในการเรียน โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent Sample)

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
มีความพึงพอใจในการเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.31$)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจในการเรียน

Abstract

This research aimed to achieve two objectives: firstly, to compare learning achievements through
research-based learning, and secondly, to assess student satisfaction with research-based learning.
The target group consisted of second-year students in the first semester of the academic year 2023, from
the Department of Primary Education at Vongchavalitkul University. Research instruments included five
lesson plans for research-based learning activities, a learning achievement test, and a scientific attitude
questionnaire. Data analysis utilized percentage, mean, standard deviation, and t-test for dependent
samples.

The research findings were as follows: 1) Posttest scores for students engaged in research-based learning were significantly higher than pretest scores at a 0.05 significance level. 2) Student attitudes towards research-based learning were rated at the highest level ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.31$).

Keywords: Research-based Learning, Learning Achievement, Satisfaction in Learning

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกปัจจุบันกำลังเผชิญกับสถานการณ์ VUCA WORLD และ BANI WORLD โลกแห่งความผันผวนเปลี่ยนแปลงไว ไม่แน่นอนซับซ้อนและคลุมเครือ เพราะบางคาดเดายาก มากด้วยความวิตกกังวลเข้าใจยาก ด้วยคนทุกคนนั้นเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) เมื่อโลกเปลี่ยนคนต้องปรับให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของประเทศชาติ และสังคมโลก สิ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างคน สร้างชาติ และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับนานาประเทศของโลก นั้นคือ “การศึกษา” เพราะการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และมีศักยภาพที่พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของโลก

โลกที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่กรอบการพัฒนาของโลก เพื่อร่วมกันบรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาทาง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้ดำเนินการร่วมกัน 17 เป้าหมายหลัก โดยมีเป้าหมายหลักที่ 4 (SDGs Goals: 4) ด้านการศึกษา ที่มุ่งเน้นสร้าง หลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นไปตามกรอบทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาของประเทศไทยที่กำหนดไว้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, ม.ป.ป.) ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และในการกำหนดทิศทางการ พัฒนาให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ ของยุทธศาสตร์ชาติ ด้วยหลักการ และแนวคิด 4 ประการ ดังนี้ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) แนวคิด Resilience การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” 3) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) 4) โมเดล เศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว ที่มุ่งสู่ วัตถุประสงค์หลักตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ คือ การ “พลิกโฉม” ประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจ สร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ใช้นำทางในการพัฒนาประเทศตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 9-12 และฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ก็ยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาอย่างต่อเนื่อง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอด พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนา ประเทศ อย่างมีเหตุผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันบนฐานความรู้คู่คุณธรรมที่คำนึงถึงความสอดคล้องของสถานการณ์ เงื่อนไขระดับประเทศ และระดับโลกทั้งในปัจจุบันและในอนาคต การให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ การปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคมจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ มีความพอเพียง ที่หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ คุ้มกันในตัวที่ดีต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการในทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับให้มี สำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียรพยายาม

มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปรียานุช พิบูลสราวุธ, 2553, อ้างถึงใน ทิศนา ขมมณี, 2566) ผู้วิจัย ได้เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครู ประถมศึกษา สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ตระหนักถึงคุณค่า และเล็งเห็นประโยชน์ในการที่จะให้นักศึกษาได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นหลักคิด และหลักปฏิบัติผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณค่า มีความรู้ ความเข้าใจ เข้าถึง และเห็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพเกิดความสมดุล พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินชีวิตให้ดำรงอยู่ด้วยคุณภาพชีวิตที่ดีของคนเรานั้น ต้องผ่านการเรียนรู้กับสิ่งต่าง ๆ มากมาย การเรียนรู้ช่วยให้เราสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปได้ดี บุคคลจะมีชีวิต มีพฤติกรรมในการแสดงออกอย่างไรนั้น ย่อมมีผลมาจากการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่

การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ให้บทบาทผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ของการเรียนรู้ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด ได้เรียนรู้การมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน รวมทั้งบริบทอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่ผู้เรียนไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ยังต้องอ่าน เขียนตั้งคำถาม ร่วมกันอภิปราย ได้ลงมือปฏิบัติจริงจะช่วยให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-order Thinking) ด้วยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ทำให้ผู้เรียนได้ถูกเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้รับความรู้ไปสู่ผู้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ การเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ และสร้างองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นได้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผู้สอนให้คำแนะนำ กระตุ้นและอำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม หรือการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้นั้นเป็นไปอย่างมีความหมาย สามารถนำไปปรับใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ดีมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมา ผู้วิจัย พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการใช้กระบวนการคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การประเมินค่าจากข้อมูลที่ได้รับ หรือจากการสืบค้นมา ยังไม่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดและสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย จึงได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้แก้ปัญหาพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุสู่เป้าหมาย โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มาเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง และนำไปพัฒนาต่อยอดสร้างองค์ความรู้สู่การประยุกต์ใช้ได้จริง

การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based Learning: RBL) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเทคนิคหนึ่งในการสอนเชิงสร้างสรรค์ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสนับสนุนแนวคิดของการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษา ที่ให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และยังให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การฝึกทักษะกระบวนการคิด ทักษะการจัดการแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้ ที่ผู้เรียนได้พัฒนาและสร้างขึ้นในตัวเองที่จะนำไปสู่คุณภาพของบัณฑิตที่พร้อมสำหรับสังคมฐานความรู้ต่อไปในอนาคต ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้กระบวนการวิจัย ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และมีความหมายต่อตนเอง (พวงผกา ปวีณบำเพ็ญ, 2560) การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานมีหลายวิธี เช่น 1) ใช้กระบวนการวิจัยเป็นวิธีสอน 2) ให้ผู้เรียนร่วมทำโครงการวิจัยกับอาจารย์หรือเป็นผู้ช่วยโครงการวิจัย 3) ให้ผู้เรียนศึกษางานวิจัยของผู้สอนและนักวิจัยอื่น ๆ และ 4) ใช้ผลการวิจัยประกอบการสอน (นิทรา กิจธีระวุฒิชัย และ กิรติ

กิจธรรวุดมวิงษ์, 2564) นอกจากนี้ ยังระบุถึงวิธีการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานไว้อีกหลายรูปแบบที่มีระดับความเข้มข้นแตกต่างกันไปตามที่ผู้ออกแบบการเรียนรู้จะเลือกใช้ให้เหมาะสม ในส่วนผู้วิจัย ได้ออกแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยการบูรณาการในกระบวนการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐานเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามขั้นตอนกระบวนการที่ผู้เรียนสามารถนำไปพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา วิชาเอกเลือกระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา โดยนำผลการวิจัยมาใช้สนับสนุนการเรียนรู้เนื้อหาวิชาและใช้กระบวนการวิจัยให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อฝึกทักษะให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัย ใช้การวิจัยเป็นฐานมาพัฒนาเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐานที่มีต่อผลการเรียนรู้ของนักศึกษา และเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน รวมถึงการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน ซึ่งผลการศึกษาขึ้น จะเป็นโยบายสำหรับการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะการวิจัย ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัวให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา อีกทั้งผลการศึกษาที่ได้จะนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสอนในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้การผลิตบัณฑิตมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครูสู่สังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา จำนวน 31 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3.2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

3.2.2 ตัวแปรตาม คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) ความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 5 แผน เวลาในการเรียนรู้ จำนวน 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 กระบวนทัศน์พื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เวลา 4 ชั่วโมง

เรื่องที่ 2 หลักคิด และหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เวลา 4 ชั่วโมง

เรื่องที่ 3 การถอดบทเรียนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	เวลา 4 ชั่วโมง
เรื่องที่ 4 การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา	เวลา 4 ชั่วโมง
เรื่องที่ 5 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอน	เวลา 4 ชั่วโมง

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2553) ชนาธิป พรกุล (2554) พวงผกา ปวีณบำเพ็ญ (2560) และ กัลยา สร้อยสิงห์ (2564) สรุปกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชื่นระบุปัญหา 2) ชื่นทำความเข้าใจปัญหา และตั้งสมมติฐาน 3) ชื่นสืบค้นและรวบรวมข้อมูล 4) ชื่นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 5) ชื่นสรุปผลการวิจัย 6) ชื่นนำเสนอผลการวิจัย ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ (Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อและค่า IOC สูงกว่าเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา มีความสอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นที่ยอมรับได้ สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้จริง

3.3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก 1 ฉบับ จำนวน 50 ข้อ ซึ่งตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จำนวน 25 คน พิจารณาค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปและมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 0.96

3.3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีผลจากการวิเคราะห์ แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

3.4 การดำเนินการวิจัย

3.4.1 ผู้วิจัย จัดเตรียมแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา พร้อมกำหนดการสอน และจัดเตรียมเครื่องมือในการศึกษา สื่อวัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

3.4.2 ผู้วิจัย ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานให้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 31 คน

3.4.3 ผู้วิจัย ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับก่อนเรียน รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา แล้วนำมาตรวจและบันทึกคะแนน

3.4.4 ผู้วิจัย ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา ตามเวลาที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้

3.4.5 เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้ครบถ้วนตามกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ได้ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับหลังเรียน รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับฉบับก่อนเรียน แล้วนำมาตรวจและบันทึกคะแนน

3.4.6 ผู้วิจัย สอบถามความพึงพอใจในการเรียนของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3.4.7 ผู้วิจัยนำคะแนนทดสอบระหว่างเรียน คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับก่อนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดลองตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

4. ผลการวิจัย

4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา โดยนำคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียน และหลังเรียนมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการประถมศึกษา ที่เรียนรู้โดยการใช้วิจัยเป็นฐาน ในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเด็กและครูประถมศึกษา

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน 50 คะแนน	คะแนนหลังเรียน 50 คะแนน	คะแนนผลต่าง
1	24	38	14
2	31	43	12
3	23	42	19
4	25	34	11
5	31	42	15
6	30	45	12
7	32	44	12
8	28	40	12
9	29	44	15
10	27	43	16
11	27	39	12
12	33	45	12
13	31	43	12
14	20	44	24
15	25	40	15
16	29	48	19
17	22	47	25
18	25	45	20
19	27	44	17
20	30	49	19
21	29	48	19
22	26	37	11

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน 50 คะแนน	คะแนนหลังเรียน 50 คะแนน	คะแนนผลต่าง
23	28	48	20
24	25	45	20
25	26	35	9
26	27	42	15
27	29	45	16
28	31	46	15
29	20	31	11
30	33	46	13
31	30	47	17
รวม	853	1329	
ค่าเฉลี่ย	27.52	42.87	
ร้อยละ	55.04	85.74	

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนก่อนเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 27.52 คิดเป็นร้อยละ 55.04 ส่วนคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 42.87 คิดเป็นร้อยละ 85.74 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน และหลังเรียนมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ t-test แบบ Dependent Sample ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการประถมศึกษา ที่เรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา

	N	μ	σ	t	df	p
ก่อนเรียน	31	27.52	3.48	15.35*	30	0.000
หลังเรียน	31	42.87	4.36			

p < 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 27.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.48 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับ 42.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.36 นักศึกษาที่เรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจหลังการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของนักศึกษา ในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา โดยนำผลคะแนนจากการทำแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566
หลังการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

ข้อ	รายการ	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
1	นำผลการวิจัยให้ผู้เรียนได้อ่านและเรียนรู้เนื้อหา	4.71	0.46	มากที่สุด
2	นำงานวิจัยให้ผู้เรียนได้อ่านและเรียนรู้กระบวนการวิจัย	4.52	0.51	มากที่สุด
3	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและฝึกปฏิบัติ	4.48	0.51	มาก
4	ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงผลงาน/ชิ้นงานของผู้เรียน	4.61	0.50	มากที่สุด
5	นำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้จากบทความวิจัย/งานวิจัยไปต่อยอดในการทำวิจัยของผู้เรียน	4.45	0.51	มาก
6	นำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้จากบทความวิจัย/งานวิจัยไปต่อยอดในการปฏิบัติวิชาชีพครูของผู้เรียน	4.42	0.50	มาก
7	นำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้จากบทความวิจัย/งานวิจัยไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.48	0.51	มาก
8	การจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานช่วยให้พัฒนาทักษะกระบวนการวิจัยของผู้เรียน	4.87	0.34	มากที่สุด
9	การตั้งคำถามหรือโจทย์ปัญหา ทำให้ผู้เรียนเกิดการกระตุ้นคิด	4.58	0.50	มากที่สุด
10	การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ที่เน้นการอภิปรายและวิพากษ์ให้เกิดการคิดเชิงวิพากษ์ มีวิจารณญาณ (Critical Thinking)	4.61	0.50	มากที่สุด
11	การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รักความเป็นไทย และส่งเสริมให้ประพฤติดี	4.77	0.43	มากที่สุด
12	การส่งเสริมต่อยอดความรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้ใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง	4.55	0.51	มากที่สุด
13	ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มและการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์	4.65	0.49	มากที่สุด
14	ให้ความเอาใจใส่และหาแนวทางแก้ไขเมื่อนักศึกษามีปัญหา	4.61	0.50	มากที่สุด
15	การวัดและประเมินผลของรายวิชามีความหลากหลายและมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน	4.68	0.48	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.60	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ในรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.31$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.34$) คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานช่วยให้พัฒนาทักษะกระบวนการวิจัยของผู้เรียน อันดับรองลงมา คือ การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รักความเป็นไทย และส่งเสริมให้ประพฤติดี ($\mu = 4.77$, $\sigma = 0.43$) อันดับต่อมา คือ การนำผลการวิจัยให้ผู้เรียนได้อ่านและเรียนรู้เนื้อหา ($\mu = 4.71$,

$\sigma = 0.46$) และการวัดและประเมินผลของรายวิชามีความหลากหลายและมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.48$) ตามลำดับ

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา ที่เรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากนักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัย เป็นฐาน ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นทำความเข้าใจปัญหาและตั้งสมมติฐาน 3) ขั้นสืบค้นและรวบรวมข้อมูล 4) ขั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 5) ขั้นสรุปผลการวิจัย และ 6) ขั้นนำเสนอผลการวิจัย พบว่า ในขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการระบุปัญหา โดยผู้วิจัยได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาให้ศึกษาและ ระบุปัญหาที่พบในงานวิจัยนั้น และนักศึกษาต้องวิเคราะห์เป็นข้องานวิจัยของตนเอง ขั้นตอน 2 สืบค้นและรวบรวม ข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ทำความเข้าใจในปัญหาและตั้งสมมติฐาน เป็นการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและสมมติฐานในงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัย และนักศึกษจะร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเชื่อมโยงสาเหตุของปัญหาเพื่อระบุวัตถุประสงค์ของงานวิจัยตั้งสมมติฐาน ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของตนเอง ขั้นตอน 3 สืบค้น และรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นขั้นตอนในการศึกษางานวิจัยตามที่ผู้วิจัยได้ จัดเตรียมไว้ให้ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง แล้วนำมาอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากนั้นสรุปข้อมูลที่ ได้ทำการสืบค้นเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ต่อมาในส่วนของการรวบรวมข้อมูล คือ การออกแบบวิธีดำเนินการวิจัยจาก ข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ และสร้างเครื่องมือในการวิจัยในการจัดเก็บข้อมูล ขั้นตอน 4 การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำผลที่ได้จากการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัย จะแนะนำกระบวนการในการ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการยกตัวอย่างจากการนำผลการวิจัยจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นอย่างดี เพื่อให้ นักศึกษานำไปประยุกต์ใช้ต่อไป ขั้นตอน 5 สรุปผลการวิจัย เป็นขั้นตอนของการสรุปผลการวิจัย โดยผู้วิจัยให้นักศึกษา นำเสนอผลการวิจัย เพื่อติดตามความก้าวหน้า และให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันกับนักศึกษา โดยผู้วิจัยนำ ผลการวิจัยและการอภิปรายผลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นอย่างดีในการเขียนอภิปรายผลก่อนจะนำเสนอผลการวิจัย ของนักศึกษา และขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอผลการวิจัย เป็นการนำเสนอผลการวิจัยและเหตุผลที่ทำให้เกิดผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป จากกระบวนการทั้งหมดนี้ทำให้นักศึกษาได้พัฒนาความสามารถในการสืบค้นข้อมูล ในงานวิจัย สามารถคิดวิเคราะห์ และมีกระบวนการแก้ปัญหา ด้วยการประยุกต์ใช้ความรู้จากงานวิจัยเป็นแนวทางแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังที่ Srikoorn, Bunterm, Samranjai, and Wattanathorn (2014) ได้อธิบายว่า การจัดการ เรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กระบวนการเรียนรู้ของผู้วิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของ พวงผกา ปวีณบำเพ็ญ (2560) ที่อธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้ศึกษา หลักการ ความรู้เบื้องต้นจากตำรา เอกสาร สื่อต่าง ๆ หรือคำบรรยายของผู้สอน มีการถกแถลง พุดคุยและสนทนากันอย่าง นักวิชาการได้เรียนรู้ผลจากการวิจัยจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือจากคำบรรยายบอกเล่าของผู้สอน ซึ่งเป็นการเริ่มต้น การเรียนรู้จากงานวิจัยโดยตรงและผู้เรียนได้ศึกษากระบวนการวิจัยที่เป็นระบบ จากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัย ของ กัลยา สร้อยสิงห์ (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และ นวัตกรรม พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาทางด้านอุตสาหกรรมบริการ พบว่า ระดับของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 รองลงมาด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ด้านการคิด

เชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาค้นคว้าในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาทางด้านอุตสาหกรรมบริการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ซึ่งสอดคล้องกับ ญาณิศา บุญจิตร (2565) ที่ได้ทำการวิจัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา และพบว่า คะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการใช้การวิจัยเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา เพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแยกแยะประเด็นการดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

5.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ที่เรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีความพึงพอใจในการเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.31$) สาเหตุที่เป็นอย่างนี้ เมื่อพิจารณาจากข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.34$) คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานช่วยให้พัฒนาทักษะกระบวนการวิจัยของผู้เรียนตามกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นทำความเข้าใจปัญหาและตั้งสมมติฐาน 3) ขั้นสืบค้นและรวบรวมข้อมูล 4) ขั้นวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล 5) ขั้นสรุปผลการวิจัย และ 6) ขั้นนำเสนอผลการวิจัย ทำให้นักศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการเรียนรู้ที่ละขั้นตอน เพื่อนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีบรรยากาศในเชิงวิชาการเกิดขึ้น และนักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัย อันได้แก่การลงมือ คือ การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รักความเป็นไทย และส่งเสริมให้ประพฤติดี ($\mu = 4.77$, $\sigma = 0.43$) เกิดจากเนื้อหาของรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กและครูประถมศึกษา มีการสอดแทรกการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหลักคิด หลักปฏิบัติให้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิต มีการยกตัวอย่างงานวิจัย และสถานการณ์ที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตัวอย่างเช่น การศึกษางานวิจัยของ อัมภาวสุ สุวดี และคณะ (2565) ได้อธิบายเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้บ้านเป็นฐานในช่วงวิกฤติโควิด-19 ซึ่งทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการตัดสินใจ การกลั่นกรองความมีเหตุ มีผลบนพื้นฐานของความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความไตร่ตรองทางคุณธรรม จริยธรรม ได้แทรกแนวคิดความพอเพียง หลักคิดการตัดสินใจ ความมีเหตุมีผล บนพื้นฐานความรู้คุณธรรมและการรักษาสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมการเรียนรู้ อันดับต่อมา คือ การนำผลการวิจัยให้ผู้เรียนได้อ่านและเรียนรู้เนื้อหา ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.46$) การวัดและประเมินผลของรายวิชาที่มีความหลากหลายและมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.48$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา บุญจิตร (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มี ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาที่เรียน ในรายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความตั้งใจในการเรียน มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีการค้นคว้า สืบค้นข้อมูล มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาคำตอบ มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ มีความสามัคคี รับผิดชอบร่วมกันได้ดีทั้งในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม นักศึกษามีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้สอนหรือผู้สนใจ สามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) การทำความเข้าใจปัญหาและตั้งสมมติฐาน 3) การสืบค้นและรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 5) การสรุปผลการวิจัย และ 6) การนำเสนอผลการวิจัย ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ได้ โดยผู้สอนหรือผู้สนใจ ควรมีการศึกษา วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเป็นฐานให้เข้าใจ เห็นจุดเด่นและจุดด้อยของกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง

6.1.2 ผู้สอนหรือผู้สนใจ ควรศึกษาเนื้อหาในรายวิชา จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาที่จะจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับงานวิจัยที่จะใช้ได้เหมาะสมโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการวิจัยในการส่งเสริมทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะชีวิตและอาชีพ

6.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น รวบรวมข้อมูล ตั้งคำถาม จัดหมวดหมู่ข้อมูล มองหารูปแบบ เพื่อพัฒนาทฤษฎี หรือเปรียบเทียบกับทฤษฎีอื่น เป็นต้น

6.2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตมาศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ คุณธรรม จริยธรรม และลักษณะของบุคคล เป็นต้น

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัลยา สร้อยสิงห์. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาทางด้านอุตสาหกรรมบริการ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 15(2), 381-396.

ชนาธิป พรกุล. (2554). การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ญาณิศา บุญจิตร. (2565). รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 16(2), 81-96.

ทิตนา แหมมณี. (2566). *ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2553). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิทรา กิจธีระวุฒิวงษ์ และกิตติ กิจธีระวุฒิวงษ์. (2564). การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน: การนำไปใช้งานระดับอุดมศึกษา สำหรับการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตต์*, 13(2), 287-302.

พวงผกา ปิณบำเพ็ญ. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน. *ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 1(2), 62-71.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มี
คุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต. [https://sdgs.nesdc.go.th/
เกี่ยวกับ-sdgs/เป้าหมายที่-4-สร้างหลักป/](https://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/เป้าหมายที่-4-สร้างหลักป/)

อัษฎาวุธ สุวดี, วุฒิชัย เนียมเทศ, เรชา ชูสุวรรณ, และจิระวัฒน์ ต้นสกุล. (2565). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: การจัดการ
เรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้บ้านเป็นฐานในช่วงวิกฤติโควิด-19. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(5), 252-267

ภาษาอังกฤษ

Srikoon, S., Bunterm, T., Samranjai, J., & Wattanathorn, J. (2014). Research Synthesis of Research-Based
Learning for Education in Thailand. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 913-917.

การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Development of a Systematic Academic Administration Model for Excellence in Northeastern Provincial Kindergarten Schools

เมตตา ศรีกัลยานบุตร* อำนาจ อยู่คำ** สงวนพงศ์ ขวณชม*** และ ชูเกียรติ วิเศษเสนา****

นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุขภูมิตต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****

Metta Srikanlayanabut* Amnat Ukam** Sanguanpong Chuanchom*** and Chookiat Wisetsena****

PhD. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**, ****

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Corresponding author E-mail: mettasri2023@gmail.com

(Received: February 08, 2023); Revised: April 05, 2023); Accepted: May 1, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด 2) พัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการ 3 ตอน คือ 1) ศึกษาสภาพบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดที่มีวิธปฏิบัติที่ดี 3 โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระ จำนวนรวม 15 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 2) พัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยจัดกลุ่มสนทนาคู่ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือเป็นแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ 3) ประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 โรงเรียน จำนวนรวม 95 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้ คือ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด พบว่าโรงเรียนบริหารงานวิชาการด้วย 9 องค์ประกอบหลัก คือ (1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย (2) การพัฒนาหลักสูตร (3) การพัฒนาบุคลากร (4) การจัดการเรียนการสอน (5) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน (6) การวัดและประเมินผล (7) การนิเทศ กำกับ ติดตาม (8) การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และ (9) การสะท้อนผลและปรับปรุง มี 3 องค์ประกอบรอง คือ (1) แนวทางการดำเนินงานเชิงปจจัยนำเข้า (Input Guidelines) (2) แนวทางการดำเนินงานเชิงกระบวนการ (Process Guidelines) (3) แนวทางการดำเนินงานเชิงผลผลิต (Output Guidelines) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างรูปแบบ 2) ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสม ได้รูปแบบ 5 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) สารสำคัญ

(4) การนำรูปแบบไปใช้ (5) เจื่อนใจความสำเร็จ ในสาระสำคัญมี 9 องค์ประกอบหลัก เป็นด้านปัจจัยนำเข้า 4 องค์ประกอบ คือ (1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย (2) การพัฒนาหลักสูตร (3) การพัฒนาบุคลากร (4) การจัดการเรียนการสอน ด้านกระบวนการ 4 องค์ประกอบ คือ (1) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน (2) การวัดและประเมินผล (3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม (4) การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ ด้านผลผลิต 1 องค์ประกอบ คือ การสะท้อนผลและปรับปรุง มี 3 องค์ประกอบรอง และมีแนวทางการดำเนินงาน 68 องค์ประกอบย่อย ความเหมาะสมโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ พบว่า ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการเชิงระบบ, ความเป็นเลิศ, โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the systematic academic administration model towards excellent provincial kindergartens; 2) to develop and evaluate the suitability of the systematic academic administration model towards excellent provincial kindergartens in the Northeast; and 3) to evaluate the feasibility and usefulness of a systematic academic administration model towards excellent provincial kindergartens in the northeast. The research was conducted in 3 phases: 1) Studied the systematic academic administration towards excellence. The samples consisted of 18 people, including school directors, deputy directors, academic supervisors, head of class teachers, and heads of department from three provincial kindergartens with good practices. The tool was an interview form; 2) Developed and evaluated the suitability of the model through a group discussion of seven experts. The tool was a model suitability assessment form; 3) Evaluated the feasibility and usefulness of the model. The samples were 95 provincial kindergarten administrators from 19 schools in the northeast. The tool was a feasibility and useful assessment. The statistics used in data analysis were content analysis, mean, and standard deviation.

The research results were as follows: 1) The systematic academic administration towards excellent provincial kindergartens consisted of nine main components, namely: (1) planning and setting goals; (2) curriculum development; (3) personnel development; (4) teaching and learning management; (5) teaching media development and innovation; (6) measurement and evaluation; (7) supervision and follow-up; (8) academic networking; and (9) reflection and improvement. There were three secondary components, namely: (1) input guidelines; (2) process guidelines; and (3) output guidelines. Then synthesise the data to create a model. 2) The results of the development and suitability assessment consisted of five components, namely: (1) principles and reasons; (2) objectives; (3) essence; (4) application of the model; and (5) conditions for success. In essence, there were nine main components, of which four were input factors: (1) planning and setting goals, (2) curriculum development, (3) personnel development, and (4) teaching and learning management. There are four components in the process: (1) media and teaching innovation development; (2) measurement and evaluation; (3) supervision and follow-up; and (4) academic networking. The production aspect of one component is reflection and

improvement. There were three secondary components, and there were 68 subcomponents of operational guidelines. The overall and individual suitability were at the highest level. 3) The results of the overall and individual feasibility and usefulness assessments were at the highest level.

Keywords: Academic Administration, Systematic, Excellence, Provincial Kindergarten in the Northeast

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมความเป็นเลิศเป็นนโยบายที่กำหนดไว้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560 -2579 โดยการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับทุกประเภท สร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ วางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก สร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ซึ่งการสร้างความเป็นเลิศทางการศึกษาจะเกิดขึ้นได้นั้นเป็นภาระสำคัญของสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการสร้างคุณภาพผู้เรียนมุ่งสู่ความเป็นเลิศในทางวิชาการ สถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ต้องบริหารจัดการงานต่าง ๆ ทั้งงานทางด้านงานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณ งานบริหารทั่วไป แต่งานที่เป็นงานหลักเป็นตัวจักรสำคัญของการบริหารสถานศึกษาคืองานวิชาการ ซึ่งความคาดหวังด้านการศึกษาของสังคมไทยคือสถานศึกษาที่มีคุณภาพเป็นสถานศึกษาที่ให้บริการทางการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศ จำเป็นต้องมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ มีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีคุณธรรม จริยธรรม จึงจำเป็นต้องมีการบริหารงานวิชาการเชิงระบบ มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อวัตกรรมการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศกำกับ ติดตาม การสะท้อนผลและปรับปรุง และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ อันจะทำให้เกิดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่นักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ

เครือข่ายโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสู่มาตรฐานสากลและทัดเทียมกับนานาชาติ โดยกำหนดเป้าหมายให้สถานศึกษายกระดับคุณภาพการศึกษา ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางงานวิชาการ ซึ่งการที่จะดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดที่ต้องพัฒนาการศึกษาอย่างตลอดแนว ทั้งในด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ รวมทั้งการวัดและประเมินผล รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบ น่าจะเป็นแนวทางที่ทำให้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสามารถบริหารงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศได้

ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาด้านบริหารการศึกษาและเป็นผู้รับผิดชอบกลุ่มบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีจำนวน 20 โรงเรียน เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทและภารกิจที่ต้องรับผิดชอบโครงการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ แต่ในการบริหารจัดการของโรงเรียนในแต่ละแห่งนั้นยังไม่พบรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการของทุกโรงเรียนทั้งเครือข่ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ด้วยเหตุผลบางประการ เช่น บางโรงเรียนมีหลากหลายขั้นตอน มีความซ้ำซ้อนและแตกต่างกันไม่เป็นระบบ ส่งผลให้ต้องใช้ระยะเวลานานเพื่อค้นพบรูปแบบที่ทำให้ประสบผลสำเร็จได้ และเจตนาารมณ์เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพเป็นระบบเทียบเท่ากับโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในระดับประเทศ จึงมีความน่าสนใจอย่างยิ่งในการศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาให้สถานศึกษาในเครือข่ายโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีรูปแบบที่เป็นระบบ

เป็นมาตรฐาน เพื่อนำมาใช้บริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากที่กล่าวมายังไม่พบการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างจริงจังว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ส่งผลให้พัฒนาการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศในการจัดการศึกษานั้นมีลักษณะอย่างไร ควรจะมีรูปแบบอย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบจากความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในระดับประเทศเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติและมีต้นแบบสำหรับนำไปประยุกต์ใช้บริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเพื่อให้สถานศึกษาอื่นที่สนใจพัฒนางานด้านบริหารวิชาการได้รูปแบบที่เป็นต้นแบบในการนำไปใช้ให้ประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพมีประสิทธิผลที่เป็นเลิศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด
- 2.2 เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด หลักการและทฤษฎีของการบริหารงานวิชาการ การบริหารสู่ความเป็นเลิศ การบริหารงานเชิงระบบ และการพัฒนารูปแบบ ตามแนวคิดของ Semprevivo (1976), Gorton (1983), Keeves (1988), Lunenburg & Ornstein (2008), Hoy & Miskel (2008), Barnett (2010), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2554), จิตมาวรรณศรี (2557), วิไลดา เรื่องเจริญ (2558), วินัส มานมุงศิลป์ (2559) และ อีระ รุญเจริญ (2550)

ขอบเขตการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพจากโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด

3.1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทยที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 61 โรงเรียน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในประเทศไทยที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งคัดเลือกมาจากโรงเรียนต้นแบบในการบริหารจัดการคุณภาพที่มีผลการทดสอบระดับชาติ O - NET ปี 2562 เป็นลำดับที่ 1 - 3 ของระดับประเทศ ผ่านการประเมิน สมศ. รอบสามและได้รับรางวัลดีเด่นด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่ปี 2559 - 2562

3.1.3 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้างานวิชาการ 1 คน หัวหน้าสายชั้น 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 คน โรงเรียนละ 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 15 คน

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีประเด็นการสัมภาษณ์ประกอบไปด้วยผลสำเร็จความเป็นเลิศของการบริหารงานวิชาการ ได้นำแนวคิดเชิงระบบมาใช้ในการบริหารงานอย่างไรทั้งในด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ

การสอน การประเมินผล การนิเทศ กำกับ ติดตาม การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และการสะท้อนผลและปรับปรุง ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3.2 ตอนที่ 2 การพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2.1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลในการร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน 6) การวัดและประเมินผล 7) การนิเทศ กำกับติดตาม 8) การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ 9) การสะท้อนผลและปรับปรุง ประกอบกับแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงระบบ 3 องค์ประกอบรอง คือ 1) แนวทางการดำเนินงานเชิงป้อนเข้า (Input Guidelines) 2) แนวทางการดำเนินงานเชิงกระบวนการ (Process Guidelines) 3) แนวทางการดำเนินงานเชิงผลผลิต (Output Guidelines) และแนวทางการดำเนินงานย่อยอีก 68 องค์ประกอบย่อย นำมาสร้างรูปแบบตามองค์ประกอบของรูปแบบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญ 4) การนำรูปแบบไปใช้ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

3.2.2 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยดำเนินการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 ตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 โรงเรียน จำนวน 100 คน

3.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 95 คน

3.3.3 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งถึงผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 โรงเรียน มีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 95 คน ได้รับกลับคืนมา 19 โรงเรียน จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาศาภาพการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด พบว่าโรงเรียนมีการบริหารงานวิชาการเชิงระบบซึ่งประกอบด้วยป้อนเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ มีองค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบ องค์ประกอบรองเป็นแนวทางการดำเนินงานเชิงระบบ 3 องค์ประกอบ และแนวทางการดำเนินงานย่อย

อีก 68 องค์ประกอบ แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.2 ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งใช้ผลการวิจัยจากตอนที่ 1 เป็นประเด็นในการพัฒนา ได้รูปแบบตามองค์ประกอบของรูปแบบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญ 4) การนำรูปแบบ ไปใช้ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยในสาระสำคัญประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน องค์ประกอบด้านกระบวนการ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) วัดและประเมินผล 3) นิเทศ กำกับ ติดตาม 4) สร้างเครือข่ายทางวิชาการ องค์ประกอบด้านผลผลิต 1 องค์ประกอบ คือ การสะท้อนผลและปรับปรุง ในแต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบรอง 3 องค์ประกอบ คือ 1) แนวทางการดำเนินงานเชิงปัจจัยนำเข้า (Input Guidelines) 2) แนวทางการดำเนินงานเชิงกระบวนการ (Process Guidelines) 3) แนวทางการดำเนินงานเชิงผลผลิต (Output Guidelines) และมีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นองค์ประกอบย่อยอีก 68 องค์ประกอบ และได้ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการและเหตุผล	4.86	0.38	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
3. สารสำคัญ	4.94	0.24	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบไปใช้	4.95	0.23	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.97	0.17	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.94	0.24	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า วัตถุประสงค์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมา ได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 0.17) และหลักการและเหตุผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.38)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของสาระสำคัญของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ
ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ องค์ประกอบที่ 3

สาระสำคัญ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย	4.93	0.26	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	4.94	0.24	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาบุคลากร	5.00	0.00	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 การจัดการเรียนการสอน	4.94	0.24	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการสอน	4.89	0.30	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 6 การวัดและประเมินผล	4.91	0.29	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 7 การนิเทศ กำกับ ติดตาม	4.91	0.29	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 8 การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ	4.95	0.21	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 9 การสะท้อนผลและปรับปรุง	4.98	0.15	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.94	0.24	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า สาระสำคัญของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า การพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมา ได้แก่ การสะท้อนผลและปรับปรุง ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.15) และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการสอนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.30)

4.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตารางที่ 3 - 4

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลประจำ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการและเหตุผล	4.85	0.43	มากที่สุด	4.84	0.39	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.88	0.32	มากที่สุด	4.93	0.26	มากที่สุด
3. สาระสำคัญ	4.85	0.40	มากที่สุด	4.88	0.34	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบไปใช้	4.88	0.34	มากที่สุด	4.89	0.32	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.84	0.43	มากที่สุด	4.88	0.35	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.86	0.38	มากที่สุด	4.88	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า วัตถุประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.32) รองลงมา ได้แก่ การนำรูปแบบไปใช้ ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.34) และเงื่อนไขความสำเร็จมีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.43) ส่วนความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า วัตถุประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.26) รองลงมา ได้แก่ การนำรูปแบบไปใช้ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.32) และหลักการและเหตุผลมีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.39)

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของสาระสำคัญของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ องค์ประกอบที่ 3

สาระสำคัญ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย	4.85	0.38	มากที่สุด	4.88	0.34	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	4.86	0.37	มากที่สุด	4.88	0.33	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาบุคลากร	4.86	0.40	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 การจัดการเรียนการสอน	4.88	0.37	มากที่สุด	4.92	0.28	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาสื่อและ นวัตกรรมการสอน	4.83	0.42	มากที่สุด	4.88	0.35	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 6 การวัดและประเมินผล	4.85	0.39	มากที่สุด	4.87	0.36	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 7 การนิเทศ กำกับ ติดตาม	4.85	0.38	มากที่สุด	4.88	0.32	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 8 การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ	4.81	0.52	มากที่สุด	4.84	0.41	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 9 การสะท้อนและปรับปรุง	4.85	0.38	มากที่สุด	4.88	0.35	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.85	0.40	มากที่สุด	4.88	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.37) รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.37) และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการมีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.52) ส่วนความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.28) รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.33) และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการมีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.41)

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผล ได้ดังนี้

5.1.1 สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด พบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานวิชาการเชิงระบบซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย

2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การจัดการเรียนการสอน 5) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน 6) การวัดและประเมินผล 7) การนิเทศ กำกับ ติดตาม 8) การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และ 9) การสะท้อนผลและปรับปรุง เมืองประกอบประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) แนวทางการดำเนินงานเชิงปจจัยนำเข้า (Input Guidelines) 2) แนวทางการดำเนินงานเชิงกระบวนการ (Process Guidelines) 3) แนวทางการดำเนินงานเชิงผลผลิต (Output Guidelines) และเมืองประกอบย่อยอีก 68 องค์ประกอบ แล้วสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.1.2 ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ได้รูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญ 4) การนำรูปแบบไปใช้ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยในสารสำคัญ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านปจจัยนำเข้า 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน องค์ประกอบด้านกระบวนการ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) วัดและประเมินผล 3) นิเทศ กำกับ ติดตาม 4) สร้างเครือข่ายทางวิชาการ องค์ประกอบด้านผลผลิต 1 องค์ประกอบ คือ การสะท้อนผลและปรับปรุง ในแต่ละองค์ประกอบมี องค์ประกอบรอง 3 องค์ประกอบ คือ 1) แนวทางการดำเนินงานเชิงปจจัยนำเข้า (Input Guidelines) 2) แนวทางการดำเนินงานเชิงกระบวนการ (Process Guidelines) 3) แนวทางการดำเนินงานเชิงผลผลิต (Output Guidelines) และมี แนวทางการดำเนินงานที่เป็นองค์ประกอบย่อยอีก 68 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมของรูปแบบโดยภาพรวมและราย องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ในการขับเคลื่อนการบริหารตามรูปแบบต้องคำนึงถึงสภาพความพร้อมตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งต้องมีการดำเนินการตามกรอบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่องเพื่อบรรลุเป้าหมายคุณภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริง

5.1.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ในส่วนสารสำคัญทั้งโดยรวมและรายองค์ประกอบทุกด้านมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.2.1 สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด มีการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ ทั้ง 9 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การจัดการเรียนการสอน 5) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน 6) การวัดและประเมินผล 7) การนิเทศ กำกับติดตาม 8) การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และ 9) การสะท้อนผลและปรับปรุง สอดคล้องกับ Gorton (1983) ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งได้แก่ การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย งานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผล การนิเทศ การสอน รวมถึงการสร้างเครือข่าย สอดคล้องกับ ยุวดี คุณสม, อนุศักดิ์ เกตุสิริ, และอารี หลวงนา (2558) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและแนวทาง

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีประสิทธิภาพ มีการบริหารงานวิชาการ ทั้งด้านงานหลักสูตร ด้านงาน การเรียนการสอน ด้านงานวัดผลและประเมินผล ด้านงานนิเทศภายใน และด้านการบริหารจัดการ ผลการปฏิบัติโดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียน อนุบาลประจำจังหวัดที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีตระหนักถึงความสำคัญขององค์ประกอบของระบบ ตั้งแต่วิธีการแนวทางในการป้อน ปัจจัยนำเข้า (Inputs Guidelines) วิธีการแนวทางดำเนินการของกระบวนการ (Process Guidelines) อย่างเป็นระบบ และผลผลิตที่ได้ออกมาจากระบบ (Outputs Guidelines) มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาช่วยในการสะท้อนผลผลิตที่ได้ เพื่อนำไป ปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในปีต่อไป สอดคล้องกับ Owens (1998) ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ ผู้บริหาร จะต้องให้ความสำคัญในองค์ประกอบของระบบ โดยการบริหารต้องให้ความสำคัญทั้งปัจจัย (Inputs) เช่น หลักสูตร บุคลากร ทั้งกระบวนการ (Process) เช่น การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การสอน การนิเทศกำกับติดตาม และทั้งผลผลิต (Outputs) เช่น การวัดและประเมินผล มีการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ การสะท้อนผล (Feedback) เช่น การประกันคุณภาพ การสะท้อนผลสำเร็จ การปรับปรุงซึ่งเป็นแรงผลักดันโอกาสในการ ดำเนินงานขององค์การต่อไป เช่นเดียวกับ Lunenburg and Ornstein (2008) นำเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเชิง ระบบไว้ว่า สถานศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งถ้าสถานศึกษาใช้กรอบแนวคิดของระบบเปิด (Open-System Framework) การดำเนินงานของสถานศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการแปรสภาพ (Transformation Process) และผลผลิต (Outputs) กรอบแนวคิดดังกล่าวนี้ช่วยในการวิเคราะห์การดำเนินงานของ สถานศึกษาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการบริหารงานของสถานศึกษาทำให้การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เป็นไปอย่าง ถูกต้อง รวดเร็ว ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ ได้สาระสำคัญแล้วนำมาสร้างรูปแบบเพื่อให้ได้ (ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.2.2 ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้านตามองค์ประกอบของรูปแบบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สาระสำคัญ 4) การนำรูปแบบไปใช้ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับ วินัส ม่านมุงศิลป์ (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาทักษะทางการบริหารของผู้บริหาร ระดับสูงในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะทางการบริหารของผู้บริหารมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สาระสำคัญของรูปแบบ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้สู่การปฏิบัติ 5) เงื่อนไข ความสำเร็จของการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ และผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ วิไลตดา เรืองเจริญ (2558) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนดำเนินการในรูปแบบคู่มือการบริหารงานวิชาการโดยมี องค์ประกอบคือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สาระสำคัญ 4) การนำไปใช้ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการสร้างรูปแบบประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและการ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และการนิเทศการศึกษา และผลการประเมินรูปแบบ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน ประเทศและต่างประเทศในการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ มาสังเคราะห์ได้องค์ประกอบของรูปแบบการ บริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เป็นกรอบ แนวคิดในการสร้างรูปแบบที่ครอบคลุมการบริหารงานวิชาการและมีความเหมาะสมกับผู้บริหารในโรงเรียนอนุบาลประจำ

จังหวัดตามสภาพบริบทที่เหมาะสม ในส่วนสาระสำคัญประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการสอน โดยมีการทบทวนนโยบาย รับฟังเสียงผู้ปกครอง วิเคราะห์บริบท กำหนดเป้าหมาย สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาหลักสูตร พัฒนาบุคลากร กระจายเป้าหมาย ตัวชี้วัดและแผนงานสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง ทั้ง 4 องค์ประกอบนี้มีผลส่งต่อการดำเนินงานสู่ด้านกระบวนการต่อไป ซึ่งมีองค์ประกอบด้านกระบวนการ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) วัดและประเมินผล 3) นิเทศ กำกับ ติดตาม 4) สร้างเครือข่ายทางวิชาการ มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นหาคำตอบด้วยตนเองแบบโครงงาน มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างและปรับปรุงเครื่องมือในวัดและประเมินผล มีการกำหนดแนวทางและจัดระบบในการนิเทศ กำกับ ติดตาม มีการสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ เพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการ ทั้ง 4 องค์ประกอบนี้มีผลส่งต่อการดำเนินงานสู่ด้านผลผลิตต่อไป ซึ่งมีองค์ประกอบด้านผลผลิต 1 องค์ประกอบ คือ การสะท้อนผลและปรับปรุง มีการวิเคราะห์ความก้าวหน้าและนำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดที่ต้องปรับปรุงพัฒนา และในแต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบรอง 3 องค์ประกอบ คือ 1) แนวทางการดำเนินงานเชิงปัจจัยนำเข้า (Input Guidelines) 2) แนวทางการดำเนินงานเชิงกระบวนการ (Process Guidelines) 3) แนวทางการดำเนินงานเชิงผลผลิต (Output Guidelines) และมีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นองค์ประกอบย่อยอีก 68 องค์ประกอบ และได้นำการบริหารจัดการระบบคุณภาพ AIM @ Excellence Model (Assess Improve Measure) เข้ามาเป็นตัวควบคุมระบบใหญ่ให้มีการปรับปรุงพัฒนาเป็นวงรอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเชิงระบบของ Hoy and Miskel (2008) ที่นำเสนอการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบไว้ว่า สถานศึกษาเป็นองค์การที่เป็นทางการ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญหรือระบบย่อยที่มีความสัมพันธ์กันและส่งผลกระทบต่อกันและกันในรูปแบบระบบสังคมของสถานศึกษา ที่เป็นมุมมองแบบพลวัต (Dynamic) ที่มีกลไกข้อมูลย้อนกลับและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ Good (1973) ได้ให้แนวคิดของระบบว่าเป็นการจัดการส่วนต่าง ๆ ทุกส่วนให้เป็นระเบียบ โดยแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของส่วนต่าง ๆ และความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนกับส่วนทั้งหมดอย่างชัดเจน ยังสอดคล้องกับ Semprevivo (1976) ให้แนวคิดของ ระบบว่าเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวได้ว่า ระบบคือ การปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหลายในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินงาน ส่วนด้านการนำรูปแบบไปใช้ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนจัดตั้งคณะกรรมการ กำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมตามภารกิจงานวิชาการ ใช้เทคโนโลยีในการบริหารและพัฒนางานตามบริบทของสถานศึกษา มีการพัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับ Barnett (2010) ได้ศึกษาถึงการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการ พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการบริหารงานวิชาการ ทำให้ผู้บริหารและปฏิบัติงานฝ่ายวิชาการสามารถเรียกข้อมูลต่าง ๆ ทำให้มีความมั่นใจ มีความรวดเร็ว และเป็นเครื่องมือช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจ สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและจัดระบบการควบคุม กำกับ ติดตามและตรวจสอบประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเงื่อนไขความสำเร็จที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ มีการวางแผนพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยการออกแบบการพัฒนาบุคลากรที่เน้นการเรียนรู้ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมตามแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ เป็นการสร้างเครือข่ายทางวิชาการที่มีการประสานสัมพันธ์การบริหารจัดการและการพัฒนาความสัมพันธ์ร่วมกันตลอดไป สอดคล้องกับ จิตินา วรณศรี (2557) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จเป็นภารกิจหลัก

ของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพพอที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และคล้ายกับ สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2559) ที่เห็นว่าการบริหารจัดการเชิงระบบมีความสำคัญอย่างมากเพราะในการบริหารงานทุกอย่ำนั้นต้องมีการดำเนินการด้วยวิธีการเชิงระบบ การจัดการกับองค์ประกอบทุกส่วนขององค์การให้เป็นองค์การหนึ่งเดียวเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ ความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและมีผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ ผลการจัดการโดยรวมของสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยการปฏิบัติการที่เชื่อมโยงกันของระบบงานและความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันของแผนงาน กระบวนการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดต่างๆ มีการประเมินการปรับปรุงและการแบ่งปันรวมอยู่ด้วย จนส่งผลให้แนวทางนั้นมีระดับความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.2.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบ

สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ตามองค์ประกอบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศเป็นรูปแบบที่มีการดำเนินงานด้วยวิธีการและกิจกรรมที่ดีที่สมบูรณ์ประกอบด้วยคุณภาพสูงสุดจนเป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับ Webster (1981) ให้นิยามความเป็นเลิศ (Excellence) หมายถึง สิ่งที่ดีที่สมบูรณ์ที่สุด หรือการกระทำที่ประกอบด้วยคุณภาพที่สูงสุดจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เป็นแบบอย่างของคุณภาพที่มีมาตรฐานสูงกว่าปกติ ธรรมชาติ สอดคล้องกับ Baumgart (1988) ให้นิยาม ความเป็นเลิศ หมายถึง แบบอย่างของคุณภาพ หรือสิ่งที่เหนือกว่าหรือดีกว่าปกติธรรมดา การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดที่จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารการดำเนินงานต่าง ๆ ผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ มีการวางจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง วัดและประเมินผลได้รวมถึงสามารถทำความเข้าใจได้ตรงกัน มุ่งเน้นบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม กระบวนการดำเนินงานมีลักษณะเป็นขั้นตอน วิธีการเรียงลำดับก่อนหลัง มีความต่อเนื่อง และในการทำงานอย่างเป็นระบบยังสามารถบอกได้ว่ามีปัญหาในจุดใดที่ต้องได้รับการแก้ไขจากการสะท้อนผลและปรับปรุงจนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ Keeves (1988) ซึ่งกล่าวว่า รูปแบบหรือวิธีการในรูปแบบบ่งบอกถึงสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดผลในแต่ละกิจกรรม โดยสามารถตรวจวัดและประเมินผลได้มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ มีความชัดเจน และเฉพาะเจาะจง รวมถึงสามารถทำความเข้าใจได้ กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบมีลักษณะเป็นขั้นตอนที่กำหนดไว้ในรูปแบบโดยเรียงลำดับก่อนหลัง และมีความต่อเนื่องกันของกิจกรรม การดำเนินงานและการประเมินผลของรูปแบบ มีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานของรูปแบบนั้นเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังบอกได้ว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามรูปแบบนั้นอย่างไร ดังนั้น การบริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการขับเคลื่อนองค์การอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบในการวางแผนกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายใต้บริบทที่เหมาะสมกับสภาพและขนาดของโรงเรียนที่สามารถบริหารโรงเรียนไปสู่คุณภาพ คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 หน่วยงานนโยบาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสามารถนำผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือปรับปรุงรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนภายในสังกัดได้

6.1.2 เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทั่วประเทศหรือโรงเรียนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน จัดตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดโครงสร้างและวิธีการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับหลักการบริหารเชิงระบบ มีการกระจายอำนาจโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สร้างระบบการทำงานเป็นทีม (Teamwork) และใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มศักยภาพการขับเคลื่อนการทำงานโดยใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศ จัดระบบการควบคุม กำกับ ติดตามและตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริหารงานวิชาการบรรลุตามเป้าหมายและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นพัฒนาสู่ความเป็นเลิศต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงระบบสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6.2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จิตติมา วรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. ข้าวฟ่าง.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2554). *การบริหารงานวิชาการ*. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- ยุวดี คุณสม, อนุศักดิ์ เกตุสิริ, และอารี หลวงนา. (2558). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีประสิทธิภาพ*. ว.มรม. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 9(3), 1-12.
- วิไลดา เรืองเจริญ. (2558). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วินัส มานมุงศิลป์. (2559). *รูปแบบการพัฒนาทักษะทางการบริหารของผู้บริหารระดับสูง ในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)*. สุตโรไพศาล.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2559). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ภาษาอังกฤษ

- Barnett. (2010). The Ideal of Academic Administration. *Journal of Philosophy of Education*, 27(2), 179-192.
- Baumgart, N. (1988). *Equity, Quality and Cost in Higher Education*. UNESCO Principal.Regional Office for Asia and The Pacific.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. McGraw-Hill Book.
- Gorton, R. A. (1983). *School Administration and Supervision Leadership Challenges and Opportunities* (2nd ed). Wm. C. Brown.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2008). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice* (7th ed). McGraw-Hill.

- Keeves, P. J. (1988). *Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbook*. Pergamon Press.
- Lunenburg, G. R. & Ornstein, A. C. (2008). *Educational Administration: Concepts and Practice* (4th ed). Publishing.
- Owen, R. G. (1998). *Organization Behavior in Education* (6th ed). Allyn & Bacon.
- Semprevivo, P. C. (1976). *System Analysis: Definition, Process, and Design*. Science Research Associates.
- Webster, D. S. (1981). *Advantages and Disadvantages of Methods of Assessing Quality Change*, 13(7), 20-24.

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้
แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

Action Research for Enhancing Health Education Learning Achievement
on Five Main Food Groups for Grade 3 Students at Anubarnsurin School
Using Cooperative Learning by STAD Technique

ศิริกาญจน์ เจริญศิริ* และ ศรีสุดา พัฒจันทร์**

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

Sirikarn Charoensir* and Srisuda Patjan**

Graduate Student of Master Degree Program in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University*

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**

Corresponding author E-mail: sirikarn_cha@vu.ac.th

(Received: September 11, 2023; Revised: October 17, 2023; Accepted: October 31, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับเกณฑ์ร้อยละ 80 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ จำนวน 26 คน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 3 แผน ($\mu=4.25$, $\sigma=0.00$, $\mu=4.35$, $\sigma=0.14$, $\mu=4.35$, $\sigma=0.14$) 2) แบบทดสอบ มีค่า 0.71 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่น ความสนใจ การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วม ($IOC = 1$) มีความเหมาะสม และ 4) แบบสัมภาษณ์ ($IOC = 1$) มีความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วงรอบที่ 1 ขึ้นวางแผน พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ 3 แผน ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 อาหารหลัก 5 หมู่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การจำแนกประเภทอาหารหลัก 5 หมู่ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ธงโภชนาการ วางแผนการจัดกิจกรรม พัฒนาแบบทดสอบ ขึ้นปฏิบัติการ นำกิจกรรมที่วางแผนไว้ไปจัดการเรียนรู้ ขึ้นสังเกตการณ์นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความกระตือรือร้น คิดว่าเนื้อหาที่เรียนเป็นสิ่งที่รู้อยู่แล้ว ผลการทดสอบนักเรียนจำนวน 17 คน สอบผ่าน จำนวน 9 คน สอบไม่ผ่าน และขึ้นการสะท้อนการปฏิบัติ นักเรียนคิดว่าเนื้อหาการเรียนเข้าใจง่าย แต่ครูควรเพิ่มเกมระหว่างเรียน วงรอบที่ 2 ขึ้นวางแผน ปรับกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ ขึ้นปฏิบัติการ นำกิจกรรมที่วางแผนไว้ไปจัดการเรียนรู้ ขึ้นสังเกตการณ์ นักเรียนมีความตั้งใจระหว่างเรียน ผลการทดสอบนักเรียนจำนวน 20 คน สอบผ่าน จำนวน 6 คน สอบไม่ผ่าน และขึ้นการสะท้อนการปฏิบัติ นักเรียนคิดว่าครูควรเพิ่มเวลาในการทำข้อสอบ เพราะทำไม่ทันเวลา และควรมีสื่อในการเรียนมากขึ้น วงรอบที่ 3 ขึ้นวางแผน เพิ่มเวลาในการทำข้อสอบ และเพิ่มรางวัลให้นักเรียน ขึ้นปฏิบัติการ นำกิจกรรมที่วางแผนไว้ไปจัดการเรียนรู้ ขึ้นปฏิบัติการ นักเรียนตั้งใจมากขึ้น

ผลการทดสอบนักเรียนสอบผ่านทั้ง 26 คน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้สูงขึ้น และขั้นการสะท้อน การปฏิบัติ นักเรียนคิดว่าครูสอนสนุก และมีรางวัลให้อีกด้วย 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 วงรอบที่ 1 ไม่ผ่านเกณฑ์ (63.85%) วงรอบที่ 2 ไม่ผ่านเกณฑ์ (69.87%) และวงรอบที่ 3 ผ่านเกณฑ์ (84.74%)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

Abstract

The objectives of this research were twofold: firstly, to investigate the efficacy of addressing learning achievement issues in the health education subject regarding the 5 main food groups using cooperative learning with the STAD technique, and secondly, to compare the learning achievement outcomes in the health education subject specifically on the topic of the 5 main food groups using cooperative learning management with the STAD technique against an 80 percent criterion. The target group consisted of 26 students in Grade 3/1 at Surin Kindergarten School. Research tools included: (1) three learning management plans ($\mu=4.25$, $\sigma=0.00$, $\mu=4.35$, $\sigma=0.14$, $\mu=4.35$, $\sigma=0.14$), (2) a test with a reliability coefficient of 0.71, (3) classroom learning behavior observation focusing on interest, question answering, and participation (IOC = 1), and (4) an interview form (IOC = 1). Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows: 1) Regarding the resolution of academic achievement issues: In Cycle 1, during the planning stage, three learning management plans were developed: Learning Management Plan 1 focusing on the 5 main food groups, Learning Management Plan 2 addressing the classification of the 5 main food groups, and Learning Management Plan 3 centered around nutrition flags. During the operational stage, planned activities were executed for learning organization. Observations revealed that most students lacked enthusiasm and perceived the content as familiar. Test results showed that 17 students passed and 9 failed. Students suggested adding games during lessons to enhance engagement. In Cycle 2, adjustments were made to activities in the learning plan, leading to improved attentiveness among students. Test results showed 20 passing and 6 failing. Student feedback suggested extending exam time and providing more study materials. In Cycle 3, exam time was increased, and rewards for students were enhanced. Observations indicated increased attentiveness, and all 26 students passed the exam, indicating improved learning. Student reflections indicated enjoyment of lessons and appreciation for prizes. 2) Regarding the comparison of academic achievement with the 80% criterion: In Cycle 1 and 2, the criterion was not met (63.85% and 69.87% respectively), but in Cycle 3, it was exceeded (84.74%).

Keywords: Learning Achievement, Cooperative Learning by STAD Technique

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมจริยธรรมรวมถึงวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ทั้งนี้การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์นั้นต้องอาศัยครูหรือผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงโดยเฉพาะครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เน้นแนวคิดเรื่องทักษะการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสุขศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว สาระที่ 4 การเสริมสร้างสุขภาพ สมรรถนะ และการป้องกันโรค และสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เป็นการศึกษามิติด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายในการเสริมสร้างสุขภาพและส่งเสริมคุณภาพชีวิตระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม ค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพ โดยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการเสริมสร้างทุกด้านควบคู่กันแบบมีความสัมพันธ์ และส่งผลต่อกันในเชิงบวก ครูผู้สอนจะต้องสร้างการกระตุ้นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ตระหนักในการพัฒนาสุขภาพ ทั้งตนเองและผู้อื่น รู้จักการสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว และสังคม ส่งเสริมสมรรถนะ รวมถึงการป้องกันโรค และสามารถวิเคราะห์และหาแนวทางในการป้องกันและดูแลตัวเองให้มีความปลอดภัยในชีวิต การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เริ่มต้นจากความสามารถรับรู้ปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ วิธีการป้องกัน หรือดูแลรักษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การที่ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากสภาพปัญหาที่ตนเองมีความสนใจ หรือเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวในชุมชนสู่กระบวนการหาแนวคิดที่มาของสาเหตุ วิเคราะห์ผลกระทบ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาสุขศึกษา

จากการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสุขศึกษา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสุขศึกษา ซึ่งนักเรียนได้เรียนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ผู้วิจัย พบว่า ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผู้เรียนที่ไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ตามตัวชี้วัดในเรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ คิดเป็นร้อยละ 64.06 จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 (โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์, 2564) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ ประสบปัญหา ซึ่งอาจเกิดจากหลายปัจจัยที่ไม่ใช่เฉพาะตัวผู้เรียนเพียงฝ่ายเดียว แต่อาจเกิดมาจากหลาย ๆ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เช่น ครูผู้สอน หลักสูตร สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียน ตลอดจนการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้จากการวิเคราะห์แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ในประเด็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการการเรียนรู้ ผู้วิจัยเห็นความสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยพบว่า ครูมีหน้าที่จัดการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของตนอย่างเต็มศักยภาพที่มีอยู่โดยอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันในห้องเรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมและมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองจากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มแบบทุกคนร่วมมือกัน นักเรียนทุกคนในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันมีบทบาทที่ชัดเจนในการเรียน หรือการทํากิจกรรมอย่างเท่าเทียมกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งนักเรียนจะบรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มบรรลุเป้าหมายเช่นเดียวกัน ดังนั้นนักเรียนทุกคนต้องช่วยเหลือพึ่งพากันเพื่อให้ทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (พิมพ์นัย เดชะคุปต์, 2544) จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนและเกิดทักษะการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาที่ดีขึ้น ดังนั้นการเรียนแบบร่วมมือจึงถือว่าเป็นวิธีเรียนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือที่จะช่วยให้นักเรียนได้ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับทั้งการรับผิดชอบรายบุคคลและรายกลุ่ม การจัดการเรียนรู้แบบ STAD (Student Teams Achievement Divisions) ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มย่อย 3-6 คน สมาชิกมีความแตกต่างกันทางด้านความสามารถทางการเรียน คือ แบ่งกลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่งปานกลาง และอ่อน ลักษณะเด่นของวิธีการสอนแบบร่วมมือ คือ เน้นเรื่องความร่วมมือร่วมแรงกันระหว่างสมาชิกกลุ่มในกลุ่มทุกคน กำหนดความสำเร็จของกลุ่มกับหน้าที่ของบุคคลที่จะเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาจากกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน การเรียนแบบนี้สมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้สิ่งที่ครูสอน เพื่อนช่วยเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อจะได้รับความสำเร็จร่วมกัน (ทีศนา เขมมณี, 2545) ถือว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนแสดงศักยภาพของตนโดยไม่ต้องผ่านครูผู้สอน เช่น นักเรียนที่เรียนเก่งอธิบายให้กับนักเรียนอ่อนให้เข้าใจถือว่าเป็นการแสดงศักยภาพทางภาวะผู้นำของนักเรียนที่เรียนเก่งได้ด้วย เนื่องจากนักเรียนที่เรียนเก่งบางคนยังขาดความมั่นใจในตัวเอง

ดังนั้นจากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ จึงสนใจที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับเกณฑ์ร้อยละ 80

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแมคทาเกท (Kemmis & McTaggart, 1988) เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นวางแผน (Plan) (2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) (3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) (4) ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ตามแนวคิดของ นาถศิริ มุฑิตา (2554) ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน หมายถึง กระบวนการโดยครูชี้แจงจุดประสงค์และทบทวนความรู้เดิมให้กับนักเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น หมายถึง กระบวนการโดยครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่สัมพันธ์กับบทเรียนเน้นให้นักเรียนแก้ปัญหา ครูอธิบายสอดแทรกทักษะกระบวนการให้กับนักเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป หมายถึง กระบวนการโดยนักเรียนสรุปบทเรียน และครูแก้ไขข้อสรุปของนักเรียนให้ชัดเจนเป็นระบบ

ขั้นที่ 4 ขั้นการศึกษากลุ่มย่อย หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหา แล้วร่วมกันทำกิจกรรมเน้นการอภิปรายกลุ่ม และความรับผิดชอบ โดยช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ของตนเองและสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม

ขั้นที่ 5 ขั้นการทดสอบย่อย หมายถึง กระบวนการโดยหลังจากเสร็จสิ้น การสอนในชั้นเรียน นักเรียนแต่ละคนได้รับการทดสอบความรู้ เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่

ขั้นที่ 6 ขั้นการคิดคะแนนในการพัฒนาตนเอง หมายถึง กระบวนการที่ครูผู้สอน นำคะแนนผลการทดสอบความรู้ของนักเรียนรายบุคคลเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กำหนด

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดคะแนนกลุ่มที่ได้รับการยกย่องและยอมรับ หมายถึง กระบวนการนำคะแนนการพัฒนาตนเองของสมาชิกทุกคนในกลุ่มมาเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่ม แล้วทำการจัดระดับของกลุ่ม เพื่อรับรางวัลเป็นกลุ่มยอดเยี่ยม กลุ่มเก่งมาก และกลุ่มเก่ง และได้รับรางวัลตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 3 วงรอบ

3.1 ขั้นวางแผน (Planning) ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากนั้นวิเคราะห์สภาพปัญหา และกำหนดโจทย์ปัญหาการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียน

3.1.2 วิเคราะห์หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง กำหนดเนื้อหาที่จะนำมาใช้สอน ซึ่งเป็นเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3.1.3 ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

3.1.4 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาลักษณะการเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มาดำเนินการเรียนการสอนในชั้นเรียนกับกลุ่มเป้าหมาย

3.2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน

3.3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติงาน ผลของการปฏิบัติงาน พร้อมบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยใช้เครื่องมือต่อไปนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนของนักเรียน และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์นักเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) นักเรียน ซึ่งประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล

3.4.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์ ประเมิน อภิปราย สรุปผลและเสนอแนะการจัดกิจกรรมแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้อีกต่อไป นักเรียนจะต้องมีคะแนนจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สะท้อนผลของนักเรียนมาปรับปรุงการสอน แผนการจัดการเรียนรู้อีก กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนใหม่ ซึ่งจะได้อีก 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

3.5 พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

3.6 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลาในการสอน จำนวน 9 ชั่วโมง ทำการสอน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาสอนทั้งหมด 9 สัปดาห์ ซึ่งใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ 3 วงรอบ วงรอบละ 3 สัปดาห์

3.7 กลุ่มเป้าหมาย

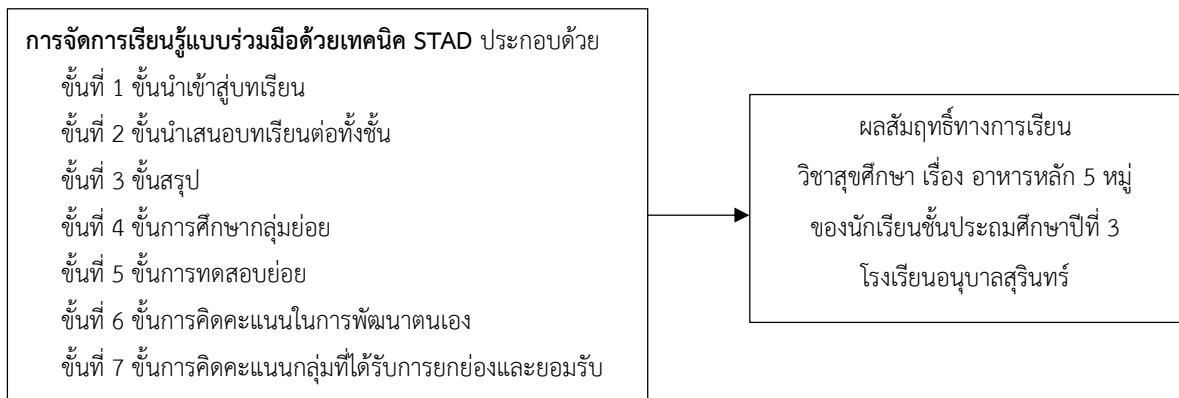
กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 26 คน เป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางและระดับต่ำ

3.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแมคทาเกท (Kemmis & McTaggart, 1988) เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นวางแผน (Plan) (2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) (3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) (4) ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ตามแนวคิดของนาถศิริ มุพิลา (2554) ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นการศึกษากลุ่มย่อย ขั้นที่ 5 ขั้นการทดสอบย่อย ขั้นที่ 6 ขั้นการคิดคะแนนในการพัฒนาตนเอง และขั้นที่ 7 ขั้นการคิดคะแนนกลุ่มที่ได้รับการยกย่องและยอมรับ ดังแสดงในกรอบแนวคิดของการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.9 การหาคุณภาพเครื่องมือ

3.9.1 แผนการจัดการเรียนรู้

3.9.1.1 ผู้วิจัยนำแผนและแบบประเมินความเหมาะสมของแผนเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผน พบว่า แผนที่ 1 มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 แผนที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 และแผนที่ 3 มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14

3.9.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.9.2.1 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีค่า IOC ของแบบทดสอบรายข้อทุกข้อเท่ากับ 1.00

3.9.2.2 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 40 คน

3.9.2.3 ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของข้อสอบรายข้อ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้แบบทดสอบรายข้อมีค่าความยากง่ายของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80

3.9.2.4 ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้แบบทดสอบรายข้อมีค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.30 ถึง 0.80

3.9.2.5 ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.71

3.9.3 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนของนักเรียน

3.9.3.1 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนของผู้เรียน เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมโครงสร้างทางภาษาและความครอบคลุมของประเด็นเป้าหมาย จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.9.3.2 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนของผู้เรียนไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

3.9.4 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

3.9.4.1 ผู้วิจัยกำหนดรายการที่จะสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ (1) ด้านการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ และ (3) ด้านสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.9.4.2 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมโครงสร้างทางภาษาและความครอบคลุมของประเด็นเป้าหมาย จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.9.4.3 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

3.10 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

3.10.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงข้อค้นพบในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือการวิจัย ซึ่งจัดเป็นหมวดหมู่ประเด็นเนื้อหา เพื่อสรุปเชิงพรรณนาผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3.10.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ)

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการวงรอบที่ 1

1) ขั้นวางแผน (Planning) ผู้วิจัยดำเนินการวางแผนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยการเริ่มต้นสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละเนื้อหา และการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากนั้นกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ของนักเรียน เมื่อกำหนดปัญหาที่ชัดเจน ผู้วิจัยหาวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากนั้นดำเนินการวางแผนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย ดังนี้ 1) ผู้วิจัยวางแผนการพัฒนาแผนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย 3 แผน ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การจำแนกประเภทอาหารหลัก 5 หมู่ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ธงโภชนาการ โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 9 ชั่วโมง 2) ผู้วิจัยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD 3) ผู้วิจัยวางแผนวิธีการในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD 4) ผู้วิจัยวางแผนการพัฒนาสื่อประกอบการสอน และ 5) ผู้วิจัยพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำนวน 40 ข้อ ใช้จริงจำนวน 30 ข้อ

2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สื่อประกอบการสอน และแบบทดสอบ ตามที่วางแผนไว้ในขั้นตอนที่ 1 ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียน จากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) การเข้าห้องเรียน 2) ความสนใจ/ความตั้งใจ 3) การตอบคำถาม 4) การส่งงาน และ 5) การมีส่วนร่วม จากนั้นดำเนินการบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งจากผลการสังเกตผู้วิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความกระตือรือร้นในการเรียน เนื่องจากนักเรียนคิดว่าเนื้อหาที่เรียนเป็นสิ่งที่ตัวเองรู้อยู่แล้ว เคยเรียนมาแล้ว อีกทั้งยังขาดสมาธิในการตอบคำถาม และทำงานล่าช้าและผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวงรอบที่ 1 ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนจำนวน 17 คน สอบผ่าน และมีนักเรียนจำนวน 9 คน ที่สอบไม่ผ่าน โดยคะแนนสูงสุดเท่ากับ 23 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 12 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

4) ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) จากผลการสังเกตในขั้นที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำผลการวิจัยดังกล่าวมาสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้โดยการสัมภาษณ์นักเรียนในชั้นเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่า เนื้อหาการเรียนรู้ที่ครูสอนเข้าใจง่าย นักเรียนได้รับความรู้ แต่ต้องการครูเพิ่มกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยมีการแทรกเกมระหว่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการรอบที่ 2

1) ขั้นวางแผน (Planning) จากผลการวิจัยในรอบที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนในรอบที่ 1 ผู้วิจัยจึงปรับกิจกรรมในแผนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรอบที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย 3 แผน ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การจำแนกประเภทอาหารหลัก 5 หมู่ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ธงโภชนาการ โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 9 ชั่วโมง โดยการเพิ่มเกม “ลูกเต๋าเปลี่ยนอารมณ์” ระหว่างการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเก๋มดังกล่าวสามารถช่วยเสริมพัฒนาการสมอง ผูกสมาธิ ผูกการแก้ปัญหา และทำให้ผู้เรียนสนุกสนานมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) ผู้วิจัยดำเนินการนำแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเกม สื่อในการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ไปดำเนินการจัดการเรียนรู้

3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียนจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) การเข้าห้องเรียน 2) ความสนใจ/ความตั้งใจ 3) การตอบคำถาม 4) การส่งงาน และ 5) การมีส่วนร่วม จากนั้นดำเนินการบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างเรียนในรอบที่ 2 นักเรียนมีความตั้งใจสนใจเรียนมากขึ้น มีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น ให้ความร่วมมือในการเล่นเก๋ม และทำกิจกรรมระหว่างเรียนเป็นอย่างดี จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรอบที่ 2 ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนจำนวน 20 คน สอบผ่าน และมีนักเรียนจำนวน 6 คน ที่สอบไม่ผ่าน โดยคะแนนสูงสุดเท่ากับ 24 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 13 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

4) ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) จากการสังเกตในชั้นที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสะท้อนการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ โดยการสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าครูควรเพิ่มกิจกรรมเกมแทรกระหว่างเรียนเข้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยทำให้นักเรียนมีความสนใจ และเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น นักเรียนอยากให้เพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ เนื่องจากนักเรียนทำข้อสอบไม่ทันเวลา ทำให้เกิดการเดาข้อสอบเป็นหลัก รวมทั้งควรมีสื่อในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เช่น วงล้ออาหารหลัก 5 หมู่ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาในช่วงเวลาว่าง และเกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการรอบที่ 3

1) ขั้นวางแผน (Planning) จากผลการวิจัยในรอบที่ 2 พบว่า นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ทันตามเวลาที่ครูกำหนด เนื่องจากนักเรียนให้เหตุผลว่าเวลาในการทำแบบทดสอบจำกัด ทำให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยการเดาข้อสอบ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่ผ่าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำปัญหาดังกล่าวมาปรับปรุงในรอบที่ 3 คือ ปรับกิจกรรมในแผนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรอบที่ 3 ซึ่งประกอบด้วย 3 แผน ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การจำแนกประเภทอาหารหลัก 5 หมู่ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ธงโภชนาการ โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 9 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้เพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบจากเดิม 1 ชั่วโมง เป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที จากนั้นเพิ่มสื่อในการเรียนรู้ เช่น วงล้ออาหารหลัก 5 หมู่ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาในเวลาว่าง เพิ่มกิจกรรมเก๋มลูกเต๋าเปลี่ยนอารมณ์เช่นเดียวกับรอบที่ 1 และเพิ่มรางวัลสำหรับนักเรียนทุกคนที่ร่วมกิจกรรม

2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) ผู้วิจัยดำเนินการนำแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเกม สื่อในการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่วางแผนในชั้นตอนที่ 1 ไปดำเนินการจัดการเรียนรู้

3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียนจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) การเข้าห้องเรียน 2) ความสนใจ/

ความตั้งใจ 3) การตอบคำถาม 4) การส่งงาน และ 5) การมีส่วนร่วม จากนั้นดำเนินการบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมในวงรอบที่ 3 นักเรียนมีความตั้งใจ สนใจเรียน มีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น ให้ความร่วมมือในการเล่นเกมน และทำกิจกรรมระหว่างเรียนเพิ่มขึ้นจากวงรอบที่ 2 รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวงรอบที่ 3 ทั้ง 26 คน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่าน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ

4) ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) จากการสังเกตในขั้นที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยการสัมภาษณ์นักเรียนในชั้นเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบ และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่า ครูสอนสนุก มีเกมให้เล่น นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเมื่อได้เล่นเกม และที่สำคัญครูมีรางวัลมาให้นักเรียนอีกด้วย ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนสนใจเรียนเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับเกณฑ์ร้อยละ 80

คนที่	วงรอบที่ 1			วงรอบที่ 2			วงรอบที่ 3		
	คะแนน (30)	ร้อยละ	แปลผล	คะแนน (30)	ร้อยละ	แปลผล	คะแนน (30)	ร้อยละ	แปลผล
1	23	76.67	ไม่ผ่าน	26	86.67	ผ่าน	27	90.00	ผ่าน
2	23	76.67	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน	26	86.67	ผ่าน
3	23	76.67	ไม่ผ่าน	27	80.00	ผ่าน	28	93.33	ผ่าน
4	22	73.33	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน	26	86.67	ผ่าน
5	22	73.33	ไม่ผ่าน	26	86.67	ผ่าน	27	90.00	ผ่าน
6	23	76.67	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน	28	93.33	ผ่าน
7	23	76.67	ไม่ผ่าน	27	83.33	ผ่าน	29	96.67	ผ่าน
8	25	83.33	ผ่าน	25	83.33	ผ่าน	26	86.67	ผ่าน
9	21	70.00	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน	25	83.33	ผ่าน
10	22	73.33	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน	25	83.33	ผ่าน
11	21	70.00	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน	26	86.67	ผ่าน
12	21	70.00	ไม่ผ่าน	23	76.67	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
13	22	73.33	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน	26	86.67	ผ่าน
14	21	70.00	ไม่ผ่าน	22	73.33	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
15	21	70.00	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน	25	83.33	ผ่าน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คนที่	วงรอบที่ 1			วงรอบที่ 2			วงรอบที่ 3		
	คะแนน (30)	ร้อยละ	แปลผล	คะแนน (30)	ร้อยละ	แปลผล	คะแนน (30)	ร้อยละ	แปลผล
16	21	70.00	ไม่ผ่าน	21	70.00	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
17	24	80.00	ผ่าน	22	73.33	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
18	14	46.67	ไม่ผ่าน	20	66.67	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
19	14	46.67	ไม่ผ่าน	19	63.33	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
20	14	46.67	ไม่ผ่าน	15	50.00	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน
21	14	46.67	ไม่ผ่าน	13	43.33	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน
22	13	43.33	ไม่ผ่าน	13	43.33	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
23	13	43.33	ไม่ผ่าน	14	46.67	ไม่ผ่าน	24	80.00	ผ่าน
24	13	43.33	ไม่ผ่าน	14	46.67	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน
25	13	43.33	ไม่ผ่าน	13	43.33	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน
26	12	40.00	ไม่ผ่าน	13	43.33	ไม่ผ่าน	25	83.33	ผ่าน
μ	19.15	63.85	ไม่ผ่าน	20.96	69.87	ไม่ผ่าน	25.42	84.74	ผ่าน
σ	4.44	14.81		4.89	16.32		1.42	4.73	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ในวงรอบที่ 1 โดยภาพรวมไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยคิดเป็นร้อยละ 63.85 วงรอบที่ 2 ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยคิดเป็นร้อยละ 69.87 และวงรอบที่ 3 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยคิดเป็นร้อยละ 84.74

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 3 วงรอบ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1) ขั้นวางแผน (Planning) พบว่า วงรอบที่ 1 ผู้วิจัยพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 แผน ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การจำแนกประเภทอาหารหลัก 5 หมู่ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ธงโภชนาการ โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 9 ชั่วโมง วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วางแผนวิธีการในการจัดการเรียนรู้ วางแผนการพัฒนาสื่อประกอบการสอน และพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จำนวน 30 ข้อ วงรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำผลการสะท้อนการปฏิบัติในวงรอบที่ 1 มาปรับปรุงกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการเพิ่มเกม “ลูกเต๋าเปลี่ยนอารมณ์” หรือ Puzzle game Face Change Rubik's Cube” ระหว่างการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเกมที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาสมอง ฝึกสมาธิ ฝึกการแก้ปัญหา และทำให้

ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากขึ้น และวงรอบที่ 3 ผู้วิจัยนำผลการสะท้อนการปฏิบัติของนักเรียนในวงรอบที่ 2 มาเพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ โดยเพิ่มจากเดิม 1 ชั่วโมง เป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที จากนั้นเพิ่มสื่อในการเรียนรู้ วงล้ออาหารหลัก 5 หมู่ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาในเวลาว่าง เพิ่มกิจกรรมเกมลูกเต๋าเปลี่ยนอารมณ์ และเพิ่มรางวัลสำหรับนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม

2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) พบว่า วงรอบที่ 1 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อประกอบการสอน ตามที่วางแผนไว้ในขั้นตอนที่ 1 ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน วงรอบที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการนำแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเกม สื่อในการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ไปดำเนินการจัดการเรียนรู้ 3 และวงรอบที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการนำแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเกม สื่อในการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่วางแผนไว้ในขั้นตอนที่ 1 ไปดำเนินการจัดการเรียนรู้

3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) พบว่า วงรอบที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความกระตือรือร้นในการเรียน เนื่องจากคิดว่าเนื้อหาที่เรียนเป็นสิ่งที่รู้อยู่แล้ว เคยเรียนมาแล้ว อีกทั้งยังขาดสมาธิในการตอบคำถาม ทำงานล่าช้า และผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนจำนวน 17 คน สอบผ่าน และมีนักเรียนจำนวน 9 คน สอบไม่ผ่าน โดยคะแนนสูงสุดเท่ากับ 23 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 12 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน วงรอบที่ 2 นักเรียนมีความตั้งใจ สนใจเรียนมากขึ้น มีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น ให้ความร่วมมือในการเล่นเกมน และทำกิจกรรมระหว่างเรียนเป็นอย่างดี จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนจำนวน 20 คน สอบผ่าน และมีนักเรียนจำนวน 6 คน สอบไม่ผ่าน โดยคะแนนสูงสุดเท่ากับ 24 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 13 คะแนน และวงรอบที่ 3 นักเรียนมีความตั้งใจ สนใจเรียน มีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น ให้ความร่วมมือในการเล่นเกมน และทำกิจกรรมระหว่างเรียนเป็นอย่างดี รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งผลการสังเกตการณ์ข้อมูลเชิงคุณภาพในชั้นเรียนแสดงให้เห็นว่านักเรียนเกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น รวมทั้งนักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้สูงขึ้นตามลำดับ

4) ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) พบว่า วงรอบที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่สะท้อนผลว่า เนื้อหาการเรียนรู้ที่ครูสอนเข้าใจง่าย นักเรียนได้รับความรู้ แต่ครูควรเพิ่มกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียนโดยมีการแทรกเกมระหว่างการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่ท้าทายและสนุกสนาน วงรอบที่ 2 นักเรียนส่วนใหญ่สะท้อนผลว่า ครูควรเพิ่มกิจกรรมเกมแทรกเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยทำให้นักเรียนมีความสนใจ และเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น นักเรียนอยากให้เพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ เนื่องจากนักเรียนทำข้อสอบไม่ทันเวลา ทำให้เกิดการเดาข้อสอบเป็นหลัก รวมทั้งควรมีสื่อในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เช่น วงล้ออาหารหลัก 5 หมู่ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา ในช่วงเวลาว่าง และเกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวงรอบที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่สะท้อนผลว่า ครูสอนสนุก มีเกมให้เล่น นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเมื่อได้เล่นเกม และที่สำคัญครูมีรางวัลมาให้นักเรียน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 3 วงรอบ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

5.2.1.1 ขั้นวางแผน (Planning) ปฏิบัติการวงรอบที่ 1 พบว่า ผู้วิจัยพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 แผน ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การจำแนกประเภทอาหารหลัก 5 หมู่ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ธงโภชนาการ โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 9 ชั่วโมง วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วางแผนวิธีการในการจัดการเรียนรู้ วางแผนการพัฒนาสื่อประกอบการสอน และพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ปฏิบัติการวงรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำผลการสะท้อนการปฏิบัติการวงรอบที่ 1 มาปรับปรุงกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการเพิ่มเกม “ลูกเต๋าเปลี่ยนอารมณ์ หรือ Puzzle game Face Change Rubik's Cube” ระหว่างการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเกมที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาสมอง ผึกสมาธิ ผึกการแก้ปัญหา และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น และปฏิบัติการวงรอบที่ 3 พบว่า ผู้วิจัยนำผลการสะท้อนการปฏิบัติการวงรอบที่ 2 มาเพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ โดยเพิ่มเวลาจากเดิม 1 ชั่วโมง เป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที เพิ่มสื่อในการเรียนรู้ว่าอาหารหลัก 5 หมู่ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาในเวลาว่าง เพิ่มกิจกรรมเกมลูกเต๋าเปลี่ยนอารมณ์ และเพิ่มรางวัลสำหรับนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเคมมิสและแมคแทกาท (Kemmis & McTaggart, 1988) กล่าวว่า ในขั้นการวางแผนเป็นการวิเคราะห์และสำรวจปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาโดยผู้สอนพิจารณาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีอะไรบ้าง และสิ่งนั้นเป็นปัญหาจริงหรือไม่ หากมีหลายปัญหาควรจัดลำดับความสำคัญ เช่น หากผู้สอนสังเกตเห็นว่านักเรียนที่กำลังเรียนในรายวิชาที่สอนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดว่าเป็นปัญหาที่สามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายว่าเมื่อนักเรียนผ่านกระบวนการนี้แล้วจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและนำประสบการณ์ที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ได้อีกด้วย

5.2.1.2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) พบว่า ปฏิบัติการวงรอบที่ 1 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อประกอบการสอนตามที่วางแผนไว้ในขั้นตอนที่ 1 ไปดำเนินการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยเทคนิค STAD ปฏิบัติการวงรอบที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการนำแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเกม สื่อในการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปดำเนินการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยเทคนิค STAD และปฏิบัติการวงรอบที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการนำแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเกม สื่อในการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่วางแผนไว้ในขั้นตอนที่ 1 ไปดำเนินการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยเทคนิค STAD ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยเทคนิค STAD ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นการศึกษากลุ่มย่อย ขั้นที่ 5 ขั้นการทดสอบย่อย ขั้นที่ 6 ขั้นการคิดคะแนนในการพัฒนาดตนเอง และขั้นที่ 7 ขั้นการคิดคะแนนกลุ่มที่ได้รับการยกย่องและยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2561) กล่าวว่า เทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือที่จะช่วยให้นักเรียนได้ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบรายบุคคลและรายกลุ่ม การจัดการเรียนรู้แบบ STAD ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มย่อย 3-5 คน สมาชิกมีความแตกต่างกันทางด้านความสามารถทางการเรียน คือ แบ่งกลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่งปานกลาง และอ่อน ลักษณะเด่นของวิธีการสอนแบบร่วมมือ คือ เน้นเรื่องความร่วมมือร่วมแรงกันระหว่างสมาชิกกลุ่มในกลุ่มทุกคนกำหนดความสำเร็จของกลุ่ม ทำหน้าที่ของบุคคลที่จะเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาจากกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน การเรียนแบบนี้สมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้ สิ่งที่ครูสอนเพื่อช่วยเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อจะได้รับความสำเร็จร่วมกันถือว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนแสดงศักยภาพของตนโดยไม่ต้องผ่านครูผู้สอน เช่น นักเรียนที่เรียนเก่งอธิบายให้กับนักเรียนอ่อนให้เข้าใจถือว่าเป็นการแสดงศักยภาพทางภาวะผู้นำของนักเรียนที่เรียนเก่งได้ด้วย เนื่องจากนักเรียนที่เรียนเก่งบางคนยังขาดความมั่นใจในตัวเองมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน ทำความเข้าใจเนื้อหา นั้น ๆ ร่วมกันอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนให้รู้จักการทำงานเป็นทีมจนสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของเคมมิสและแมคแทกาท (Kemmis & McTaggart,

1988) กล่าวว่า ขั้นตอนปฏิบัติการเป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างระมัดระวังและควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผนอย่างใดก็ตามในความเป็นจริงการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้มีโอกาสแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขและข้อจำกัดของสภาวะการณ์เวลานั้นได้ ด้วยเหตุนี้แผนปฏิบัติการที่ดีจะต้องมีลักษณะเป็นเพียงแผนชั่วคราว ซึ่งเปิดช่องให้ผู้ปฏิบัติการสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเงื่อนไขและปัจจัยที่เป็นอยู่ในขณะนั้น การปฏิบัติการที่ดีจะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตรภายใต้การใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ

5.2.1.3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) พบว่า ปฏิบัติการวงรอบที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความกระตือรือร้นในการเรียน เนื่องจากคิดว่าเนื้อหาที่เรียนเป็นสิ่งที่รู้อยู่แล้ว เคยเรียนมาแล้ว ขาดสมาธิในการตอบคำถาม ทำงานและส่งงานล่าช้าและผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนจำนวน 17 คน สอบผ่าน และมีนักเรียนจำนวน 9 คน สอบไม่ผ่าน โดยคะแนนสูงสุดเท่ากับ 23 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 12 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ปฏิบัติการวงรอบที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ สนใจเรียนมากขึ้น มีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น ให้ความร่วมมือในการเล่น และทำกิจกรรมระหว่างเรียนเป็นอย่างดี จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนจำนวน 20 คน สอบผ่าน และมีนักเรียนจำนวน 6 คน สอบไม่ผ่าน โดยคะแนนสูงสุดเท่ากับ 24 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 13 คะแนน และปฏิบัติการวงรอบที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ สนใจเรียน มีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น ให้ความร่วมมือในการเล่น และทำกิจกรรมระหว่างเรียนเป็นอย่างดี รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสอบผ่านทั้ง 26 คน ซึ่งผลการสังเกตการณ์ข้อมูลเชิงคุณภาพในชั้นเรียนแสดงให้เห็นว่านักเรียนเกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีพัฒนาการในการเรียนรู้สูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเคมมิสและแมคแทกาท (Kemmis & McTaggart, 1988) กล่าวว่า ขั้นการสังเกตการณ์ เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลผลของการนำนวัตกรรม และวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ หรือผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยใช้เครื่องมือวัดผลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และนำเสนอผลที่ได้จากการใช้วิธีการ หรือนวัตกรรมในการแก้ปัญหานั้น ๆ

5.2.1.4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) พบว่า ปฏิบัติการวงรอบที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเนื้อหาการเรียนที่ครูสอนเข้าใจง่าย นักเรียนได้รับความรู้ แต่ครูควรเพิ่มกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยมีการแทรกเกมระหว่างการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่ท้าทายและสนุกสนาน ปฏิบัติการวงรอบที่ 2 นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าครูควรเพิ่มกิจกรรมเกมแทรกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยทำให้นักเรียนมีความสนใจ และเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น นักเรียนต้องการให้เพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ เนื่องจากทำข้อสอบไม่ทันเวลา ทำให้เกิดการเดาข้อสอบเป็นหลัก รวมทั้งควรมีสื่อในการเรียนรู้มากขึ้น เช่น วงล้ออาหารหลัก 5 หมู่ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาในช่วงเวลาว่าง และปฏิบัติการวงรอบที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าครูสอนสนุก มีเกมให้เล่น นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเมื่อได้เล่นเกม และที่สำคัญครูมีรางวัลมาให้นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา ขัมมณี (2554) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีการฝึกฝนและปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนและการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุกสนาน และกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ครูจึงควรสร้างภาวะที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ และมีความสุขจากการได้เรียนรู้และพบคำตอบได้ด้วยตนเอง

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปฏิบัติการวงรอบที่ 1 โดยภาพรวมไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่ผู้วิจัย

กำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 63.85 ปฏิบัติการวงรอบที่ 2 ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 69.87 และปฏิบัติการวงรอบที่ 3 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 84.74 ดังนั้นผู้วิจัยจึงยุติการดำเนินการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัสพล อามทอง (2559) ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า (1) บทเรียนสำเร็จรูป เรื่องความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.20/83.67 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องความปลอดภัยในชีวิต โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.72 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้นร้อยละ 71.92 สอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา โยวะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต มีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จะเห็นได้ว่า จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ จำนวน 26 คน มีความก้าวหน้าในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้ทุกคน และเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ อันเนื่องมาจากนักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นตอน รวมทั้งมีความร่วมมือ และช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มโดยมีของรางวัลเป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนสนใจกิจกรรมมากขึ้น เมื่อทำการทดสอบนักเรียนทุกคนจึงมีความก้าวหน้าในการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผลการทดลองเชิงปฏิบัติการโดยใช้เทคนิค STAD ในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนสูงขึ้นตามวงรอบ และปฏิบัติการวงรอบที่ 3 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ดังนั้นครูผู้สอนสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเกม แบบทดสอบ สื่อในการเรียนรู้ไปใช้สำหรับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

6.1.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระยะเวลาที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในการทำแบบทดสอบน้อย ดังนั้นควรเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำแบบทดสอบให้เกิดความเหมาะสม

6.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 การวิจัยครั้งนี้ พบว่า การนำวิธีการเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นตามวงรอบ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัย พบว่า เนื้อหาเรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

6.2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรต่อยอดเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อสร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบ

การส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เรื่องแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จรัสพล อาบทอง. (2559). *ผลการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชลธิชา โยวะ. (2564). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD* [การค้นคว้าอิสระ]. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. <https://anyflip.com/crbsh/gxgj/basic>
- ทิศนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2554). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 14). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 22). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาถศิริ มุพิลา. (2554). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิค STAD เรื่อง วิธีเรียงสลับเปลี่ยน และวิธีจัดหมู่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป.
- โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์. (2564). *งานวัดและประเมินผล*. โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์.

ภาษาอังกฤษ

- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planner*. Springer.

ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีสิ่งแวดล้อม Punitive Damages in Environmental Cases

สรันุช ครูฑูเอก*

นักศึกษาลัทธิฐานนิติศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*

Sarunuch Krutpuark*

Graduate Student of Master of Laws Program, National Institute of Development Administration*

Corresponding author E-mail: sarunuch.kru@stu.nida.ac.th

(Received: September 2, 2023; Revised: October 10, 2023; Accepted: October 30, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการกำหนดค่าเสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกฎหมายไทย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในการนำมาปรับใช้กรณีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในกฎหมายไทย โดยศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร ค้นคว้าเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ บทความ คำพิพากษาของ ศาล ข้อมูลเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เอกสารทางวิชาการ กฎหมายของไทย และกฎหมายต่างประเทศเพื่อเปรียบเทียบ การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ในคดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก มีหน่วยงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมี อำนาจจัดการในเรื่องนี้โดยเฉพาะ ทำงานแบบเชิงรุกในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมไปถึงการบังคับใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษโดย เป็นดุลพินิจของคณะลูกขุนภายใต้การควบคุมดูแลของศาล และมีการวางหลักคำพิพากษากำหนดหลักเกณฑ์การปรับใช้ ค่าเสียหายเชิงลงโทษ และวิเคราะห์ปัญหากฎหมายไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีความผิด เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีการกำหนดเพียงแต่ ความรับผิดแต่มีได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายเอาไว้ การกำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปตาม หลักกฎหมายว่าด้วยการละเมิด อย่างไรก็ตามหลักกฎหมายว่าด้วยการละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้นไม่ เพียงพอต่อการปรับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากคดีสิ่งแวดล้อมและคดีละเมิดทั่วไปนั้นมีลักษณะแตกต่างกัน อาทิ ภาระการ พิสูจน์ ลักษณะความเสียหาย ระยะเวลาในการเกิดความเสียหาย ซึ่งจะส่งผลให้ค่าเสียหายที่ผู้กระทำความผิดในคดี สิ่งแวดล้อมต้องชดเชยนั้นไม่เพียงพอต่อค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ผู้เขียนจึงเสนอแนะว่า ควรนำแนวคิดค่าเสียหายเชิงลงโทษ มา ปรับใช้ในการแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่ผู้ก่อมลพิษต้องรับผิดชอบในความเสียหายเพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากค่าเสียหายที่ต้อง ชดเชยตามความเป็นจริง อันเป็นการก่อให้เกิดการยับยั้งการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักต่อความ เสียหายที่จะส่งผลกระทบต่อตามมา และควรบัญญัติหลักกฎหมายให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในกฎหมาย สิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ศาลสามารถหยิบยกหลักดังกล่าวนำไปปรับใช้ และก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนโดย ส่วนรวมในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมให้ได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม

คำสำคัญ: กฎหมายสิ่งแวดล้อม, ค่าเสียหายเชิงลงโทษ, ค่าเสียหายตามความเป็นจริง

Abstract

This study aims to investigate the problem of assessing damages in environmental litigation under Thai law, in accordance with the National Environment Quality Promotion and Preservation Act B.E.1992 and the Civil and Commercial Code, alongside principles, concepts, and theories relating to punitive damages applied in environmental law offenses. This study is conducted through comprehensive documentary research, which involves sourcing relevant materials from books, articles, and court judgments, and documenting this information in electronic form. Additionally, it delves into academic documents, Thai laws and foreign laws. This involves a comparative analysis of punitive damages assessment in environmental lawsuits under Thai law versus foreign laws specifically in the United States. This is a country that places significant emphasis on environmental protection, with a dedicated Environmental Protection Agency authorized to address such matters proactively. This agency is responsible for addressing various problems, including the enforcement of punitive damages, which are determined at the discretion of a jury under court supervision. Furthermore, specific criteria have been established to guide the application of various punitive damages. The aim is to scrutinize issues in Thai law, particularly those related to the National Environment Quality Promotion and Preservation Act B.E. 1992 and the Civil and Commercial Code, in terms of determining compensatory damages in environmental offense cases.

The study revealed that The National Environmental Quality Promotion and Preservation Act of 1992 solely outlines liability but does not provide specific criteria for assessing damages. Consequently, the determination of damages in environmental cases relies on the principles of tort law. However, the tort law principles within the Thai Civil and Commercial Code prove inadequate for application in environmental cases. This inadequacy arises due to the distinctive characteristics that differentiate environmental cases from general infringement cases, notably in terms of the burden of proof, the nature of the damage, and the duration of the damage. This often leads to an inadequate payment obligation for the offender in environmental cases, which fails to match the actual harm inflicted. This study suggests that the concept of punitive damages should be introduced to augment the remedial damages that a polluter must bear, extending beyond the compensation required for actual damages. This approach would serve as a deterrent to environmentally harmful activities, heighten awareness of potential damages, it is imperative to establish legal principles that empower courts to award punitive damages in environmental law cases. This would enable the courts to effectively apply these principles and, in turn, benefit the general public by ensuring that victims of environmental harm receive fair and equitable compensation.

Keywords: Environmental Law, Punitive Damages, Actual Damages

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของมนุษย์และเป็นปัญหาที่มีแต่แนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งหากไม่ได้รับการจัดการที่เหมาะสม นอกจากจะกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศแล้ว ยังรวมถึงสุขภาพของประชาชนด้วย ในการกำหนดความรับผิดชอบการกระทำละเมิดต่อสิ่งแวดล้อม กฎหมายไทยได้มีการบัญญัติเรื่องนี้ไว้ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวมิได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายกรณีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องกำหนดตามหลักความผิดฐานละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 กล่าวคือ ผู้เสียหายมีหน้าที่พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานละเมิดเท่าใด ศาลก็จะใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไม่เกินจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงตามที่ถูกกระทำละเมิดได้รับ และตามแนวคำพิพากษาของไทยนั้นผู้เสียหายมักได้ค่าเสียหายที่มีจำนวนน้อยกว่าความเสียหายตามความเป็นจริง

การกำหนดความรับผิดและค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดทั่วไปในกรณีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมดังกล่าวไม่อาจสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายใช้ความระมัดระวังเพิ่มขึ้นได้ จึงไม่ได้มีส่วนทำให้เกิดการป้องกันหรือควบคุมดูแลมลพิษเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด และไม่ได้เป็นแรงจูงใจให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการป้องกันเหตุอันเกิดจากละเมิดต่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าวได้ (ประภาภรณ์ โรจน์ศิริรัตน์, 2564) ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสหรัฐอเมริกาได้มีการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษอันเป็นหลักพื้นฐานในการกำหนดค่าเสียหายในประเทศระบบกฎหมายจารีตประเพณี ที่มีได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อชดเชยเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการกำหนดเพื่อเป็นการลงโทษจำเลยผู้กระทำละเมิดให้มีความเช็ดหลาจนไม่สามารถวนกลับมากระทำละเมิดเช่นนั้นได้อีก และยังมีคามมุ่งหมายเพื่อป้องปรามมิให้บุคคลอื่นมีการกระทำละเมิดในลักษณะเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีกในภายภาคหน้า (วรชัย แสนสีระ, 2560) ดังนั้น บทความนี้เห็นควรนำแนวคิดมาด้วยการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในกฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทย เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิด นอกเหนือไปจากการเยียวยาความเสียหายที่แท้จริงและเป็นการป้องกันการกระทำที่คล้ายคลึงกันนี้ด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษเพื่อนำมาปรับใช้กรณีคดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในกฎหมายไทย

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ในคดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ บทความ คำพิพากษาของศาล ข้อมูลเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เอกสารทางวิชาการ กฎหมายของไทย และกฎหมายต่างประเทศ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและหาแนวทางที่เหมาะสม

4. ผลการวิจัย

4.1 ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อม

ในคดีสิ่งแวดล้อมว่าด้วยความรับผิดในทางแพ่ง มักถือเป็นความผิดในฐานละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 กำหนดค่าเสียหายตามความเสียหายที่เกิดขึ้นตามความจริงโดยโจทก์ต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายว่า

มากนักน้อยเพียงใด โดยโจทก์ต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายว่ามากนักน้อยเพียงใด และเป็นผลมาจากการกระทำละเมิดของจำเลย ซึ่งหลักการนี้หากเป็นกรณีการกระทำละเมิดทั่วไปก็อาจเพียงพอที่จะชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดให้โจทก์ได้ แต่หากการกำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมอยู่บนฐานเดียวกับหลักกฎหมายละเมิดทั่วไป ทั้ง ๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ส่งผลให้ไม่เพียงพอต่อการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ การกำหนดความเสียหายเป็นไปตามมาตรา 438 โจทก์มีหน้าที่พิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ จำเลยย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด ซึ่งคดีสิ่งแวดล้อมมักมีความซับซ้อนและต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางเป็นเหตุให้โจทก์เป็นฝ่ายเสียเปรียบ และศาลมักจะกำหนดไม่ครอบคลุมไปถึงความเสียหายดังกล่าวเนื่องจากยังไม่มี ความชัดเจนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาอย่างแท้จริง (อำนาจ วงศ์บัณฑิต, 2562) และในมาตรา 444 บัญญัติให้อำนาจศาลในการสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษากายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี เมื่อนำไปปรับใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมที่บางกรณีความเสียหายอาจยังเกิดขึ้นอยู่เพียงแต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผล ใช้เวลาในการฟื้นฟูและขจัดมลพิษเป็นเวลานาน จนพ้นวันที่ศาลมีคำพิพากษาออกไปอีกหลายปี ส่งผลให้ผู้ได้รับความเสียหายเพิ่มเติมภายหลังกรอบระยะเวลาดังกล่าวไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาในความเสียหายที่เกิดขึ้น (ปาริชาติ มั่นสกุล, 2560)

กรณีคดีหมายเลขแดงที่ 1269/2547 การแพร่กระจายของรังสีโคบอลต์-60 ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคลที่ทำงานและผู้พักอาศัยในบริเวณใกล้เคียงทั้งถึงแก่ความตายและเจ็บป่วย เช่น นิ้วมือบวม ผอมร่วง ปริมาณเม็ดโลหิตขาวต่ำมากต้องเข้ารับการรักษที่โรงพยาบาล และเกิดการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายรวมเป็นเงิน 109,264,360 บาท (ประชาไท, 2565) ศาลพิพากษาว่า การจัดเก็บเครื่องฉายรังสีโคบอลต์-60 ของจำเลยหาได้ใช้ความระมัดระวังในการจัดเก็บตามมาตรฐานในการจัดเก็บวัสดุกัมมันตรังสีไม่ อันถือว่าจำเลยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และเมื่อตัวโจทก์เคยฟ้องคดีและได้รับค่าเสียหายไปแล้วเป็นเงิน 5,222,301 บาท ศาลฎีกาจึงได้ตัดสินให้จ่ายค่าเสียหายรวมเป็นเงิน 529,276 บาท (กลุ่มกฎหมายสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ, 2563) อันเห็นได้ว่าความรับผิดของผู้ประกอบการในการชดใช้ค่าเสียหายนั้นเทียบไม่ได้เลยกับสิ่งที่ผู้เสียหายได้รับ เช่น ผู้เสียหายบางรายต้องรักษาโดยตัดมือ 2 ข้าง บางรายเสียชีวิต จำนวนค่าเสียหายดังกล่าวจึงไม่สามารถเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างเป็นธรรม อีกทั้งศาลได้พิจารณากำหนดค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนตามทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอย่างเคร่งครัด โดยจะต้องเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิด ชดเชยความเสียหายให้แก่เฉพาะผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายแล้วและเป็นความเสียหายที่ชัดเจนเท่านั้น และศาลได้สงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษากายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี เท่านั้น ทำให้ผู้เสียหายที่ได้รับสารพิษที่รั่วไหลหรือแพร่กระจายสะสมอยู่ในร่างกายแต่ยังไม่ปรากฏอาการนั้นไม่ได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ค่ารักษาพยาบาลในอนาคตไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ศาลจะกำหนดให้ได้ สารพิษบางชนิดต้องอาศัยระยะเวลาสะสมมากกว่าสองปี เนื่องจากโดยปกติความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมหากมีการปนเปื้อนของสารพิษในการจะปรากฏความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัย และทรัพย์สิน รวมไปถึงความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องอาศัยระยะเวลานาน และเกินระยะเวลาสองปี ส่งผลให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นภายหลังไม่ได้รับการเยียวยา

กรณีคดีหมายเลขแดงที่ 1565/2549 สารตะกั่วปนเปื้อนลำห้วยคลิตี้ เหตุการณ์รั่วไหลของน้ำจากบ่อเก็บกักตะกอนหางแร่ จากกิจกรรมการแต่งแร่ตะกั่วของโรงแต่งแร่ บริษัท ตะกั่ว คอนเซนเตรตส์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ได้ก่อตั้งเหมืองแร่ในชุมชนคลิตี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 โดยในปี พ.ศ. 2541 ชาวบ้านเริ่มพบอาการเจ็บป่วยที่ผิดปกติซึ่งแต่ละคนมีลักษณะอาการที่คล้ายคลึงกัน คือ ถ่ายท้อง ปวดหัว ปวดกระดูก บางรายตาบอดสนิท และเริ่มทยอยเสียชีวิต หญิงที่ตั้งครรภ์แท้งบุตร ทารกเกิดใหม่บางรายมีอาการผิดปกติด้านร่างกายและสมอง ขณะเดียวกันสัตว์เลี้ยงในหมู่บ้าน และสัตว์ที่อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจำพวกปลาได้ล้มตายลงเป็นจำนวนมาก เมื่อมีสารพิษเจือปนในแหล่งน้ำจนไม่อาจใช้อุปโภคบริโภคได้ ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2550 ชาวบ้านคลิตี้รวม 151 คน เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง บริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรตส์ (ประเทศไทย) จำกัด กับพวก ขอให้

หรือฐานความผิดละเมิดตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เรียกค่าเสียหายกรณีได้รับผลกระทบจากการปนเปื้อนสารตะกั่วมานาน 14 ปี เป็นจำนวนเงิน 1,041,952,000 บาท ซึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2555 ศาลจังหวัดกาญจนบุรีมีคำพิพากษาให้บริษัทเจ้าของโรงเตาแร่กับพวกร่วมกันชดเชยค่าเสียหายให้กับชาวบ้านคดีนี้เป็นเงินรวมกันทั้งสิ้น 35,800,000 บาท ทั้งนี้ ระยะเวลาที่ใช้ในการฟ้องคดีจบจนถึงปัจจุบันกว่า 23 ปี ลำห้วยคลิตี้ก็ยังคงมีปัญหะก่อกวนปนเปื้อนในปริมาณที่สูงอยู่เช่นเดิม (อุริช วรธนโรจน์, 2564)

ในการฟ้องคดีละเมิดต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ผู้เสียหายทุกรายจะสามารถฟ้องร้องได้สำเร็จ จำนวนค่าเสียหายชดเชยสูงสุดที่จำเลยต้องเผชิญมักจะน้อยกว่าความเสียหายที่จำเลยได้ก่อขึ้นอย่างมากหรือในบางกรณีน้อยกว่าผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับ และจากวัตถุประสงค์ของหลักกฎหมายว่าด้วยการละเมิดที่เป็นไปเพื่อการยับยั้งการกระทำผิดที่อาจเป็นอันตรายนี้ แต่หากค่าเสียหายที่ชดเชยไม่เพียงพอที่จะชดเชยโจทก์ทั้งหมด ย่อมส่งผลให้การยับยั้งของกฎหมายนี้ไม่เกิดขึ้นด้วย

จากการศึกษาข้างต้น เห็นได้ว่าหลักกฎหมายละเมิดทั่วไปนั้นไม่เพียงพอต่อการที่ศาลจะนำมาใช้พิจารณา กำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อม และแม้ว่าจะสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ตามบทกฎหมายเฉพาะ อาทิ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 กำหนดให้ “เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย รวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ทางราชการต้องรับภาระจ่ายจริงในการขจัดมลพิษที่เกิดขึ้นนั้นด้วย โดยผู้ก่อให้เกิดการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษต้องรับผิดชอบ แม้มิได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เว้นแต่เข้าข่ายกเว้นตามกฎหมาย” กล่าวคือ ผู้ที่ต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายนี้ ได้แก่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ อันเป็นหลักแนวความคิดเรื่องความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด ซึ่งเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากแหล่งมลพิษนั้น ๆ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นจะต้องรับผิดชอบ เว้นแต่จะเข้าข่ายกเว้นความรับผิดชอบตามกฎหมาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องข้างต้นที่มีการนำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย และหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้แล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงไม่สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากผู้เสียหายยังคงต้องพิสูจน์ตามทฤษฎีที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นไม่ว่าจะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคล ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม เป็นผลมาจากแหล่งมลพิษนั้นๆหรือไม่ ซึ่งบางกรณีเป็นการยากต่อการพิสูจน์เนื่องจากมีความซับซ้อน เช่น การพิสูจน์ให้เห็นว่าการเจ็บป่วยของโจทก์เกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษของจำเลย หากบริเวณนั้นเป็นพื้นที่ตั้งโรงงานหลายแห่ง การพิสูจน์อาจเป็นเรื่องยากที่จะแยกชัด หากโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลดังกล่าวได้ จำเลยก็จะหลุดพ้นจากความรับผิด และนอกจากจะส่งผลต่อการกำหนดความรับผิดของฝ่ายผู้ก่อมลพิษแล้ว ยังส่งผลต่อจำนวนค่าเสียหายที่ศาลจะกำหนดให้ผู้เสียหายด้วย

อีกทั้ง การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีสิ่งแวดล้อมยังคงใช้หลักเกณฑ์ตามละเมิดทั่วไปเช่นเดิมที่เป็นไปตามหลักการค่าเสียหายเชิงทดแทน มักกำหนดค่าสินไหมทดแทนในจำนวนน้อยเกินไป ส่งผลให้บางกรณีไม่เพียงพอต่อการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น และมิได้มีการบัญญัติให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายในคดีสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ในคดีสิ่งแวดล้อมนั้นมักสร้างความเสียหายที่ความรุนแรงและกระทบเป็นวงกว้างต่อผู้คนทั้งความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน หรือทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นสาธารณสมบัติที่ประชาชนใช้ร่วมกัน กระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชน การประกอบอาชีพ หรือผลผลิตทางการเกษตรในบริเวณนั้น ๆ และส่งผลต่อไปยังระบบเศรษฐกิจอีกด้วย ตลอดจนต้องอาศัยระยะเวลานานในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และยากที่จะกลับสู่สภาพเดิมได้

อันเห็นได้จากตัวอย่างคดีเหตุการณ์น้ำมันดิบรั่วไหลกลางทะเลของ บริษัท สตาร์ ปิโตรเลียม รีไฟน์นิ่ง ที่ตั้งอยู่ในท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ในวันที่ 25 มกราคม 2565 ซึ่งไม่ใช่ครั้งแรกที่บริษัทดังกล่าวมีเหตุการณ์น้ำมันดิบรั่ว เนื่องจาก

ในปี พ.ศ. 2540 ได้เคยเกิดเหตุน้ำมันรั่วไหลในทะเลระหว่างขนถ่ายน้ำมันจากเรือสู่สถานีน้ำมันดิบของบริษัทมาแล้วกว่า 160,000 ลิตร อย่างไรก็ตาม ทะเลไทยในช่วง 45 ปีที่ผ่านมาถูกคุกคามมาโดยตลอดจากการรั่วไหลของน้ำมันตามเส้นทางขนส่งน้ำมันกลางทะเล ในบริเวณที่มีการขนถ่ายของเรือบรรทุกน้ำมัน หรือจากการดำเนินการขุดเจาะน้ำมันอันเกิดขึ้นมากกว่า 235 ครั้ง บ่งบอกถึงการกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าซึ่งสารปนเปื้อนในน้ำมันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศทางทะเลในระยะยาว การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ชุมชน และเศรษฐกิจระดับประเทศ อีกทั้ง เมื่อมีการฟ้องคดี อาทิ กรณีน้ำมันรั่วไหลระยองวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 มีผู้เสียหายยื่นฟ้องเรียกค่าชดเชย 454 คน ผ่านไป 7 ปี ศาลแพ่งพิพากษาคดีเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2563 กำหนดให้ชดเชยค่าเสียหายแก่ชาวประมง เป็นจำนวน 150,000 บาทต่อราย และผู้ประกอบการท่องเที่ยวเป็นจำนวน 120,000 บาทต่อราย ซึ่งนับเป็นจำนวนเงินที่น้อยเมื่อเทียบกับผลกระทบที่ผู้เสียหายได้รับ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง, 2565) เมื่อค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนที่ถูกกำหนดขึ้นนั้น ไม่ได้มีจำนวนที่สูงเพียงพอ จึงมิได้จูงใจให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการป้องกันเหตุอันเกิดจากละเมิดต่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าวได้ ดังจะเห็นได้จากกรณีตัวอย่างเหตุการณ์ข้างต้นที่มีการแพร่กระจายของสารอันตรายจากสถานประกอบการบางแห่งไม่ได้เกิดขึ้นแค่ครั้งเดียว ยังคงมีครั้งที่สอง และอีกหลายเหตุการณ์ในทำนองเดียวกัน จึงสมควรที่ศาลจะได้ใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ เพื่อเป็นแบบอย่างป้องกันมิให้เจ้าของ ผู้ประกอบการ หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรอันตรายอันอาจก่อให้เกิดมลพิษต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมมิให้เพิกเฉยต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น และความปลอดภัยอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณสุข และป้องกันมิให้เกิดการทำละเมิดเช่นนี้ซ้ำอีก

4.2 ค่าเสียหายเชิงลงโทษ

ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) หรือ ค่าเสียหายเพื่อเป็นเยี่ยงอย่าง (Exemplary Damages) เป็นการกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่แท้จริง อันเป็นการลงโทษจำเลยสำหรับการกระทำที่อุกอาจและเพื่อยับยั้งจำเลยหรือบุคคลอื่นไม่ให้มีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน ดังกล่าวในอนาคต และการที่โจทก์จะเรียกค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น ต้องแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมอันน่าตำหนิตนของจำเลย และในการกำหนดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ พิจารณารวมถึงความมั่งคั่งของจำเลย ความรุนแรงของอันตรายที่โจทก์ถูกคุกคาม ความสัมพันธ์ระหว่างค่าเสียหายเชิงลงโทษกับความเสียหายที่โจทก์ได้รับจริง ความรุนแรงของพฤติกรรมของจำเลย จำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษอื่น ๆ ที่จำเลยต้องชำระร่วมด้วย (Klass, 2007) ค่าเสียหายเชิงลงโทษมีจุดประสงค์ โดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) เพื่อเป็นการป้องปรามผู้กระทำละเมิดและบุคคลอื่นไม่ให้กระทำความผิดอันจะทำให้ความเสียหายเกิดขึ้น การป้องปรามจะสำเร็จเมื่อสามารถโน้มน้าวให้บุคคลไม่กระทำการละเมิดต่อกฎหมาย เพราะเกรงบทลงโทษ และเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมายเมื่อตระหนักได้ว่ากฎหมายถูกบังคับใช้อย่างจริงจัง ในกรณีที่ค่าสินไหมทดแทนไม่เพียงพอที่จะเป็นการป้องปรามการกระทำละเมิด ค่าเสียหายเชิงลงโทษอาจเป็นแรงจูงใจให้แก่ผู้ที่จะกระทำละเมิดนั้นไม่ให้กระทำความผิดได้ (ศักดิ์ ธนิตกุล, 2555)

2) การลงโทษ เป็นกรณีที่ผู้ทำละเมิดสมควรได้รับโทษเกินกว่าค่าชดเชยความเสียหาย และระบบตุลาการต้องการค่าเสียหายเชิงลงโทษเพื่อยับยั้งการก่ออันตรายต่อสังคมหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความประพฤติดังกล่าว (ศักดิ์ ธนิตกุล, 2555)

3) เพื่อส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายทางแพ่ง ทำให้การดำเนินคดีทางแพ่งมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากมีบทลงโทษผู้กระทำละเมิดที่รุนแรงขึ้นทำให้ผู้กระทำละเมิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย ทั้งยังสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีแนวโน้มที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองสิทธิของตนและบังคับใช้กฎหมายแพ่งมากยิ่งขึ้น (พิรพงศ์ จงไพศาลสกุล, 2565)

ทำให้ในการแก้ไขปัญหาการกำหนดค่าเสียหายที่ยังไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายที่แท้จริง หรือมีจำนวนที่ไม่สูงมากนักและไม่ส่งผลเป็นการยับยั้งหรือป้องปรามให้ผู้กระทำละเมิดหรือบุคคลอื่นกระทำในลักษณะเดียวกันนี้ในอนาคต กฎหมายต่างประเทศได้มีการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในการดำเนินคดีประเภทนี้ และถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีและเป็นที่ยอมรับในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายในเวลาต่อมา โดยสหรัฐอเมริกาได้มีการวางหลักไว้ในพระราชบัญญัติการชดเชยและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุม (The Comprehensive Environmental Response Compensation and Liability Act: CERCLA) มาตรา 107(c)(3) ในกรณีที่บุคคลปล่อยหรือเชื่อว่าจะปล่อยสารอันตรายและไม่ได้ดำเนินการกำจัดหรือดำเนินการแก้ไขตามคำสั่งของประธานาธิบดีโดยไม่มีเหตุเพียงพอ ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นจำนวนเงินอย่างน้อยหนึ่งหรือไม่เกินสามเท่าของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยกองทุนเนื่องมาจากการกระทำที่ไม่ดำเนินการดังกล่าวอย่างเหมาะสม บังคับใช้เมื่อประธานาธิบดีพิจารณาแล้วว่าอาจมีอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน หรือสวัสดิการ หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในการกรณีการกระทำละเมิดต่อสิ่งแวดล้อมนี้ เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิดให้หนักขึ้น จนทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด รวมถึงป้องปรามมิให้บุคคลอื่นกระทำความผิดในลักษณะเช่นนั้นซ้ำอีกในอนาคต และส่งผลให้ผู้ประกอบการมีการใช้ความระมัดระวังในการประกอบกิจการของตนมากขึ้นอีกด้วย

4.3 ข้อดีและข้อเสียของการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้กับคดีสิ่งแวดล้อม

หากมีการนำหลักแนวคิดเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้กับคดีสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาแนวทางการปรับใช้ในต่างประเทศ ข้อเสียกรณีมีการปรับใช้เป็นเท่าทวีคูณอาจนำไปสู่ผลกระทบทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจและก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมจนต้องปิดกิจการและล้มละลายได้ ส่งผลให้การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมลดลง ผู้ประกอบการไม่กล้าเสี่ยงลงทุนหรือผลิตพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ หากค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการตรวจสอบหรือค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ มีราคาสูงอาจถูกนำไปคิดรวมเข้ากับต้นทุนการผลิต จนส่งผลให้ราคาสินค้าหรือบริการบางอย่างต้องปรับเพิ่มขึ้น และกระทบต่อระบบเศรษฐกิจได้ จึงมีส่วนทำให้หน่วยงานของรัฐเลือกที่จะใช้หลักค่าเสียหายเชิงทดแทนมาใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมเหมือนตามหลักกฎหมายละเมิดทั่วไป ทั้งนี้ หากกฎหมายสิ่งแวดล้อมมีการนำแนวคิดเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ย่อมมีข้อดีหลากหลายประการมากกว่า ได้แก่

- 1) ส่งเสริมสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับการคุ้มครองเยียวยาที่เป็นธรรม และจูงใจให้ผู้เสียหายใช้สิทธิทางศาลในการดำเนินคดี ทำให้กระบวนการดำเนินคดีทางแพ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ยกระดับการปกป้องสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น
- 2) เพื่อลงโทษจำเลยและป้องปรามมิให้เกิดการกระทำในลักษณะเช่นนี้อีก ทั้งยังส่งผลให้ผู้ประกอบการระมัดระวังในการปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้น และตระหนักถึงการกระทำที่อาจกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น
- 3) หน่วยงานราชการสามารถทำงานในเชิงรุกและเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายบางประการของรัฐที่มุ่งประสงค์ให้เกิดสภาพบังคับในทางกฎหมายอย่างจริงจัง
- 4) ส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กล่าวคือ สิทธิในสิ่งแวดล้อมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและเป็นสิทธิมนุษยชนที่มีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลที่มนุษยทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพ ความเท่าเทียมกัน และคุณภาพชีวิตที่ดีในสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่เป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนที่ผู้ประกอบการต้องมีหน้าที่วางแผนการผลิตและปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของโลกด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

จากการศึกษา แม้จะมีข้อเสียซึ่งส่วนใหญ่เป็นความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจกระทบต่อผู้ประกอบการ การลงทุนในอุตสาหกรรม แต่อย่างไรก็ดีในส่วนข้อดีของการนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ย่อมมีมากกว่า เนื่องจาก สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมเป็นเรื่องที่ส่งผลต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง ผู้ประกอบการได้รับ ผลประโยชน์มากมายและเมื่อเกิดความเสียหายไม่ว่าจะโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หากจะเยียวยาความเสียหายเป็นจำนวนเพียงเล็กน้อยย่อมไม่ก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการได้รับการชดเชยเยียวยาตามสิทธิในกระบวนการ ยุติธรรม และก่อให้เกิดความเลื่อมล้ำจากการชดเชยเยียวยาตามที่ควรจะเป็นด้วย ดังนั้นหากมีการบัญญัติให้อำนาจศาลในการ กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้อย่างชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนและเพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะผู้ประกอบการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4.4 การกำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขตการนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม

เมื่อศึกษาจากแนวทางต่างประเทศ ผู้เขียนพบว่ากรณีสหรัฐอเมริกา นั้น มีการกำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขต ปรากฏตามแนวคำพิพากษาต่าง ๆ อาทิ ลักษณะพฤติกรรมของจำเลย ระดับความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้น ผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำของจำเลย อีกทั้ง ภายหลังได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรฐานค่าเสียหายเชิงลงโทษ (The Punitive Damages Standards Act) เพื่อกำหนดมาตรฐานสำหรับความรับผิดในค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยระบุหลักเกณฑ์ การพิจารณากำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ได้แก่ ลักษณะและความพฤติการณ์อันน่าตำหนิตนในการกระทำผิดของจำเลย ความรุนแรงของความเสียหายที่โจทก์ได้รับอันเป็นผลมาจากการกระทำของจำเลย ขอบเขตความประพฤติดของโจทก์ว่ามีส่วน ก่อให้เกิดอันตรายหรือไม่ ระยะเวลาของการดำเนินการ ความสำนึกของจำเลย และการปิดบังการทำความผิดของจำเลย ผลประโยชน์จากการกระทำผิดของจำเลย โทษทางอาญาใด ๆ ที่จำเลยได้รับและจำนวนเงินค่าปรับทางแพ่งอันเป็นผลมา จากการกระทำนั้น ๆ ด้วย

อาทิ กรณีศึกษาคดี The Exxon Valdez เรือบรรทุกน้ำมันของจำเลยชนปะการังบริเวณ Prince William Sound ส่งผลให้น้ำมันดิบรั่วไหลมากกว่า 11 ล้านแกลลอน กระจ่ายไปทั่วชายฝั่งกว่า 1,200 ไมล์ กระทั่งการประมงและคร่า ชีวิตสัตว์ทะเลหลายพันตัวและนกทะเลนับแสนตัว ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัท Exxon โดยศาลได้คำนวณค่าเสียหายที่ แท้จริงไว้ 507.5 ล้านดอลลาร์และตัดสินให้รับผิดชอบในค่าเสียหายเชิงลงโทษเพิ่มเติมอีกด้วยเป็นจำนวน 5 พันล้านดอลลาร์ ศาล อุทธรณ์ลดเหลือ 2.5 พันล้านดอลลาร์ และภายหลังศาลสูงลดเหลือ 507.5 ล้านดอลลาร์เท่ากับจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริง (Vicini, 2008)

ในการพิจารณากำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษจากกรณีศึกษาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์ที่ทำให้ศาลกำหนด ค่าเสียหายเชิงลงโทษค่าเสียหายเชิงลงโทษ ได้แก่

- 1) ระดับความน่าตำหนิตนในพฤติกรรมของจำเลย การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่าง ร้ายแรงปล่อยให้ผู้ที่ติดสุราขับเรือที่บรรทุกน้ำมันหลายล้านแกลลอนผ่านน้ำ และ Exxon รู้ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว แต่ไม่ได้มี การปลดกัปตัน Hazelwood แต่อย่างไรก็ตาม Exxon ไม่ได้มีเจตนาหรือจงใจที่จะกระทำให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์หรือ บุคคลอื่นใด
- 2) อัตราส่วนของค่าเสียหายเชิงลงโทษต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับโจทก์ ความเสียหายที่เกิดขึ้น เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมประมงเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้กระทบต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของ บุคคล และค่าเสียหายเชิงลงโทษต้องไม่เกินสัดส่วนกับความรุนแรงของความผิด
- 3) คณะลูกขุนมีการนำเอาผลกำไรจากการประกอบกิจการของ Exxon มาเป็นปัจจัยในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษร่วมด้วย

4) เนื่องจากภายหลังจากเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ จำเลยได้พยายามบรรเทาความเสียหายโดยใช้เงินกว่า 2 พันล้านดอลลาร์ ที่จะกักน้ำมันออกจากน้ำและชายฝั่งที่อยู่บริเวณนั้น คูแลสต์วู้ทได้รับผลกระทบ นอกจากนี้ยังเริ่มโครงการตั้งถิ่นฐานให้กับคนที่ได้รับผลกระทบจากน้ำมันรั่วไหลนี้ อันแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเหตุผลที่มีการปรับลดค่าเสียหายเชิงลงโทษในภายหลังได้

ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษกรณีการกระทำละเมิดต่อสิ่งแวดล้อม แต่แนวคิดดังกล่าวประเทศไทยได้นำมาปรับใช้ในบางเรื่อง และได้มีการบัญญัติถึงหลักเกณฑ์และขอบเขตในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษเอาไว้ในตัวบทบัญญัตินั้น ๆ ด้วย อาทิ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 มาตรา 9 “ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง เป็นการกระทำโดยจงใจ หรือมีเจตนาเป็นเหตุให้งานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงสามารถเข้าถึงโดยสาธารณชนได้อย่างแพร่หลายให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าเสียหายเพิ่มขึ้นไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายตามวรรคหนึ่ง” อันเห็นได้ว่ากฎหมายไทยมีการนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ โดยมีการบัญญัติถึงหลักเกณฑ์และขอบเขตในการพิจารณาไว้อย่างชัดเจนตามตัวบทให้อำนาจศาลของกฎหมายเฉพาะนั้น ๆ

ผู้เขียนจึงเห็นควรให้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายเฉพาะของไทย เพื่อให้สามารถควบคุมจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษไม่ให้มากเกินไปจนกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และไม่ต่ำเกินไปจนไม่กระตุ้นให้ผู้กระทำละเมิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทำให้การนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ไร้ประสิทธิภาพในการที่จะปราบปรามการกระทำละเมิดดังกล่าว พิจารณาต่อไปถึงการกำหนดจำนวนเท่าที่เหมาะสมในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีสิ่งแวดล้อมนั้น ในสหรัฐอเมริกามีการจำกัดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้อย่างน้อย 1 เท่าแต่ไม่เกิน 3 เท่าของค่าเสียหายที่ต้องเสียไป ซึ่งวางหลักไว้ในพระราชบัญญัติการชดเชยและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุม (The Comprehensive Environmental Response Compensation and Liability Act: CERCLA) ประกอบกับการมีการนำค่าเสียหายเชิงลงโทษที่มีปรับใช้ในกฎหมายของไทยปัจจุบันได้มีการจำกัดไว้ใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก จำกัดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ที่ 2 เท่าเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องทั่วไป และลักษณะที่สองเป็นการจำกัดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ที่ 4 เท่าเป็นเรื่องสิทธิหน้าที่ของคนที่การเป็นสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ต้องได้รับการคุ้มครองกฎหมายจึงกำหนดในลักษณะของค่าเสียหายที่มากกว่า ผู้เขียนเห็นว่า ในเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้นแม้จะไม่ได้เป็นการถูกละเมิดหรือเลือกปฏิบัติเหมือนเช่นกรณีสิทธิคนพิการ แต่สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่กระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของผู้คน สุขภาวะสังคมโดยรวมทั้งการบริโภค วิถีชีวิต เศรษฐกิจ และชุมชน ทั้งยังเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หากจำกัดขอบเขตในการกำหนดจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ไม่เกินสองเท่าเช่นเดียวกับที่ใช้ในเรื่องทั่วไปมาปรับใช้ อาจเป็นจำนวนที่น้อยเกินไปจึงเห็นควรจำกัดขอบเขตกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ไม่เกินสามเท่าของค่าเสียหายที่ต้องจ่ายไปเพื่อบรรเทาความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดนั้นซึ่งคล้ายคลึงกับแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา

5. สรุปและอภิปรายผล

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญและส่งผลกระทบไปทั่วโลก เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม ทำให้ความต้องการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย แต่เนื่องจากทรัพยากรนั้นมีอยู่อย่างจำกัดส่งผลให้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ลดน้อยและเสื่อมถอยลงก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังกระทบต่อสัตว์ ระบบนิเวศน์ และสิ่งแวดล้อมอีกด้วย อีกทั้งปัญหาดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เพียงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งแต่เป็นปัญหาที่กระทบไปทั่วทั้งโลกไม่จำกัดพรมแดนอันเป็นปัญหาระดับโลกที่ควรได้รับการแก้ไขและป้องกันร่วมกัน (ปาริชาติ มั่นสกุล, 2560)

แม้ประเทศไทยจะมีการตรากฎหมายสิ่งแวดล้อมไว้เป็นเฉพาะ อาทิ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่มีการกำหนดความรับผิดชอบในคดีสิ่งแวดล้อมในตรา 96 และมาตรา 97 แต่เมื่อพิจารณาถึงการกำหนดค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดต่อสิ่งแวดล้อม กฎหมายเฉพาะดังกล่าวไม่ได้มีบัญญัติถึงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมเอาไว้ ส่งผลให้ศาลต้องกำหนดค่าเสียหายโดยนำหลักกฎหมายละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ ตามมาตรา 438 กำหนดให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ประกอบกับอยู่ภายใต้หลักการแนวคิดค่าเสียหายเชิงทดแทน (Compensation Damages) ที่มีจุดประสงค์ในการชดเชยความเสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะใกล้เคียงเดิมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และมักจะไม่นับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงอันเป็นไปตามที่โจทก์พิสูจน์ถึงความเสียหายนั้น ทำให้เมื่อนำมาปรับใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะแตกต่างจากคดีละเมิดทั่วไปก่อให้เกิดข้อจำกัดหลายประการ ส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาเท่าที่ควร อีกทั้งยังไม่ก่อให้เกิดการยับยั้งหรือป้องปรามการกระทำความผิดซ้ำอีก ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาแนวทางในแก้ไขปัญหในการกำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้สิทธิของผู้เสียหายและสิ่งแวดล้อมได้รับการเยียวยาอย่างถูกต้องเป็นธรรมและครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในสหรัฐอเมริกาที่มีการนำหลักการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ อันเป็นหลักการพื้นฐานในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) กำหนดเพื่อเป็นการลงโทษจำเลยผู้กระทำความผิด และยังป้องปรามมิให้บุคคลอื่นกระทำในลักษณะเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีก (พิรพงศ์ จงไพศาลสกุล, 2565)

จากการศึกษาแนวทางการปรับใช้ในต่างประเทศของผู้เขียนพบว่า ข้อเสียของการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม อาทิ ในกรณีที่มีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นเท่าทวีคูณอาจนำไปสู่ผลกระทบต่องานเศรษฐกิจของผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจและก่อให้เกิดคดีมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม จนต้องปิดกิจการ และอาจล้มละลายได้ ซึ่งจากผลกระทบดังกล่าวจึงมีส่วนทำให้หน่วยงานของรัฐเลือกที่จะใช้หลักค่าเสียหายเชิงทดแทนมากกว่าการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ แต่อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสีย ผู้เขียนเห็นว่าหากกฎหมายสิ่งแวดล้อมมีการนำแนวคิดเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ย่อมมีข้อดีมากกว่าข้อเสีย อาทิ เป็นการส่งเสริมสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับการคุ้มครองเยียวยาที่เป็นธรรม และเป็นแรงจูงใจให้ผู้เสียหายใช้สิทธิทางศาลในการดำเนินคดี ทำให้กระบวนการดำเนินคดีทางแพ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยกระดับการดำเนินงานปกป้องสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังคุ้มครองสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเกี่ยวพันโดยตรงกับสิทธิมนุษยชนที่มีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากล ส่งผลให้หน่วยงานภาคการผลิตขนาดใหญ่หรือผู้ประกอบการมีความระมัดระวังในการปฏิบัติตามกฎหมายและตระหนักถึงการกระทำของตนที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้นจึงเห็นสมควรนำแนวคิดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาระบบกลไกในการป้องกันเพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะผู้ซึ่งประกอบธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป)

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 จากปัญหาการกำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมของไทยที่ไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเพียงพอ และมีได้เป็นแรงกระตุ้นมากพอในการที่จะป้องปรามมิให้เกิดกระทำอันเป็นการละเมิดต่อสิ่งแวดล้อมนี้ รัฐต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่ป้องกันและเยียวยาความเสียหายได้อย่างเหมาะสมในการที่จะคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนให้บรรลุผล จึงเห็นสมควรนำแนวคิดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้ศาลสามารถหยิบยกหลักนำไปปรับใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนให้ได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม และเป็นการกำหนดเพื่อลงโทษจำเลยและป้องปรามมิให้มีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ในอนาคต

6.1.2 การกำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขตการนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนเห็นควรมีการบัญญัติถึงหลักเกณฑ์และขอบเขตการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกาและกฎหมายพิเศษอื่นของไทยที่มีการบัญญัติถึงการให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ในกฎหมายเฉพาะโดยบัญญัติทั้งหลักเกณฑ์และขอบเขตการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้อย่างชัดเจนในฉบับบัญญัติฉบับนั้น ๆ ซึ่งเมื่อนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อมของไทย กฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ผู้เขียนจึงเห็นควรบัญญัติหลักเกณฑ์และขอบเขตในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในลักษณะเดียวกัน

6.1.3 จากการศึกษาแนวทางการกำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมและการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ ผู้เขียนขอเสนอแนะการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการบัญญัติให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีสิ่งแวดล้อม ได้นอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกิน 3 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงโดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ อาทิ ลักษณะพฤติการณ์อันน่าตำหนิตุเลียมของจำเลย ระดับความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้น ผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับการกระทำละเมิด ฐานะทางการเงินของจำเลย บทลงโทษทางอาญาหรือการดำเนินการทางแพ่งที่จำเลยต้องรับผิดชอบในพฤติกรรมเดียวกัน ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการปรับใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษในกฎหมายต่างประเทศอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษของศาลในประเทศนั้น ๆ และหาแนวทางในการปรับใช้กับกฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2.2 ควรมีการศึกษาข้อมูลและผลกระทบอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้นในประเทศต่าง ๆ ที่มีการนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กลุ่มกฎหมาย สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ. (2563). สรุปคำพิพากษาคดีโคบอลต์-60. *วารสารปรมาณูเพื่อสันติ*, 33(1), 23-25.
- ประชาไท. (2565). 15 ปีคดีโคบอลต์60 ศาลฎีกาให้จำ 5 แสน ทนายชี้เอกชนรับผิดชอบ. <https://prachatai.com/journal/2016/06/66223>
- ประกาศนโรจน์ศิริรัตน์. (2564). มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากฝุ่นมลพิษ. *วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น*, 5(1), 141-176.
- ปาริชาติ มั่นสกุล. (2560). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับค่าเสียหายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม. *วารสารดุลพาท*, 64(2), 127-145.
- พิรพงศ์ จงไพศาลสกุล. (2565). เพดานชั้นสูงในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*, 11(2), 2-23.
- ภูริช วรรณโรจน์. (2564). บทเรียนจากเหมืองแร่ : ความล้มเหลวของรัฐในการแก้ปัญหาหล้าห้วยคลิตี้. มูลนิธิสืบนาเคเสถียร. <https://www.seub.or.th/blogging/news/มลพิษหล้าห้วยคลิตี้/>
- วรชัย แสนสีระ. (2560). การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศมาบังคับใช้กับคดีละเมิดตามกฎหมายไทย มุมสะท้อนความคิดนิติบัญญัติ: Legal Reflection. *วารสารจุลนิติ*, 14(1), 133-140.
- ศักดา ธนิกุล. (2555). *การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ในกฎหมายไทย* [รายงานการวิจัย]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง. (2565). ถอดบทเรียนเหตุน้ำมันดิบรั่วไหล 2556 เกิดอะไรขึ้นบ้าง
ที่อ่าวพร้าว. <http://www.mnre.go.th/rayong/th/news/detail/109100>
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป). *เกี่ยวกับ SDGs*. <https://sdgs.nesdc.go.th/>
อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2562). *กฎหมายสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). วิญญูชน.

ภาษาอังกฤษ

Klass, A. (2007). Punitive Damages and Valuing Harm. *Minnesota Law Review*, 92(1), 83-160.
Vicini, J. (2008). *Exxon Valdez \$2.5 Billion Oil Spill Ruling Overturned*. <https://www.reuters.com/article/us-exxon-valdez-court-idUSWBT00926720080625>

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

The Development of a Participatory Management Model of Educational Institutions to Promote Thai Music Competency for Elementary School Students

สุภาภรณ์ พรหมแก้ว*

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะนางโผ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3,
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Supaporn Promkaew*

The Director of Bankohnamgdoi School Nakhon Si Thammarat Primary Educational
Service Area Office 3, Office of the Basic Education Commission*

Corresponding author E-mail: supapornp2513@gmail.com

(Received: August 21, 2023; Revised: September 15, 2023; Accepted: September 22, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของสถานศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และ 4) ประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เข้าร่วมการแข่งขันทักษะดนตรีไทยในงานศิลปหัตถกรรมประจำปี 2565 จำนวน 14 โรงเรียน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน 3) นักเรียน จำนวน 14 คน 4) ผู้ปกครอง จำนวน 14 คน และ 5) ครูและผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 23 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหาของการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยโดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 2) แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือฯ โดยค่า IOC มีค่า 0.60-1.00 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนโดยค่า IOC มีค่า 0.60 ถึง 1.00 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองค่า IOC มีค่า 0.60 ถึง 1.00 5) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาโดยค่า IOC มีค่า 0.60 ถึง 1.00 และ 6) แบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยค่า IOC มีค่า 0.60 ถึง 1.00 สถิติวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test for One Sample)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันปัญหาของการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการบริหารแบบฯ ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านแนวคิดและทฤษฎี ด้านหลักการและเหตุผล ด้านการวางแผนบริหารจัดการ ด้านกระบวนการปฏิบัติ และด้านการประเมินผลการปฏิบัติ โดยอาศัยการขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพเดมมิ่ง และผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยภาพอยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า (1) ผลการแข่งขันความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนที่เข้าร่วมแข่งขันทักษะดนตรีไทยในงานศิลปหัตถกรรมระดับชาติได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 80.41 คะแนน จาก 100 คะแนน (2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียน

ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ (3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา, ความสามารถด้านดนตรีไทย

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to examine the current situation and issues surrounding the promotion of Thai music competency in educational institutions, 2) to develop a participatory management model for educational institutions aimed at enhancing Thai music competency among elementary school students, 3) to implement and assess the effectiveness of the participatory management model in promoting Thai music competency among primary school students, and 4) to evaluate the effectiveness of the participatory management model in enhancing Thai music competency for elementary school students. Research and development methodologies were employed in this study. The sample comprised 14 elementary schools in Nakhon Si Thammarat Province participating in the Thai Music Skills Competition at the Arts and Crafts Fair of the Year 2022, 5 experts, 14 students, 14 parents, and 23 teachers and school administrators. Research tools included questionnaires on the current conditions and issues related to promoting Thai music competency, student satisfaction, parent satisfaction, teacher and school administrator satisfaction, and an assessment form for the participatory administrative model. The data analysis involved basic statistics such as mean, standard deviation, t-test for one sample, and content analysis.

The research findings are summarized as follows: 1) The current issues regarding the promotion of Thai musical abilities in educational institutions were identified to be at a high level. 2) The developed participatory management model for educational institutions to enhance Thai music competency among students encompasses conceptual and theoretical aspects, principles and reasons, management planning components, operational processes, and performance evaluation. The model is guided by the Deming quality cycle, and the evaluation results indicated high levels of satisfaction with the model's usability. 3) The trial implementation of the participatory management model revealed that: (a) participating students achieved an average score of 80.41 out of 100 in the Thai music skills competition at the National Arts and Crafts Fair, with a standard deviation of 10.29; (b) statistical significance was observed at the 0.05 level; and (c) overall satisfaction levels among students, parents, teachers, and school administrators were high. 4) The evaluation results of the participatory management model for educational institutions aimed at enhancing Thai music competency among elementary school students indicated high levels of effectiveness.

Keywords: Participatory Management Model of Educational Institutions, Talent in Thai music

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีไทยจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชนชาติไทยมาตั้งแต่โบราณเป็นสิ่งไพเราะ และงดงามอย่าง ประณีตเป็นเครื่องกล่อมเกลาคิดใจและสร้างความสุข ความเพลิดเพลินให้กับคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและเป็นศิลปะ อันทรงคุณค่าแสดงเอกลักษณ์ของชาติได้อย่างเด่นชัดและมีประโยชน์นานัปการ (พินิจ สังสัพพันธ์ และสุริพร อนุศาสนนันท์, 2562) นอกจากนี้ยังเป็นวัฒนธรรมที่บ่งชี้ถึงเอกลักษณ์ประจำชาติและความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากดนตรีไทย มีคุณลักษณะเฉพาะพิเศษที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมดนตรีของชาติอื่น องค์ประกอบของดนตรีในทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นจังหวะ ทำนอง สีสันของเสียง การประสานเสียงและคีตนิพนธ์ ล้วนมีลักษณะที่แตกต่างไปจากดนตรีของชาติอื่นทั้งสิ้น ทั้งนี้ทุกยุค ทุกสมัยในอดีตคนไทยต่างมีความผูกพันใกล้ชิดกับดนตรีไทยจนสามารถกล่าวได้ว่าทุกสีลาจังหวะของวิถีชีวิตไทยล้วนเต็มเปี่ยม ไปด้วยศิลปการดนตรี (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542 อ้างถึงใน ปราณี เพียรชนะ, 2560) ดังนั้นในประเทศไทยการเรียนการสอน ดนตรีไทยนับตั้งแต่อดีตมาเป็นการเรียนการสอนแบบระบบมุขปาฐะ โดยครูบาอาจารย์ ผู้สอน หรือผู้ถ่ายทอดความรู้และ ทักษะการบรรเลงต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับสามัญชนทั่วไปจนถึงระดับชนชั้นสูง เช่น ขาวบ้าน ข้าราชการพร พราหมณ์ (ในวัง) พระบรมวงศานุวงศ์และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น ซึ่งการเรียนการสอนดังกล่าวนี้เกิดขึ้นทั้งในบ้าน วัด และวัง ซึ่งสถานที่ เหล่านี้ยังนับเป็นสถานที่ในการผลิตครูดนตรีออกสู่สังคมในครั้งสมัยก่อนอีกด้วย (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2562)

จากความสำคัญของดนตรีไทยกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 ด้านดนตรีไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณี วัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงเป็นหลักสูตรภาคบังคับของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่จะต้องเรียนวิชาดนตรี เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของดนตรี ซึ่งช่วยในการพัฒนาทักษะทางดนตรีทั้งในเรื่องการขับร้อง การบรรเลงเครื่องดนตรี หรือทักษะอื่น ๆ ที่เกิดจากการทำกิจกรรมในวิชาดนตรี ทั้งนี้ช่วยพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างสมาธิ ความจำ เขียวปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่พึง ประสงค์ให้แก่เด็กนักเรียน (ปิ่นทนต์ ปัญญาสังข์, 2563) ดังนั้นการศึกษาดนตรีในปัจจุบันจึงได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่ง ที่จำเป็นของมนุษยชาติ เนื่องจากดนตรีเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสุข หรือสารเอนโดฟินที่หลั่ง ออกมาเมื่อทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ช่วยทำให้เด็กมีความสนใจการเรียน และกำจัดสิ่งรบกวนสมาธิออกไป อีกทั้งดนตรี ยังเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้สมองของมนุษย์ทำงานได้ดีและรับรู้ได้เร็วขึ้น อีกทั้งเสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อความรู้สึก นึกคิด มีส่วนช่วยทำให้บุคคลมีมนุษยสัมพันธ์และเข้าสังคมได้ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและเข้าใจตนเองสามารถโน้มน้าวจิตใจ ให้ผู้ฟังรู้สึกเคลิบเคลิ้มคล้อยตาม เกิดความสุนทรีย์ มองโลกในแง่ดี ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ช่วยขจัดจิตใจให้เยือกเย็น ทำให้คลายและลดความกังวล (พินิจ สังสัพพันธ์, 2561)

ผลการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัย พบว่า สภาพปัญหาของการส่งเสริมความสามารถในการเล่นดนตรีไทยของ นักเรียนมีดังนี้ 1) ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาด้านสาขาวิชาดนตรีโดยตรง ซึ่งบางโรงเรียนใช้วิทยากรภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาช่วยสอน ดังนั้นจึงทำให้การเรียนการสอนวิชาดนตรีมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ 2) การเรียนการสอนวิชา ดนตรีไทยในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาใช้เวลาเรียนน้อยประมาณ 25-27 ชั่วโมงต่อปี 3) สถานศึกษาไม่มีเครื่องดนตรีไทย ในการจัดการเรียนการสอน 4) โรงเรียนไม่มีครูวิชาเอกดนตรีไทยโดยตรง และ 5) สภาพการจัดการศึกษาหน่วยงาน องค์กร และสถานศึกษาต่าง ๆ ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย แต่การดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่เป็นระบบ

ดังนั้นทำให้นักเรียนที่เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไม่ได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ เมื่อนักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และพัฒนาความสามารถอย่างถูกต้องเหมาะสมตั้งแต่เยาว์วัยและต่อเนื่องความเป็นเลิศจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้หรืออาจหายไปในที่สุด ซึ่งนับเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ (พินิจ สังสัพพันธ์, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ สุนัส ฤกษ์สมโภชน์ และพิระพงษ์ สิทธิอมร (2562) กล่าวว่าสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาประสบปัญหาดังนี้ 1) การจัดเนื้อหาวิชาดนตรีจากหลักสูตรฉบับเดิม 2) ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ 3) เนื้อหาของหลักสูตรมีการคล้อยตามครูผู้สอน 4) โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง หรือต่างจังหวัดประสบปัญหาไม่ครบสาขาวิชา 5) ครูสอนข้ามเนื้อหาที่ตนไม่มีทักษะปฏิบัติ และ 6) ระยะเวลาของการฝึกทักษะมีจำกัด ทำให้นักเรียนไม่สามารถเก็บสาระการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ สังสัพพันธ์ (2564) ที่ได้ศึกษาศึกษาสภาพปัญหาของการอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีไทย ขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องฝึกซ้อมดนตรีไทย ขาดแคลนงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมดนตรีไทยของโรงเรียน นักเรียนมีเวลาฝึกซ้อมดนตรีไม่เพียงพอ โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินโครงการอนุรักษ์ดนตรีไทย โรงเรียนขาดแคลนบุคลากรครูดนตรีไทยที่มีความรู้ความสามารถในการสอนดนตรีไทย โรงเรียนขาดแคลนเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ เวลาฝึกซ้อมดนตรีไทยสำหรับนักเรียนค่อนข้างจำกัด ผู้บริหารขาดความตระหนักถึงคุณค่าของดนตรีไทย นักเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งโรงเรียนขาดแคลนรถบริการรับส่งนักเรียน และเครื่องดนตรีไทยสำหรับการออกงานบริการสังคมต่าง ๆ โรงเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาใช้สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ หรือกิจกรรมดนตรีไทย วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอนอกจากนี้บางโรงเรียนยังประสบปัญหาอื่น ๆ เช่น นักเรียนมีจำนวนน้อย ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการสนับสนุนนักเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยตระหนักและเห็นความสำคัญของดนตรีไทย ทั้งนี้เนื่องจากดนตรีไทยเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่ได้สร้างขึ้นและสะสมมาอย่างเนิ่นนาน และเป็นสมบัติที่งดงามที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ประจำชาติไทย ดังนั้นสถานศึกษานับว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด ส่งเสริม และอนุรักษ์ดนตรีไทย โดยอาศัยนักเรียนเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ส่งเสริมดนตรีไทย และเป็นวิธีการในการอนุรักษ์ดนตรีไทยให้คงอยู่คู่ประเทศไทยอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีตั้งแต่วัยประถมศึกษาจนกระทั่งระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเล่นดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนมีความสามารถด้านดนตรีไทยและเพื่อให้ดนตรีไทยคงอยู่กับสังคมไทยสืบไปอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของสถานศึกษา
- 2.2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
- 2.3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
- 2.4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 กลุ่มตัวอย่าง/ ผู้ให้ข้อมูล/ แหล่งข้อมูล

ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เข้าร่วมการแข่งขันทักษะดนตรีไทยในงานศิลปหัตถกรรมประจำปี 2565 จำนวน 14 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยหลักความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ระยะที่ 2 ประกอบด้วยดังนี้ (1) แหล่งข้อมูล คือ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย การจัดการเรียนการสอน รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียน และ (2) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการสอนดนตรีไทย จำนวน 5 คน

ระยะที่ 3 แหล่งข้อมูล คือ คณะกรรมการประกวดการแข่งขันทักษะดนตรีไทยในงานศิลปหัตถกรรมประจำปี 2565 และตัวอย่างประกอบด้วยดังนี้ (1) นักเรียนจำนวน 14 คน (2) ผู้ปกครองจำนวน 14 คน และ (3) ครูและผู้บริหารโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เข้าร่วมการแข่งขันทักษะดนตรีไทยในงานศิลปหัตถกรรมประจำปี 2565 จำนวน 23 คน ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนบ้านเกาะนางโดย โรงเรียนบ้านไทรงาม โรงเรียนบ้านทุ่งนาใหม่ โรงเรียนวัดสมควร และโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ระยะที่ 4 ประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วยดังนี้ คณะผู้บริหารของโรงเรียนจำนวน 8 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมดนตรีไทยที่เข้าร่วมการแข่งขันทักษะดนตรีไทยในงานศิลปหัตถกรรมระดับชาติประจำปี 2565 ของโรงเรียนบ้านเกาะนางโดย โรงเรียนบ้านไทรงาม โรงเรียนบ้านทุ่งนาใหม่ โรงเรียนวัดสมควร และโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ จำนวน 15 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหาของการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียน โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกมีค่า 0.31 ถึง 0.91 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

ระยะที่ 2 เครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียน โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00

ระยะที่ 3 เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย (1) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกมีค่า 0.37 ถึง 0.70 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 (2) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.75 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และ (3) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษามีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.31 ถึง 0.80 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

ระยะที่ 4 เครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ตามแนวคิดของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2564) ซึ่งดำเนินการวิจัย 4 ระยะดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้

สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 สถิติเชิงบรรยาย โดยนำเสนอค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่าง (σ) ระยะที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของประชากร

(μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) ระยะที่ 3 การทดสอบที (t-test for one sample) และระยะที่ 4 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ)

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของสถานศึกษา

ด้าน	μ	σ	การแปลผล
1. ด้านนโยบายของสถานศึกษา	4.53	0.66	มากที่สุด
2. ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร	4.51	0.60	มากที่สุด
3. ด้านการจัดทำโครงการส่งเสริมดนตรีไทย	4.43	1.40	มากที่สุด
4. ด้านการสนับสนุนเรื่องงบประมาณ	3.82	0.87	มาก
5. ด้านครูผู้สอน	3.59	1.13	มาก
6. ด้านสภาพแวดล้อมของห้องเรียน	4.15	1.06	มาก
7. ด้านการเตรียมเครื่องดนตรีไทย	3.76	0.97	มาก
8. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน	3.50	0.75	ปานกลาง
9. ด้านการสอนดนตรีไทย	3.50	0.75	ปานกลาง
10. ด้านการประกวดแข่งขันดนตรีไทย	4.31	0.75	มาก
รวม	4.18	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนของผู้บริหารโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 รองลงมา คือ ด้านการจัดทำโครงการส่งเสริมดนตรีไทยโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.40 และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนและด้านการสอนดนตรีไทยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้ ด้านแนวคิดและทฤษฎี ด้านหลักการและเหตุผล ด้านการวางแผนบริหารจัดการ ด้านกระบวนการปฏิบัติ และด้านการประเมินผลการปฏิบัติ ทั้งนี้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาได้ขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพเดมมิง (Demming, 1986 as cited in Anderson et al, 1994, 446-447) เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (Plan) ขั้นการลงมือปฏิบัติ (Do) ขั้นการตรวจสอบ (Check) และขั้นการปรับปรุงแก้ไข (ACT) ซึ่งแสดงรายละเอียดดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
 เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

รายการ	ระดับความเหมาะสม		การแปลผล
	μ	σ	
1. ด้านองค์ประกอบของคู่มือฯ	4.17	0.44	มาก
2. ด้านการนำคู่มือฯ ไปใช้งาน	4.33	0.35	มาก
รวม	4.22	0.40	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
 เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำคู่มือฯ ไปใช้งานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
 เท่ากับ 4.33 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 และด้านองค์ประกอบของคู่มือฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และส่วน
 เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย
 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาดังนี้

ตารางที่ 3 คะแนนผลการพัฒนาความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เข้าร่วมการประกวด
 แข่งขันระดับชาติ โดยจำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	ประเภทการแข่งขัน	คะแนน (100 คะแนน)	ระดับ
1.โรงเรียนบ้านเกาะนางโดย	การแข่งขันเดี่ยวฆ้องวงเล็ก	83.00	เหรียญทอง
2.โรงเรียนบ้านไทรงาม	การแข่งขันวงปี่พาทย์ไม้แข็ง	65.60	เหรียญทองแดง
3.โรงเรียนบ้านไทรงาม	การแข่งขันเดี่ยวระนาดเอก	90.00	เหรียญทอง
4.โรงเรียนบ้านทุ่งนาใหม่	การแข่งขันเดี่ยวซิม 7 หย่อง	93.80	เหรียญทอง
5.โรงเรียนวัดสมควร	การแข่งขันวงอังกะลุง	72.50	เหรียญเงิน
6.โรงเรียนบ้านหนองใหญ่	การแข่งขันเดี่ยวซอด้วง	73.00	เหรียญเงิน
7.โรงเรียนบ้านหนองใหญ่	การแข่งขันเดี่ยวซอหลู่เพียงออ	85.00	เหรียญทอง
μ		80.41	
σ		10.29	

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนผลการแข่งขันความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
 ระดับชาติโดยภาพรวมนักเรียนมีคะแนนความสามารถเฉลี่ยเท่ากับ 80.41 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.29
 โดยจำแนกตามโรงเรียนตัวอย่างที่เข้าร่วมการแข่งขันระดับชาติ ประจำปี 2565 มีจำนวน 5 โรงเรียน โดยโรงเรียน
 ที่ได้รับรางวัลเหรียญทองมี 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านเกาะนางโดยเข้าร่วมการแข่งขันเดี่ยวฆ้องวงเล็ก 83.00 คะแนน
 โรงเรียนบ้านไทรงามเข้าร่วมการแข่งขันเดี่ยวระนาดเอก โดยนักเรียนได้คะแนน 90.00 คะแนน คะแนน โรงเรียนบ้านทุ่งนา

ใหม่เข้าร่วมการแข่งขันเดี่ยวซิม 7 หย่อง โดยนักเรียนได้คะแนน 93.80 คะแนน โรงเรียนบ้านหนองใหญ่เข้าร่วมการแข่งขันเดี่ยวขลุ่ยเพียงออ โดยนักเรียนได้คะแนน 85.00 คะแนน โรงเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญเงิน คือ โรงเรียนวัดสมควรเข้าร่วมการแข่งขันวงอังกะลุง โดยนักเรียนได้คะแนน 72.50 คะแนน โรงเรียนบ้านหนองใหญ่เข้าร่วมการแข่งขันเดี่ยวซอด้วง โดยนักเรียนได้คะแนน 73.00 คะแนน และโรงเรียนบ้านไทรงามได้รับรางวัลเหรียญทองแดงประเภทการแข่งขันวงปี่พาทย์ไม้แข็ง โดยนักเรียนได้คะแนน 65.60 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เข้าร่วมการแข่งขันทักษะดนตรีไทยในงานศิลปหัตถกรรมระดับชาติประจำปี 2565 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ความสามารถด้านดนตรีไทย	μ	σ	df	t	P-value
ความสามารถด้านดนตรีไทย ของนักเรียนหลังทดลองใช้รูปแบบ	80.41	10.21	6	2.68*	0.02

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เข้าร่วมการแข่งขันทักษะดนตรีไทยในงานศิลปหัตถกรรมระดับชาติประจำปี 2565 หลังใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ด้าน	นักเรียน (N=14)			ผู้ปกครอง (N=14)			ครูและผู้บริหาร (N=23)		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. ด้านครูผู้สอน/ วิทยากร	4.59	0.44	มากที่สุด	4.36	0.44	มาก	4.37	0.52	มาก
2. ด้านการจัด กิจกรรม	4.36	0.56	มาก	4.52	0.44	มากที่สุด	4.33	0.56	มาก
3. ด้านอุปกรณ์ การสอนดนตรี ไทย	4.62	0.45	มากที่สุด	4.42	0.35	มาก	4.58	0.41	มากที่สุด
4. ด้าน สภาพแวดล้อม	4.39	0.42	มาก	4.33	0.45	มาก	4.41	0.45	มาก
รวม	4.50	0.31	มาก	4.36	0.44	มาก	4.43	0.29	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบฯ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจภาพรวมระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 0.44 และครูและผู้บริหารมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45

ตารางที่ 6 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ด้าน	ระดับความเหมาะสม		แปลผล
	μ	σ	
1. ด้านมาตรฐานความเป็นไปได้	4.14	0.57	มาก
2. ด้านมาตรฐานอรรถประโยชน์	4.21	0.62	มาก
3. ด้านมาตรฐานความเหมาะสม	4.31	0.58	มาก
4. ด้านมาตรฐานความครอบคลุม	4.69	1.42	มากที่สุด
รวม	4.35	0.63	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมาตรฐานความครอบคลุมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.42 รองลงมา คือ ด้านมาตรฐานความเหมาะสมโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 รองลงมา คือ ด้านมาตรฐานอรรถประโยชน์โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และด้านมาตรฐานความเป็นไปได้โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ตามลำดับ

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายของสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร รองลงมา คือ ด้านการจัดทำโครงการส่งเสริมดนตรีไทย และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนกับด้านการสอนดนตรีไทยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ สังข์พันธ์ (2564) ผลการศึกษาสภาพปัญหาของการอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษา พบว่า 1) ด้านการวางแผน โรงเรียนขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความสามารถด้านดนตรีไทย ขาดแคลนเครื่องดนตรีไทย ขาดแคลนงบประมาณ นักเรียนมีเวลาฝึกซ้อมดนตรีไม่เพียงพอ 2) ด้านการดำเนินการ โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินโครงการอนุรักษ์ดนตรีไทย ขาดแคลนบุคลากรครูดนตรีไทย ขาดแคลนเครื่องดนตรี เวลาฝึกซ้อมดนตรีไทยค่อนข้างจำกัด ผู้บริหารขาดความตระหนักถึงคุณค่าของดนตรีไทย นักเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีบริการรับส่งนักเรียน และเครื่องดนตรีสำหรับใช้งานบริการสังคม 3) ด้านการประเมินผล ยังไม่มีรูปแบบการประเมินที่ชัดเจน และ 4) ด้านการปรับปรุงและพัฒนา โรงเรียนประสบปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาใช้สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดการฝึกซ้อมดนตรีไทยอย่างต่อเนื่อง ขาดครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภิญโญ พลฤกษ์ศรี และประชุม รอดประเสริฐ (2563) พบว่า กระบวนการบริหารจัดการวงดนตรีไทยเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1.การเตรียมซึ่งมีแนวทางการพัฒนา คือ หลักการและแนวคิด การจัดหาและจัดสรรงบประมาณ การจัดคณะทำงาน และการจัดสร้างห้องปฏิบัติการดนตรี 2.การสร้างสรรค์ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา คือ การอำนวยการสั่งการ การจัดหาเครื่องดนตรีและอุปกรณ์

ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและการค้นหาผู้เรียนและผู้สอน 3.การทบทวนซึ่งมีแนวทางการพัฒนา คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความมีคุณภาพและความเพียงพอของเครื่องดนตรี ผลงานเป็นที่ยอมรับ และความสนใจความเอาใจใส่ของผู้เรียนผู้สอน และ 4.การปรับปรุงซึ่งมีแนวทางการพัฒนา คือ การจัดการเรียนการสอน การฝึกซ้อม ผู้ปกครอง ชุมชน ให้การสนับสนุน และชุมชนยอมรับในความรู้ความสามารถของนักเรียน

5.2 ผลการพัฒนาปรับเปลี่ยนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า 1) ผลการพัฒนาปรับเปลี่ยนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านแนวคิดและทฤษฎี ด้านหลักการและเหตุผล ด้านการวางแผนบริหารจัดการประกอบด้วยการจัดสรรงบประมาณ การจัดตั้งคณะทำงาน การจัดทำโครงการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียน การจัดห้องปฏิบัติการดนตรีไทย และการจัดหาเครื่องดนตรีไทย และอุปกรณ์ ด้านกระบวนการปฏิบัติประกอบด้วยการสร้างความร่วมมือกับชุมชน การดำเนินโครงการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียน การจัดสรรผู้สอน การจัดสรรผู้เรียน การฝึกซ้อม การจัดกิจกรรมการแสดงดนตรีไทยทั้งในและนอกโรงเรียน และการเข้าร่วมประกวดแข่งขันดนตรีไทย และด้านการประเมินผลการปฏิบัติซึ่งเป็นการตรวจสอบและประเมินแผนบริหารจัดการ และประเมินกระบวนการปฏิบัติเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนรูปแบบการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย ของนักเรียน ทั้งนี้รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นได้ขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพเดมมิง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (Plan) ประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมดนตรีไทยของสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณ การจัดตั้งคณะทำงาน การจัดทำโครงการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียน การจัดห้องปฏิบัติการดนตรีไทย และการจัดหาเครื่องดนตรีไทยและอุปกรณ์ ขั้นการลงมือปฏิบัติ (Do) ประกอบด้วยการสร้างความร่วมมือกับชุมชน การดำเนินโครงการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียน การจัดสรรผู้สอน การจัดสรรผู้เรียน การฝึกซ้อม การจัดกิจกรรมการแสดงดนตรีไทยทั้งในและนอกโรงเรียน และการเข้าร่วมประกวดแข่งขันดนตรีไทย ขั้นการตรวจสอบ (Check) ประกอบด้วยประเมินแผนบริหารจัดการ และประเมินกระบวนการปฏิบัติ และขั้นการปรับปรุงแก้ไข (ACT) ประกอบด้วยปรับปรุงแก้ไขขั้นการวางแผนและขั้นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ข้อเสนอแนะสำหรับขั้นการวางแผนและขั้นการลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา (Demming, 1986 as cited in Anderson et al, 1994) และผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกสสิณี ชิวปรีชา และชญานิษฐ์ อูสาโท (2556) พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ชื่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนตีประจำตำบล คือ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยครูและชุมชนเป็นหลัก ส่วนที่ 2 หลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของการบริหารประกอบด้วยการวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลโดยครูและชุมชนเป็นหลัก และส่วนที่ 4 การนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้และเงื่อนไขของความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ สังข์พันธ์ (2564) พบว่า ผลการสร้างรูปแบบการบริหารวิธีอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาประกอบด้วย 1) ขั้นการวางแผน (Plan) ประกอบด้วย (1) กำหนดเป้าหมายการอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษา (2) จัดสรรงบประมาณ การดำเนินโครงการ (3) จัดทำโครงการส่งเสริมดนตรีไทยของสถานศึกษา (4) คัดเลือกทีมงานผู้รับผิดชอบโครงการ (5) จัดตั้งวงดนตรีไทยประจำโรงเรียน (6) จัดห้องซ้อมดนตรีไทย และ (7) สนับสนุนเครื่องดนตรีไทย 2) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Do) โดยการนำแผนการดำเนินโครงการอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษามาสู่ขั้นตอนในการปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความสามารถด้านดนตรีไทยประกอบด้วยแนวทางดังนี้ (1) จัดประชุมชี้แจงแนวทางในการใช้รูปแบบการบริหารวิธีอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่สร้างไว้ รายละเอียดของโครงการและการดำเนินโครงการฯ (2) ดำเนินโครงการอนุรักษ์ดนตรีไทยตามแผนที่ได้กำหนดไว้ (3) ฝึกซ้อมวงดนตรีประจำโรงเรียน

(4) เชิญวิทยากรมาบรรยายพิเศษ (5) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (6) โรงเรียนนำวงดนตรีไทยให้บริการสังคมในงานพิธีต่าง ๆ และ 7) เข้าร่วมกิจกรรมประกวดแข่งขันดนตรีไทย 3) ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) โดยคณะผู้บริหาร และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาดำเนินการตรวจสอบแผนการดำเนินการ ความพร้อมด้านงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์เครื่องดนตรีไทย กระบวนการดำเนินโครงการอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษา ได้แก่ กระบวนการจัดประชุมชี้แจงการดำเนินการ ใช้รูปแบบการบริหารวิธีอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษา กระบวนการดำเนินโครงการ การฝึกซ้อมดนตรีไทยของนักเรียน ซึ่งเป็นขั้นตอนของการนิเทศ ติดตาม กระบวนการดำเนินโครงการอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษาเพื่อให้ทราบว่าการดำเนินการบรรลุตามแผนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบมาใช้ในการพัฒนาและดำเนินการปรับปรุงโครงการอนุรักษ์ดนตรีไทยต่อไป และ 4) ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขแผนงาน (Act) โดยคณะผู้บริหาร และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้ในขั้นที่ 3 จากผลการนิเทศ ติดตาม และตรวจสอบมาดำเนินการปรับปรุงแผนการดำเนินโครงการอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษา และปรับปรุงขั้นการลงมือดำเนินการอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการเล่นดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสถานศึกษาสามารถส่งนักเรียนเข้าร่วมการประกวดแข่งขันดนตรีไทยในระดับต่าง ๆ ได้ ตลอดจนนักเรียนได้รับรางวัล และสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีเอกลักษณ์ด้านดนตรีไทย และ 2) ผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโดยภาพรวมคู่มือการใช้รูปแบบฯ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ สังสัพพันธ์ (2564) พบว่า คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารวิธีอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

5.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า 1) คะแนนผลการแข่งขันความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาเข้าร่วมการแข่งขันทักษะดนตรีไทยในงานศิลปหัตถกรรมระดับชาติประจำปี 2565 ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 80.41 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.29 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ สังสัพพันธ์ (2564) พบว่า หลังทดลองใช้รูปแบบฯ นักเรียนมีความสามารถด้านดนตรีไทยโดยภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 5) ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาหนัน กฤษณมรณย์ และคณะ (2565) ได้ศึกษาการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมศัพท์สังคีตและเทคนิคการบรรเลงดนตรีไทยผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ดนตรีไทยจากการดำเนินโครงการด้วยสื่อการเรียนรู้แอฟพลิเคชั่นผู้ที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5.4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พินิจ สังสัพพันธ์ (2564) พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารวิธีอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พินิจ สังสัพพันธ์ และสุริพร อนุศาสนนันท์ (2562) พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของโครงสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มี

ความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทยประกอบด้วยด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องสามารถนำไปใช้บริหารเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทยได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ในการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยได้

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ หรือศึกษาสภาพปัจจุบันด้านนโยบายของสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หรือเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมนโยบายของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย

6.2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ หรือศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการสนับสนุนของผู้บริหารที่ส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หรือวิจัยเรื่องศึกษาแนวทางการสนับสนุนของผู้บริหาร

6.2.3 การวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเรื่องการประเมินโครงการส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระเรียนรู้ ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกสสิณี ชิวปรีชา และชญาพิมพ์ อุสาโห. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำตำบล. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 41(3), 147-159.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2562). ประวัติดนตรีไทยศึกษา : มุมมองทางทฤษฎีการศึกษา. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 2(40), 35-51.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2564). *การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ตักสิลา.
- ปราณี เพียรชนะ. (2560). *กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงและการปรับตัวดนตรีไทยของ ดร.สิริชัยชาญ พักจำรูญ ศิลปินแห่งชาติ [ปริญาตริยางคศาสตรมหาบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิ่นพงษ์นิต ปัญญะสังข์. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีและนาฏศิลป์สำหรับการส่งเสริมทักษะการขับร้องและความสามารถทำงานเป็นทีมในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *นวัตกรรมเพื่อสุขภาพและสังคมในยุคดิจิทัล. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 7 ประจำปี 2563*
The 7th National Conference Nakhon Ratchasima College (The 7th NMCCON 2020).
วิทยาลัยนครราชสีมา นครราชสีมา.
- ปาหนัน กฤษณมณีย์, ศรัทธา จันทมณีโชติ, คชาวุธ พรหมลิ, และไกรศิลป์ โสตานิล. (2565). การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมศัพท์สังคีตและเทคนิคการบรรเลงดนตรีไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 6(2), 17-31.

- พินิจ สังสัพพันธ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทย [ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2564). รูปแบบการบริหารวิธีอนุรักษ์ดนตรีไทยของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. โรงเรียนบ้านชะวอด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, กระทรวงศึกษาธิการ.
- พินิจ สังสัพพันธ์ และสุริพร อนุศาสนนันท์. (2562). รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทย. *วารสารมนุษยสังคมสาร (มสส.)*, 17(3), 79-98.
- สุนัส ฤกษ์สมโภชน์ และพิระพงษ์ สิทธิอมร. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 8(2), 196-203.
- อภินันท์ พฤกษ์ศรี และประชุม รอดประเสริฐ. (2563). กระบวนการบริหารจัดการวงดนตรีไทยเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 20(2), 16-30.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, J. C., Rungtusanatham, M., & Schroeder, R. G. (1994). A Theory of Quality Management Underlying the Deming Management Method. *Academy of management Review*, 19(3), 472-509.

การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

The Change Management of School Administrators Perceived by the Teacher
under Secondary Education Area Office Songkhla Satun

อนูธิดา กลิ่นพิทักษ์* และ สุนทรี วรรณไพเราะ**

นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*

ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**

Anutida Klinpituk* and Suntaree Wannapairo**

Graduate Student of Master of Education Program in Educational Administration,

Faculty of Educational, Thaksin University*

Dr., Faculty of Educational Thaksin University**

Corresponding author E-mail: Anutida3759@gmail.com

(Received: November 24, 2023; Revised: January 10, 2024; Accepted: January 12, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2566 จำนวน 346 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.4993 และมี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.2609 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านโครงสร้างและด้านคน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.6993, 4.5228, 4.4902, 4.4431, 4.3412 และมีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.4318, 0.3750, 0.4405, 0.3693, 0.4053 ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็น ต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกัน และครูที่มีอายุต่างกัน วุฒิการศึกษาต่างกัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน และปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหาร การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารการเปลี่ยนแปลง, การรับรู้ของครู, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research study aims to achieve the following objectives: 1) to study the level of change management perceived by teachers under the Secondary Education Area Office in Songkhla Satun; and 2) to compare the perceptions of change management among teachers under the Secondary Education Area Office in Songkhla Satun based on variables such as gender, age, education level, work experience, and school size. The research sample consisted of 346 teachers under the Secondary Education Area Office in Songkhla Satun for the academic year 2023, selected using a stratified random sampling method based on school size, and simple random sampling by drawing lots. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with a congruence index ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability value of 0.98. Statistical analysis included percentage, mean, and standard deviation, with hypothesis testing conducted using t-tests and F-tests.

The research findings revealed the following: 1) The perceived level of change management among school administrators, as reported by teachers under the Secondary Education Area Office in Songkhla Satun, was generally high. The mean score was 4.4993, with a standard deviation of 0.2609. The aspects of communication, culture, technology, structure, and personnel were ranked from highest to lowest, with mean scores of 4.6993, 4.5228, 4.4902, 4.4431, and 4.3412, respectively, and standard deviations ranging from 0.4318 to 0.4053. 2) The comparison results indicated that teachers' opinions on change management differed based on gender, while opinions based on age, education level, work experience, and school size did not show significant differences.

Keywords: Change Management, Perceived by the Teacher, School Administrators

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหนึ่งในบทบาทในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้รับอำนาจตามกฎหมายในการชี้นำบุคคลในองค์กรให้ร่วมดำเนินงานตามแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง มีการเข้ามาของเทคโนโลยี การเรียนรู้ในโลกยุคผันผวนนี้จำเป็นต้องมีผู้นำทางการศึกษาที่สามารถสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างหลากหลายและมีคุณภาพ (เจริญ ภูวิจิตร, 2565) ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการพัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันการศึกษา ให้มีมาตรฐานเพียงพอให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลแล้วนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในทุกแห่งล้วนต่างให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559) การดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยศึกษาบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ทั้งนี้แผนการปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของเขตฯ สตูล มีความสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) ว่าด้วยข้อที่ 6 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนา

ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล, 2565) การศึกษารอบการ จัดการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียน เป็นการทําวิจัยภาคสนามที่พัฒนาด้วยแบบจำลองเชิงคุณภาพ การจัดทำ หลักสูตรโครงสร้างการจัดการองค์กร การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติเป็นการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Ahmad, Djameluddin & Khoirul, 2022) การเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีของโรงเรียนมีผลกระทบกับครูและนักเรียน การพัฒนาความคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ของโรงเรียนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอาจถูกมองในรูปแบบสังคมที่ใหญ่ขึ้น จึงมี การศึกษาเพื่อมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญของเสริมนิยมใหม่ในระบบการศึกษา (Peter & Mikael, 2002) การศึกษาบทบาทสื่อกลางของวัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการจัดการการเปลี่ยนแปลง ในทีมเสมือนจริง ปัจจุบันองค์กรต่างๆ มีความกังวลอย่างมากกับการพัฒนาความเป็นผู้นำ เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลง ที่รวดเร็วในสภาพแวดล้อมการทำงานและวัฒนธรรมองค์กร ผู้นำจำเป็นต้องดำเนินการเชิงรุกอย่างมากในแนวทางของตน องค์กรต่างๆ ในปัจจุบันต้องอาศัยทีมงานดังกล่าวเป็นอย่างมากเพื่อทำเป้าหมายให้สำเร็จ เพื่อตอบสนองความต้องการของ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (Simranjeet, Shikha & Syed, 2023)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสถานศึกษา ซึ่งเป็น องค์กรทางการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการบริหารงานโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นแนวคิดที่น่าสนใจ น่าศึกษาค้นคว้า เพื่อการนำไปพัฒนาเสริมสร้างเพื่อขยายองค์ความรู้ ตลอดจน การนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาสถานศึกษา และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวได้อย่าง มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งผู้วิจัยใช้ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และ ขนาดสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้าราชการครู ครูที่มีตำแหน่งพนักงานราชการ ครูอัตราจ้างที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการแจกแจงความถี่คะแนนตามลำดับความนิยมจากมากไปหาน้อยเพื่อนำไปเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน ด้านวัฒนธรรม ด้านการติดต่อสื่อสาร จากความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา และคุณภาพทางการศึกษาโดยรวมของประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาด สถานศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3,054 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2566 จำนวน 346 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป Krejcie and

Morgan (1970) แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา จากนั้นใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลาก

3.2 เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

3.2.1 เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จากการสังเคราะห์องค์ประกอบ 5 ด้าน มีคำถามจำนวน 50 ข้อ ดังนี้

1. ด้านโครงสร้าง	จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านเทคโนโลยี	จำนวน 10 ข้อ
3. ด้านคน	จำนวน 10 ข้อ
4. ด้านวัฒนธรรม	จำนวน 10 ข้อ
5. ด้านการติดต่อสื่อสาร	จำนวน 10 ข้อ

แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert Scale กำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนเป็น 5 ระดับดังนี้

5	หมายถึง การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือการวิจัย

สร้างเครื่องมือการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยอาศัยหลักการทฤษฎี นโยบาย การสังเคราะห์และคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาคณาจารย์อิสระ

3) สร้างแบบสอบถามกับกรอบแนวคิดในการวิจัยให้ครอบคลุมการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

4) จัดทำโครงร่างแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและครอบคลุม จากนั้นสร้างแบบสอบถาม ตามโครงร่างที่กำหนด

5) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการคณาจารย์อิสระ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์หรือนิยามศัพท์เฉพาะ ได้ข้อคำถามที่มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 นำแบบสอบถามที่ได้ทดลองแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ของ Cronbach's Alpha Coefficients โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านโครงสร้างมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 ด้านเทคโนโลยีมีค่าความ

เชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 ด้านคนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ด้านวัฒนธรรมมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และด้านการติดต่อสื่อสารมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

3.3 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.2 ส่งแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน

3.3.3 เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ซึ่งส่งแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 346 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน 325 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.93

3.3.4 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล มีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ด้วยการหาความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และหาร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ไปวิเคราะห์เทียบกับคะแนนเฉลี่ย (Best, 1977)

3.4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.2.1 สถิติในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ใช้ในการสรุปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha Coefficient และของ Cronbach

3.4.2.2 สถิติพื้นฐาน

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และ ค่าเฉลี่ย (Mean) ระดับความคิดเห็นของครูต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรเพศ และวุฒิการศึกษา โดยการทดสอบทีแบบอิสระต่อกัน (Independent t-test) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรอายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) วิธี Least Significant Difference (LSD)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่า ด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านโครงสร้าง และด้านคนน้อยที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวม และรายด้าน

การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 325		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านโครงสร้าง	4.4431	0.3693	มาก
2. ด้านเทคโนโลยี	4.4902	0.4405	มาก
3. ด้านคน	4.3412	0.4053	มาก
4. ด้านวัฒนธรรม	4.5228	0.4318	มากที่สุด
5. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.6991	0.3750	มากที่สุด
รวม	4.4993	0.2609	มาก

จากตารางที่ 1 การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.4993 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.6991, S.D. = 0.3750) รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.5228, S.D. = 0.4318) ด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.4902, S.D. = 0.4405) ด้านโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.4431, S.D. = 0.3693) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.3412, S.D. = 0.4053)

4.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า t (t-test) การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรเพศ และวุฒิการศึกษา

การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ		วุฒิการศึกษา	
	t	Sig.	t	Sig.
1. ด้านโครงสร้าง	2.958**	.003	-1.030	.304
2. ด้านเทคโนโลยี	2.335*	.020	-.593	.554
3. ด้านคน	.059	.953	.223	.824
4. ด้านวัฒนธรรม	1.547	.123	.721	.471
5. ด้านการติดต่อสื่อสาร	2.536*	.012	-.018	.985
รวม	2.979**	.003	-.189	.850

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า ด้านเทคโนโลยี และ ด้านการติดต่อสื่อสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านโครงสร้าง และโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในภาพรวม และรายด้าน จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

การบริหารการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	อายุ		ประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงาน		ขนาดสถานศึกษา	
	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
1. ด้านโครงสร้าง	3.024*	.030	2.383	.094	.825	.481
2. ด้านเทคโนโลยี	2.354	.072	.958	.385	.303	.823
3. ด้านคน	2.452	.063	.571	.566	.171	.916
4. ด้านวัฒนธรรม	5.267***	.001	5.241**	.006	1.754	.156
5. ด้านการติดต่อสื่อสาร	.551	.648	1.192	.305	1.514	.211
รวม	2.537	.057	.614	.542	.788	.502

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านโครงสร้างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครูที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านโครงสร้าง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีการปรับตัวที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยปัจจุบัน เพื่อพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าของสถานศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของด้านการติดต่อสื่อสารที่ผู้บริหารให้ความสำคัญมากที่สุด อาจจะเนื่องด้วยมองเห็นถึงความสำคัญในการติดต่อสื่อสาร ความสะดวกรวดเร็ว และถูกต้องในการรับข้อมูลข่าวสาร ที่สามารถทำให้ครูทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อข่าวสาร และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น และเป็นส่วนสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลง

แต่ในด้านคนให้ความสำคัญน้อยที่สุด อาจเนื่องด้วย บริบทของโรงเรียนที่ยังขาดความพร้อมในการจัดครูเข้าปฏิบัติงานได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ยังขาดทรัพยากรบุคคลในการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับ วิริยฤทธิ์ กองหล้า (2565) ได้ศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 4 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวัฒนธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างองค์กร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านเทคโนโลยี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านคนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

5.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา อภิปรายผลดังนี้

5.2.1 ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านในแต่ละเพศ พบว่า ในเพศชาย ด้านการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านโครงสร้าง และด้านคนตามลำดับ ในเพศหญิง พบว่า ด้านการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านโครงสร้าง และด้านคนตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายด้านยังพบว่า ด้านเทคโนโลยี และ ด้านการติดต่อสื่อสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านโครงสร้าง และโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน ทั้งในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผนงาน การกำหนดความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับตัวบุคคล เพื่อพร้อมรับในการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน รวมถึงการปฏิบัติตนในด้านต่างๆ จึงมองการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้นปัจจัยด้านเพศจึงมีผลต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ นครินทร์ ธิยะภูมิ, นิสรรัตน์ นวกิจไพฑูรย์, และสุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ (2563) ได้ศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน

5.2.2 ครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูอายุตั้งแต่ 20 ปี จนถึงอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ครูที่มีอายุ 41-50 ปี มีความพร้อมในด้านการพัฒนางาน มีความชำนาญด้านการจัดการเรียนการสอน มีตำแหน่งเป็นหัวหน้างาน และมีประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นระยะเวลานาน และยังมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง อาจได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันจึงทำให้มีทักษะตลอดจนมีศาสตร์ในการทำงาน สามารถประยุกต์ความรู้ต่างๆ ในการทำงานได้ดีกว่าครูที่อายุ 50 ปีขึ้นไป ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญและให้ความสนใจ และไว้วางใจในการปฏิบัติงานมากเป็นพิเศษ สอดคล้องกับ รอดิม สุธง (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีอายุต่างกัน ครูมีวัยวุฒิที่แตกต่างกัน มีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกัน และก้าวเข้ามาเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายแล้ว ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าอายุที่ต่างกันไม่สามารถบ่งบอกถึงทัศนคติต่อการทำงาน

ร่วมกับคนต่างวัย คนที่มีอายุต่างกันต้องร่วมงานกับคนหลากหลายช่วงวัย เพราะในแต่ละองค์กรจะประกอบไปด้วยบุคลากรต่างเจนเนอเรชั่นทั้งสิ้น

5.2.3 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน เมื่อพิจารณาพบว่า ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีอาจได้รับการมอบหมายงานจากผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้มข้นกว่า จึงมีมุมมอง มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ ตลอดจนมีศาสตร์ในการทำงาน สามารถประยุกต์ศาสตร์หรือความรู้ต่างๆ ที่ได้เล่าเรียนมาประกอบการทำงานได้ดีกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ผู้บริหารให้ความสำคัญและให้ความสนใจมากกว่า จึงได้รับการไว้วางใจมากเป็นพิเศษ สอดคล้องกับแนวคิดของ อภิษฎา ใช้หิวนริบ และทินกร พูลพุด (2562) ได้ศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่จาง จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านการศึกษา ไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจในเชิงของการบริหารเช่นกัน จึงทำให้ความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

5.2.4 ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารใช้การกระจายอำนาจและมีความเป็นธรรม มีขอบเขต มีกฎเกณฑ์ที่บุคลากรทุกคนยอมรับ มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความพอใจ ความสัมพันธ์อันดี มีการมอบหมายงานเหมาะสมตามความรู้ความสามารถประสบการณ์ และความถนัดของแต่ละบุคคล รวมทั้งเข้าใจถึงข้อแตกต่างระหว่างบุคคลอีกด้วย สอดคล้องกับ นูริดา แวนามะกัน (2563) ได้ศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่าง

5.2.5 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ในการบริหารการเปลี่ยนแปลง ขนาดของสถานศึกษาต่างกันย่อมมีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันออกไป เพื่อความพร้อมในการรับการพัฒนาศูนย์ที่ก้าวไกล ซึ่งในผลวิจัยนี้จะเห็นว่าสถานศึกษาขนาดกลางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด นั้นอาจเนื่องจากว่าโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสถานศึกษา นำไปสู่สถานศึกษาที่มีคุณภาพที่ต้องการได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนและพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษที่มีบุคลากรจำนวนมาก มักปรับเปลี่ยนได้ยาก จึงส่งผลให้ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันระหว่างกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับ นครินทร์ ยิยะภูมิ และคณะ (2563) ได้ศึกษาพบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โรงเรียนทุกขนาด ต่างมีบริบทที่ต้องมีการบริหารการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารแนวทางคล้ายๆ กัน จึงไม่มีความแตกต่างในภาพรวม

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผู้บริหารควรมีการพัฒนากลยุทธ์ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครูให้เกิดการยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง มีการจัดครูเข้าปฏิบัติงานได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียน

6.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับปรุงและพัฒนาการบริหารการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ตามตัวแปรเพศ โดยที่เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรมีการพัฒนาการบริหารการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน ด้านวัฒนธรรม และการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน ด้านวัฒนธรรม และการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เจริญ ภูวจิตร. (2565). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาโลกยุคผันผวน*. <http://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20220906-1.pdf>

นครินทร์ ธิยะภูมิ, นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ และสุรพงษ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์. (2563). การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 12(2), 138–149.

นุริดา แวนามะกัน. (2563). *การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

รอฮิม สุลหลง. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้* [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

วีรยุทธ กองหล้า. (2565). *การบริหารการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2565*.

<https://spmsongkhlhasatun.go.th/>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.

- อภิญา ไช้หวีพรบ และทินกร พูลพัฒ. (2562). การบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอแม่จัน สังกัด. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามทัศนคติของครู. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(2), 69-88.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). *หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ไทยวัฒนาพานิช.

ภาษาอังกฤษ

- Ahmad, M. A., Djamaluddin, P., & Khoirul, U. (2022). Change Management Framework: Development Curriculum of Islamic Education at School. *Indonesian Journal of Education and Social Studies (IJESS)*, 1(1), 1-11.
- Best, John W. (1977). *Research in Education* (3rd ed). Prentice Hall.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Peter, E., & Mikael, R. K. (2002). Change as Technology in a Swedish Secondary High School. *Ethnography and Education*, 17(2), 91-105.
- Simranjeet, K. B., Shikha, G., & Syed, N. H. (2023). The Mediating Role of Organizational Culture: Transformational Leadership and Change Management in Virtual Teams. *Asia Pacific Management Review*, 28(2), 120-131.

ปัญหาการสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ: ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดี
ที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน

Legal Problem with Prosecutorial Discretion to Prosecute: Studying Decision
not to Prosecute based on the Public Interest

อภิขญา ตั้งประเสริฐ* และ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล**

นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*

ศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*

Apichaya Tungprasert* and Surasak Likasitwatanakul**

Graduate Student of Master Degree Program in Criminal Law, Faculty of Law, Thammasat University*

Professor, Dr., Faculty of Law, Thammasat University**

Corresponding author E-mail: apcytps@gmail.com

(Received: July 19, 2023; Revised: July 27, 2023; Accepted: August 01, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ ความเข้าใจ แนวความคิด และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการในการสั่งคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนในกฎหมายประเทศไทย 2) เปรียบเทียบกฎหมายประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ และ 3) วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการตามกฎหมายไทยและแนวความคิดการมีอยู่ของประโยชน์สาธารณะต่อการดำเนินคดีอาญา โดยดำเนินการวิจัยจากการศึกษาจากหลักกฎหมายในพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการสั่งคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะหรือมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติหรือผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พ.ศ. 2554 ประมวลระเบียบสำหรับพนักงานอัยการประเทศอังกฤษ (Code for Crown Prosecutors) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น (The Code of Criminal Procedure Act No. 131 of 1948) ประกอบกับศึกษาจากหนังสือ ตำราทางวิชาการ และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสั่งคดีของพนักงานอัยการของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลจากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประเทศไทยใช้หลักการสั่งคดีตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) และหลักเกณฑ์การสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนเป็นไปตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติองค์กรอัยการฯ มาตรา 21 ประกอบกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ 2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยและขั้นตอนในการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน และการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนของประเทศไทยและต่างประเทศมีทั้งหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทสังคมและหลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศนั้น ๆ และ 3) ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจพิจารณาความเป็นประโยชน์สาธารณะของพนักงานอัยการยังไม่มี ความชัดเจน ปัญหาอำนาจในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนเป็นอำนาจของอัยการสูงสุดแต่เพียง

ผู้เดียว และปัญหาประชาชนให้ความสำคัญกับคำสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ แทนที่จะสนใจกับประสิทธิภาพในคำสั่งหรือ
คำวินิจฉัยของพนักงานอัยการ

คำสำคัญ: การสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ, หลักการสั่งคดีตามดุลพินิจ, คดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน

Abstract

This research addressed: 1) the knowledge, understanding, concepts, and legality of prosecutorial discretion not to prosecute based on public interest in Thailand; 2) concepts, legal principles, regulations, and practices related to criminal proceedings concerning public interest in Thailand through an international comparative legal study; and 3) the analysis of problems associated with prosecutorial discretion not to prosecute based on public interest in Thailand under the Public Prosecutor Organization and Public Prosecutors Act B.E. 2553 (2010). Additionally, the Office of the Attorney General Regulations for ordering criminal cases not in the public interest or that will affect national safety, security, or significant national interests, B.E. 2554 (2011), the Code for Crown Prosecutors, and the Code of Criminal Procedure Act No. 131 of 1948 of Japan were examined, along with academic texts, research findings related to prosecutors in Thailand and overseas, and information from computer networks, using qualitative analysis.

The results indicated that: 1) Thailand utilizes the principle of opportunity and criteria for ordering non-prosecution that is not beneficial to the public, as outlined in Section 21 of the Public Prosecutor Organization and Public Prosecutors Act B.E. 2553 (2010), and the Office of the Attorney General Regulations for ordering criminal cases not in the public interest or that will affect national safety, security, or significant national interests, B.E. 2554 (2011); 2) public prosecutors exercise discretion in deciding not to prosecute based on public interest in Thailand and abroad, employing similar and different criteria depending on the social context and national criminal proceedings principles; and 3) Thailand faces problems due to the lack of clear regulations for prosecutorial discretion in the public interest, the concentration of the power of prosecutorial discretion not to prosecute solely with the Attorney General, and public concerns centered on the prosecution orders by the prosecutor rather than the effectiveness of public prosecutor orders or decisions.

Keywords: Prosecution by Public Prosecutors, Opportunity Principle, Cases not Affecting the Public Interest

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาในเรื่องปริมาณคดีอาญาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่มากจนเกินไป ทำให้เกิดสภาวะคดีล้นศาลและผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เมื่อเป็นเช่นนี้ฝ่ายบริหารอย่างองค์กรอัยการผู้มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องคดี

หากพิจารณาข้อเท็จจริงที่ปรากฏแล้วเห็นว่าเป็นคดีอาญาที่ไม่รุนแรง คดีที่มีผลเสียหายน้อยต่อสังคมค่อนข้างน้อย คดีที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่ไม่มีความชั่วร้ายในตัวเอง พนักงานอัยการควรจะไม่สั่งฟ้องคดีนั้น ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานอัยการควรคำนึงด้วยว่า หากฟ้องคดีไปแล้วสังคมจะได้รับประโยชน์จากการสั่งฟ้องคดีอาญานั้นหรือไม่ (มรสันต์ โสรรัตน์, 2558) ดังนั้น พนักงานอัยการควรใช้ดุลพินิจไตร่ตรองอย่างรอบคอบและตระหนักถึงประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) เป็นสำคัญ โดยการพิจารณาถึงประโยชน์สาธารณะได้บัญญัติไว้ในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ซึ่งต่อไปนี้อยู่ในบทความจะชื่อว่า “พระราชบัญญัติองค์กรอัยการฯ” ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ พนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีทุกคดีต่อศาลเสมอไป เมื่อได้คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะหรือความปลอดภัย ความมั่นคงของชาติหรือผลประโยชน์สำคัญของประเทศ ประกอบกับต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการสั่งคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะชน หรือมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติหรือผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พ.ศ. 2554 ซึ่งต่อไปนี้อยู่ในบทความจะชื่อว่า “ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ”

ประเด็นปัญหา คือ การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาความเป็นประโยชน์สาธารณะมีความเป็นอัตวิสัย เป็นไปตามดุลพินิจของพนักงานอัยการแต่ละคน ประกอบระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ ไม่มีการวางกรอบหลักเกณฑ์การพิจารณาให้ชัดเจน พนักงานอัยการจึงมักสั่งฟ้องคดีไป และให้ศาลทำหน้าที่เป็นผู้ชี้ขาดสุดท้ายแทน ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของชาติประสิทธิภาพ ประกอบกับผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลสถิติจำนวนคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะชนประจำปี พ.ศ. 2553 ถึง ปี พ.ศ. 2564 (สำนักงานคดีกิจการอัยการสูงสุด, 2564) และข้อมูลสถิติคดีอาญา ปี พ.ศ. 2553 ถึง ปี พ.ศ. 2564 จำแนกเป็นรายภาค และประเภทคดี (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ, 2564) เมื่อได้วิเคราะห์เปรียบเทียบจำนวนสถิติคดีอาญาทั้งหมดกับจำนวนคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะชน พบว่า คดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะชนเป็นเพียงร้อยละ 0.002 (ร้อยละที่มากที่สุด) ของจำนวนคดีอาญาที่จำแนกเป็นรายภาคและประเภทคดีเท่านั้น เช่น สถิติล่าสุดในปี 2564 มีจำนวนคดีอาญาทั้งหมด 1,041,876 คดี แต่มีจำนวนคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะชนเพียง 12 คดีเท่านั้น ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.001 ของคดีอาญาทั้งหมด สาเหตุหลักที่จำนวนคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะชนมีจำนวนที่น้อยอย่างมากเพราะขั้นตอนในการเสนอความเห็นตามข้อ 5 ของระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ ตั้งแต่ขั้นหัวหน้าพนักงานอัยการไปสู่ชั้นอัยการสูงสุดเพื่อให้อัยการสูงสุดพิจารณาสั่งไม่ฟ้องคดีต้องผ่านขั้นตอนหลายขั้นตอน มีความซับซ้อนยุ่งยาก และผ่านการพิจารณาของพนักงานอัยการหลายคน ส่งผลให้คดีค้างอยู่ในชั้นพนักงานอัยการ ทำให้พนักงานอัยการตัดสินใจแก้ปัญหาโดยสั่งฟ้องคดีแทนที่จะไม่สั่งฟ้องคดี (ปกป้อง ศรีสนิท, 2564) แม้การสั่งฟ้องคดีนั้นจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะเลยก็ตาม เพื่อไม่ให้เกิดความซับซ้อนความยุ่งยากในการเสนอความเห็น และไม่ให้มีคดีค้างอยู่ในชั้นพนักงานอัยการเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า มีประเด็นปัญหาหลายประการในระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ ฉบับนี้ จึงเห็นควรปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริง เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนได้เสียของประชาชน ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจ แนวความคิด และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการในการสั่งคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะชนในกฎหมายประเทศไทย

2.2 เพื่อเปรียบเทียบกฎหมายประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการตามกฎหมายไทยและแนวความคิดการมีอยู่ของ
ประโยชน์สาธารณะต่อการดำเนินคดีอาญา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักกฎหมายในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการฯ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ ประมวล
ระเบียบสำหรับพนักงานอัยการประเทศอังกฤษ (Code for Crown Prosecutors) ในหมวด The Full Code Test และ
มาตรา 248 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น (The Code of Criminal Procedure Act No. 131 of 1948)

3.2 ศึกษาจากเอกสารหนังสือ ตำราทางวิชาการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ใน
หัวข้อหลักการสั่งคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนของพนักงานอัยการไทย อังกฤษ ญี่ปุ่น ของนักวิชาการไทย เช่น ศาตราจารย์
ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท นายอดุลยคุปต์ ทองจีน และนางสาววรพรรณ อ่อนสีบุตร เป็นต้น
นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น McConville Michael และสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเว็บไซต์
ในระบบอินเทอร์เน็ตทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

3.3 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งของประเทศไทย
และต่างประเทศ

3.4 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จากข้อมูล เอกสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทย
และต่างประเทศ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งอยู่ภายใต้การให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่
ปรึกษา เพื่อหาข้อสรุปโดยนำข้อมูลที่ศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาการสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ: ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่
สาธารณชน ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

4.1 ศึกษาความรู้ ความเข้าใจ แนวความคิด และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ
ในการสั่งคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนในกฎหมายประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติหน้าที่หรือการพิจารณาคดี
ของพนักงานอัยการไทย เป็นไปตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการฯ ซึ่งวางหลักว่า “พนักงานอัยการมีอิสระในการ
พิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” กล่าวคือ พนักงาน
อัยการมีดุลพินิจในการพิจารณาดำเนินคดีอาญา ตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยดุลพินิจ (Opportunity Principle) คือ เมื่อ
พนักงานอัยการพิจารณาพยานหลักฐานจากการสอบสวนแล้วมีเหตุผลเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำความผิดและมีหลักฐานเพียงพอที่จะ
ฟ้องคดีได้ แต่เมื่อได้พิจารณาถึงประโยชน์สาธารณะแล้ว กลับมีผลได้เสียที่สังคมจะได้รับจากการฟ้องคดีและมีผลร้ายที่จะเกิดแก่
ผู้ต้องหามากกว่า พนักงานอัยการอาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีได้ (คณิต ณ นคร, 2564) และวรรคสองวางกรอบของการพิจารณา
คดีว่า “ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัย
หรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์สำคัญต่อประเทศ ให้เสนอต่ออัยการสูงสุดและอัยการสูงสุดสั่งไม่ฟ้องได้ ทั้งนี้
ตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด โดยความเห็นชอบของ ก.อ.” ซึ่งระเบียบดังกล่าวก็คือ ระเบียบสำนักงานอัยการ
สูงสุดฯ

โดยในส่วนของการสั่งฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนเป็นไปตามข้อ 5 ของระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ วางหลักว่า “ในการพิจารณาสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการคนหนึ่งคนใดเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน ตามข้อ 6 ... ให้เสนอความเห็นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ หากหัวหน้าพนักงานอัยการเห็นด้วยหรือในกรณีที่หัวหน้าพนักงานอัยการเห็นเอง ให้ทำความเห็นตามลำดับชั้นเสนอต่ออัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาสั่ง” เห็นได้ว่า บทบัญญัตินี้กล่าวถึงขั้นตอนของการทำคำสั่งคดี โดยลำดับแรกพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะต้องเป็นผู้พิจารณาก่อนว่าคดีที่ได้รับมอบหมายสมควรจะสั่งฟ้องคดีหรือไม่ เมื่อได้คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะแล้ว หากมีประโยชน์ต่อสังคมพนักงานอัยการก็จะสั่งฟ้องคดีและเข้าสู่การดำเนินคดีอาญาตามปกติ แต่หากเห็นว่าไม่มีประโยชน์ต่อสังคมและไม่สมควรดำเนินคดีอาญาต่อไป พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนคดีต้องทำความเห็นเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากเห็นด้วยกับความเห็นที่ไม่สมควรดำเนินคดีต่อไป หรือในกรณีที่หัวหน้าพนักงานอัยการเห็นเอง ก็ต้องทำความเห็นตามลำดับชั้น และส่งไปให้อัยการสูงสุดพิจารณา และอัยการสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งคดีเป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งก็คือการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งฟ้องคดี โดยเป็นการตรวจสอบภายในองค์กรแบบผู้บังคับบัญชา เช่นนี้ การสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนจึงมีขั้นตอนที่ต้องผ่านการพิจารณาถึง 3 ขั้นตอน คือ 1. พนักงานอัยการเจ้าของสำนวน 2. พนักงานอัยการผู้เป็นหัวหน้า และ 3. อัยการสูงสุด หรือหากอัยการสูงสุดเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน อัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องหรือถอนฟ้องแล้วแต่กรณี ตามข้อ 9 ของระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ (สุริยา ปานแป้น และอนวัณณ์ บุญนันท์, 2563)

สำหรับการพิจารณาองค์ประกอบหรือปัจจัยว่าคดีใดเป็นคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน เป็นไปตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ ข้อ 6 ซึ่งวางหลักว่า ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน ตามข้อ 5 ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยแสดงเหตุผลอันสมควรประกอบ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) สาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด
- (2) อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ อาชีพ ฐานะ ความสัมพันธ์ทางครอบครัว และประวัติของผู้ต้องหา
- (3) ลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิด ผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดการได้รับผลร้ายของผู้ต้องหาอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเอง
- (4) สำนึกของผู้ต้องหา การได้รับการบรรเทาผลร้ายของผู้เสียหาย ความเห็นของผู้เสียหายต่อการฟ้องผู้ต้องหา ความคาดหวังถึงผลที่ผู้ต้องหาจะได้รับจากการถูกฟ้อง
- (5) ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (6) ประโยชน์ของรัฐที่จะได้จากการฟ้องผู้ต้องหา

ตัวอย่างคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน คดีผู้เยาว์ลักทรัพย์ของที่มีราคาไม่สูง ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้เสียหายเป็นประจักษ์พยานให้การยืนยันว่าเห็นผู้ต้องหาขึ้นอยู่ข้างรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายโดยในมือของผู้ต้องหามีนอตแกนโคนาร์ของ ผู้เสียหายและกุญแจเลื่อน ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพว่าได้ใช้กุญแจเลื่อนดังกล่าวลักถอดเอานอตแกนไขจากรถของผู้เสียหาย พยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิสูจน์ความผิดต่อผู้ต้องหา แต่ปรากฏว่าผู้ต้องหาอายุเพียง 16 ปีเศษ ยังมีสภาพเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนหนังสือและผู้ใหญ่บ้านท้องที่ที่ผู้ต้องหาอาศัยอยู่รับรองว่าผู้ต้องหามีความประพฤติดี เรียบร้อย ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน ทั้งทรัพย์สินของกลางที่ลักก็มีราคาเล็กน้อยเพียง 200 บาท และผู้เสียหายไม่ติดใจเอาความ ประกอบกับระหว่างสอบสวนผู้ต้องหา

ถูกควบคุมตัวอยู่ 4 วัน นับว่าได้รับโทษเพียงพอให้เกิดการเช็ดหลาบ การฟ้องคดีจึงไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน พนักงานอัยการจึงสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร (วรพรรณ อ่อนสืบุตร, 2560)

4.2 ผลการเปรียบเทียบกฎหมายประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ

4.2.1 ปัจจัยและขั้นตอนในการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนในต่างประเทศ

สำหรับประเทศอังกฤษใช้หลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) พนักงานอัยการในประเทศอังกฤษต้องปฏิบัติตาม Code for Crown Prosecutors เป็นประมวลระเบียบสำหรับพนักงานอัยการ บางกรณีพนักงานอัยการอาจจะต้องพิจารณาว่าคดีที่ประชาชนฟ้องร้องนั้นมีประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมด้วยหรือไม่ (It is in The Public Interest to Do so) (McConville, 1993) ซึ่งในการพิจารณาสำนวนคดีอาญาและการมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีอาญา มีหลักเกณฑ์พอสังเขปที่กำหนดไว้ใน The Prosecution of Offences Act 1985 โดยมีหลักการ คือ หลัก The Full Code Test ที่ประกอบไปด้วยการพิจารณา 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนแรก The evidential stage คือ พิจารณายานหลักฐานในคดีอาญาว่ามีเพียงพอต่อการฟ้องคดีหรือไม่ โดยพิจารณาทั้งข้อกฎหมายว่าเป็นความผิดหรือไม่ และพยานหลักฐานว่ามีน้ำหนักเพียงพอที่จะทำให้ศาลเชื่อหรือไม่ และ 2) ขั้นตอนที่สอง The public interest stage คือ การพิจารณาเรื่องประโยชน์สาธารณะ คือการพิจารณาว่าหากมีการสั่งฟ้องคดีและดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดจะเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะหรือไม่ ถ้ามีประโยชน์ต่อสาธารณะพนักงานอัยการจะดำเนินการสั่งฟ้องคดี แต่ถ้าไม่มีประโยชน์ต่อสาธารณะพนักงานอัยการก็จะไม่ดำเนินการสั่งฟ้องคดี (ปกป้องศรีสินท, 2563)

พนักงานอัยการอังกฤษนำปัจจัยต่อไปนี้มาพิจารณาประกอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ 1) ความรุนแรงของการกระทำความผิดมีเพียงใดระดับความร้ายแรงของการกระทำความผิดนั้นมีมากน้อยเป็นไปได้อย่างไรสมควรที่จะมีการฟ้องคดีต่อศาล 2) ความผิดของผู้กระทำความผิดมีเพียงใด หากความน่าตำหนิในการกระทำที่เกิดจากตัวผู้กระทำความผิดเองมีมากย่อมสมควรจะฟ้องคดีต่อศาล 3) พฤติการณ์ดังกล่าวก่อความเสียหายและเป็นอันตรายต่อผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบอย่างไร 4) ในขณะกระทำความผิดผู้กระทำอายุต่ำกว่า 18 ปีหรือไม่ 5) ผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคม หากการกระทำความผิดนั้นเกิดผลกระทบกับชุมชนหรือสังคมมา 6) การฟ้องคดีได้สัดส่วนหรือไม่ กล่าวคือ ต้นทุนของรัฐในการดำเนินคดีกับผลสุดท้ายที่สังคมได้รับประโยชน์ได้สัดส่วนหรือไม่ (Prosecution Code, 2001)

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี ปัจจัยต่าง ๆ ที่พนักงานอัยการนำมาพิจารณาอาจทำให้พนักงานอัยการเห็นว่าควรให้โอกาสผู้ต้องหาและปรับใช้วิธีการอื่นที่เหมาะสมแทนที่จะฟ้องร้องคดีต่อศาล พนักงานอัยการก็มีอำนาจในการสั่งคดีตามความเหมาะสมได้เช่นเดียวกัน คือ เมื่อการฟ้องไม่มีความจำเป็นยังอาจใช้วิธีการอื่นแทนการฟ้องคดี (An Out-of-Court Disposal) ซึ่งพนักงานอัยการสามารถออกคำสั่งได้ ดังนี้ 1) ตักเตือนแบบ Simple caution ในความผิดที่ได้กระทำเป็นครั้งแรก และความผิดที่ได้กระทำลงต้องเป็นความผิดเล็กน้อย โดยมีการแบ่งวิธีการใช้มาตรการดังกล่าวสำหรับผู้ใหญ่ และสำหรับเด็กและเยาวชน 2) คำสั่งชะลอฟ้อง (Conditional Caution) ใช้สำหรับผู้ต้องหาที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย โดยพนักงานอัยการจะไม่ฟ้องคดีทันที แต่อาจกำหนดเงื่อนไขบางประการที่กฎหมายให้อำนาจเป็นหลักประกันว่าเมื่อผู้ต้องหาได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วนจะยุติการดำเนินคดีอาญา (Ministry of Justice, 2015) และ 3) คำสั่งปรับตามใบสั่ง หรือ Penalty Notice for Disorder (PND) หรือ คำสั่งปรับที่กำหนดไว้แก่ฐานความผิดเป็นจำนวนแน่นอนตายตัวที่เรียกว่า Fixed Penalty Notice (FPN) โดยมักจะใช้กับคดีเล็กน้อยที่ไม่จำเป็นต้องให้ศาลเป็นผู้กำหนด ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นผู้บังคับใช้วิธีการนี้ (วรพรรณ อ่อนสืบุตร, 2560)

ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยและประเทศอังกฤษ มีหลักเกณฑ์การสั่งฟ้องคดีเหมือนกัน คือ ใช้หลักการสั่งฟ้องคดีตามดุลพินิจ และมีปัจจัยในการพิจารณาว่าคดีใดเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนที่คล้ายคลึงกัน โดยกำหนดปัจจัยการพิจารณาไว้แบบละเอียด เพียงแต่ใน The Full Code Test ของประเทศอังกฤษ ได้กำหนดเรื่องของอายุในการใช้ดุลพินิจพิจารณาไว้อย่างชัดเจน คือ 18 ปี พนักงานอัยการประเทศอังกฤษจะไม่สั่งฟ้องคดีแก่ผู้กระทำความผิดนั้น และจะใช้วิธีการอื่นแทนการฟ้องคดี ซึ่งแตกต่างจากระเบียบสำนักงานอัยการฯ ข้อ 6 ที่กำหนดเพียงให้พนักงานอัยการพิจารณาถึงอายุผู้กระทำความผิด แต่มีได้ระบุเจาะจงชัดเจนว่าอายุต่ำกว่า 18 ปี อีกทั้งไม่ได้ให้อำนาจพนักงานอัยการในการมีอำนาจสั่งมาตรการอย่างอื่น (Diversion) แทนการสั่งฟ้องคดี และขั้นตอนการพิจารณาว่าคดีใดเป็นประโยชน์สาธารณะหรือไม่ ประเทศอังกฤษกำหนดไว้เป็นขั้นตอนที่สองถัดจากขั้นตอนการพิจารณาพยานหลักฐาน หมายความว่า ทุก ๆ คดีพนักงานอัยการของประเทศอังกฤษต้องพิจารณาความเป็นประโยชน์สาธารณะด้วยเสมอ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายไทยที่ได้กำหนดเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน

สำหรับกฎหมายประเทศญี่ปุ่นใช้หลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจ (Opportunity principle) และการสั่งฟ้องคดีอาญาเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 248 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่น (The Code of Criminal Procedure Act No. 131 of 1948) ได้วางหลักว่า “การฟ้องคดีอาจถือว่าไม่มีความจำเป็นเมื่อได้คำนึงถึงลักษณะ อายุ สภาพแวดล้อม ความหนักเบาหรือข้อลดหย่อนในการกระทำความผิดนั้น สภาพการณ์ภายหลังการกระทำความผิด และเมื่อเป็นเช่นนั้นย่อมไม่สมควรที่จะฟ้องคดี” ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาว่าคดีใดควรสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องไว้ 3 ประการแบบกว้าง คือ 1) ลักษณะ อายุ สภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด ได้แก่ บุคลิก ลักษณะ อายุ และสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิดนั้น รวมถึงอาชีพของผู้กระทำความผิด หรือประวัติชีวิตของผู้กระทำความผิด 2) ความหนักเบาและพฤติการณ์ของการกระทำความผิด หรือความร้ายแรงแห่งความผิด ขึ้นอยู่กับโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นในบทกฎหมายโดยตรง และ 3) สภาพการณ์ภายหลังการกระทำความผิด เช่น การกระทำความผิดนั้นก่อให้เกิด ผลร้ายต่อสังคมหรือไม่ การฟ้องคดีจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนหรือไม่ เป็นต้น (อดิสร ไชยคุปต์, 2542)

ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายประเทศญี่ปุ่นไม่ได้กำหนดอย่างชัดเจนว่าปัจจัยตามมาตรา 248 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่น คือการพิจารณาความเป็นประโยชน์สาธารณะ แต่จะเป็นการพิจารณาว่าการสั่งฟ้องคดีนั้นมีความจำเป็นต่อกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ หากไม่จำเป็นพนักงานอัยการประเทศญี่ปุ่นก็จะสั่งไม่ฟ้องคดีนั้น ซึ่งตามมาตรา 248 เป็นการกำหนดปัจจัยการพิจารณาแบบกว้าง เป็นข้อแตกต่างกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ ที่กำหนดว่า ข้อ 6 คือ ปัจจัยพิจารณาความเป็นประโยชน์สาธารณะในการสั่งฟ้องคดีของประเทศไทย และกำหนดไว้ละเอียดกว่ากฎหมายญี่ปุ่น หากไม่สั่งฟ้องคดีพนักงานอัยการญี่ปุ่นมีวิธีการอื่นนอกเหนือจากการฟ้องคดีได้ คือ พนักงานอัยการญี่ปุ่นมีอำนาจสั่งชะลอฟ้องได้ (Suspension) ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากกฎหมายของไทย ที่พนักงานอัยการมีอำนาจเพียงแค่สั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องคดีเท่านั้น

4.2.2 การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนในต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีในประเทศที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น คือ ประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่น สามารถแบ่งระบบการตรวจสอบได้เป็น 2 ประเภท คือ ระบบการตรวจสอบโดยภายในองค์กร และระบบการตรวจสอบโดยภายนอกองค์กร

สำหรับระบบการตรวจสอบโดยภายในองค์กร พบว่า หลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษ พนักงานอัยการแต่ละคนมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจตัดสินใจฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องการตรวจสอบคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีจากผู้บังคับบัญชาภายในองค์กรกันเอง พนักงานอัยการผู้รับมอบหมายสำนวนสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ ซึ่งตาม The Code for Crown Prosecutors ในหมวด Reconsidering a Prosecution Decision วางหลักว่าประชาชนควรไว้วางใจ

การตัดสินใจสั่งคดีของพนักงานอัยการ เช่นนี้ จากการที่พนักงานอัยการอังกฤษมีอำนาจใช้ดุลพินิจและตัดสินใจสั่งคดีอย่างอิสระ ทำให้มีหน้าที่ต้องตรวจสอบความถูกต้องในการสั่งคดีของตนเองอยู่เสมอ ส่วนในประเทศญี่ปุ่น โดยหลักทั่วไปแล้วพนักงานอัยการแต่ละคนมีอำนาจในการสั่งไม่ฟ้องคดีได้ด้วยตนเอง ซึ่งสำหรับคดีไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน พนักงานอัยการผู้รับมอบหมายสำนวนต้องบันทึกสาระสำคัญของข้อเท็จจริงในคดี เหตุผลในการสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าวอย่างละเอียดครบถ้วน โดยต้องแสดงเป็นลายลักษณ์อักษร และบันทึกนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากอัยการอาวุโสตามลำดับชั้นอีกครั้ง ซึ่งการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าวจะมีขึ้นเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องคัดค้านต่อหัวหน้าสำนักงานอัยการ คล้ายกับการอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานอัยการผู้รับมอบหมายสำนวน จึงให้หัวหน้าพนักงานอัยการผู้เป็นผู้บังคับบัญชาเข้ามาตรวจสอบดูรายละเอียดในคดีนั้นอีกครั้ง ว่าการสั่งไม่ฟ้องคดีเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ มีเหตุผลเป็นไปตามที่พนักงานอัยการผู้รับมอบหมายสำนวนได้บันทึกไว้หรือไม่

สำหรับระบบการตรวจสอบโดยภายนอกองค์กร พบว่า การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการ โดยองค์กรภายนอกที่ปรากฏในประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่น มีอยู่ 4 รูปแบบ คือ การตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ โดยองค์กรอื่น โดยประชาชน และโดยผู้เสียหายเอง

(1) การตรวจสอบโดยศาล ประเทศอังกฤษ ศาลจะเข้ามาตรวจสอบการดำเนินการของพนักงานอัยการในกรณีที่ต้องการไต่สวนมูลฟ้อง โดยมีอำนาจตรวจสอบการสั่งคดีของพนักงานอัยการได้ และแม้ในคดีนั้นจะไม่มีคดีไต่สวนมูลฟ้องศาลพิพากษามีอำนาจพิพากษายกฟ้องได้ ซึ่งก็เป็นการตรวจสอบโดยอ้อมทางหนึ่ง สำหรับประเทศญี่ปุ่น ศาลจะพิจารณาพยานหลักฐานของคู่ความ และหากพบว่าพยานหลักฐานของพนักงานอัยการยังไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนปราศจากข้อสงสัยได้ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามฟ้องของพนักงานอัยการหรือไม่ ซึ่งเป็นการที่ศาลได้ทบทวนการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการผ่านการพิจารณาพยานหลักฐานของพนักงานอัยการ ถ้าผู้เสียหายไม่พอใจคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ สามารถร้องขอต่อศาลจังหวัดที่สำนักงานอัยการนั้นประจำอยู่ให้นำคดีขึ้นสู่การพิจารณาได้ (มรุสันต์ ไสรัดน์, 2558)

(2) การตรวจสอบโดยองค์กรอื่น สำหรับประเทศอังกฤษ คือ รัฐสภา เพราะผู้รับผิดชอบนโยบายการฟ้องคดีต่อรัฐสภา คือ Attorney-General ผู้แต่งตั้งและกำกับดูแล Director of Public Prosecution (DPP) ทำให้ DPP ต้องเสนอรายงานการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เสมือนเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง จึงถือว่าพนักงานอัยการมีความรับผิดชอบโดยอ้อมต่อรัฐสภา สำหรับประเทศญี่ปุ่น คือ คณะกรรมการตรวจสอบการฟ้อง (Kensatsu shinsakai, Prosecution Review Commission, Inquest of Prosecution) ควบคุมการใช้ดุลพินิจตรวจสอบความชอบธรรมในการใช้ดุลพินิจการไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ แม้จะไม่มีผู้เสียหายยื่นคำร้องก็ตาม โดยจะตรวจสอบความถูกต้องของการไม่ฟ้องคดีทุกประเภทและให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงงานคดี ซึ่งคำตัดสินของคณะกรรมการมี 3 กรณี คือ ให้คำแนะนำว่าให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดเป็นคดีต่อศาล ให้คำแนะนำว่าการสั่งไม่ฟ้องคดีพนักงานอัยการนั้นไม่เหมาะสม และให้คำแนะนำว่าการสั่งไม่ฟ้องคดีพนักงานอัยการนั้นเหมาะสมแล้ว (กรณัท สร้อยทอง, 2564)

(3) การตรวจสอบโดยประชาชน สำหรับประเทศอังกฤษ ประชาชนจึงสามารถวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของพนักงานอัยการผ่านสื่อมวลชน และมีข้อกำหนดตามกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ที่ให้พลเมืองทุกคนมีหน้าที่จะต้องช่วยกันธำรงรักษากฎหมาย ระเบียบของบ้านเมือง ถือว่าประชาชนเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องคดีอาญา สำหรับประเทศญี่ปุ่นประชาชนทั่วไปไม่มีอำนาจเรียกร้องให้ตรวจสอบดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการได้ แต่ถ้าหากเป็นประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งไม่ฟ้องคดีนั้น อาจเรียกร้องให้มีการฟ้องร้องคดีอีกครั้งผ่านคณะกรรมการ Kensaturu Shinsakai Hou ได้

(4) การอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีเอง สำหรับประเทศอังกฤษ ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีเองได้ แต่ใน ความผิดบางประเภทอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานอัยการเท่านั้น แต่สำหรับประเทศญี่ปุ่น ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้อง จึงไม่สามารถ ตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการได้โดยตรง แต่ผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ และผู้ร้องขอ สามารถยื่นคำร้อง คัดค้านต่อหัวหน้าสำนักงานอัยการได้

4.3 ผลการปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการตามกฎหมายไทยและแนวความคิดการมีอยู่ของประโยชน์ สาธารณะต่อการดำเนินคดีอาญา ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นปัญหาที่พบหลายประการ ดังนี้ 1) ปัญหาหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจ พิจารณาความเป็นประโยชน์สาธารณะของพนักงานอัยการยังไม่มี ความชัดเจน 2) ปัญหาอำนาจในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็น ประโยชน์แก่สาธารณชนเป็นอำนาจของอัยการสูงสุดแต่เพียงผู้เดียว และ 3) ปัญหาประชาชนให้ความสำคัญกับคำสั่งฟ้องคดีของ พนักงานอัยการ แทนที่จะสนใจกับประสิทธิภาพในคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของพนักงานอัยการ

5. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัญหาการสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ: ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ สาธารณชน ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

5.1 ศึกษาความรู้ ความเข้าใจ แนวความคิด และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการในการ สั่งคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนในกฎหมายประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยใช้หลักการสั่งคดีตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) และการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนเป็นไปตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการฯ มาตรา 21 ประกอบ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ (พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553, 2553) ซึ่งระเบียบยังไม่ได้วาง กรอบและหลักเกณฑ์ในการสั่งคดีไว้อย่างชัดเจน อาจก่อให้เกิดข้อสงสัยว่ากรณีใดบ้างที่จะถือว่าเป็นหรือไม่เป็นคดีที่ไม่เป็นประโยชน์ แก่สาธารณชน ทำให้การสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการไทยไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความลักลั่นในการสั่งคดี อันอาจส่งผล ถึงมาตรฐานในการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการและกระทบถึงการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ และมีเพียงอัยการสูงสุด ผู้เดียวที่เป็นผู้มีอำนาจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน (ปกป้อง ศรีสนิท, 2563)

5.2 ผลการเปรียบเทียบกฎหมายประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ ในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ

5.2.1 ปัจจัยและขั้นตอนในการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนของกฎหมาย ต่างประเทศ พบว่า ลำดับแรก พนักงานอัยการจะต้องพิจารณาว่าคดีนั้นมีพยานหลักฐานเพียงพอต่อการฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ต่อจากนั้นก็จะเป็นการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจที่จะสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี โดยการใช้ดุลพินิจว่าหากฟ้องคดีนั้นแล้วจะเป็น ประโยชน์สาธารณะหรือไม่ พนักงานอัยการแต่ละประเทศมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันไป บางประเทศได้เปิดกว้างให้พนักงานอัยการ ใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังกำหนดปัจจัยต่าง ๆ ในการใช้พิจารณาไว้อย่างชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจของพนักงาน อัยการ เช่น ประเทศอังกฤษ ที่มีปัจจัยทั้งทางด้านสนับสนุนการสั่งฟ้องคดีและไม่สนับสนุนสั่งฟ้องคดี (เสาวลักษณ์ แก้วกมล, 2554)

5.2.2 การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนในต่างประเทศ พบว่า การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจสั่งคดีอาญาในต่างประเทศ การควบคุมตรวจสอบที่รัดกุมและมีประสิทธิภาพในการทำให้สาธารณชน มีความเชื่อมั่นที่จะให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดี ควรจะมีแนวทางปฏิบัติ โดยการกำหนดแนวทางปฏิบัติ นอกจาก จะเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบในองค์กรแล้วยังเป็นข้อมูลให้สาธารณชนใช้ตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการด้วย

ในแต่ละระบบใช้วิธีการควบคุมพนักงานอัยการที่ต่างกันไป ระบบพนักงานอัยการส่วนใหญ่จะมีการตรวจสอบกันเองจากภายในองค์กรพนักงานอัยการ โดยให้ประชาชนสามารถร้องเรียน และอุทธรณ์คำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการไปตามลำดับชั้น ซึ่งขั้นตอนการอุทธรณ์คำสั่งคำตัดสินของพนักงานอัยการมีลักษณะคล้ายการอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาของศาล (วรพรรณ อ่อนสีบุตร, 2560)

5.3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการตามกฎหมายไทยและแนวความคิดการมีอยู่ของประโยชน์สาธารณะต่อการดำเนินคดีอาญา

5.3.1 ปัญหาหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจพิจารณาความเป็นประโยชน์สาธารณะของพนักงานอัยการยังไม่มี ความชัดเจน พบว่า แม้ประเทศไทยมีบัญญัติให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีได้โดยไม่จำกัด แต่พนักงานอัยการของประเทศไทยกลับใช้ดุลพินิจไม่สั่งฟ้องคดีในอัตราที่น้อยมาก และมักสั่งฟ้องคดีตามตัวบทกฎหมายอย่างเคร่งครัด เนื่องจากระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ นั้นยังขาดความชัดเจนในการปฏิบัติตามอยู่ และยังไม่มีการรอบที่ชัดเจนเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่ากรณีใดจึงเรียกว่าเป็นคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน (ปกป้อง ศรีสนิท, 2564) ซึ่งจากบทสัมภาษณ์ของนายอศุลยุคลต์ ทองจีน กรณีการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนของพนักงานอัยการในหัวข้อ ทศนคติของพนักงานอัยการที่มีต่อการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนแล้วจะถูกกล่าวหาในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ หากมีพยานหลักฐานเพียงพอในการสั่งฟ้องคดีแก่ผู้กระทำความผิด โดยความเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนจะถูกกล่าวหาเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบ (Thongjean, 2014) ส่งผลให้ส่วนมากในทางปฏิบัติพนักงานอัยการจะใช้หลักการสั่งคดีตามกฎหมายเสียมากกว่า เนื่องจากมีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ชัดเจนและหลักการวินิจฉัยที่แน่นอนกว่า สะดวกแก่การพิจารณาทำให้การสั่งคดีได้ไม่ผิดพลาดและถูกต้องตามหลักนิติธรรม ไม่ถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ โดยไม่คำนึงถึงหลักการสั่งคดีตามดุลพินิจที่เป็นหลักที่แท้จริงในการสั่งคดีของพนักงานอัยการประเทศไทย

5.3.2 ปัญหาอำนาจในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนเป็นอำนาจของอัยการสูงสุดแต่เพียงผู้เดียว พบว่า ตามที่ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ ข้อ 5 วรรคแรก กำหนดให้พนักงานอัยการมีดุลพินิจในการพิจารณาสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน แต่ต้องเสนอความเห็นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ หากหัวหน้าพนักงานอัยการเห็นฟ้องด้วยหรือเห็นเองให้ทำความเห็นตามลำดับชั้นเสนอต่ออัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาสั่ง ซึ่งเป็นอำนาจของอัยการสูงสุดแต่เพียงผู้เดียวในการพิจารณา ก่อให้เกิดความล่าช้าในการเสนอความเห็นการสั่งคดี มีขั้นตอนการเสนอความเห็นตามลำดับชั้นหลายขั้นตอน ซึ่งหากอัยการสูงสุดไม่เห็นด้วยกับการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน และมีคำสั่งให้ฟ้องคดีจะมีผลทำให้พนักงานอัยการที่เสนอความเห็นนั้นมาอาจถูกครหาหรืออาจถูกดำเนินคดีในการทำหน้าที่ในความเป็นกลางได้ นอกจากนี้ จากบทสัมภาษณ์ของนายอศุลยุคลต์ ทองจีน ในหัวข้อกรณีกฎหมายและข้อบังคับที่ให้อำนาจการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการมีผลการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการหรือไม่นั้น พนักงานอัยการโดยความเห็นส่วนใหญ่ เห็นว่าการสั่งฟ้องคดีอาญามีกระบวนการทางกฎหมายความซับซ้อนน้อยกว่าการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา (Thongjean, 2014) แสดงให้เห็นว่า เมื่อชั่งน้ำหนักขั้นตอนในการเสนอสำนวนคำสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนตามลำดับชั้นที่มีความยุ่งยาก เทียบกับการสั่งฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนที่ไม่มีขั้นตอนการเสนอคำสั่งที่ซับซ้อนและยุ่งยาก จึงทำให้พนักงานอัยการผู้รับมอบสำนวนสั่งฟ้องคดีไปเพื่อให้การบริหารงานคดีในสำนักงานพนักงานอัยการเสร็จสิ้นไปโดยเร็วและไม่มีความค้างในชั้นของพนักงานอัยการผู้รับมอบหมายสำนวนเอง ให้เป็นหน้าที่ของศาลในการวินิจฉัยแทน (ปกป้อง ศรีสนิท, 2564)

5.3.3 ปัญหาประชาชนให้ความสำคัญกับคำสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ แทนที่จะสนใจกับประสิทธิภาพในคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของพนักงานอัยการ พบว่า ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การสังเกตที่มิใช่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนของพนักงานอัยการจึงมักไม่ค่อยมีบทบาทในการสร้างความยุติธรรมและความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้เท่าที่ควร และคำสั่งไม่สั่งฟ้องคดีกรณีไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนพนักงานอัยการมักไม่ชี้แจงคำสั่งไม่ฟ้องคดีต่อสื่อมวลชนหรืออาจชี้แจงแต่ไม่แสดงเหตุผลที่ชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจได้ว่าเพราะสาเหตุใดพนักงานอัยการจึงสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าว ฉะนั้น ความรู้สึกของประชาชนมักจะให้ความสำคัญกับคำสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการเป็นอย่างมาก แทนที่จะสนใจกับประสิทธิภาพในคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของพนักงานอัยการ แต่กลับพึงพอใจเมื่อทราบว่าพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องมากกว่า ส่งผลให้การทำหน้าที่ของพนักงานอัยการถูกกระแสวิพากษ์วิจารณ์ให้พนักงานอัยการต้องมีคำสั่งฟ้องคดีต่อศาลเสมอ โดยไม่สนใจว่าหากฟ้องคดีดังกล่าวไปแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมหรือไม่ ซึ่งการกระทำนี้กระทบต่อการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งฟ้องคดีอย่างมาก และหากพนักงานอัยการมีความเห็นเป็นไปตามกระแสสังคมย่อมมีผลกระทบต่อประชาชนในที่สุด (รุ่งโรจน์ แจ่มพิทยารักษ์, 2555)

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการว่าทุกคดีพนักงานอัยการต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีเสมอ โดยกำหนดให้ชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย และยึดขั้นตอนการสั่งฟ้องคดีอาญาที่ทุกคดีต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะอยู่เสมอตามกฎหมายเกณฑ์การสั่งฟ้องคดีของประเทศอังกฤษ คือ ขั้นตอนหนึ่ง การพิจารณาพยานหลักฐาน โดยหากผ่านเกณฑ์การวินิจฉัยพยานหลักฐานแล้วต้องวินิจฉัยในขั้นตอนที่สอง คือ การพิจารณาประโยชน์สาธารณะ เมื่อคดีใดพยานหลักฐานเพียงพอในการสั่งฟ้องผู้ต้องหาแล้ว พนักงานอัยการจะต้องพิจารณาถึงประโยชน์สาธารณะด้วยเสมอ

6.1.2 กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ เพื่อให้การใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการเกิดความสม่ำเสมอ และเป็นมาตรฐานเดียวกันโดยนำปัจจัยเหล่านี้พิจารณาเพิ่มเติมประกอบกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ ข้อ 6 โดยพิจารณาในแง่ของสังคม ถ้าฟ้องสั่งฟ้องคดีไปแล้วมีแต่จะเกิดผลเสียต่อสังคมและตัวผู้กระทำความผิดเสียเอง หรือกรณีค่าใช้จ่ายที่อาจส่งผลกระทบต่อเกิดความเปลี่ยนแปลงงบประมาณของรัฐ หรือ “นิติเศรษฐศาสตร์” พิจารณาในแง่ของสภาพแห่งคดีหรือฐานความผิด หากเป็นคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อย สภาพความร้ายแรงของการกระทำความผิดมีน้อย คดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยประมาท และสภาพการภายหลังการกระทำความผิดมีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว พิจารณาในแง่ตัวผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และบุคคลที่เกี่ยวข้อง พิจารณาจากความชั่วหรือเจตนาของผู้ต้องหา เหตุจูงใจในการกระทำความผิด วิธีการและผลของการกระทำความผิดว่ามีมากน้อยเพียงใด เป็นการกระทำความผิดครั้งแรกหรือไม่ พิจารณาจาก เพศ บุคลิก อายุ อุปนิสัย และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากนำหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษมาปรับใช้ คือ ระบุอายุของผู้กระทำความผิดไว้ชัดเจน หากอายุต่ำกว่า 18 ปี พนักงานอัยการอาจจะใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีได้ และเลือกใช้มาตรการอื่นแทนการฟ้องคดีอาญา

6.1.3 กำหนดให้พนักงานอัยการของไทยสามารถใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการฟ้องคดีอาญาที่เป็นกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักได้ เช่น การตักเตือน ตามหลักกฎหมายในประเทศอังกฤษที่ การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การชะลอฟ้อง ตามประเทศญี่ปุ่น

6.1.4 ยกเลิกหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้อัยการสูงสุดแต่เพียงผู้เดียวเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน โดยเห็นควรให้มีการแก้ไขกำหนดให้การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนเป็นอำนาจของพนักงานอัยการผู้รับมอบอำนาจแต่ละคดีแทน เพื่อแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการเสนอขั้นตอนที่ต้องเสนอตามลำดับชั้นไปยังอัยการสูงสุด แต่ยังคงให้มีการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องโดยองค์กรภายในได้อยู่ หรือเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามาตรวจสอบการใช้ดุลพินิจได้ เช่น ผู้เสียหาย สื่อมวลชน ประชาชนทั่วไป เป็นต้น

6.1.5 ควรจัดให้มีการเปิดเผยหลักเกณฑ์และเหตุผลการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนให้ผู้เสียหาย ผู้ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทราบเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบการใช้ดุลพินิจได้และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ โดยรวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันเพื่อให้ค้นหาและเข้าถึงได้ง่าย และเป็นการเปิดเผยความโปร่งใสในการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้กฎหมายมีความทันสมัยและให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรณัท สร้อยทอง. (2564). การตรวจสอบดุลพินิจในการสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ

ต่างประเทศ. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 8(1), 170-189.

คณิต ณ นคร. (2564) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 10). วิญญูชน.

ปกป้อง ศรีสนิท. (2563) กฎหมายอาญาชั้นสูง (พิมพ์ครั้งที่ 3). วิญญูชน.

_____. (2564) เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายอาญาชั้นสูง [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ. (2553, 7 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 75 ก. หน้า 38-50.

มรุสันต์ โสรรัตน์. (2558). การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีอาญาของอัยการ [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต], มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการสั่งคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนหรือมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความ

มั่นคงของชาติหรือผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พ.ศ. 2554. (2554, 29 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม 128 ตอนที่ 30 ก. หน้า 19-21.

รุ่งโรจน์ แจ่มพิทยการณ. (2555). การสั่งคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนในชั้นพนักงานอัยการ. วารสารรวมคำแห่งฉบับนิติศาสตร์, 1(2), 40-53.

วรพรรณ อ่อนสีบุตร. (2560). การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคดีกิจการอัยการสูงสุด. ข้อมูลสถิติคดีของสำนักงานคดีกิจการอัยการสูงสุด. สำนักงานอัยการสูงสุด.

<https://www3.ago.go.th/center/aff/>

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ. หนังสือรายงานประจำปี. สำนักงานอัยการสูงสุด. <https://www3.ago.go.th/information/book/>

สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2563). *หลักกฎหมายว่าด้วยองค์การอัยการและพนักงานอัยการ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). วิญญูชน. เสาวลักษณ์ แก้วกมล. (2554). *การสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ* [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

อดิสร ไชยคุปต์. (2542). *ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา* [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาษาอังกฤษ

Crown Office and Procurator Fiscal Service. (2001) *Prosecution Code*. COPFS. <https://www.copfs.gov.uk/publications/prosecution-code/html>

McConville, M. (1993). *The case for the prosecution police suspects and the construction of criminality*. Routledge.

Ministry of Justice. (2015). *Simple Cautions of Adult Offenders*. Ministry of Justice. <https://assets.publishing.service.gov.uk>

Thongjean, A. (2014). The Principles of Public Prosecutor's Discretion Not Prosecuting the non Public Interest Criminal Cases in Thailand *Thammasat Review*, 16(2), 1-19.

รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา A Model of Academic Administration towards Excellence for Buddhist Charity School

อภิชัย หิวกุณฑ* วรสิทธิ์ รัตนวราหะ** และ สมบูรณ์ ตันยะ***

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***

Aphichai Huekkhunhot* Worasit Rattanavaraha** and Somboon Tanya***

Graduate Student of Ph.D. Program in Educational Administration, Faculty of Education,

Vongchavalitkul University*

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Corresponding author E-mail: aphichai.huek@gmail.com

(Received: May 3, 2023; Revised: May 28, 2023; Accepted: June 7, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนที่มีวิสัยปฏิบัติที่ดี 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และ 3) ตรวจสอบความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เป็นโรงเรียนที่มีวิสัยปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ ข้อ 2 เป็น ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความถูกต้องและเหมาะสม สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 เป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนและหัวหน้างานวิชาการในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจำนวน 25 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์ สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนที่มีวิสัยปฏิบัติที่ดี ทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน และครอบคลุมกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศทั้ง 7 ด้าน 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) สารสำคัญ (4) วิธีการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ และ (5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียนซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการจึงควรมีกรอบแนวทางที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยดำเนินงานตามหลักการบริหารสู่ความเป็นเลิศตามบริบทของแต่ละโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผู้บริหารและครูต้องตระหนักถึงความสำคัญ และขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผลการประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ความเป็นเลิศ, โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the state of academic administration towards excellence of best practice schools 2) to create a Model of Academic Administration towards Excellence for Buddhist Charity School and 3) to assess the feasibility and usefulness of a Model of Academic Administration towards Excellence for Buddhist Charity School. The sample groups according to the objective of item 1 were 3 model schools of best practices. The research tools were Semi Structured interview forms. The data were analyzed by content analysis. The sample groups according to the objective of item 2 were 7 experts. The research tools were accuracy and suitability evaluation forms. The statistical techniques were used to analyze the data which were percentage, mean and standard deviation. The sample groups according to the objective of item 3 were directors of the schools and directors of academic affairs in 25 Buddhist Charity Schools. The research tools were feasibility and usefulness evaluation forms. The statistical techniques were used to analyze the data which were percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows : 1) The state of academic administration towards excellence of best practice schools revealed that the whole schools operate according to the scope of academic administration in all 6 factors and cover the criteria for administrative excellence in all 7 factors. 2) A Model of Academic Administration towards Excellence for Buddhist Charity School consists of (1) principle and rationale (2) objective (3) essence of the model (4) implementations of the model (5) conditions for success; which the academic administration is considered the main task of the school affecting effective teaching and learning management, it should therefore have a framework aiming for excellence by proceeding a Model of Academic Administration towards Excellence in the context of each Buddhist Charity School, the executives and teachers must realize the importance of the academic administration and proceed the model seriously and continuously. The assessment of accuracy and suitability were overall at the highest level. 3) The feasibility and usefulness of a Model of Academic Administration towards Excellence for Buddhist Charity School were overall at the highest level.

Keywords: Academic Administration, Excellence, Buddhist Charity School

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่รัฐบาลได้มุ่งเน้นที่จะพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศไทย โดยได้มีการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาดังแต่ระดับขั้นพื้นฐานจนถึงระดับสูง แต่ในการจัดการศึกษาของรัฐที่ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง เอกชนจึงได้เข้ามามีบทบาทและได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการจัดการศึกษา แต่เนื่องด้วยโรงเรียนเอกชนที่ต้องมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการเข้ารับการศึกษ จึงทำให้ผู้เรียนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาของเอกชนได้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่นอกเขตชุมชนเมืองหรืออยู่ห่างไกลจากโรงเรียนของรัฐ และผู้ที่ทางครอบครัวมีฐานะยากจน เป็นเหตุให้ขาดโอกาสทางการศึกษา จึงทำให้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นภายในวัดและมีการจัดการเรียนการสอน ในชื่อ โรงเรียนการกุศลของวัดใน

พระพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อการกุศลสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้มีโอกาสใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับความรู้ (สำนักงานกลุ่มและสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา, 2554)

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาหลายแห่งได้ทำการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และได้ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา สามารถพัฒนาจากโรงเรียนขนาดเล็กจนกลายเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพทางด้านการวิชาการเทียบเท่ากับโรงเรียนระดับจังหวัด มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) สูงกว่าระดับจังหวัดและระดับประเทศทุรายวิชา และเป็นโรงเรียนต้นแบบในด้านการจัดการศึกษา มีผลงานทางด้านการวิชาการที่โดดเด่น ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน เช่น โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรทอง ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดปราจีนบุรี โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดลพบุรี และอีกหลายโรงเรียน (สำนักงานกลุ่มและสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา, 2561) ซึ่งโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จเหล่านี้ควรนำมาเป็นต้นแบบในการบริหารงานวิชาการที่มีความเป็นเลิศ

โรงเรียนที่เป็นต้นแบบในด้านการจัดการศึกษา มีผลงานทางด้านการวิชาการที่โดดเด่น เป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ คุณลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำพาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศได้ คือการบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่จะพัฒนาองค์กรให้มีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ โดยอิงแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) ซึ่งประเทศไทยได้นำมาปรับใช้ในการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 มีการปรับปรุงคุณภาพการบริหารงานในโรงเรียนโดยยึดหลักการดำเนินงานเชิงระบบเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการเสนอยุทธศาสตร์และมาตรฐานการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมเป็นประเด็นในมาตรการปฏิรูปการศึกษา เป็นการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนโดยนำเกณฑ์การจัดการศึกษาตามรางวัลคุณภาพมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาโรงเรียน (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2553)

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานและพัฒนาต่อเนื่องไปสู่ความเป็นเลิศเพื่อให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของสังคม โดยการบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โดยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาหลายแห่งยังขาดรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเป็นกรอบแนวทางไปสู่ความเป็นเลิศ ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้ และส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ซึ่งประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาและมีความโดดเด่นทางด้านการวิชาการ และสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ ซึ่งเป็นแนวทางในการบริหารจัดการคุณภาพที่ได้รับการยอมรับจากประเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ที่จะได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาสู่ความเป็นเลิศต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี
- 2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

2.3 เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

3.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาทั้งหมด จำนวน 115 โรงเรียน และโรงเรียนเอกชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา เขต 1 จำนวน 43 โรงเรียน

3.1.2 กลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งเลือกมาแบบเจาะจง (Purposive Selected) ได้แก่

- 1) โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง ในพระราชูปถัมภ์ฯ
- 2) โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ
- 3) โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา

3.1.3 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 9 คน

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured interview) ที่มีเนื้อหาตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน คือ

- 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3) การวัดผลประเมินผล
- 4) การนิเทศการศึกษา
- 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
- 6) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

และครอบคลุมการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 7 ด้าน คือ

- 1) การนำองค์กร
- 2) การวางแผนกลยุทธ์
- 3) การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้
- 4) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร
- 6) การบริหารความสัมพันธ์
- 7) ผลลัพธ์

3.1.5 วิธีสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์
- 3) จัดทำ (ร่าง) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured interview)
- 4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข
- 5) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

6) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาคุณภาพหรือแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการโรงเรียน คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา บันทึกข้อมูล เอกสารรายงานต่าง ๆ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

2) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured interview) โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละโรงเรียนเป็นรายบุคคล

3.1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดำเนินการ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ใช้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเทคนิคการวิเคราะห์เปรียบเทียบเชื่อมโยงสร้างข้อสรุปเพื่อศึกษารูปแบบ/วิธีการ การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ โดยนำข้อมูลที่ศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

3.2 ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

3.2.1 ผู้วิจัยได้นำผลการสัมภาษณ์มาจัดทำ รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามแนวทฤษฎีการสร้างและพัฒนาแบบ (ธีระ รุญเจริญ, 2556) คือ

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) สาระสำคัญ
- 4) วิธีการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ
- 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

3.2.2 ประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบ โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกมาแบบเจาะจง จำนวน 7 คน โดยกำหนดคุณสมบัติและเกณฑ์การพิจารณาในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- (1) มีประสบการณ์ด้านการบริหารในสถานศึกษาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป
- (2) มีประสบการณ์และมีความรู้ในการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
- (3) มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
- (4) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการศึกษา

2) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบ ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท เรนซิส (Likert Rensis, 1967 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553) โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นและร่วมตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

4) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) มีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 ตอนที่ 3 การตรวจสอบความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

3.3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน 115 โรงเรียน

3.3.2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ที่เลือกมาแบบเจาะจง (Purposive Selected) จำนวน 25 โรงเรียน

3.3.3 เครื่องมือที่ใช้ คือแบบประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบ ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553) โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

5 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และประสานงานเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินและดำเนินการเก็บแบบประเมินคืน

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) มีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาศาภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรทอง ในพระราชูปถัมภ์ฯ 2) โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ และ 3) โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่าทั้ง 3 โรงเรียนดำเนินงานตามองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศทั้ง 7 ด้าน คือ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 4) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร 6) การบริหารความสัมพันธ์ และ 7) ผลลัพธ์ ซึ่งครอบคลุมการบริหารงานวิชาการตามข้อบ่งชี้ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล 4) การนิเทศการศึกษา 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และ 6) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และทุกโรงเรียนจัดระบบการบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปที่เอื้ออำนวย และสนับสนุนระบบการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาสรุปสังเคราะห์เพื่อให้ได้สภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยผู้วิจัยได้นำสาระสำคัญจากผลการสัมภาษณ์ที่ได้จากตอนที่ 1 มาร่าง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างและพัฒนารูปแบบตามองค์ประกอบของรูปแบบ คือ

1) หลักการและเหตุผล โดยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาหลายแห่งขาดรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเป็นกรอบแนวทางไปสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญ เพราะเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและเข้าใจหลักในการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี เพื่อจะได้สามารถบริหารงานวิชาการที่มีความเป็นเลิศและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และคุณสมบัติตามหลักสูตรที่กำหนด จึงได้สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการบริหารงานวิชาการไปสู่ความเป็นเลิศ

2) วัตถุประสงค์ โดยใช้เป็นกรอบแนวทางมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

3) สาระสำคัญ โดยใช้หลักการบริหารตามข้อบ่งชี้งานวิชาการที่สอดคล้องกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 7 ด้าน คือ 1) การนำองค์กร ที่ผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำ เป็นแบบอย่างในการดำเนินงานและประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม 2) การวางแผนกลยุทธ์ ที่โรงเรียนต้องวางแผนการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเท่าทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของสังคมปัจจุบัน 3) การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ที่โรงเรียนจะต้องมีการดำเนินการในการคัดเลือกและรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้ทราบถึงระดับของตนเองและผลักดันให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง 4) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่โรงเรียนให้ความสำคัญเกี่ยวกับความต้องการ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียน 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร ที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดหาอัตราค่าจ้างครูและบุคลากรอย่างเหมาะสมกับภาระงาน และมีการพัฒนาขีดความสามารถของครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ 6) การบริหารความสัมพันธ์ ที่โรงเรียนจะมีแนวทางในการส่งเสริม เสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดีเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และ 7) ผลลัพธ์ ที่โรงเรียนจะมุ่งเน้นผลลัพธ์ของการดำเนินงาน มีการประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียน

4) วิธีการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ โดยผู้บริหารและครูศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน การกศลของวัดในพระพุทธศาสนาสู่ความเป็นเลิศให้เข้าใจก่อนนำไปปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผู้บริหารและครูตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ มีความเข้าใจ ในการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย คือ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้เรียน และชุมชน

4.3 ผลการประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน การกศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยรวมมีความถูกต้อง และเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.46) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 2) วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.37) รองลงมาตามลำดับได้แก่ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.42) 3) สารสำคัญ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.44) 1) หลักการและเหตุผล ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.53) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ 4) วิธีการนำ รูปแบบไปสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.64)

4.4 ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน การกศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยรวมมีความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.50) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย ได้แก่ 2) วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.46) รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.53) 3) สารสำคัญ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.50) 4) วิธีการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.57)

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

5.1 สภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี โดยภาพรวมมีแนวทาง และวิธีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ได้ดังนี้

1) การนำองค์กร โดยผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่สามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินงาน สามารถสื่อสารและถ่ายทอดงานให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างชัดเจน มีการกำกับดูแล ติดตามและประเมินผล ในการดำเนินงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ และที่สำคัญผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการดำเนินงาน และประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม

2) การวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งในการที่จะพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความเป็นเลิศ โดยเฉพาะด้านการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนจำเป็นต้องเท่าทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง ซึ่งส่งผลต่อ แนวทางในการบริหารและการดำเนินงานของโรงเรียนโดยทุกโรงเรียนจะใช้กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารงานวิชาการ และจะมีการพัฒนาปรับปรุงผลการดำเนินงานโดยใช้ วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA)

3) การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ โดยทุกโรงเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ข้อมูล ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เพื่อที่จะให้การดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน สามารถบรรลุ ผลลัพธ์ และวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ตามที่กำหนดไว้ โรงเรียนจะต้องมีการดำเนินการในการคัดเลือกและรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้ทราบถึงระดับของตนเองและผลักดันให้เกิดการปรับปรุงและ พัฒนานตนเอง

4) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับการกำหนด และการจัดการเกี่ยวกับความต้องการ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านการประเมิน ความพึงพอใจและรับข้อเสนอแนะในทุก ๆ กิจกรรมที่มีขึ้น ระหว่างโรงเรียน ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อใช้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียน

5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร โดยทุกโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดหาอัตราค่าจ้างครูและบุคลากรอย่าง เหมาะสมกับภาระงานที่สามารถก่อให้เกิดผลการดำเนินการที่ดี มีการกระตุ้นเสริมแรงของครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และมีการพัฒนาขีดความสามารถของครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ผ่านการ ประชุม อบรม สัมมนา และกิจกรรมต่าง ๆ

6) การบริหารความสัมพันธ์ โดยทุกโรงเรียนจะมีแนวทางในการส่งเสริม เสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดี เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพของแต่ละโรงเรียนที่แตกต่างกัน โดยอาจจะเป็นข้อตกลงที่เป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน กฎระเบียบ หลักการ หรือหลักธรรมของศาสนา แต่โดยทั้งหมดล้วนสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ คือ การแบ่งปัน การใช้วาจา ที่เหมาะสม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการวางตัวที่ดีต่อกัน

7) ผลลัพธ์ โดยทุกโรงเรียนจะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน มีการประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียน

โดยภาพรวมแต่ละโรงเรียนที่ใช้องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศที่คล้ายคลึงกันในการบริหารงาน วิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทั้ง 3 โรงเรียนได้มีการใช้องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศที่มีที่มาจากต้นแบบเดียวกัน คือ รางวัลคุณภาพแห่งชาติมัลคัม บัลดริจ (The Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) ซึ่งจะมี องค์กรประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศที่เริ่มต้น จากการนำองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ และการวัด วิเคราะห์ และการจัด การความรู้เป็นสำคัญไปตามลำดับ สอดคล้องกับ อุดม ชูสิวรรณ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหาร คุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล มีองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศเริ่มต้นด้วยการนำองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ และการวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญและ เป็นเบื้องต้นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศที่จะช่วยสนับสนุนองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ได้ยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล โดยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาหลายแห่งยังขาดรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (2) วัตถุประสงค์ โดยใช้เป็นกรอบแนวทางมุ่งสู่ความ เป็นเลิศทางด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา (3) สารสำคัญ โดยใช้หลักการบริหาร ตามขอบข่ายงานวิชาการที่สอดคล้องกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (4) วิธีการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ โดยแต่ละโรงเรียน การกุศลของวัดในพระพุทธศาสนานำรูปแบบไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง และ (5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดย ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญและขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และปรับปรุงแก้ไขตาม

ข้อเสนอแนะในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ได้เป็น รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบให้เกิดความสมบูรณ์ ทำให้รูปแบบมีความกระชับ สามารถเข้าใจได้ง่าย และง่ายต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ ดังที่ ธีระ รุณเจริญ (2556) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่า รูปแบบที่ดีควรมีองค์ประกอบที่มีขอบข่ายดังนี้ คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ระบบกลไกของรูปแบบ วิธีดำเนินงานของรูปแบบ แนวทางการประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขของรูปแบบ

การประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัตถุประสงค์ ซึ่งใช้เป็นกรอบแนวทางมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านวิธีการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบเป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานของรูปแบบ โดยรูปแบบที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจะเป็นกรอบแนวทางมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้ และการดำเนินงานจำเป็นที่จะต้องมีการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ มีขั้นตอนจึงจะสามารถบริหารงานวิชาการไปสู่ความเป็นเลิศได้ สอดคล้องกับ สมโภชน์ นพคุณ (2556) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาที่มีการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพและมีความความเป็นเลิศจะต้องมีการดำเนินการบริหารที่เป็นระบบ มีขั้นตอน สามารถวิเคราะห์ ควบคุม กำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน สามารถนำผลมาเปรียบเทียบได้

5.3 การประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาซึ่งถือเป็นด้านที่เป็นหลักของการบริหารงานวิชาการและมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2557) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา โดยมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดที่จะตอบสนองและสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีผลประเมินอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนามีความเห็นว่า โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเป็นโรงเรียนที่ไม่ได้มีการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษา ทำให้มีข้อจำกัดในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อและซ่อมบำรุงค่อนข้างสูง ตลอดจนถึงครูและบุคลากรยังขาดความรู้ความสามารถที่จะใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2559) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมทางด้านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการศึกษาต้องได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอ และผู้ใช้อย่างมีความรู้ความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ จึงจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้

องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบและประเมินหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร มีผลประเมินอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนามีความเห็นว่าบริบทของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาแตกต่างจากโรงเรียนเอกชนทั่วไป ซึ่งหลักสูตรจะมุ่งเน้นเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนควบคู่ไปกับความรู้โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาต้องอยู่ภายใต้กรอบของหลักสูตรแกนกลางและมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จึงส่งผลให้การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาจะพิจารณาจากผลของการติดตามผลการใช้หลักสูตรเป็นหลัก สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กำหนดให้มีการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลจากการติดตามมา

ใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น สถานศึกษาเพียงนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา

การนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดให้โรงเรียนจัดระบบการบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปให้อื้ออำนวยและสนับสนุนระบบการบริหารงานวิชาการ มีผลประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จได้ จำเป็นที่จะต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ได้รับการสนับสนุนอัตราค่าจ้างบุคลากรที่สามารถก่อให้เกิดผลการดำเนินการที่ดี และการประสานงานซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวว่า งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ซึ่งงานวิชาการจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับการบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป จึงจะประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นกรอบแนวทางในการบริหารงานวิชาการที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ

6.1.2 ผู้บริหารโรงเรียนทั่วไปสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามแนวทางโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

6.1.3 ผู้บริหารระดับสูงสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาเกณฑ์การประเมินในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริหารงานวิชาการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการนำเอารูปแบบไปทดลองใช้ในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาและติดตามประเมินผลรูปแบบ

6.2.2 ควรมีการวิจัยการบริหารงานวิชาการที่ดำเนินงานควบคู่ไปกับ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งแต่ละฝ่ายเอื้ออำนวยและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ธีระ รุณเจริญ. (2556). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. ข้าวฟ้า.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุริยาสาน.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. สื่อเสริมกรุงเทพ.

วาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2559). *การบริหารศูนย์สื่อการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานกลุ่มและสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. (2554). *วาระประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2554*

กลุ่มและสมาคมโรงเรียนเอกชนของวัดในพระพุทธศาสนา. สำนักงานกลุ่มและสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา.

_____. (2561). *ข้อมูลและกิจกรรมกลุ่มและสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ปีการศึกษา 2561*.

สำนักงานกลุ่มและสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2553). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สมโภชน์ นพคุณ. (2556). เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรพัฒนานักบริหารการศึกษาระดับสูงกระทรวงศึกษาธิการ (นศส.ศธ.) วิชาการบริหารการศึกษาคู่ความเป็นเลิศ. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- อุดม ชูสิวรรณ. (2559). รูปแบบการพัฒนาระบบบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. เอสดีเพรส.

ความหมายรองของคำแสดงความขัดแย้ง “but” ในบทความข่าวธุรกิจ Peripheral Senses of the Concessive Lexical Item “but” in Business News Articles

อภินันท์ วงศ์กิตติพร*

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*

Abhinan Wongkittiporn*

Full-Time Lecturer, English Language Department, College of Liberal Arts, Rangsit University*

Corresponding author Email: abhinan.w@rsu.ac.th

(Received: August 23, 2023; Revised: September 18, 2023; Accepted: September 28, 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาการใช้ความหมายรองของคำที่แสดงความขัดแย้ง “but” ที่ปรากฏอยู่ในตำแหน่งต้นประโยคในบทความข่าวธุรกิจ การศึกษานี้เก็บข้อมูลจากบทความข่าวธุรกิจ *The New York Times* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์อเมริกันรายวันที่มียอดขายสูงและเผยแพร่ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ถึง 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 จำนวนคำประมาณทั้งสิ้น 150,000 คำ ประกอบด้วย 120 รูปประโยคที่มีคำเชื่อม “but” กรอบแนวคิดของการวิเคราะห์ความหมายเชิงอรรถศาสตร์ในงานวิจัยนี้ดำเนินการตามแนวคิดตามความหมายตามพจนานุกรม การวิเคราะห์ข้อมูลได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 3 ท่าน

ผลจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าที่แสดงความหมายขัดแย้ง “but” ที่ปรากฏอยู่ในตำแหน่งต้นประโยคในบทความข่าวธุรกิจบ่งชี้ถึงการหักล้างแนวความคิดก่อนหน้า การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต และการแสดงความคิดเห็นเฉพาะส่วนบุคคล การอภิปรายผลแสดงให้เห็นว่าการใช้คำเชื่อมที่แสดงความหมายขัดแย้ง “but” ในการขึ้นต้นประโยคเป็นที่ยอมรับในบทความภาษาอังกฤษธุรกิจ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ การใช้คำเชื่อมที่แสดงความหมายขัดแย้ง “but” ขึ้นต้นประโยคถูกพบบ่อยในวารสารด้านเศรษฐศาสตร์และการเงิน

คำสำคัญ: ความหมายรอง, คำแสดงความขัดแย้ง but, บทความข่าวธุรกิจ

Abstract

This study examines peripheral senses of the concessive lexical item “but” in the initial position of the sentence, which is used in business news articles. This study selected the data of business news articles from *The New York Times*, the well-known national American newspaper, between February 1, 2023 and May 30, 2023. A total of approximately 150,000 words provides 120 tokens with the concessive lexical item “but”. The semantic framework in this study is a dictionary-based approach. The data analysis of peripheral senses was validated by linguists.

The results in this study show that the peripheral senses of the lexical connector “but” in the initial position denote counteraction, prediction, and subjectivity. The discussion in this study shows that the use of “but” is widely acceptable in business English. The results in this current study are concordance with previous studies stating that the use of “but” at the beginning of the sentence was frequently found in journal of economics and finance.

Keywords: Peripheral Senses, Concessive Lexical Item “but”, Business News Articles

1. Introduction and Problems of the Study

English is increasingly used in the present-day. Not only is English used for the media of instruction in classrooms, but also people use English as a tool to gather a variety of information to improve their quality of study, work and life. Having the notion of the English language, therefore, allows one to reach accomplishment in their life.

When one knows a language, it is important to have different linguistic knowledge, such as grammar, meaning and use, technically known as syntax, semantics and pragmatics, for the sake of effective communication (Radford, 2020). With these discrete branches of linguistics, we have the ability to express our own opinions grammatically. However, the notion of grammaticality of the English language taught in English classrooms and authentic usage are not always compatible. This statement is exemplified as in (1).

(1)

(a) Peter likes chocolate ice-cream, *but* John likes vanilla ice-cream.

(b) Peter likes chocolate ice-cream. **But*, John likes vanilla ice-cream.

Example (1) shows different variations of “but” in different positions of the sentence. In (1), “but” in the medial position is accurately used according to *prescriptive grammar* or grammar that English language teachers apply for their pedagogy (Swan, 2016). However, when students begin the sentence with “but” as presented in (1b), they are always marked as ungrammatical by their teachers. Once asked, the teachers explain that it is incorrect to use the connector “but” at the initial position of the sentence. The teachers’ comments sound like a rule to follow, not justification. Consequently, most EFL learners try to avoid using “but” at the initial position of the sentence due to the avoidance of making errors. (Amayreh & Bin Abdullah, 2022).

Is the use actually the error? One day, the researcher was sent to teach sophomores in the faculty of Business Administration at a public university. In preparing a lesson to teach this group of students, authentic reading materials such as English business news were sought for students to read in class hours. When reading business news articles, the researcher suddenly found that the use of “but” is unlike the pattern that are prescriptively taught in general English language classrooms. It was noticed that the use of *but* was frequently found. This use of “but” seems to be incompatible with what is taught in general English classrooms. This current study sheds light on “but” in the initial position in business news articles and when this variable is used in business English.

2. Objective of the Study

To examine the peripheral senses of “but” in business news articles

3. Methodology

Previous studies reported that EFL learners frequently use the concessive lexical item “but” in their writing. As reported by Mahendra & Dewi (2017), the majority of EFL learners highly prefer to use

but especially in the genre of compare and contrast essays as compared with other concessive lexical items. The frequent use of “but” was usually found with its central meaning or dictionary meaning referring to a comparison between two objects. However, it seems that “but” is acceptable to be used for other peripheral semantic denotations in different syntactic positions when used in authentic texts. It is intriguing to study when one sense is used over the other. This study contributes to EFL learners’ knowledge concerning other senses of “but”.

Previous studies examined the use of concessive lexical items in academic prose and textbooks, this current study contributes to the field of English for Specific Purposes (ESP) by selecting business news articles. Students of business English could apply the knowledge in this study to create positive impact for their business communication.

In regard to the conceptual framework in this study, “but” refers to conjunctions or linking lexical items that indicate opposite information that will appear in the following clause (Swan, 2016). “But” is normally used in complex sentences and compound sentences, as presented in (2).

(2) Peter likes to live in rural areas, *but* Mary prefers to live in urban areas.

Example (2) shows two opposite ideas as connected by the use of “but”. Not only does it make the sentence read smoothly, but having “but” helps prepare the readers to receive the opposite information in the following clause.

Regarding semantic shift, While the semantic denotation of “but” is given above, this section provides information concerning *semantic shift*, interchangeably known as *semantic change* or *semantic development*. The development of lexical semantics could be explained through historical stages via social factors. Newman (2015) emphasized that a change through the stages of history and a change in one’s life experience are fundamental factors of semantic development. A classification of semantic change into types could be due to various classifications, such as *amelioration* as opposed to *pejoration* (Borkowska & Kleparski, 2007). The semantic shift through the stage of history could be a change of word meanings from one period of time to another period of time, such as Middle English to Modern English. Accordingly, undergoing this classification of change within one’s life is considered as being impossible (Newman, 2015). This semantic shift has already been codified through the dictionary. As opposed to a change through historical stage, undergoing change through meaning change in one’s life belongs to the second classification of semantic shift. We are now living in the 21st century, where technology is increasingly used in one’s life experience. As a result, the use of computers for communication has become part of one’s life. With this technological development, we are likely to experience computer terminology, such as *hardware*, *program*, *application*, and *virus* (Newman, 2015). These words’ meanings have been extended due to the development of the technological era.

The extension of meaning could be due to collocation, such as the collocation of the word *chicken* with *pox* as in *chicken pox* to refer to a type of disease caused by a type of virus. Another reason

to explain a common semantic shift is metaphorical extensions (Allan, 2012). Previous research shows that semantic shift is motivated by metaphorical polysemy, referring to the sense of the same lexeme as extended metaphorically. Physical (concrete) sense is commonly extended into to a figurative (abstract) one.

One of the examples to show a lexical semantic shift from physical sense to abstract sense is the borrowing of the word *pregnant*. The form *pregnant*, which originated in English in the late Middle English, has been influenced by French and classical Latin. The first sense of the lexeme *pregnant* was used with a physical sense, whereby it refers to “that has conceived in the womb: with child or young gravid”. The second sense is used with various non-physical uses which are “teeming with ideas, fertile, imaginative” (Allan, 2012). To illustrate, to say *Mary is pregnant* could denote either having a child or Mary is full of ideas. When the OED was revised into the third edition, the sense order of the lexeme *pregnant* was rearranged. The abstract (non-physical) sense of the lexeme *pregnant* comes first, while the physical sense of the lexeme *pregnant* denoting “that has conceived in the womb” has become the second sense. Accordingly, this shows that the lexeme *pregnant* has been faced with semantic shift.

Semantic shifts could be classified into different types, including *analogy*, *shortening*, *permutation*, *transfer*, *generalization*, *amelioration*, and *pejoration*. To begin with, one of the classifications of semantic shift is *analogy* (popular etymology). It refers to meaning change due to having some identical orthographic forms. For instance, the original meaning of the word *fruition* was enjoyment. This meaning has been shifted into ‘bearing fruit’ and ‘completion’, resulting from the partial overlap of the same orthographic form *fruit*. This semantic shift is considered as having a similar name. Aside from similarity, shortening is also classified as another type of semantic shift. For example, when *the blue devils* were shortened to be *the blues*, the color term has extended its meaning into a new one (Algeo, 1990). In addition, permutation is a result of a shift in focus. For example, the meaning of the lexeme *want* changed from *lack* into *desire*. This semantic shift is extended from concrete to abstract (Algeo, 1990). When a new sense is attached to a name, it belongs to a classification of transfer, referring to the development of sense. Simply, a new meaning has been attached to a word. This association of a new meaning into a word is due to some resemblance between a new and old meaning, or the connection between a new sense and the old sense of a word. For example, the word *barbecue* was originally used as a stick of animal (i.e., *sheep*) to be roasted. The semantic shift of the word *barbecue* has become “the meal made in order to eat the animal” (Borkowska & Kleparski, 2007). Another common classification is named as generalization or widening of meaning, referring to the process in historical semantics. Through history, the denotations of words have been lost and the meaning of the words have become generalized. For example, the word *pipe*, historically known as a musical instrument, has been generalized into objects that have a similarity in shape to a pipe in the PDE.

In addition to generalization, amelioration is another well-known classification of semantic shifts in historical semantic development. Amelioration refers to the semantic process of upgrading the meaning of a word, which has been originally used in a simple way before (Borkowska & Kleparsi, 2007). Social change is a crucial factor impacting ameliorative denotation of words. For example, the word *knight* in the Anglo-Saxon period has only a denotation of *a boy*. However, due to military association, the word *knight* has been extended into a title of rank. Accordingly, the term *a knight* has gone through the semantic process of amelioration to mean a person who receives a title by the king or political leaders. Another example that belongs to this scope is the word *minister*. The meaning of the word *ministry* has been upgraded from the earlier meaning *servant* to the head of government department (Borkowska & Kleparsi, 2007). In addition, the original meaning of the word *luxury* was not something like enjoying having high-priced products and consumptions as used in PDE. Rather, the original sense of the word *luxurious* was *lust* (Borkowska & Kleparsi, 2007). In history, the word *page* meant *boy*, *lad*, and *youth* as evidenced in Chaucer's *Canterbury Tales*, whereby the word *page* is used with a sense of baby. In the middle of the 14th century, the word *page* denoting a boy was used for those who were trained for kingdom. The sense of the word *page* continued to develop into a boy attendant and then a title of an officer of the royal household in the UK, such as *page of honor*. Pejoration is the opposition to Amelioration. The semantic development of pejoration is more widespread than amelioration (Borkowska & Kleparsi, 2007). The meaning of a word has been degraded from a historically original version. The word is used in a degraded value of meaning. For example, the meaning of the word *wencla* in old English to mean child of either sex became a female child. It was further degraded to mean woman with low origin and rude manner (Borkowska & Kleparsi, 2007). Another example is the word *idiot*. This word has been historically used with the meaning of a private person. It has been successfully degraded into a stupid person or a person who does something stupid or a mentally retarded person. Furthermore, the word *villain*, originally denoting a farm worker, has been semantically shifted into a wicked or criminal person in the PDE. The original meaning of the word *bitch* was a female dog only. This word underwent the semantic development of pejoration in the 16th century, whereby its reference has been extended into other species of four-legged female animal. Along the same lines, the pejorative meaning of the word *bitch* to mean a lewd, unchaste female has been extended since the 14th century. In order to observe semantic shift, various linguistic methods could be selected, such as experimental methods, corpus-based methods, lexical typological methods and dictionary-based methods. To illustrate, the experimental method is common in psycholinguistic studies whereby the subjects are used to get the findings. This kind of study focuses on the experiment of words with their salient and subordinate senses in semantic networks (Newman, 2015). The objective of the experimental method in psycholinguistic studies is to understand the speakers' understanding of prototype and non-prototype senses of words. Psycholinguists discover the speakers' word senses that are more salient than others. However, this kind of experiment does not always confirm the subject's awareness of semantic shift. Not only does the study of semantic shift work well with dictionary-based method, but it is also effectively applied with corpus-based method.

This increasingly popular method allows the researcher to examine the central and non-centrality of word senses through corpora available in the market. One of the advantages of this method is the study of word senses and its co-occurrence with other linguistic features, such as morphology and syntax (Newman, 2015). Lexical typological method is another way to study semantic shift. This method is concerned with historical study of lexicon. Sometimes, the researcher who bases their study of this method cross-checks the sense relatedness of word via second language. So, the researcher could get the semantic shift of one language, but not the others. To demonstrate how to use this method on one's study, the first step is to select the word and then identify its related senses. For example, the word *straight* is selected whereby the related senses of this word could be *rectilinear*, *frank*, *honest* and *heterosexual*. This related sense is then recorded into a semantic map, where all related senses of a selected word are arranged into a chain. In addition, if the sense of a certain word is strictly used with certain morphological features, this refers to strict *co-lexification*. However, in contrast to strict co-lexification, loose co-lexification, refers to senses available in cognate. Newman (2015) gave an example of these terms via the word *breathe*, whereby the word *breath* with the sense of the act of breathing is usually co-lexified with morphological base form as in *Mary breathes*. This method is effectively shown the original sense and semantic shift.

This study employs a dictionary-based method, which is also well-known to seek the sense of words. The researcher could deploy the dictionary as a tool to predict the central and the peripheral senses of words or to provide subsenses of a word. The more dominant senses of a word are given in sequence. The meaning of a word in the first order is assumed as a central sense, while the second order gains non-centrality of meaning. Newman (2015) showed an example of the word *deep*, whereby its central sense is low and its non-centrality is profound. To use this method, it is important to bear in mind that the creation of the dictionary has to rely upon a frequency-based approach.

3.1 Source of Data

The current study follows purposive sampling method, or selecting a particular sample to study in order to gain in-depth information. The data collection in this study is newspapers as written in English. According to Song and Chang (2012), there are two important criteria for selecting newspapers to be studied which include the level of circulation and reputation as a national newspaper. The meaning of circulation is that a newspaper selected to be studied receives higher circulation among the readers when compared with other newspapers in the same nation. The meaning of national newspaper is that the newspaper is not a tabloid or local news. With these criteria, the data collection in this study is from *The New York Times*, the well-known American newspaper. Aside from selecting the genre of newspapers, there are several reasons to support the selection of business news articles in this current study.

According to Obiedat (2020), business news is the section that has gained popularity among readers. It provides updated information concerning online advertisements and digital marketing which has become increasingly important in the present day. This information helps different companies

predict activities that they should implement so as to gain higher revenues and profits. Aside from updating people, the current study would like to contribute to the field of English for Specific Purposes (ESP) focusing on the field of Business English as it is believed that different genres have their own preference of grammatical and vocabulary use.

3.2 Data Collection

The data from business news articles were collected between February 1, 2023 and May 30, 2023. A total of approximately 150,000 words provided 120 tokens with “but” for the current study. After the extraction of data, analysis of the data took place. Since the data in this study was not a huge corpus, the data were manually kept to be studied. This makes it easier for the researcher to systematically observe their use.

3.3 Data Analysis

After the process of the data collection, 120 tokens of the connector but was kept in Microsoft Excel via concordance lines via the sake of analysis. The data analysis in this study is based upon a dictionary-based approach. The meaning of the connector but was initially check in Oxford Advanced Learners’ Dictionary in order to seek their meaning. The meaning of the connector “but” in the dictionary is that “but” is used to contrast the information concerning what was said before. The framework in the current study follows Newman (2015). The analysis follows central senses and peripheral senses. *Central senses* are the senses that are codified in the standard dictionary, such as Oxford English Dictionary, and they are currently used internationally. In contrast, peripheral senses are the senses that are used in certain documents or genres and they are acceptable among certain communities, referring to a group of people. Based upon Newman (2015), the current study will investigate peripheral senses of “but” as used in business English. This methodology leads to the results of the study.

4. The Results of the Study

This section presents how *but* is used in business news articles. This section shows both central and peripheral senses of “but” in business news articles. To begin with, the central sense of the concessive lexical item “but” functions to contrast two different people, objects, places and other entities. On the other hand, peripheral sense of *but* refers to certain senses in business English where “but” is used to counteract, predict and comment about certain entities. The frequencies and percentages of central and peripheral senses of “but” are shown in Table 1.

Table 1 Percentage of Central and Peripheral Senses of “but”

Senses		Frequency	Percentage (%)
Central Sense		63	52.5
Peripheral Sense	Counteraction	22	18.33
	Prediction	17	14.17
	Subjectivity	18	15
	Total	120	100

According to Table 1, frequencies and percentage of central and peripheral senses of the concessive lexical item “but” in business news articles are shown. The percentage of central senses of the concessive lexical item “but” occurs the most at 52.5 percent. However, the peripheral senses of the concessive lexical items “but” are used as a total percentage of 47.50 percent. The sense of counteraction is calculated as 18.33 percent. The sense of subjectivity is calculated as 15 percent. The sense of prediction is calculated as 14.17 percent. In order to support these percentages, empirical evidence is given in the following section.

4.1 Central Senses

The most common pattern of “but” was found to contrast two opposite entities via compound sentences. The reporter makes a contrast between two entities, referring to people or objects. “But” that shows opposite information is generally used with the structure of compound sentence where the lexical item *but* is located at the medial position, as presented in (3).

(3)

(a) Famines are a thing of the past, *but* more than a third of all children are malnourished.

(b) Wage costs are lower in India than in China, *but* much of the work force is poorly educated, and the country has struggled to attract private investment with its restrictive labor laws and other impediments to business, including lingering protectionism.

(c) Every exchange of funds is recorded publicly, *but* the transaction information is obscured, making it much harder to see which wallet sent or received the money.

The New York Times

“But” is used with the structure of compound sentence. This use of “but” with compound sentences allows the readers to predict that “but” is used with the central sense. In (3a), the focus of the two clauses is the contrast idea between famines and malnourishment, which is a kind of sickness concerning a lack of adequate nutrition. In (3b), “but” is used to contrast between wage costs and education. In (3c), “but” is given to contrast two opposite sets of information between public record and obscured transaction information. This usage complies with the central sense of the contrastive lexical items in Oxford English Dictionary. Accordingly, the position of “but” within a sentence can help the readers predict its meaning. This is applicable in skimming and scanning methods when EFL learners read texts so as to find contrasting ideas expressed with “but”.

4.2 Peripheral Senses

This section presents the results via empirical evidence of “but” used in the initial position of the sentence, including counteraction, prediction and subjectivity.

4.2.1 Counteraction

When *but* is used in the initial position of the sentence, one of the peripheral senses is counteraction, referring to providing fact or information against the previous paragraph or the previous discourse, as in (4).

(4)

(a) *But* new data help explain why government officials declared the failures of Silicon Valley Bank.

(b) *But* Democrats say the House vote was actually a step backward, since it has hardened the Republican position.

(c) *But* setting policy correctly is an economic tightrope act.

(d) *But* only 9 percent of employees were in the office five days a week, underscoring the reach of hybrid arrangements.

The New York Times

In (4a), *But* is given before a new piece of information concerning *new data* which counteracts previous information. In (4b), the counteractive information is given by the government. In (4c), the speakers counteract with correct policy.

4.2.2 Prediction

The use of “but” at the beginning of the sentence can denote prediction or the expectation of future action. The new reporters usually predict situation that might happen in the future based on information that they have in their hands. In order to provide counteract ideas or prediction, it is important to providing hedging like “but” to lead the audiences to opposite information that they are about to hear.

(5)

(a) *But* Democrats will never accept the House bill.

(b) *But* climate and energy experts predict that Germany’s nuclear shutdown will create only a slight, temporary increase in its carbon emission – counterbalanced in the next few years by increases in solar and wind power.

(6)

(a) “*But* I do think we’ll get something, and I’m comfortable the speaker will bring us back something that a majority of us can and will vote for.”

(b) *But* whether the Fed and the American economy get to test his thesis could depend on whether the banking system issues clear up, Mr. Bunker said.

Example (5) shows the use of “but” at the initial position of the sentence. The use of “but” in this case signals the semantic denotation of prediction. The meaning of prediction is suggested by certain

vocabulary such as *predict* and the use of modality verbs such as *will* and *could*. For example, in (5a), the speaker predicts that the house bill will not be accepted by the political party. In (5b), consequences of Germany's nuclear shutdown are surmised by climate and energy experts.

4.2.3 Subjectivity

Aside from prediction, the use of “but” at the beginning of the sentence can also denote subjectivity, or someone's opinions or comments toward certain people, objects or situations as in (7).

(7)

(a) *But* the air in Oslo, Norway's capital, is measurably cleaner.

(b) *But that viewpoint is increasingly old-fashioned.*

(c) *But* staying in the dark is no longer feasible for companies, particularly those in the United States.

The New York Times

In (7a)-(7c), the use of “but” signals the speakers' comments. The discussion of the use of “but” is given in the following section.

5. Conclusion and Discussion

This study gathered 120 tokens with “but” in order to examine its peripheral senses in present-day English. In addition to central sense, this study found that *but* is used with the semantic denotations of counteraction, prediction and subjectivity.

Based upon the empirical evidence in this study, it can be argued that the use of “but” is possible and acceptable to be used at the beginning of the sentence if they are used with the semantic denotations of counteraction, prediction and subjectivity.

The results of this study could be supported by Bell (2007) who found that not all genres of writing allow *but* to begin sentences as in Table 2.

Table 2 The use of “but” at the Beginning of the Sentence (Bell, 2007)

Journals	Frequencies (Tokens)
<i>Sport Engineering</i>	0
<i>Blood</i>	0
<i>Chemistry</i>	4
<i>Applied Psycholinguistics</i>	1
<i>Sociology of Health and Illness</i>	31
<i>North American Journal of Economic and Finance</i>	69
<i>Anthropoetics</i>	105

Table 2 shows the use of “but” in different journals. North American Journal of Economic and Finance show a relatively high use of “but” at the beginning of the sentence. Two observations emerge from this discussion. Firstly, not all genres accept the use of “but” at the beginning of the sentence, such as sports, sciences, and applied psycholinguistics. Second, this study used an American newspaper. Along the same lines, Bell (2007) used American journals. It could be another issue left for future study that “but” is only productive at the beginning of the sentence in American business documents. Future study of “but” in British business documents is, therefore, recommended.

As mentioned by Kuya (2020), the use of “but” at the initial position of the sentence results in readers-friendliness. This point is agreeable. However, it could be further mentioned that “but” in the initial position is a signal for the readers to receive other opinions or consequences. The word *but* gives negative denotations and disagreement. Overuse or misuse could result in impoliteness. In a business context, the use of “but” in the initial position does not always make the writer sound as though they are in disagreement, but they rather provide fact to counteract a certain idea or give positive prediction for the future to avoid negative consequences that might occur. To link this to the context of EFL learners, Mahendra & Dewi (2017) reported that the majority of EFL learners highly prefer to use “but”. This highlights the point that English language teachers need to go back to check whether their EFL learners are using “but” because of some appropriate reasons or overgeneralization. In terms of pedagogical implication, it is crucially important for English language teachers to mention at the beginning of the class that the use of “but” in an initial position might not be accepted in prescriptive grammar. English language learners could use this feature in English for Specific Purposes, such as business English, especially in business presentation so as to gain listeners’ attention when the speakers want to show opposite ideas.

6. Recommendation

6.1 Recommendation for the use of the results of this Study

This study examines peripheral senses of “but” in business news articles in order to answer the following research question. “What are the peripheral senses of “but” in business news articles? The answer is that there are at least three peripheral senses of “but” in business news articles when occurring in the initial position of the sentence. Applying these senses in business English, especially in spoken language or business presentation is highly recommended. This first one is called counteractive sense. This sense is used when the writer wants to make an argument in concern with the information in the previous discourse. The second one is called predictive sense. This is used when the writers want to predict some consequence that may happen in the future. The third one is subjective sense. This sense is used to provided personal comments or viewpoints towards certain actions. This study could reflect why English language teachers in classrooms do not allow their students to use the concessive lexical item *but* at the beginning of the sentence. This aspect could be answered via the concept of codification or standard English. Only certain genres such as business English accept the use of “but” at the beginning of the sentence. However, others do not. This could be problematic if students need to learn prescriptive

grammatical rules with a lot of exceptions which could waste teachers' time to explain piece by piece. However, the results of this study can explain only the use of "but" in business English.

6.2 Recommendation for Future Studies

Although this current topic about the connector "but" is not the newest topic in the field of semantic change, it is regarded as new in terms of applying a different approach to study and different data collection, so the new insightful results could be gained. This study is based on descriptive grammar where linguistics seeks acceptable ways how the connector "but" is used in different genres. Generalizing the results of this study to other genres such as engineering texts and medical texts may not be applicable. It is recommended that future studies might compare the use of "but" between British and American business documents so as to contribute something new to the field.

7. Reference

- Algeo, J. (1990). Semantic Change. In Edgar, C. P. (Ed.). *Research Guide on Language Change, Trends in Linguistics. Studies and Monographs* [TiLSM] (pp. 399-408). De Gruyter Mouton.
<https://doi.org/10.1515/9783110875379.399>
- Allan, K. (2011). Using *OED* Data as Evidence for Researching Semantic Change. In Kathryn, A., & Justyna, R. A. (Eds). *Current Methods in Historical Semantics (Topic in English Linguistics 73)* (pp. 17-40). De Gruyter Mouton.
- Amayreh, K. S. A., & Bin Abdullah, A. T. H. (2022). Conjunction in Expository Essay Writing by Jordanian Undergraduate Students Studying English as a Foreign Language (EFL). *International Research Journal on Advanced Science Hub*, 4(2), 24-30.
- Bell, D. M. (2007). Sentence-initial And and But in Academic Writing. *Pragmatics. Quarterly Publication of the International Pragmatics Association (IPrA)*, 17(2), 183-201.
- Borkowska, P., & Kleparski, G. A. (2007). It Befalls Words to Fall Down: Pejoration as a Type of Semantic Change. *Studia Anglica Resoviensia*, 47, 33-50.
- Mahendra, M. W., & Dewi, N. P. R. P. (2017). The Use of Transition Signals in EFL Academic Writing Context: A Corpus Study. *Jurnal Bahasa Lingua Scientia*, 9(1), 87-100.
- Newman, J. (2015). Semantic Shift. In Nick, R. (Ed.). *The Routledge Handbook of Semantics* (pp. 266-280). Routledge.
- Radford, A. (2020). *An Introduction to English Sentence Structure*. Cambridge University Press.
- Song, Y., & Chang, T. K. (2012). Selecting Daily Newspapers for Content Analysis in China: A Comparison of Sampling Methods and Sample Sizes. *Journalism Studies*, 13(3), 356-369.
- Swan, M. (2016). *Practical English Usage*. Oxford University Press.

ลิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีสำหรับนักวิจัย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปในการเผยแพร่ผลงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาการที่เขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ที่เกี่ยวกับด้านการศึกษ ในรูปแบบของบทความวิจัยและบทความวิชาการต้นฉบับ บทความวิจัยและบทความวิชาการ ที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ หรือ ได้รับตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือประมวลผลการประชุมทางวิชาการ (Proceedings) ที่นำมาเรียบเรียงใหม่ และกลั่นกรองใหม่

บทความงานวิจัย หรือบทความวิชาการ ควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า รวมถึงข้อมูลอ้างอิง ตารางกราฟ แผนภูมิ และตัวเลขต่าง ๆ หากบางบทความมีเนื้อหาที่ยาวเกิน 15 หน้า กองบรรณาธิการจะพิจารณาเป็นกรณีไป

การเตรียมบทนิพนธ์ต้นฉบับ

การเตรียมบทนิพนธ์ต้นฉบับสามารถจัดเตรียมได้ดังนี้

1) บทความวิจัย

ผู้นิพนธ์สามารถเตรียมบทความได้ดังนี้ :

ชื่อเรื่อง ต้องมีความกระชับ ชัดเจน

บทคัดย่อ ภายใน 450 คำ บทคัดย่อจะต้องมีข้อมูลเพียงพอสำหรับผู้อ่าน และจัดแนวชิดซ้ายตั้งแต่บทคัดย่อจนถึงรายการอ้างอิง

คำสำคัญ ไม่เกิน 5 คำ ใช้เป็นคำจัดทำดัชนีคำค้น

ตัวบทความประกอบด้วย

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา เป็นการให้ข้อมูลเบื้องต้นหลังที่จำเป็นของบทความและบทวนความรู้ ที่มีอยู่และความสำคัญของปัญหา

2. วัตถุประสงค์/คำถามการวิจัย เป็นการระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ/หรือระบุคำถามการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยประเมินว่าต้องทำงานวิจัยอย่างไรและในทิศทางใด จึงจะนำไปสู่คำตอบของคำถามนั้น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจเริ่มตั้งคำถามด้วยวลีคำถาม เช่น อะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไร กับใคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการระบุการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวิจัย หรือเพื่อตอบคำถามวิจัย มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือวิจัยและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนนี้ต้องอธิบายกระบวนการวิจัยที่ชัดเจนถูกต้อง

4. ผลการวิจัย เป็นการให้ข้อสรุปของการค้นพบที่สำคัญ ไม่ควรยาวและซ้ำ แต่ควรแสดงสาระสำคัญของการศึกษา ที่กล่าวถึงก่อนหน้า

5. สรุปและอภิปรายผล เป็นการอธิบายและตีความผลการค้นพบ เปรียบเทียบกับบริบทอื่น หรือบริบทที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน

6. ข้อเสนอแนะ เป็นการแนะนำ การนำผลการวิจัยไปใช้ และทิศทางในอนาคตสำหรับการวิจัยเพิ่มเติม

7. กิตติกรรมประกาศ เป็นการกล่าวขอบคุณหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ให้ความช่วยเหลือ ที่ทำให้ผลงานดำเนินไปได้ หรือประสบความสำเร็จ แต่ไม่ควรกล่าวถึงหรือมีชื่อผู้นิพนธ์ (ส่วนนี้จะมีหรือไม่ก็ได้)

8. รายการอ้างอิง ใช้ รูปแบบ APA, 6th edition ถึงปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567) และหลังจากนั้นวารสารจะใช้รูปแบบเป็น APA 7th ตั้งแต่ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567) เป็นต้นไป

2) บทความวิชาการ

ผู้พิมพ์สามารถเตรียมบทความได้ ดังนี้:

ชื่อเรื่อง ต้องมีความกระชับ ชัดเจน

บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 450 คำ บทคัดย่อจะต้องมีข้อมูลเพียงพอสำหรับผู้อ่านและจัดแนวชิดซ้ายตั้งแต่

บทคัดย่อจนถึงรายการอ้างอิง

คำสำคัญ ไม่เกิน 5 คำ ใช้จัดทำดัชนีคำค้น

โครงสร้างของบทความวิชาการ มีดังนี้

บทนำ ไม่มีการกำหนดหัวข้อรองที่ตายตัว ผู้พิมพ์อาจพิจารณาให้ประกอบไปด้วย

1. เหตุผลของการศึกษา
2. วัตถุประสงค์
3. ขอบเขตของการศึกษา
4. นิยามศัพท์

เนื้อหา สำหรับเนื้อหาไม่มีการกำหนดหัวข้อรองที่ตายตัว ให้ขึ้นอยู่กับผู้พิมพ์บทความ

บทสรุป

รายการอ้างอิง ใช้ รูปแบบ APA 6th edition ถึงปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567) และหลังจากนั้นวารสารจะใช้รูปแบบเป็น APA 7th ตั้งแต่ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567) เป็นต้นไป

รายการตรวจสอบการนำส่งบทความ

ผู้พิมพ์บทความจะต้องตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด ดังนี้

1. บทความต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างส่งไปเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น
2. ไฟล์บทความที่ส่งต้องอยู่ในรูปแบบไฟล์เอกสาร Microsoft Word เท่านั้น
3. หากรายการอ้างอิงมี URL ต้องสามารถเข้าถึงได้
4. กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเป็นแบบระยะพิมพ์เดียว ใช้ตัวอักษรและขนาดตามที่ระบุใน template ของบทความ
5. รายการบรรณานุกรมให้เป็นไปตามที่กำหนดใน template ของบทความ หรือ การเตรียมบทความต้นฉบับ
6. บทคัดย่อมีความยาวไม่เกิน 450 คำ กำหนดคำสำคัญไม่เกิน 5 คำ ด้วยสิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ เป็นวารสารที่ใช้การพิจารณาแบบ Double Blind ชื่อผู้พิมพ์ต้องไม่ปรากฏในบทความ
7. ตรวจสอบความถูกต้องของภาษาในบทความ ก่อนที่จะส่งในระบบ

ค่าธรรมเนียมการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ประกาศการเปลี่ยนแปลงการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ (ชำระครั้งเดียว หลังจากผ่านการตรวจ template เรียบร้อยแล้ว) จำนวน 4,500 บาท / บทความ

ผู้พิมพ์ชำระค่าธรรมเนียมการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ ผ่านธนาคารยูโอบี ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เลขที่บัญชี 462-02000-27 เท่านั้น

บทความและข้อความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พิมพ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป และไม่มีข้อผูกพันต่อกันด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น

แบบรับรองบทความวิจัย (วิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)

เพื่อเสนอพิจารณาลงตีพิมพ์ใน สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เรียน บรรณาธิการ สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ ดร. ☐ อาจารย์

ชื่อ-สกุล

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail address

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากวิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

.....

ชื่อ-สกุล นักศึกษา

สาขาวิชา มหาวิทยาลัย

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่
อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ลงชื่อ

ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่.....เดือนพ.ศ.

แบบรับรองการพิจารณาผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ใน

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เรียน บรรณาธิการ สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

ตามที่ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษาระดับสาขาวิชา

หลักสูตร มหาวิทยาลัย

☐ อื่น ๆ ระบุ

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

.....

ประเภทของผลงานวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

มาเพื่อขอให้พิจารณาลงตีพิมพ์ใน สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความที่ส่งมา
เผยแพร่เป็นบทความใหม่ โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และ
ไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

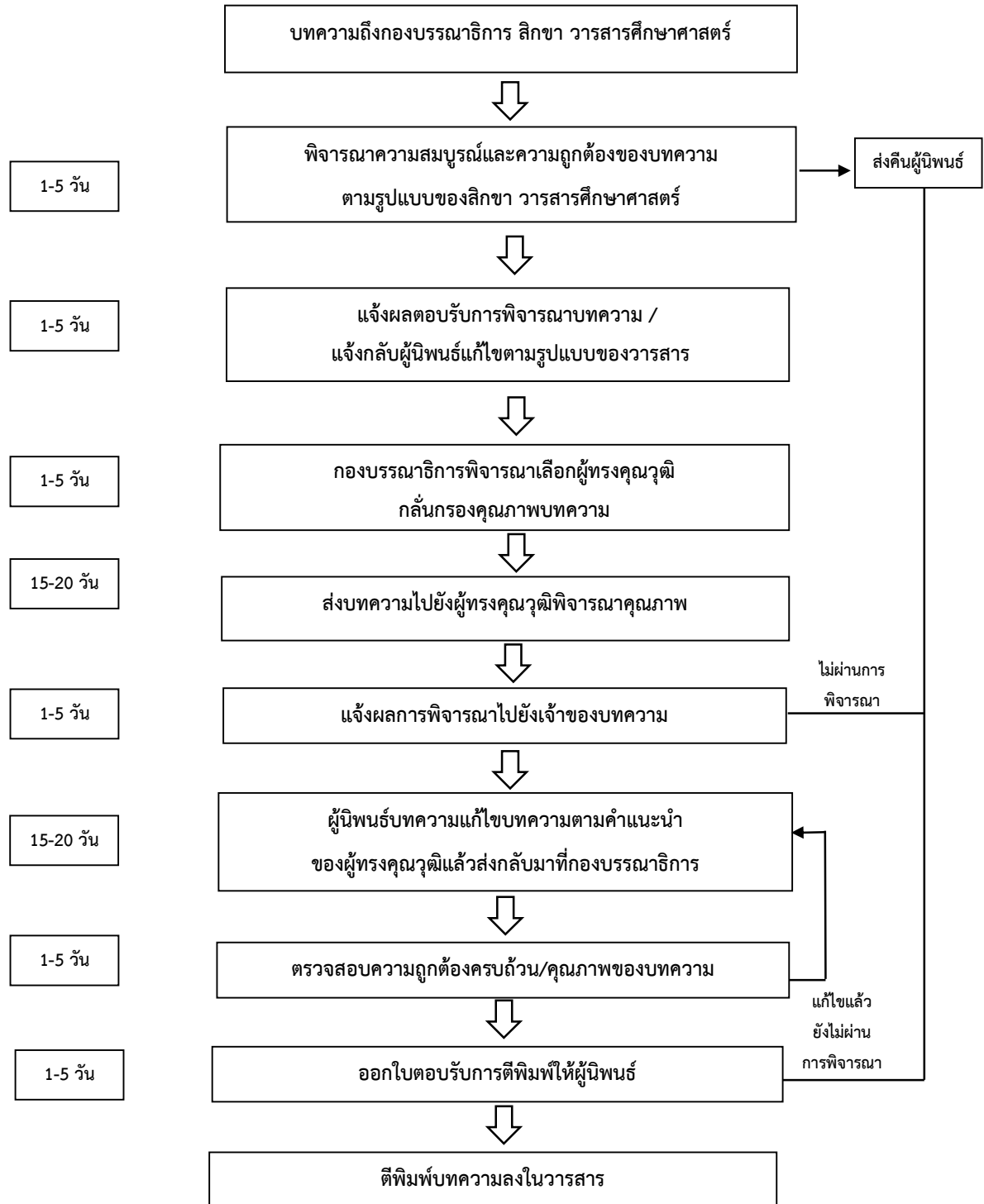
ลงชื่อ

(.....)

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

วันที่.....เดือนพ.ศ.

ขั้นตอนการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่

SIKKHA JOURNAL OF Education

ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล 84 หมู่ 4 ต.บ้านเกาะ
อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000 โทร. 044 - 009711 ต่อ 257
website : <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sikkha/index>